

آنادیلی

- آلتینجی کتاب -

درس کتابلاری - ۶

آنادیلی

- آلتینجی کتاب -

انتشارات فرزاند

مقدمه

آنا دیپیدین انگشانو اولین خصوصیتیاری ایله تانیشراواوب کئچیبشده. وحال حاضردا اولان یازیبیلاری، شاعرلری، آزادبشوره و وطن پرست دھصینلری و اولنلابیت اثرلرینی شوکره نیک و اولنلردان دوزگون نتیجه چیخارتدیرماقلا اوشاقدان قهرمانلیق، وطنه، خانوادیه و هموطنارینه محبت، دھمنه نرفت و بو کیمیه حسار اویاتماق منظومیه یازیلان درس کتابلاریندان آرتیق فایده آپارماق ایچون سرمنلی مملار آشاغیدا قید اولان کوستریباره دقت ائدیپ اولنلاری دوزگونجه سینه شریته ییتیرمه لیدرلر .

۱- یازیبی یا شاعرین شرح حالین اوخودیندا بیراجی گون معلم او اوآدامین پاشادینی عصره و اولین شخصی اثرارینه و دوشونجه لرینه راجیح صحبت ائدیپ توضیحات و تشریحی، اوتون اثرلریندن وطن خانواده، وهنومه صحبت و دھمنه قارشی نرفته راجیح اولان آیری- آیری نوله لر کوسترملیدر. کتابدات اولین ترجمه حال ویناراد بیلینی اوخودیلیدر. اوخودان قایاق چین لنتاری، معلم آیدینلاشدیریر، شاکرد لرین ده نعت دقتلاری اولمالیدر تا یلمه دیکتری لنتاری قید ائده لر .

سورا شاکردلر حقه- حقه دوزگون طرزله اوخویورلار شاکردلرین ائفاده لی و آهنگدار اوخومالارینا آرتیق اھدیت و تشریحی ای که شاکرد رجا، هده، سئوال محقر، و محبت موتی آهنگین دکیشپاه سینی باشی شوکره .

۲- معلم ستوال جوانلا درسین مضمونینی اوشاقلارا منیه-دیر

۳- بوتووسویله دیر (نقل ائندیریر)

۴- نتیجه چیخاندیریر (بازیچی و شاعرین مقصودنی نهدر ابو نتیجهنی لازمدر

هاگردار توزلری تابا ومعلم اولازین یاخشهینی انتخاب ائده) .

۵ - ائوه تاپشیریق وئریله (کچک شمرلر طاقا حفظ اولونور و بویوک

ائرلردن معلمین انتخابی ایله نتیجهنی عکس ائدهن حاصلر تعیین وحفظ اولونور

۶ - معلم هر کون کئچن کونون درسین تاپشیریق وئردیگی کیسه

محمول آیر -

خاتمه ده حرمتلی معلم ومعلمه لریمیزدن، خواهش اولونور کتاب حقه ده توز

منطقی - تنقیدی نظربه لرین معارف اداره سینه لطف ائتسینلر تا تجدید طبع

اولاندا نظرده توتولسون .

محمد سلیمان

اوغلی

فضولی

(۸۷۹ - ۹۴۳ شمسی)

آذربایجان خاقینین بویوک غنایی شاعری محمد سلیمان اوغلی فضولی

قریباً ۸۷۹ - نجی ایلمرده تولد اتمیشدر .

فضولینین آتاسی سلیمان آذربایجانین ارش محالینداندور . او، بشینجی

قرنین آغرلاریندا عائله سی ایله برابر عراقین کربلا شهرینه کوچوشدی . محمد

ابتدائی تحصیلتی عالم و شاعر آتاسیندات آلمیشدر . سلیمان هم نوز دوغما

آذربایجان دیلتی ، هم ده او زمانکی آذربایجان ادبیاتینی محمه نوگره دیب

سئودریشدر .

فضولی هله کیچیک ایکن آذربایجان شاعرلرینین اثرلریندن ان چوخ خوشینا

کلن شعرلره نظیره لر یازمیشدر .

سونرالار او ، بغداد شهرینه گئدیب تحصیلتی دوام اتمدیربر

او زمان بغداد نور مدینتی و معارفی ایله دنیادا مهم و مشهور بیج شهر ایدی . محمد فضولی بغداد مدرسه ارنده عرب و فارس دیلارینی و ادبیاتینی دا نوکره نیر . بو مدرسه ارده او زمانکی طبیبلیک ، هیئت ، و باضیات نباتات ، کببیا (شیمی) ، منطق و سایر علماری یاخشی نوکره نیر ؛ بویوک معلوماته مالک بیر عالم اولوب بیر چوخ علمی اثرلرک یازیر . او ، شرق و قدیم یونان فلسفه سینده مکمل صورته نوکره نبشدی ، لاکن ادبیاتی دامه چوخ ستوبردی .

فضولی آذربایجان و بوتون باخین شرق ادبیاتینا قیمتلی غول نمونه لری ورمیشدر . او بیر چوخ غزلارینده اجتماعی حقیزلیکله ، موهوماتنا قارشو چیغیشدر . یونلاردان باشقا بویوک داستانلار و سایر بدیع اثرلرده یازمیشدر . بو اثرلردن ان مشهورلاری « لیلی و مجنون » ، « صحبت الانبار » « زلف و زاهد » ، « هفت جام » و سایردر .

« لیلی و مجنون » داستانی فضولیدن داما اول بویوک دامی شاعر شیخ نظامی کنجوی طرفیندن فارس دیلینده یازیلماشدی ، لاکن فضولی بو داستانی آذربایجان دیلینده ، همده نوزینه مخصوص بیر ملاحت و فصاحتله یازمیشدر . بو موضوعدا یوزلرله اثر یازیلماشدر ، فقط نظامی و فضولی ، بو ایکی آذربایجان شاعرینین اثرلری تامیله خصوصی و چوخ بویوک بیر اثر توتور .

فضولی « بنک و باده » اثرینده بنک ایله باده نی ایکی حکمدار کیسی حاکملیک ، دعاسی ایله بیر - بیرینه قارشو و وروشمالارینی ، مبارزه لرین ، خصومت و عداوتلرین ؛ یوزلرله انسانین بو مبارزه لره ، بو عداوت و خصومتاره قریب اولدیقلارینی کوسترمیشدر . عینی زماندا سرایداکی وزیرلرین ربا کارلیق و یالتاقلیقلارینی افشا اتمیشدر .

یوندان باشقا فضولی « شکایت نامه » آدی ایله مشهور بیر مکتوبینده

سرای خادمترین رشوه خور ، ظالم ، یالتاق آدمالار اولدیلارینی بو پوک بیر
چسارت ایله تصویر و اثبات ائدیر . فضولیتین بو مکتوبی چوخ اهینلی بیر
سیاسی و بدیع سنددر .

بو بو پوک صنعتکار عرب و فارس دیالرینده ده بیر چوخ بدیع اثر او

یازمیشدر .

آناسینین لیلی یه نصیحتی

(لیلی و مجنوندان بیر پارچا)

دیلمدن - دیله دوشدی بو فسانه ،

فش اولدی بو ماجرا جهانه

کیم (۱) قیس (۲) اولدیان اسیر لیلی ؛

لیلی دخی سالمیش آنه (۳) میلی .

تدریج مبادی ایله ناگاه

لیلی نین آناسی اولدی آگاه ؛

اودلارا توتوشدی ؛ یاسه باتدی ،

اول (۴) غنچه دهانه دیل اوزاتدی ؛

یانار اود اولوب ، چکیب زبانه

اول گل رخه دندی یانه - یانه : (۵)

کی (۶) شوخ ؛ نه در بو گفتگولر !

۱) کیم - که (۲) قیس - مجنونین اصل آدی (۳) آنه - اونا

۴ - اول - او (۵) یانه - یانه - یانا - بانا (۶) کی - که ، ای

قیلماق سنه طعنه عیبچولر!
 نئچون ئوزینه زیان آئدیرسن،
 باخشی آدینی یامان ایدیرسن؟
 نئچون سنه طعنه آئده بدگو،
 ناموسینا لایق ایشمیدر بو؟
 نازیک بدنینه لایق برك گلسن،
 اما نه دیمیم که، من، یونولسن
 لاله کیمی سنده لطف چوخدر
 اما نه دیمیم اوزین آچمقدر.
 تمکینی جنونه قیلما تبدیل،
 قیزسان، اوجوز اولما، قدرینی بیل
 هر صورتی عکس کیمی باخما،
 هر کوردیکینه سوکیمی آخما
 می گرچه صفا وئرهر دماغه
 آخدیغی ایچون دوشرایاغه .
 کوزکی کیمی قانی اوزلی اولما
 نرکس کیمی خیره کوزلی اولما .
 کوزدن برك اولاسان نهان سن،
 نه دنمک اولار ساناکه، جان سن .

سن شمع سن، اویما کیل (۱) هوا یہ
 کیم، شمعی وئرہر هوا فنا یہ
 لعیت کیمی ئوزیوی بزتمہ،
 روزن کیمی کوچہ لر کوزتمہ.
 ساغر کیمی گزمکی حرام ائت
 نغمہ کیمی پردہ ده مقام ائت
 سایہ کیمی هریشره اوز اورما (۲)
 هنج کیمسه ایاه اوتورما، دورما
 سن ساده سن، ئوزگہ اهل نیرنک
 جهد ایله، سانا ووریلما سین. رنک.

۱ (اویما کیل - اویما کیلن ۲) اورما - وورما

صائب تبریزی

صائب تخلصی ایله شهرت قازانیش اولان شاعرین اصل آدی میرزا محمدعلی ، آتاسینین آدی ایسه میرزا عبدالرحیمدر .

صائب ۱۱ -- نجی قرن هجریده یاشامیشدر . اونین تولد ایلی معلوم دگیلمهده ، وفاتی تقریباً ۱۰۵۵ - نجی ایلمده اولموشدر . او ، تبریزده دوغولش ایلك تعلیم و تربیه سینیده بورادا آلمیشدر .

بیرینجی شاه عباس اصفهان شهرینی مرکز انتخاب ائتدیکن سونرا بیر چوخ علم و صنعت آداملارینی زور ایله اصفهاناکوچمکه مجبور اتمیشدی . شاعرین آتاسی میرزا عبدالرحیمده شاهین امریله اصفهاناکوچوب شهرین عباس آباد قسمتینده ساکن اولموشدر .

تبریز کیمی مهم مدینت مرکزینده تربیه آلمیش صائب ، یسنى مدینت و تجارت مرکزی اولان اصفهان شهرینده مکمل تحصیل آلیب ، دورینین اف عالم بیر سیماسی کیمی بارلایا بیلیمیشدر . او ، هله جوان ایکن شرقی شاعرلرینین اثرلرینی تحقیق و تدقیق اتمش بالخصوص غنایی شعر یازان صنعتکارلاری سئومیش و نوزیده ربابی شعرار و غزللری ایله معروف اولموشدر .

صائب شرقین مهم بیر قسمتینه سفر اتمش و گوروشدیگی عالم و شاعرلرین بیر چوخ شئیر نوکره نیشدر . مکه مدینه ، بغداد کیمی قدیم عرب مدینین مرکزی اولان شهرلری گزوت شاعر ، نهایت ، کبچیک آسیادادا سیاحت اتمیشدر .

صائب تبریزی آذربایجان ادبیاتی تاریخینده خصوصی بشر توتان بویوک
حیر صنتکاردر . اونین اثرلری فقط آذربایجاندا دگیل ، اورنا آسپادادا
حشوردر . شرق شناسلارین اکثری اونو هجری ۱۱ - نجی قرنین شیخ حافظی شمس
آدلاندیریرلار .

عمومیتله صائب غنایی بیر شاعر اولراق بازلاسادا ، اونین یارادیجیلیغیندا
آزادلیق چیریینتلاری دهاچوخ حس اولونور . شاعرین کسکین اعتراضلاری
شکایتلری همین یوکسک حنین تاثیرلی ایله یارانیشدر . سرای مجالسارینده
یارادیجیلیغینا حرمت کورمه دیگیندن رنجیده اولوب ، ۱۰۳۶ - نجی شمس
آیلینده هندوستانا سفر اتمک مقصدی ایله اصفهانی ترک اتمیشدر .

صائبین شعرلری تربیه وی - تعلیمی سببه ده در . شاعر چوخ زمان آتالار
سوزی کیمی خلقین دلیتین ازبری اولات حکمت آمیز بیتلر یارادیر . او ؛
اثرارینین مهم و بیر قسمتی فارس دیلینده یازمیشدر .

صائبین آذربایجان دیلینده یازمیش اولدییی شمرلرده نظر دقتی جلب ائدین
دساس جهت ؛ اونیت فضولی تاثیرینده یازات بیر صنتکار اولماسیدر .
آذربایجان دیلینده یازاندییی غزللریندهن مهم بیر قسمتی هم وزن - قافیہ ؛ هم
ده افاده جهتین فضولیبه نظیره اولراق یازلمیشدر :

(الدن چیخارام زلف پریشانیوی گور گنج)

(اشدن گیده رم سرو خرامانیوی گور گنج)

بیتی ایله باشلانان غزلینی او خوبان هر کس البته فضولتین :

(کونلوم آچیلیر زلف پریشانیوی گور گنج)

(نطقیم تو اولور غنچه خندانینی گور گنج)

مطمانی غزلینی خاطر لار .

یاخین شرقین هر طرفینده غزلاری . شعر و سوزونه عیلملرین زینتی

اولاراق پاشایان صائب تبریزی ؛ اون ۱۱ قرن هجری آذربایجان ادبیاتیه تاریخینده فضولی ادبی مدرسه سینین استمدادلی پیئیرمه لریندن بیر کیمی مهم بیر بشر توتوره او ، اخلاقی -- تعلیمی شعرلری ، آزادلیق حساری و وطن حسرتی ترنم اولونان غزللری ایله نوز معاصر لریندن فرقله نیر .

صائبین تبریزده تولد اتمه سی مسئله سینه کلینجه ؛ اونین آشاغیداکی بیئینی قید اتمک کفایتدر :

(صائب از خاک پاک تبریز است)

(هست سعدی گر از گل شیراز)

بو بویوک شاعر ۱۰۵۵ نجی شمسی المده وفات ائتیش - اونو نوز آدی ایله آدلانان تکیده دن ائتیشار . صائبین نولومو شعر و صنت موسکار بنی معزون و مکدر ائتدیگیندن ؛ اونین وفاتینی کدرای ایله قیده ائتیشار .

صائبین غزللری

نه احتیاج که ساقی و نره شراب سنه
که ، نوز بیاله سیننی و نردی آفتاب سنه .
شراب لعل ایچون تو کمه آبرو زینهار
که ، ذمبدم لب لعلون و نریر شراب سنه .
قوروتما ترلی عذارین ایچه نده باده ناب
که ، گل کیمی یازاشیر چهره بر آب سنه .
شرادان نه عجب اولماسان اگر سرخوش ،
بو دوزلی ایلریلن نسیله سین شراب سنه

بو آتشین اوزیله کیم تونار سنون انکین ،
حلال اندرقانیوی، تایتتهر کباب سنه ،
دندیم چیخاره سنی خط حجابدن غافل
که ، خط غباری اولور پرده حجاب سنه
سنون صحیفه حسنون کلام صائبدر
که ، داغ عیب اولور خال انتخاب سنه .

~~*

مین دن مجزونیه بیز تاز، قربانز هله
زخم تیر غمزه مستینله بیجانز هله .
اولمادان غم چکمرز دور زمانیندن سنین ،
ناله و آه ائتمهده دل اینسی حیرانز هله .
لطف اندرسن گرچه سن اغیاره هر دم دوستیم
روزو شب بیز فرقتینله زارو نالانز هله .
عید وصلینله مشرف اولمادان اغیاردون
دستینی بوس ائله یک بیز اونا شادانز هله .
دام دوزخ ایچره اغیار اولماسین اصلا خلاص
صائبا ، بیز جنت دلداره مهمانز هله .

داغ اولدی درونیمده منیم ناز محبت
مین دورلو صدا وئر مهده در ساز محبت .

چشمین که ، ائده لطفله عشاقه تسم
 عمرونده اولور محرم همراز محبت .
 مین جوریفه معتاد ایکن اول عاشق زارین
 کیمز نه قدرائتمه سن اعزاز محبت .
 مستانه ائدیب نازله اول چشم سیاهی
 گوستر دل صائب کیمی اعجاز محبت ،

عاشق قانینی د سمه‌لی قاشون نهان ایچر ،
 جوهرلی تیغ قین آرا پموسته قان ایچر .
 ائتدیکیجه قان کونلاری اول لعل آنشین
 آب حیات تک قارا زلفون روان ایچر .
 تا بیر بیاله وئردی ، کهاب ائتدی باغریمی :
 هر کیم اونین الیندن ایچر باده ، قان ایچر .
 ایللار یاشار خضر کیمی هر کیم که گنجه‌لر
 گل اوزلی یار ایان می چون ارغوان ایچر .
 آدم نه در که ایچمه سین اول وئردیکین شراب ،
 بو برسن اگر ، فرشته مئی بی کمان ایچر .
 ساقی منیله شیشه پیمانه نیله سین ؟
 دریانی بیر نفسه بوریک روان ایچر ؛

قۇزراق چىگر نىدامتە بد مستايك بولى

ھەر كىم كە ياخشى ايجسە شىرابى، ياھان ايجر .

سائب، كە من اونين سوزينو يىرە سالماديم،

بىللمن نىچون منىم قانىمى آسمان ايجر .

ملا پناه واقف

(۱۰۹۶-۱۱۷۶ ش.م)

اون ايکينجی قرن هجرين ان گورکملی ادبی و سیاسی سیماسی اولان
ملاپناه واقف ۱۰۹۶ - نجی شمسى ایلينده قازاخ محالينين «قیراخ صلاحی»
کندينده فقیر بیر کندلی عاتله سینده تولد اتمشدر .
بوزمان آذربایجان بیر چوخ خانلیقلارا بولونوشدی، بو خانلیقلاردا تعلیم
وتربیه ایشلری مسجدرلر یانیندا اولان مدرسه لرده آباتیلیردی . واقف ده
تحصیلتی بئله مدرسه لرده آلیشدی .

شاعرین اصل آدی پناه ، تخلصی واقفدر ، دورینین عالم و بیلیکلی
بیر آدمی اولدینی اچون ملاقبی ایله ملقب اولوشدر. واقفین تحصیلتی «قنده
لطرفلی ومفصل معلومات یوخدر» لاکن خان سراپیندا وزیرلیک موقعی توتما .

سیندان معلوم اولورکه ، او زمانا گوره مکمل معلوماته مالک اولموشدر .
بونی خلق آراسیندا مشهور اولان «^۱» هر او خوبان ملا پناه اولماز <
ضرب مثلی ده تصدیق امدیر .

واقفین جوانلیق دوری حقیقده اساسلی بیر معلومات بوخدر ، واقفین
آنجا ۱۱۳۸ - نجی ایلدے سونرا تانیماغا باشلایریق . همین ایل محلی خانلیقلار
آراسیندا گئدمن مبارزه لر نتیجه سینده آقازاخ محالی اهالی سیندن بیر چوخی
باشقا - باشقا یئرله کوچمکه مجبور اولموشدی . او جمله دن واقف ده نوز
هائله سی ایله برابر قارا باغا کوچموشدی .

بو بو یوک شاعر قارا باغدا باشادینی زمان آزوقت ایچرسنده نوز آبدار
شهرلری ایله خلق آراسیندا حرمت و نفوذ قازانماغا و خلقین حسن توجهینی
نوزینه جلب اتمکه باشلاییر .

قارا باغ خانلی ابراهیم خان جوانشیر ، واقفین نفوذ و حرمتینی کوروب اونلی
نوز سرایینه دعوت امدیر ، نوزینه باش وزیر تعیین امدیر . بو صورتله بو یوک
استمدادا مالک اولان واقف سرای محیطینه داخل اولور ، او آچیق کوزلی ،
دوربین و چوخ عقللی دولت خادمی و وطنین آزادلیق و استقلالیتینی دفاع اتمک
مقصدی ایله گرجستان و روسیه ایله اتفاقا گیریب ، ایران شاهین قارا باغی
باشغال و ضبط اتمه سینه قارشی مبارزه آپارماغا چالیشیر . لاکن ایران شاهی
آغا محمد خان قاجار ۱۱۷۷ - نجی میلادی ایلینده قارا باغین مرکزی «شیشه»
شهرینه ایکینجی دفعه هجوم امدیر اورانی ضبط امدیر .

ابراهیم خان قاجیر ، واقف ده توتوب حبس امدیر لر آغا محمد خان واقفی
مولدوتزتمگی قراره آلیر ، لاکن چوخ کنجه دن شاه نوز خدمتچاری طرفیندن
قتل امدیلیر ، واقف ده مولودن قورتلیر .

آغا محمد خان قتلیندن و عوسینین داغستان طرفه چکیلمه سیندن
استفاده اتمه رک ، ابراهیم خانین قارداشی اوغلی محمد بک نوزینی قارا باغ

خانی اعلان اندر فقط او، واقفین خان آراسیندا کی بو وک نفوذیندن اوئین

کومکلیگی ایله حاکمیتین الیندن آلیناجاغیندان قورخور •

اونا کوره ده هم واقفی، هم ده اوئین اوغالی علی آقانی وحشیانه بیو

صورتده قتل اتندیبر •

بیله لیکه بو یویوک شاعر ۱۱۷۶ - نجی شمس ایلینده سرابین مردار

فتنه قسادلارینین قربانی اولور •

ملایناه واقف موزیارادیجیلیندا خلقین آرزوواسته کلرینی، شوینج و نشئه

لرینی، الم وکلرلرینی عکس اتندیرمیشدر •

واقف تماميله نیک بین بیر شاعر اولموشدر. بو نیک بیایک اوئین وتون

شعرلرینده، بوتون مغمس وغللرینده ده حاکمدر •

بالتیز تصادفی حادثه لر نتیجه سی اولاراق، سون شعرلرینده بدبین لیک

احوال روحیه سی گورونور •

واقفین بیرسیرا غزللری، اوئین فضولینی چوخ سئودیکینی گوستریر

لاکن شعرلری مضمون وروح اعتباری ایله فضولی غزللریندن فرقلیدر، فضولی

غزللرینده کی درهن و معنالی کدر، شکایتی احوال روحیه عوضینه، واقف

غزللرینده شوینج و نشئه وارد •

واقف نود شعر لرینی هجا وزیننده یازمیشدر • اوئین عروض وزیننده

یازدیغی شعرلرینده ده قوشمالاری کیبی حیاته عینی نیک بین مناسبین افاده سی

الدیلمکده در •

مربع

با برام اولدی هنج بلمه رم نثیله یم ؛
بیزیم ائوده دولی چرالدا یوخدر .
دوکیله بنغ های چوخدان اوکنمیش ،
ات هنج اله دوشمز موتل دا یوخدر .

الله بزا همیشه نا شکر بنده ،
بیر سوز دئسه داخی قویمازلار کنده .
خاق بانیدر نقله ، شکره ؛ قنده ،
بیزیم ائوده آختا زوغار دا یوخدر .

بیزیم بو دنیا دا نه مالیمیز وار ،
نه ده ائوده صاحب جمالیمیز وار .
وانف نوز کونمه که ، کمالیمیز وار ،
اللاهاشکر که ، کمال دا یوخدر

غزل

مهربانلیق کوره ییب ، بیر مه لقادان کوسمیشم ،
کونده یوز آل ائله یمن قلبی قارادان کوسمیشم .
لبینه دندیم شیرین سوز بیر شئی آندان دادمادیم ،

جو سبیدن آغزی شکر دارنادن کوسمیشم .
 بیر قدح منی ایسته‌دیم سیندیردی کونلیم شیشه‌سین ،
 داش باغیرلی ساقی صاحب جنفادان کوسمیشم .
 چون اومان یئردن کوسرلر بیرمئدر خلق آرا ،
 کوسدیکیم بیجا دگیلدر آشنادان کوسمیشم .
 کوردیم اول کیم بناسین دوستلیق ائتمک دگیل ،
 واقفا ! اصلی بودر من بو بنادان کوسمیشم

مخمس

من جهان مالکینده مطلق دوغری حالت کورمه‌دیم ؛
 هر نه کوردیم اگری کوروم ، نوزکه بابت کورمه‌دیم ؛
 آشنالار اختلاطیندا صداقت کورمه‌دیم ،
 بیعت و اقرار و ایمان و دیانت کورمه‌دیم ؛
 بی وفادان لاجرم تحصیل حاجت کورمه‌دیم .

...

خواه سلطان ، خواه درویش و کدا بالاتفاق ،
 نوزارین قیامش گرفتار غم درد و فراق ،
 جیفه دنیا به دره احتیاج و اشتیاق .
 چونجا کیم ائتدیم تماشا ، سوزاره آسدم قولاق ،
 کذب و بهتان‌دان سوی بیر حکایت کورمه‌دیم .

خلق عالم بپر عجب دستور تو تمس هر زمان ،
هانسی غملی کونلی کیم سن ائیلار اولسان شادمان ،
اول سنه البته کیم بدگولوق ائیلربی گمان :
هر کسه هر کس که ائتسه یاخشیلیق اولور یا مان ،
بولما دیم بپر دوست که آندان بپر عداوت گورمه دیم .

...

عالم و جاهل مرید و مرشد و شاگرد و پیر ،
نفس اماره الینده سر بسر اولموش اسیر ،
حتی باطل ائیله میشلر ایشله نیر جرم کبیر ،
شیخلر شیاد و عابدلر عیوساً قمطریر ،
هیچ کسده حقه لایق بپر عبادت گورمه دیم .

...

ائیله یین ویرانه جمشید جمین ابوانینی ،
یولا سال میش بلکه بزم عشرتین چند انینی .
کیم قالیبدر که ، آنین غم تو که مه بیبدر قانینی ،
دونه .. دونه امتحان ائتدیم فلک دور انینی ،
آندا من بر عکسایم کدن غیری عادت گورمه دیم ،

...

هر کیشی هر شنی که نشودی آنی بهتر ایسته دی ،
کیمی تخت و کیمی تاج و کیمی افسر ایسته دی ،

یادشمار دمیدم تسخیر کشور ایستادی .
عشقه هم چوخ کیمسه دوشدی وصل دلبر ایسته‌دی
هیچ بیرینده عاقبت بیر ذوق وراحت گورمه‌دیم .

گون کیمی بیر شخصی کوند، خیر وئرسن صد هزار
ذره جه انتمزادای شکر نعمت آشکار ،
قالما بیدر غیرت و شرم و حیا ، ناموس و عار .
دنیلر که ، اعتبار و اعتقاد عالمده وار ،
آندان ئوتوری من ده چوخ گزدیم نهایت گورمه‌دیم .

من ئوزیم چوخ کوزه کاری کیمیاگر ائیلهدیم ،
سکه اندیردیم غبار تیره‌نی زر ائیلهدیم ،
دانه خرهمه‌نی دره برابر ائیلهدیم
قاره داشی دونددریب یاقوت احمر ائیلهدیم ،
قدر و قیمت ایسته‌ییب غیراز خسارت گورمه‌دیم .

مختصر کیم بئله دنیادن گرك انتمك حذر ،
آندان ئوتوری کیم دگیلدر ئوزیشربنده خیر و شر ،
عالیله خاک مذلتده دنیلر معتبر .

صاحب زرده کرم یو خدر، کرم اهلینده زر،
ایشانین ایشلرده احکام ولییت کورمه دیم .

باش آغاردی روزگاریم اولدی گون - گوندن سیاه،
ماتمه دیم صد حیف کیم بیر ما. رخساره نگاه،
قدن بیلمزهدم ایله ائیله دیم عمری تیماه .
واقفه یاربنا، نوز لطفنی ائیله پناه،
سکن نوز که کیمسه ده لطف و عنایت کورمه دیم .

قاسم بك ذاكر
(۱۱۶۳-۱۴۳۶ شمسی)

اوت اوچونچي قرن هجرينين ان بويوك هجو نويس (ساتيريك)
شاهري قاسم بك ذاكر ۱۱۶۳ - نچي شمسى ايلينده جوانشير معالينيت
< سارلي جالي > كندينده تولد اتميشدر . ذاكر قاراباغ خانليغينين اساسيني
قويان پناه خانين نسلندنز .

او، توز دورينده كي كهنه اصول مدرسه لرده، تحصيل آليش، آذربايجان
وقارس دياريني مڪمل صورتده اوكرنميشدر .

آذربايجان ۱۳ - نچي قرنين اولارينده تزار ادوسى طرفيندن اشغال ائدلميشدي
اولكي خانليقلار لغو ائديليب، عوضينه تزار اصول ادارهسى واوتين تمبيوت
ائتديكي مامورلار حاكم ايدى .

زحمتکش کنديپارين حالي، اولكى كيمي تزار اصول اداره سي آلتيندا دا
آخير ايدى ، لاكت بگلر، خانلار و مالكلر گئتديكجه تزار اصول اداره
سينه داما چوخ اوغوونلاشيب ، نوزو ضعيتلريني و مويشتلريني ياخشلاشدير بيرديلار .
بونلارين كيچيك بير قسمني ده چوخ دولتمند اولماييب كند تصرفاتي ايله
مشغول اولوردى .

ذاكرده بئله مالكلردن ايدى، اودا ايكيچيايك ، مالدارليق و نلاحت ايله
مشغول اولوردى . بو صورتله او ، اكيچياريت حياتي ايله ياخيندان تانيش
اولوب، اونلارين ديبلاريني عادت و عئنه لريني نوكرنميشدر .

شاعر عين زماندا نوز زمانيندا كي اجتماعى وضعيني ، بالخصوص حاكم
موقمه تزار خدمت آئندن خانلاري، روحانيلري ؛ تاجرلاري و سائر بو كيمي،
آداملاري ان كسگين صورتده تنقيد آئندن شمرلر يازميشدر .

هدالتميز تزار حاكملري ايله و محلي بگلر ايله مبارزه آبارد نواچه، ن بك و خانلار آراسيندا
ذاكرين دشمنلاري چوخاليميشدى ، دشمنلاري اونى حكومت نظرينده بير قلمه
و مريب تعقيب آئديلمه سينه موفق اولميشديلار . بو صورتله ذكرت اوغلي
نجف قلى بك و قارداشى اوغلي اسكندر بك توقيف آئدياب ، روسيه نيف
ايچريلارينه ، نوزي ايسه باكويا سورگون آئديلميشدى .
بويوك بير حق سيزليكه مروض قالان نوجا شاعر ، باشينا كان مصيبتى

ياخين دوستلارينا بيلديره رك اونلاردان كومك ايسته ميشدى
قاسم بك نوز صميمي دوستى ميرزا فتحعلى آخوندزاده به يازديغي منظوم
بير مکتوبيندا ' وطنيندن دربدر سالينديغيني آجي شكاياتلار ايله بيلديرميشدى :

پيرانه سرليكنده چرخ كج رفتار

ائله دى وطندن در بدر هنى

نيئله ميشم بياهم دور زمانه

اينجيدير دوشه نده بو قدر منى

نهایت، بوقرجا شاعر دوستلارین سیمی ایله باکو حیسخانه سیندن خلاص
اندیله رهك قاراباغ قاییدیر . بیر ایل یاشادیقدان سونرا ، اوغلینی وقارداشی
اوغلینی کورمه دن ۱۲۳۶ - نجی ایله . وفات اندیر ، قبری شیشه شهرینده دره
قاسم بك ذاکر شعر یارادیجیلیغینا بویوک خلق شاعری ملا پناه واقفین
تأثیری ایله باشلامیشدر . عاشقانه غنای شاعرلی ایله ادبیات تاریخیمیزده واقف
ایله باشلانان یئنی حقیقی شعر اسلوبینی دوام اتدیرمیشدر .

ذاکرین قوشمالاری دها بارلاق شعرلردر . او ، شفاهی خلق ادبیاتیندان ؛
بیانی ، شکسته ، ماهنی شکلاریندن استفاده اتمیشدر . خلق شعرینده اولدیغی کیسی
ذاکرین قوشمالاریندادا خلق احوال روحیه سی ، معنی و ملی خصوصیتلر ،
آذربایجان کوزه لی ، اونین ملی لباسی و عادتلی تصویر اولونوشدر :

« بارماغیندا خاتم ، بئله ینده کمر ،

تئله ینده گوشوارا ؛ دوگمه تمام زر ،

غرق اولسون یاشیلا ، آلا سراسر ،

ناز ایله ساللانا - ساللانا گلسمین >

ذاکر قوشمالاریندا کوزه لین خیالی و مباحنه ای تصویرینی بوخ ، حقیقی
تصویرینی وئرمیشدر . او ، بویوک تربیه وی و بدیع اهمیته مالک اولان بیر
چوخ تمثیلر و منظوم حکایه لرده یازمیشدر .

قاسم بك ذاکر دیل ساده لیگینی ، خلق ادبیاتیندان استفاده اتمگی ،
اساس اعتبارله هجاوزینده یازماق کیسی مثبت جهتلی تئوز اثرلرینده انکشاف
اتدیرمیشدر . اونین اثرلرینین هم اجتماعی ، هم ده بدیع جهتند ادبیات
تاریخیمیز اچون بویوک اهمیتی واردر .

شیشه لیلر

(مختصر شکلده)

تاجر

صحرا مردمینی شهر اهلی کورجک ،
بالواریب ، یاپیشوب اوتوردار چوملک
بش آرشیندا سوروشدیره اوج چره ک ،
تاجرہ سیر ائیلہ سودایہ بیر باخ !

بقال

بقال قویار ترازویہ ایمانین
عمل قیمتینہ ساتار آبرانین ،
قودورموش ایت کیمی توتار دورت یانین ،
بیہن بوخدر آل عباہہ ربیر باخ !

قووورماچی وپینہچی

پینہ چیلر بافتا تاخار بوینینا ،
ایمپیریال توکر ورق او یونینا

قووورماچی ساعت قویوب قوینینا ،

ادعای اعلا - ادنايه بیر باخ !

دارغا و کوارتال (۱)

دولانیر بازارى دارغا ، کوارتال ،

دوگولیر صفتلر ، یولونیر ساققال ؛

کئچه کنت ؛ جیبینه بنش - اون منات سال ،

کوندوز گلیب نرخه ، بهایه بیر باخ !

موروولار (۲)

بیریندن شکایت ائده سن اگر ؛

دانیشماغا قویماز سوزینی کسر ؛

قارداش مالی کیمی اورتادان بولر ؛

موروولار اولوبلار اوغرییا اورتاق .

۱) کوارتال - (روسجا) ۱۶ - نچی عصرین اورتالاریندا شهرین مبین
بیر قسمنده گوزتچیلک ائدن خدمتچی .

۲) موروو - تراز زمانی آذربایجاندا خلق طرفیندن محلی ریسه
وشریان آد .

طیبیلر

باقر اوغلی محمد، مشهدی حاجی ،

علی قلی مقیم سریمین تاجی ،

هر مریضه ائله سهار علاجی ،

احتیاطن کوره ن تئز اولار محاط ،

توسباغا، قارغا، کسه گن و آهو

بیر توسباغا، بیر کسه گن ، بیر قارغا

یولداش اولوب یقیشدیلار بیر باغا .

ال چکیب دنیا دا درد دن محنت دن ؛

بیر گوزهل گوشه ده سالدیلار مسکن ؛

بوتون ، یازی ، یابی ، قیشی ؛ برابر ؛

فکر سیز ، قایغوسیز کیف ائیله دیلر ،

بیر آهو او یتره ائیله دی گذار ؛

اوج ایکن ، دورد اولدی ایندی یولداشلار ،

سحرده ن داغیلیب هره بیر یانا ؛

کون اورتا بیغیشوب همان مکانا ،

هره گوردیگیندهن اندیردی صحبت ،
 بیله دولاندیلار اونلار بیر مدت ۰۰۰
 اتفاقا بیرگون کلمه دی آهو ؛
 آلدی یولداشلارین جانینی قایغو ؛
 قارغایا دئدیلمر : « دور آج قول ؛ قانات ،
 اوندان خبر گتیر بیزه بو ساعت !
 الله ائیله مه سین ؛ بلکه فقیری ،
 تورینا سالمیشدر اوو چینین بیری ! »
 قارغا گوکه قالخدی قانادلاناراق ؛
 دولانیب هر یئری لئنده رکن سراغ .
 گوردی توردا دوشموش یازیق آهونی ،
 گایب یولداشلارا سویله دی بونی •
 یولداشلار بو ایشدن توتاندنا خبر ،
 اوننی قورتارماقچون تدبیر تو کدیلر •
 سوزه باشلاباراق ؛ دئدی کسه گن -
 « اوننی توردان خلاص ائیله به ره من
 منی قانادینین اوستینه کو تور ؛
 آهونی گوردیکین او یئره ، یئتیر •
 توری دیشلریمله دوغراییم - دیدیم ،

آهونی اویشردن تئز خلاص اندیم»
 بگه ندی تدبیری بوتون یولداشلار ،
 بو ایشه اوره کدن شاد اولدی اونلار .
 آلدی کسه گئی قارغادالینا .
 ووردی وارگوچینی قانادلارینا .
 اونلار همین یئره بیتیشن زمان .
 آهونین چیخمیشدی هوشی باشیندان .
 کسه گن دوغرادى توری بیر آندا ؛
 آهو ساغ سلامت خلاص اولاندا .
 گوردولر توسیاغا بیخیلا - دورا .
 فریادلا نرزینی یئتیردی اورا .
 اونلار توسیانانی دانلادی بیر آز
 دندیلر ؛ «نه ایشدر بو آی آنلاماز .
 نه ایچون سن گلمدین بورا ؛ دی گوره ک ؛
 بوخدر گلیمیندن بیزه بیر کومک .
 آنجاق اووچی گلسه بورایا بیردن .
 بیز قاچساق ؛ قالارسان آرالیقدا سن ؛
 تو - یاغا دندی که : - «ای عزیز دوستلار ،
 دوستایقدا بیر دیبین بو نتیجه اولار .

ئوزوم بىياھ - بىياھ دوستلارى داردا ؛
 آسوده قالايديم من بىر كىباردا ؟
 سىزه بىر كۆمكىم بوخسادا آنىچاق .
 نىجە لاقىد كرىم من سىزدىن اوزاق ؟
 الله او بولداشا ائىله سىن غضب
 كه ، يالنىز ئوزخىبىر بىن ائىله يە طلب ؛
 بونلار بو صحبتى ائتمە مېش تمام .
 كوردوار اوزاقدان گلېر بىر آدام .
 يازىق تۇسباغادان ال چكىب ناچار ،
 آھو ؛ سىچان ؛ قارغا اوردان قاچدىلار .
 اووچى گلېب سالدى ھىر يازا نظر ،
 كوردى تور بىر تېلېب بوخ اوودان اثر ،
 بىرچە تۇسباغا وار قالېب آوارا ؛
 بىلمە بىر ئوزىنى كىزلە سىن ھارا ۰۰۰
 اووچى تۇسباغانى تور بايا سالدى .
 آغزىنى باغلا بىب دالېنا آلدى .
 ناچار كور پشيمان ؛ او ياواش ياواش
 يولىنا كىتمكە اوز قويدى بىر باش .
 قارغا دور ائىلە بىب ھوادا كىنە

باخیره‌ی اووچینین عملرینه •
 سونرا یولداشلارا آپاردی خبر
 اولان احوالاتی اونلار بیلدیلر •
 کسه‌کن یشنه ده تاپدی بیر چاره ؛
 هندی : - > دورماق وقتی دگیل آواره
 ای آهو، سن گوستر نوزینی آخساق ؛
 اووچینین نوزینده گورون بوسیاق ؛
 اوسنی توتماغی بیلیم چوخ آسان ،
 بونینچون توربانی آتسین دالیندان ،
 او اولسون قوی سنی توتماغا مشغول ،
 من اولوم توربانی بیر تماغا مشغول •
 قارغا قاریلدا ییب سس ائله بیر کن ؛
 بیل که ، توسپاغانی قورتارمیشام من ؛
 حبر ائله او قدر ؛ تا که ، بیز قاچاق .
 سونرا سن ده قاچ گیل ، یشنه قوووشاق ۱۰۰۰ ب
 اولدی بو تدبیرله دوستلار آزاد .
 قاییدیب گالدیار هامیسی چوخ شاد •
 بو مثللی سیزده آنلایین بئنه :
 دوست اولسا بیر آدم بیر آدم ایاه -

دوستی دوشن زمان بیر چتین ایش :
گرك كوماك ائده اونا همیشه .
گر کدر دوستلیقدا وفادار اول .
دوستایقین یولیندا فداکار اول .

حیران خانم

بو وقته قدر ادبیات تاریخی بیزده آدی موجود اولمایان و اثرلری ایتیب
بانیش اولان صنعتکار لاردان بیری ده، آذربایجان قادیلارینین افتخاری شاعره
حیران خانمدر .

حیران خانمین تولد و وفات تاریخی حاقینده قطعی معلومات یوخساردا، ۹۲

نجی قرنین ایکینجی یاریسیندا تبریزده شریفی احتمال امدایلر .

بو بویوک صنعتکار شاعره آذربایجانجا و فارسجا ۴۵۰۰ بیتدن عبارت
بیر دیوان قویوب کئتیشدر . بالئیز بیر نسخہسی الده اولان بو دیوان چوخ
احتمال که، حیران خانمین دستوری ایله بازیلمیشدر .

شاعره نین شخصیتی و حیاتی حاقینده الده اولان دیوانیندان باشقا هیچ بیر
سند و معلومات یوخدر .

حیران خانمین آذربایجان و فارس دیلارینده یازمیش اولدیفی گوزهل
و شیرین غزللری، ملاملری، مخمس و ترجیح بندلری واردر .

او، پاک و صمیمی بیر محبتین و مئس حسلرین افاده چیس اولموشدر .
آذربایجانجا یازدیفی غزللرینده فضولینن تأثیری کورونمکدهدر . حیران خانمین

« اولوبدی غم یا تاغی شاد کوردیگون کونلوم ،

داغیلدی شصه دن آباد کوردیگون کونلوم . »

بیتی ایله باشلانان غزلی احتمال که ، فضولینن:

« تو توشدی غم اودینا شاد کوردیکون کونلوم . . »

مصراعیه باشلانان غزلینه نظیره در . .

و یا خود :

« بیر نظر لعل لب جانانه ایله ای حکیم »

مصراعیه باشلانان غزلی ، چوخ احتمال که ، فضولینین :

« عشقندن جانیمدا پنهنانی مرض وار ای حکیم »

مصراعیه باشلانان غزلینه نظیره در .

درد والمیره گرفتار اولان ، مجران اودینا پانان حیران خانم ، بد بین

اولیامیش و امیدینی کسمه میشدر . او ، وصاله موفق اولماسادا ، باشی اوچا

اولاچاغیشا ایوان اتیشدر .

غزل

هر حبا، اتمیش طلوع گویازمیندن ماهه باخ!
یوزمین استغنا ایلن اولموش روان اول شاهه باخ!
دوردی بشردهن شوق ایله پیشواز ایچون اولدی روان
بیلدی که، جانان گلیر، سن بو دل آگاهه باخ!
بزم آراهم صحبت اولموش مدن اول دلدازیمه
هر زمان بدگولایق ائیلر اول سک بد خواهه باخ!
دلیریم، باری سن اغیار سوزینه گوش ائیلهمه،
بو قدر ظلم ائیلهمه خوف ائیله بیز اللهه باخ!
دشمن دون همنشین، همراه و همدم مدعی؛
همنشینه سئیر قیل، بیز همدم و همراهه باخ!
قورخماز اللهدان او ظالم، شرم قیلماز خاقدن
اولدی سدره بیزه اول کافر گمراهه باخ!
عقلیمی آلدی سریمدن اولمادی قانع کئنه،
ایسته دی قانیم تو که، مطالبی گور، دلخواهه باخ!
روز و شب خیران دعا کودر اونا، لاکن کئنه
ایسته یز آدین ائیشیتسین نفرت و اکراهه باخ!

فزل

بو چرخ بی وفاتین گردش بیوسته واروند
اونیف چون اهل دل دائم غمین و زار و محزونند
سالب دوران بیزی محتساره بنیای درن ایچره
جفای چرخ کجرفقار دن دل لجه خوندر
چو زلف دلبران کونام همیشه گور پریشاندر
مثال خال مهرویان اولوب؛ دائم سیه گوتدر
کهی بو قلب سودائی اگر مائل اولور نظمه
دئمک آشفته لیکدنر، نه اینکه شوق فزوندر
هر آن شمعی که، شوق ایله دییاسه نوز که در حنی
مثال لولو غلطان، بسان در مکنوندر
اگر شعریم شکست اولسا مئه ائتمه ملامت کیم
شکسته سوز بیان ائتمک، شکسته طبعه مدیوندر
دل محزون حیران بن اولوب آتشکده غمدن
که چشم اشک حسرتدن بسان رود جیحوندر

ملمع

ای دوست بمن بکن نظاره
اولدی جگر هم هزار پاره
از هجر رخت دل حزینم
شعله چکر بن تو کر شراره
خواهم که ز دل فغان بر آرم
تا او ددو شه دنت کوه ساره
از فرقت تو برفت جانم
ای دوست بودرده وارم چاره؟
ایای تویی جمله عاقبت
بچنون کیمی دوشدی روز گاره
هر چند تراست جمله عشق
بیر من کیمی یو خدی بختی قره
در راه تو ماند چشم حیران
قبیل چاره بودرد انتظاره

میرزا فتحعلی آخوندزاده

(۱۱۹۱ - ۱۲۵۷)

آذربایجان خلقینین بو بوک یازچیسی و متفکری میرزا فتحعلی آخوندزاده ۱۱۹۱ هجری شمسی ایله نوخا شهرینده دوغولموشدر . آناسی میرزا محمد تقی جوانلیقتا تبریز باغینلاریندا اولان خاننه قصبه سینده یاشامیش ، سونرالار ایسه ، آؤز ایله مشغول اولماق ایچون ، نوخا شهرینه گلیمیش ، اورادا اوله نیپ یاشامیشدر .

فتحعلی هله کیچیک ایکن آناسی آناسیندان آیرلمیش و او ، آناسی ایله بیرلیکده ، آناسنین عمیسی آخوند حاجی علی اصغرین یانیندا قالیمیش ، اونون تربیه سی ایله بو بوموشدر . حاجی علی اصغر بالاجا فتحعلی به عرب و فارس دیلاریندن درس وئرمکه باشلامیشدر ،

۱۲۱۲ هجری ایله ، فتحعلی ایگرمی بیر باشلاریندا ایکن، آخوند مکه

شهرینه حجه گنبدیر . او فتحعلینی گنجه به (ابتدایی کروف آبادا) گنبریب
موز دوستی ملا حسین یائیندا قوبر . فتحعلی بورادا اسلام دینی عالمربندت
درس آیر .

آخوند حاجی علی اصغرین مقصدی ، فتحعلی به دینی روحانی تربیه وئردیریب
اونی روحانی - ملا اتمکیدی . لاکن آخوندون بو فکری ، باش تومور
بو زمانلار * یعنی ۱۳ نجی عصرین اورتالاریتا دوغرو ، روس مدینتی ،
روس دلی و بوین واسطه سی ایله ده اروپا مدینتی آذربایجاندا یاییلیر
آذربایجاندا روشن فکر لر یئتیشیر ، بولار روس و اروپا مدینتی تبلیغ
اتمگه ، باباغا جاشلایرلار .

میرزا فتحعلی گنجه ده ایکن اورادا باشابان میرزا شفیع واضح ایله تائیش
اولور . میرزا شفیع آچیق فکری ، اروپا ادبیاتیندان خیردار ، عالی مدنی
معارف پرور ، مشهور بیر شاعر و متفکر ایدی . اونون شعر لری چوخ
آلمان دیلنه ترجمه اولونوب چاپ اتدیلیش ، اروپادا بوزک اثر شهرت
قازانیلیر .

بئله بیر آداملا تائیشلیق فتحعلی به چوخ بوزک مثبت تاثیر اغتلایلیر بوین
نتیجه سینده فتحعلی روحانی اولماق فکریندن بوسپوتوف ال چکیس فکرینی
تامیله دگیشیر میرزا فتحعلی موزی بازدهی ترجمه - حالیندا اونی بئله
گوشتریر :

> بو وقته کیبی من فارس و عرب دیلارینی اوخومانان باشقا بیر شیئی
بیلمدیم و دیادان خیرسیز ایدیم و ایکنجی آتامین (یعنی آخوند حاجی علی
اصغرین) فکری بو ایدی که ، من عرب عالمربنی تحصیل اتمه روحانیار
چرکسینه داخل اولام و ملایق ایله باشیمی دولاندیرام اما باشقا یه قصه
اوز ووردی و بویتین دگیشمه سته سبب اولدی . <

فتمعلی نین ٹوزوینہ ایکیشی آنا سایدیشی آخوند حاجی علی اصغر مکہ دن
قابدیب گنجه به گلیر ، فتمعلینی بئنه ٹوزی ایله برابر ، نوخایا آباریر • بو
زمان نوخادا بیر روس مکتبی آچایلر ،

فتمعلی روس دیلینی نو کره نمک مقصدی ایله بو مکتبه داخل اولورو بیر
ایل اوخود یقدان سونرا چیخیر ، چونکه بو زمان فتمعلینین یاشی آرتیق ایدی ،
بو یوک باشیلارین ایسه ، بو مکتبه اوخوماغا اختیاری بوخ ایدی

بوندان سونرا ، ۱۲۱۳ شسی ایله ، میرزا فتمعلی حاجی علی اصغر ایله
تیفلیس شهرینه گلیر ، تیفلیس او زمان بوتون قفقازین مرکزی ایدی ؛ میرزا
فتمعلی بورادا جانشین (۱) دفتر خانه سینده شرق دیللیری ترجمه چیسی وظیفه سیله
قوللوما داخل اولور • بورادا روس دیلینی داهادا مکمل نوکره نیر ، عمر بئین
آخرینا قدر همین وظیفه ده قالیر . میرزا فتمعلی بو وظیفه ده چالیشدیغی مدت
ایچیریمینده بیر چوخ سیاسی هیئت لرده اشتراک اتمیش ، بیرنچه ، علمی تشکلاتلدا
عضو اولوب ایشله میشدر •

بئله لیک ایله ، میرزا فتمعلی نین ٹوز معلوماتینی آرتیزیب انکشاف
اندیرمه سی ایچون ، یئنیه امکاملار بارانییش اولور . عین زماندا او ،
مدنی و بو یوک بیر مرکز اولان تیفلیسده روسیه نین هر طرفیندن توپلانییش و
سورگون اندیلمیش روشن فکر مامورلار ایله ، باشقا مدنی شخص لر ایله ، عالم -
لر ایله ، شاعرلر ، یازیچیلار ایله تانییش اولور . بعضی لری ایله یاخیندان -
یاخینا دوستلاشیر ، اولنلار ایله بیرلیکده ایشله بیر . او ، روس دیلینی گئت -
گتده داهادا یاخشی نوکره نیر ، روس ادبیاتی ایله یاخیندا تانییش اولوب
اونی ستوبر ، هئچ ده تصادفی دگیلدر که ، ایلك اثرینی بو یوک روس شاعری
(۱) جانشین - قفقازی اداره ائتمک ایچون تزار حکومتینین تیفلیسده

دوتوران نماینده سی •

پرسکینتولومینه اشعار اتجسدیر • بو اثر ، لرموتوفدان سونرا ، پوشکینین
هولومینه یازیلان ایلک بویوک ، بدیع ، گوزهل و مضمونجا دولغون بیر اثر در.
۱۲۲۸ نجی ایلمه تفلیسه بیر تیمار بناسی تپکیایر بوتیاتردا او زمان
اروپادان چاغیریلان آکتورلار تاماشا وئریر ، بورادا دنیابین مشهور و بویوک
پازلیجلارنین اثرلری تاماشایا قوبولوردی •

بونون بونلار میرزا فتحعلی به بویوک مثبت تأثیر باغیشلایش او اوزی ده
شاه صحنه اثرلری پاراتماق هوسینه دوشهوش و تشه ایل ایچریسینه آلتی مشهور
قدر یازمیشدر • او بو اثرلری ایله آذربایجان ادبیاتیندا ایلك - دمه اولاران
حرام نویسلرگن اساسین قریبوشدر •

بو آلتی صحنه اثریندن باشقا میرزا فتحعلی « آلدانیس کواکب »
آدلی بیر حکایه ده یازمیش که بودا آذربایجان ادبیاتیندا ایلك و ده
گرلی حکایه لرمن بیریدر •

بو اثرلری یازدیقدان سونرا میرزا فتحعلی علمی - اجتماعی مسئله لر ایله
شغول اولغا گیریشیر • میرزا فتحعلی غربی - اروپا مدنیتی ایله ده ریتدنت
ایش اولور • او آذربایجان خلقینین و بونون شرق خلقارینین بو کلمه سی
ایچون بو مدنیتین ان مهم ، ان دوغری بیر یول اولدیفینا اینلیر - بونا گوره ده
میرزا فتحعلی بو مدنیتی باپساق اوغریندا چالیشیر •

میرزا فتحعلی آروپا علم لرینی و مدنیتی منیه مک ایچون قارشیدا بیر
چوخ انگلار ، چتیلیکار اولدیفینی گورور •

بو انگلاردن بیرینی میرزا فتحعلی کهنه عرب الفباسیندا گورور و بو
تلفظین ده کیشیدیرلمه سی ایچون مبارزه به گیریشیر •

میرزا فتحعلی بنی الفباین اهدیفینی گوسترمک ایچون یازدیشی مراجعت نامه لرین
بیریمده ، دگیر که « • • • کهنه الفبانی ده کیشمک ایله حاصل اولاجاق غایبه

لازدان داها بوبوك فايديسى اولان بير ايش تصوراتنك اولارمى ؟ دمير بولى
لازمدر ، اما كهنه الفبائى ده كيشدبرمك اوندان داها چوخ لازمدر ، تلگرافه
لازمدر ، اما كهنه الفبائى ده كيشدبرمك اوندان داها چوخ لازمدر : چونكه
بوتون بو ايشلارن كوكى علمدر ، علمده الفباين آساناييغينا باغايدير .

لاكن ميرزا فتحعلى نين بو دوغرى و چوخ خيرلى سوزلرينى ايران و
تركيه نين روحانىلىرى ، وزيرلىرى ميرزانين نوز دمديكى كيسى . « نوز فهم و
قاناجالاريني موافق كورمور و قبول ائتميرلر » بونا كوره ميرزا فتحعلى موهومات
عليه نه ده شدتلى بير تبليغات آبارير . او نوز مدنى تشبهارنه مانج اولان
موهوماتى تنقيد ائتمكده داها دا ايرملى به كشدير .

ميرزا فتحعلى بوتون حياتى بوى ايكيرمى شه قدر ادبى ، فلسفى ، علمى
و تنقيدى اثر يازميشدر . اولاردان نوز ساغليغيندا يالنيز آلتى درام اثرى ايله
بير حكايه سى ۱۲۳۸ نجى ايلده تيفليسه چاپ ائديلميشدر . بو اثرلر روس دليته
ترجمه ائديلب اوين نوز ساغليغيندا صحنه ده اوينايلميشدر سونرا آلمان انگليس ،
فرانسه فارس ديبلرينه ده ترجمه ائديلميش و بوبوك موقيتلر قازانميشدر .
ميرزا فتحعلين « وزيرخان لنگران » آدلى اثرى آذربايجان صحنه سينده
ايلك دفعه ۱۲۵۲ نجى ايلده ، باكو دا اوينايلميشدر .

ميرزا فتحعلى ۱۲۵۷ نجى ايلده تيفليس شهرينده وفات ائتميش و اورادا
دفن ائديلميشدر .

ميرزا فتحعلى نوز باراديجي باغيندا شاهلارين سرلارلاريندان توتوش خرد آل -
و نرجيلرى ، دوشكوشه ، ش بكارى ، مال بكارى ، نيريلداقچى روحانيلرى فاجييلارى
درويشلارى ، تزار مامورلارين و سائره نى چوخ دوزگون ، اينانديريجي بير
شكلده تصوير و افشا ائدير .

ميرزا فتحعلى نوز باراديجي باغى ايله آذربايجان ادبى دليته ده بوبوك
بتبليكلىر كتيرميشدر . او نوز صحنه اثرلرينده زمانينين جانلى دانشيق دليته

میرزا فتحعلی تین نوز دراماتیک اثرلری یازدیغی وقتدهن ایندی ۹۰ ایلدن
آرتیق بیر مدت کتچیر . الاکن اونین اثرلری ایندی ده صحنه ده اوینانلیر .
ایندی ده یثنی دن چاب ائدیلمیر ؛ چونکه . بونلار کلاسیک اثرلر در
میرزا فتحعلی ره آلیست بیر یازچیدر ، یعنی او نوز اثرلرینده
وثردیگی حادته و شخصلارین حیاتدان سنجیب آلیش ، حقیقته او یغون بیرشکله
گوسترمیشدر . میرزا فتحعلی دن اول هنج بیر یازچی او زمانکی آذربایجان
حیاتی اونین قدر کنیش و دریندن تصویر ائتمه میش ، هنج کس اونیه میرزا فتحعلی
کیسی هوغری گوسترمه میشدر .
بونلا برابر میرزا فتحعلین ادبیاتیمیز تاریخین انکشافیندا اولان بویوک
بیر خدمتینده قید ائتمه لیاک . او آذربایجان ادبیاتیندا تمامی ایله یثنی بیر اول
آچیش . نوزونین چوخ بوهوشاق سوبله دیگی کیسی - « اندازه و نمونه
گوسترمیشدر » ؛ - یعنی او ، درام نویسلیکینین بناستی قویوشدر میرزا فتحعلین
سونرا یثنی شهن بیر چوخ کور کسای یازچیلاریمیز اونون بولی ایله کتیمیشدر .

ملا ابراهیم خلیل کیمیاگر

(قیسیدیلیمیش)

کومدی
مجلس اهلی

- ملا ابراهیم خلیل کیمیاگر - کاده کای .
- ملا حمید - اونین شاگردی ، شاه خیلی .
- درویش عباس - اونین نوکری ، ایرانلی .

حاجی کریم - زرگر ؛ نوخالی
آغاز زمان - حکیم ؛ نوخانی
ملا سلمان - مرحوم ملا جلیل عالمین اوغلی ؛ نوخالی مرطوب
و قوی هیکل

مشهدی جبار - تاجر ؛ نوخالی

صفر بیک - مالک ؛ نوخالی

شیخ صلاح - خاچمازلی

حاجی نوری - شاعر ؛ نوخالی

پیرنجی مجلس

نوخوا شهرینده ، زرگر حاجی کریمین ائوینده ۱۲۰۸ نجی - ایلده
چهارین اورتا آیندا واقع اولور . حاجی کریم ، خاچمازلی شیخ صلاحین
نوخوا گلده سینه گوره اونو بوز آشنا لاری حکیم آغا زمانی ، ملاسلماهی
تاجر مشهدی چناری و مالک صفر بیگی نوینه دعوت ائدیلدر : اما شاعر حاجی
نوری چاقیریلداملش گلیدر . شیخ صلاحدان باشقا تمام مجلس اهل نوخوا
عادتلی لباسلاریندا اگنه شیلر . شیخ صلاح باشیندا عامه ، الینده تسبیح چتوریر .
اوو صاحبی حاجی کریم اهل مجلسه اوز توتوب مطالبه باشلاپیر .
حاجی کریم - حضرات ، بیلیرسینیز که ، من سیزی نه ایشدن بوتری
چاقیریشام ؟

مشهدی جبار - بیز بیرزاد بیله بیریک

حاجی کریم - سیزه غریبه خبریم وار . کلدله کلی ملا ابراهیم خلیل
. هیرکر که ، نیغلیسه گندیب ، رخصت آلیب ، گلیب . خاچمازین داغلاریندا

چادر قوروق کييا قاييرير - ائله ، بيرزاد درست ائديدير که آدينا
> اکير < دييرئر ، بير مقال اوندان بير بانمان مه وورور خالص
گوموش اوور .

آغا زمان منده ائشيتيميشم .

حاجي کریم - شيخ صلاح ئوزي ئوز گوزي ايله گوروبدر که اگليس
ارمني لري ۲۵ مين منات سکه لي پول کتير يب ، ملا ابراهيم خليلدن الله
پوت خالص گوموش آايب آباريبلار (شيخ صلاحه) بيله درمي شينئا ؛
شيخ صلاح - باي اوخوديبيم حقي من گوزوميله گوردوم که ، ملا
ابراهيم خليله هر کس سکه اي پول کتيريرديسه ، ايکي چکيسي برابر سکه
سيز خالص گوموش آلدی ، آباردی .

صفر بيک - بيزده گندهک آلا ق .

ملا سلمان - اگر چه نقد بولمير بوخدر ، اما بولمي حاجي رحيميله
دوستام ، اگر بير ايله اون - اون ايکي فايذا و محکم گرو وئرمکه
حاضر اولسانيز من اوندان سيزه ، ئوزومه ، نقد بول ايسته سه نيز آلا بيلرم
مشهدی جبار - ملا ، منيم ئوزومين بولوم واراما تمام نسيه در ، شيزليکله
اله کتچيرمک چوخ چيندر . اگر ممکن اولورسا ، منيم ايچونده حاجي
رحيمدن مين منات آل ، ايکي دکانيم وار ، يانيندا گرو اولسون
حاجي کریم - مين منات دا منيم ايچون آل ؛ ائويي گرو وئرديم
آها زمان - مين منات دا منيم ايچون آل ، عورتينين باغيني گرو

ئيريرم .

صفر بيک - مين منات دا منيم ايچون آل ، کنديم گرو اولسون
حاجي نوري - (جيندن بير کاغدنچينخارير) - حضرات ، بير ياخشى
احوالات ، يعني آوار لژگيسي آلتيمش ايل بوندان اقدم خاتوبانين سر کرده

لیکی ایله نوخانی کلیب چابدیغنی نظم ائتمیشم . هله بیر قولاق آسین اونی
اوخووم ، گورون بو کیفیتنی نجه بلاغته و نصاحتله بیات ائتمیشم .
آغا زمان - اه . . . حاجی نوری ، بو مجلس نه شهر مجلسی دورا آغریزدا
سوز دانیشریق ، مصلحت اندیریک ، بودا گلدی که ، من بئتمیش لیل بوندان
اقم کیفیتنی نظم ائتمیشم . ازکی بئله گلدی ، بئله گئندی بیزه نه و بونجه
بیزه نه فائده سی وار ؟

حاجی نوری - (اینجیمیش) نجه به فائده سی وار ؟ کورمه سینیز که
او وقت ازگیلر نه ایشلر سیزین ، بابالارینیزین . باشینا کتیر بیار ، نه بیر حملیک
اولارین حقینده اندیلر مکر گزارشاتی بیامک بیفائده در ؟

حاجی کریم - (خوشلیق ایله) - حاجی نوری ، هله شهر اوخوماق
وقتی دکیل ، بیر موز که - فراغت و فته اوخورسان . ایندی دی گورک ، ملا
ابراهیم خلیلدن گوموش آلاغا گئتمکی من ده مصلحت بیارسنمی ؟ یقین که
سین ده عقلم قبول ، ائمه ن ایشدر ؟

حاجی نوری (بکدل لیک ایله) خئیر !

ملا سلمان - نه سیه ؟

حاجی نوری - از سپیه کی ، هر کسین موز صنعتی موزینه اکسیر دور
حوش گذرانلیقینا باعثدر داخی نه لازمدر که آدام کبیرا کرارین دالینجه
دوشسون ؟ ملا ابراهیم خلیل من گورمه مشم ، اما فراست اینه بیایرم که
هر ایزاده لیق ، بنساقیسی آچیدر . هر چند بیر نجه وقت بوندان ابره لی ،
بئله که ، دیرلر ؛ او نیفایسه گئتمیشدر ، اما اونا کیمیا قایرماغی کیم اذن
ووردی و کیم گوردی ؟ اکسیرین عالمده وجودی بوخدر ، اگر چه خاچامزدان
کبان بوشیخ صلاح بیزی هر مرتبه ده اینان دیریب و عقلمیزی چاشدیریب که

منیم سوزومه هرگز اعتمار اتمیه چکسینیز .

حاجی کریم - اکسیرین عالمده وجودی اولمادیننا دلیل چوخدر تقریره
احتیاجی بوخدر . هله سن بونی اثبات ائله که ، هر کیشینین نوز صنعتی نیچه
نوزینه اکسیردر ؟ من کی ، زرگرم ، بومیه خرجیمدن فوتری عاجزم ؟
حاجی نوری - اوندان فوتری که ، خلقین آراسیندا اعتباردان دوشوبسن
هنچکس سنه ایش توتدورمیر . او آبلده یانیوا قاییرماق ایچون هر نه قیزیل
وگوموش کثیر بیدلر ، یاریسیندان آرتیق اوغورلادین ، مس و برنج قاییب
صاحبارینه رد ائتدین . آخردا فسقین بروز ائتدی داخی یانینا بیر آدام
ایش کتیزمیر ، اگر دوغری رفتار اتمه دین ، البته ، ایتدی دولتی
کیسه اربن بیر ایتدین .

آغازمان - خوب ، من نیبه بی اوضاعم !

حاجی نوری - اوندان فوتری که ؟ ز صنعتی ترک ائدی بیه دیکین
ایشم قدم قویدون . حکیملیک سنن صنعتین دگیلدی سنین آتان استاد رحمان
حلاک اولکوج ، بیلو ایله معقول دولت قازاندی ، سن بوچ ائتدین ، مرحوم
زحمت چکب سنه پاکیزه دالمکلیک نوگرم تمیشدی سن اونا راضی اولماییب
نیفلیس دالمکاری کیبی ایسته دین که حکیملیکده شهرت ائدسن ، اودر که ،
بیر قبرستانلیق آدام قیرمیدین خلق ایشیندن پاشا دوشدی تر کینی قیلدی ،
ایندی ده نه دلاک سان نه حکیم ، نیچه کره من سنه ددیم که ، روس حکیمین
یانینا گشید ، باری ، قیزدیرما دواسینی اوندان نوگرن ، قارپوز سوی
ایله قیزدیرمایا معالجه اتمکدن ال چک ، سوزیه قولاق آسمادین .

آغازمان - (اعتراضلا) منه ددیلر که روس حکیمی قیزدیرمایا خلیب (

- سول ایله معالجه ائدیر ، روس دلی بیلناردن سوروشدوم سول نه در ؟

۱ - - خلیب چورمک - سول - دوز

دېدگار ، دوز - د مکندي قېزېر مایا - لېبې انېک دوز ایاه ؟
 ملاحدان - (آملزماښن آفرېنی یو نومب) - کس سېنی ' الاهی - تېر سوغ
 حیاتېنی آزیلایر - اودوز باشقا دوزدور . (سوزرا اوزېنی حاجی نوری یه
 توتوب) - حاجی نوری - سېن قېلېنه کورنه سېن کرک قاروت
 اولایېم . سېن مېن یتنه بېر حسیب واولکېتېدن . فېری بېر (اد مالک - دگېلیم ؟
 حاجی نوری - آوین دا سېنی وار - اوندان نوتوی که سېن چوخ باخشې
 قانیرجېلنا لایق سېن آما قېشوره خوشوبدر که مېن ده کرک . لا اولام ؛ اوندان
 نوتوی که ، آتام ملایدی ، آتان اوغوسوھدی ، کمالی واریدی ، ملایدی ؟
 سېن که نوز آدیو دوست یازملقا قانیر دگېل سېن . نه ایون ملا اولور سېن -
 کمال آناکورکی ، دگېل که ، ارث ایله اولاد ایتېشه ، اوسېدنت خاق
 آراسیندا مھداریت بوخمر . دولتین هارادان اولسون ؛ اگر قانیرجېلین
 ایتېدېن ایلده یوز الی منانا بول دکر دین .

صفریک - منیم بیه دولتیم بوخمد ؟

حاجی نوری - سېن مالک سېن . سېن لازم ایدی که اکدیرېدین ، بیچدیرې
 یه دین ودولت قازانایدین امان تویوی مېت بېره سالن قالماقالا ؛ دوردېت
 اونولا - یونولا دو گوھیکه ؛ خاقېن دالینجا یامان سوزلر دابشماغا امانا
 - دولتی ، تقصیرلېدن ، تقصیر سېزدن شکایت اتیکله ؛ تنگه کتېردین - آخردا ،
 نادینچ آدم قلبه کلدین ، اوچ ایل دوھدون ، اوچ ایل سور کونه سورلادین ؟
 گوزل همرېن کتچدی . ایندی ایسته بېرسېن مکه ، بو یالانچې کھېبا کرېت
 دولتېدن بېردن بوللانسان ، نېچه که ، مشهدی جبار طمېنېن چوغلیخېتھات
 بولینا بکه . بک فابدا کسېب تمام جزئی تنخواھ ؛ بېردن خاقه داغېندی مکه ،
 بېردن بوللانېن ؛ ایندی بالنیر تنخواھنادا راضېدر اگر اله که .

حاجی کرېم - جناب شاعر ! بالفرض مکه ، بېزېم هر بېزېزده بېر

تقصیر وار که ، سنندون بهره یاب اولدوروق . بس سن نییه اوز صفتیندن
خوشگذران دگیلسن ؛ قوش نایسان ، یاز نایسان ، یاز تاپیلان ، قوش
نایسان . سنن سوزون ایله سنن هنرین ، یعنی شعر دملک بس کرک بیت
بو یولک اکیر اولایدی .

حاجی نوری - بلی ، منیم هنرم نی الحقیقه اکیردر ، اما نتیجه که ،
سیزدبیر سنیز ، اکیره لامحاله باشقا فلزات لازمدر که اونین تائیدی
قبول اده ، هابله منیم هنرم ایچونده ارباب ذوق و کمال و معرفت لازمدر
که ددیگیم اشعارین قدرینی بیله ار زما می که منیم بختیمدن هه شهر ایلیریم ده
سکه سیز سنیز نه کمال وار ، نه عقل وار ، نه بشین وار . بو صورتده
منیم هنریمدن نه فایده حاصل اولاجاق ؛ منیم شعریم نییه مصرفدر ؛

حاجی کریم - بو نه غلط اندیر ، بئله یاوا دانیشیر ؛ سنی گیم بومجلسه
چایبردی ؛ تمیحت و نهن واقع اولدی ، کوره سن هارادات بئله قواسوف
اولوبدر ؛ کت . سنن نصیحتین بیزه لازم دگیل ؛
تمام اهل مجالس - (بیر یترده) چیخ کت ، سنن نصیحتین بیزه لازم
دگیل ؛

حاجی نوری - (تله سیک شعر کاغذنی کوتوروب قوبیننا دورتور) -
کتدیریم - کتدیریم ، دوغری سوز آجی اولار (کتدیر -) .
حاجی کریم - (اهل مجالس) - حضرات سوزیبیز سوزدر . کره کدرکه
کنن هفته نین باشیندا بوللار حاضر اولار ، بولا دوشهک ، ملا ابراهیم خلیلیت
حضورینه ، خاچماز داغلارینا کتدهک .
تمام اهل مجالس (بیر یتردن) - بلی ، سوزیبیز سوزدر .

ایکینجی مجلس

شاہ از داغلاریندا واقع اولور . داغین انکینده گنیش ، عطرلی رنگ
- برنگ گل چپچکله بزه نمیش چمنده المی قدم بیر بیریندن آرائی ایکی چادر
قورولوبدر . چادرلارین آشاغی طرفینده آغاجدان بیر چارداق تیکیلیب ،
ایچینده بیر بویوک مسکر کوره سی وبو کوره یه مناسب بیر کوروک نصب
اولوب . کوره نین چئوروسینه ازیلمیش مس بارچالاری توکولوش ، گویا
تیزلیکله ارنیب گوموش اولاسیدر . چاورج بیرسینت بووغیدا کتته
آغاجدان بیر بالاچا چارداق قورولوبدی . چمن اوست طرفی کئندیکجه
اوجا قارلی داغلا متصل اولور وقاباغیندا بیردره وار ، ایچندن بیر بالاچا
جای آخبردره نین ایکی طرفینده ، بیتیش یوز ایللیک بالود وفندق آغاجلارینین
بوداقلاری آهسته اسن نسیدن حرکتدهر . انواع وانسام قوشلار آغاجلارین
بیر بوداغیندان اویری بوداغینا قالیخیب ، قونوب موزون نغمه لری ایله دره یه
خلقله سالیملار . چمن قاباغیندان بیر بولاق سویی ، قاپادان آهسته وحزبت
سس ایله آغیب دره یه توکولور و آخدیجه قطره لری اطرافه سپه لیه نیر ؛
چمن گوت دوغان طرفی ، دره یه کئندیکجه گوز ایشله بت صحرادر .
چادرلارین بریسینده ملا ابراهیم خلیل کیمیاگر ساکیندر ، بریسینده اونین
شاگردی ملا حمید اولور . بالاچا چارداقدا نوز آلات و اسبابیله اونین
خدمتداری درویش عباس اولور . صبحدن ایکی ساعت کئچیشدر . گونون
شعاعی دره دن تدریج ایله قالخان دومانین اوستینه برق وورور . بو حالدا ملا
ابراهیم خلیل کیمیاگر نوز چادریندان چیغیب ، شاگردی ملا حمیدین چادری

طرفینه اوز قویوب ملا حمیدی چاغیریر ، ملا حمید چادردان چیشیب اوین
قاباغینا کلیر وادبایله دورور . ملا ابراهیم خلیل باشلابیر اونا دئمکه .

ملا ابراهیم خلیل - ملا حمید ، نوخادان یولا دوشه آداملار ، شیر
صلاحن یازدیغینا گوره ، گرهک بوگون ایکیندی چاغی بورایا یئیشینلر .
ملا حمید - بلی داخی تتر .

ملا ابراهیم خلیل - ملا حمید ، اونلار کلنده حرمت ایله ، چادرردا اگله شدیر ،
احوالات خبر آل ، سوروش که ، نه مطلبه گلیلر . اگر دئسه لر که ، پول
گیرمیشیک - گوموش آلاچاغیق - دی که ، استادیم کئچمیش کوره لرین
گوموشینی تمام اکلیرارینه وئریدر . ووالده کی کوره نین گوموشی ده
ساتیابدیر وایکینچی کوره نین اکسیرن تکمیل وتمام اولماغینا بیر آی قالیبدر .
فاحق یشره سیز چفاچکیب گایب سیز ، استادیم سیزدن نه پول قبول ائده چکدر
ونه گوموش ویره بوله چکدر ، اگر منی گورمک ایسترسه لر ؛ دی که ، استادیم
لهج گونون مدتیه اگله شیب عیادته در ، بواج کونده اونبلا گوروشمک و
دائشماق ممکن دگیل .

ملا حمید - آغا؛ نییه بوله بوبورورسان ، بلکه ائله دئدیم ، پوللاری گوتوردیلر
و کئری قایتدیبلار ؟

ملا ابراهیم خلیل - غریب آخماقسان . نوخالیلاری منه نایتدیر برسانت
پوللاری اولدورسن ، منی گورمه میش پوللاری منه وئرمه میش بورادان گنزلر .
سنه هر نچه دیریم ، ائله ائله ؛ (کئدیر موز چادرینا) .

ملا حمید (دالینچا) باش اوسته ، آقا ؛

- « اوچنجی مجلس » -

کشته مان بخرده ، ملا ابراهیم خلیلین چادریشدا واقع اولور . ملا ابراهیم خلیل صباح وقتی سجاده اوستینده باغیندا «نامه» ایتمده اوزون تسیح « دیزی اوسته اووروب اوراد اوخوماغاش تولدر . ملا حمید - اهنون شاگردی ال باغلابیب اوین قاباقیندا دوروبدر ،

ملاحید - آغا ، بویوروستیوهی « قوناقلاری - حضور نیزه چاقیریم ، ملا ابراهیم خلیل - باغشی ، گیت چاقیر ! (ملاحید باش ووروب چادردان چیخیر ، نوخالیلار ایله برابر قاییدیب ملا ابراهیم خلیلیت حضورینده داخل اولور .

نوخالیلار (بیر بخرده ملا ابراهیم خلیله) - سلام علیکم ! ملا ابراهیم خلیل تیسیم ایله حالینا اصلا تغیر و عزمه میش : آستا گاه او طرفه ، گاه بو طرفه بیرغانتاق ایله تیبیبین دانه ارنی چتوبره - چتوبره سلامی رد ائدیر) - علیکم السلام ، خوش کلیب سینیز « (نوخالیلارا یئر کوشتیر ، اونورماقا) :

نوخالیلاردان بیرسی (اونوراندان سونرا) - سیزین کیمی یزر کوارین زبارتی ایچون چکد بگیبیز زحمت بیزله عین راحت و سعادت کوروندی ملا ابراهیم خلیل (کمال - استغنا و تیسیم ایله) - منیم شاگردیم ملاحید سیزین حین اوصافینیزی منه تقریر ائدیبدیر منده سیزی کورمکه چوخ شایق ائدیم ، نهایت بیرامر باره سینده ، واقف ، بیلمیرم نتیجه دیم ، ظاهر آسیردن شرمند اولماچاغام ، چونکه ملا حمیدین تقریریندن معلوم اولدی که ، سیز

گوناگون مقدار بول کثیر ب گوموش آنگان خواهش اندرستند :

نوخایلار (همان ایله) - بلی ، آقا اگر شفقنر شامل اولار

ملا ابراهیم خلیل (خرشودایق ایله) - و شه سیزین کیمی عزیزونانلاردان
هرمنده اولورلم . گوموش مشتربسی او قدره که ، هر کوره تین گوموشینی
بیر آی ایکی آی بیشکی آلب بولین و بربرار کتچیش و اله کی سکوره
فرین گوموشینی اکسیر ارمیازی آیلار . بو آیین باخیندا تمام اولاسی
اکسیرین و کوره این گوموشینی وارناتدین یهودباری بللواریب آیلار ،
بووق زمانلاردا گتدیلمر بول کتبرکه . و خصوصدا حتی من ملا حیدره ده
کتبیم ، چونکه اوین یهودباردن زهله سی کتبر ، اما منیم اولار رحیم
گلدی ، چونکه اولار بووق کند ده اولونلاری چهنهت ، منه هوخ
قولوق اندر لر .

ملا حیدر (میان - کلاندا) - آغا بولار . . .

ملا ابراهیم خلیل - هله باواش . . . (نوخایلارا) مختصر - کلام ،
گوموش خواهش ادهنلر بیر مرتبه ده چوخدر که ، حتی منه امان و بربرار که
اکسیرین مدت تکمیلینی اتمسه بئیریم . چونکه اجراه ترکیبی گره که اکیسیر
گون کوگرد هر قنده باتا گل حکمتدن قاربیش طرفین ایچینه و هر گون
مقدار همین ده اونا نازه عرق کوگرد قاتلا . سونرا همین اجزای اکسیر
گره که اون گون متصل تیزاب ارفوانیده . فقیر انیقین ایچینه قالا و هر گون
کتچیش تیزاب ده کیشایوب تا اولاتا . و دوره تربیت اتمسه بئیریم سونرا
اجزای اکسیر گر کدر حرارت ناراییه واسطه هله نوز تکمیلین اتمسه بئیریم
گل حکمتدن باپامیش بوتانین ایچینه اوج ساعت نجومینین هر ضنده خارجه
سائر اجزای اصراره تربیله مغاوط اولونان امدادی ایله که اول بیر جسم
مابع نظره گلیر و سونرا منجد اولوب بوموشاق جسم ثابت اولور . اکسیر
اکسیر عبارتدر همین بوندان که ، فازات کتبه نی ، مثلا ، مس کیمی مقدار

مقررده سونرا بمجرد مغرب . خالص گوموشه منقلب اندیر . منیم ایشیم همین
 یودر اما احمق خلق ، از قراریکه ، انشیدیرم ، هریشده شهرت وثر برار که من کشف
 کرامت صاحبیم ، هرگز بشله دکیل ، من دکیلیم مگر بیر تقوی ستوه
 و حیاته طالب آدام !

اولا ؛ جناب بارینین توفیقی ایله و ثانیاً علم کیمیاده اولان بی حصر اطلاعات
 و تنبیهاتین امدادی ایله علوم حکمتده مدنار ایله گوردیکیم تجارین واسطه سی
 ایله عالم طبیعتین اسرارنه بی آباریب اکسیرین ترکیبی نین کیفیتینه واقف
 اولوشام . هر دفته ترکیبینه . بیر باره خارجی معنوی شرایطی دقت ایله معمول
 و ملحوظ ائتمک ایله که اکسیرین خواصین مقتضاینداندیر . اگر چه سایر
 متعارف خلقه گوره بیر نوع شرایط معنویه مادی نظرده غریبه و عجیبه گورونور
 ملاحظه افاغ اونی عرض اندیرم که بونلار هاموسلماندرلار ، بونلارین

ترجیحی معلوم جهودلارا واجیدر ، اگر کرمینیز اولسا . . .

ملا ابراهیم خلیل (بیر آزدیکه لیب) نه خبر ، ائله دکیل ، من سوز و ثریشم
 و میلیون ایچوت توز سوزیمی دگیشه رم . باخ ، منیم خاطریمه .

نه گلیر . هله ، اول سن منه دی گوروم . بو آیین کیره سی اکسیری
 مدت تکمیلیندنت سونرا نچه بوت می گوموشه منقلب ائتمکه کفایت ائده چک
 ملاحظه باشین بوخاری قوو زاییب ، گوزین چادرین سقفینه تکیب ، ساغ

الینی باش بارماغی ایله چانه سینه تکیه و ثریب ، یاریم دقیقه متامل اولوب
 جواب و ثریب) - اوتوز ایکی بوت گوموشین اکسیری مرتبدر که اوتوز گوندن
 سونرا تکمیله یثیب ، اوتوز ایکی بوت منه وورولوب خالص محکمن

چیغمیش گوموش ائده چکدر . سن ایکی بوت دخی میسین تورناسینا -
 زادینا چیخ ؛ گلن آیین او ائلینده اوتوز بوت گوموش موجوددر . نتیجه
 که اکسیرین و فلزات کئیفه نین مقدارینی ملاحظه ائتمکدن مشخص اولار ؛
 ملا ابراهیم خلیل بو حضرات نه قدر بول کتیریلر ؟

نوخالیلاردان بیربسی - بشش مین منات ، آغا •

ملا ابراهیم خلیل - خوب ، ملاحید ، باخ منیم خاطریمه نه کلیر •
بو حضراتین بولی جزئی اییش بونلارا اون بوت گوموش و شرمک لازمدر ،
یترده قالیر ایگیرمی بوت اونو دا یهودیلار آبار سینلار چکه منیم وعدهم
خلاف اولماسین ، سن شجه بیلیرسن ، باغشی کسیدیم ایشی ؟ هم سنین توسطین
هم مذهبلرین باره سینده مقبول اولدیجه . هم منیم سوزیم یوزولمادی .
نوخالیلار (باش ووروب راضی لیق یولیندان) الله دولتینیزی آرتیرسین
بو یورور سینیز ؛ آغا بوللاری حضورینیزه تسلیم ائدهک ؟

ملا ابراهیم خلیل (آرجا قاشین اکیب آهسته استغنا ایله) بوللاری منه نه
لازم تسلیم ائتمک منده هانی اوقدر وقت وفرصت که هر جزئیاته توزوم مباشر
اولام • ساین تاپشیلین ملاحیده ؛ اوتوز گوندن سونرا آئنه بورایا گلین
اوت بوت گوموشینیزی آلیب آبارین - خدا حافظ ؛ کون اورتا نمازین
وقتی کئیچیر •

نوخالیلار (باش ووروب خوش حاللق ایله) - الله عرودولتینیزی آرتیرسین

(چادر دان چیخیرلار)

دردنجی مجلس

بشه همان یترده واقع اولور • نوخالیلار وعده و عریلیش اوتوزنجی گونده
صبح چاغی اوزاقدان گورونورلر • ملا ابراهیم خلیل نثر بئینه بیر آغزوتنه
باغلابیر ، بیلکلرین چیرمالاییر متعارف ائولباسیندا ، چیت ذبک لاه باشیندا
صامه سیز چادرین قاباقیندا دوروب شاگردی ملاحیدی چاقیربر ، ملاحید قاباغینه
کله بدن سونرا بونوع ایله اونا بو یوروق و نر •

ملا ابراهيم خليل چادر دان تيز زرگر كوره سيني بوته سي ايله ، كيجيك
كوروك ايله چيخارت ، كدير ، كورهنى بشره قوى ، كوروگين لوله سيني اولنا
كنچيرت ، كورپيه اود سال بوته نى اوسته قوى چادرين داليسيدان كومور
تاينى كدير ، كوره نين يائينا توك . گير چادرا ، بيرنجى ايجينده اوچ
رنك برنك بالاچا شيشه وار و اوچ رنك برنك بو كولموش كاغذ وار كوتور
كدير ، سارى بو كولموش كاغذى آج ايجينده كى اجزائى توك بوته يه باشيل
شيشه نين سويىنى اندهر بوته نين ايجينه ، اوتور ، كوروگى باس ،

(بو بو بروقلا تمام اولدوقدان سونرا ، ملا ابراهيم خليل دمير ماشا ايله
يايشير بوته نى اود اوستينده بهر كيدير . بو حالدا بيردن چادرين داليندان
ايراقدا آتدان انميش نوخاليلارين باشلارى كورو نور .

ملا ابراهيم خليل نوز ايشينه مشغولدر . آشاغى اگيلىب بوته يه باخير ،
نوخاليلارى كورمور . اما اولار ملا ابراهيم خليلى بو حالت ايله كورمكدن
وجد انديب شوقدن قائم صوتيله چيغيريلار .

نوخاليلار - سلام عليكم !

ملا ابراهيم خليل (باشين قووزاييب) عليكم السلام . آخ ، سيز بوگون
* ايجون بويشره آياق باسدوز ؛ بونه ايشدر ، منيم باشيما گتيردوشوز ؛ بئله مصيبت
اولماز كه منى سالدوز من سيزه ياخشياق ائتمك فكرينده يم ، سيز منيم علميى
وجفامى ضايح ائتمك فكرينده سيني . واى . واى . واى . . . آخ . آخ .
آخ . . .

نوخاليلار (تهيير ايله) - آغا ؛ نه واتع اولدى ؛ بيزدن نه تهيير
سادر اولدى ؛ بيز نه ايله ميشيك ؛

ملا ابراهيم خليل (كمال باسده) داخى بوندان آرتيق نه ايليه چكسينيز
بوگون اكسير تمام وتكميل اولان ساعتده اجزاه بوته ده قاينيان وقتده بو

پنجره آباق باسدینیز آخر اکسیرین تأثیری بودرکه بوتهده قاینادینی وقتی
 سجو پترین دورت اطراف وحوالی سینده ، بیر آغا جادهک اجینی بنی آدم ایاهی
 گرهک باسیلماسین والا اکسیر نوز خاصیتنی اینتیریب هوا به قالدخار و بوج اولار
 نتیجه که شکاک مسخر اجنه بوخصوصدا تاگیدات بلیغه اندیددر . مکر من نوز
 «اختیاریم اینه بیله آبادانلیقدات خارج ، خلوت گوشه به نوزیسی چکیشم ؟
 نوخالیلار (حیرت ایله) آغا بیزسیزین بو یوروغینیزا گوره گلدیک اوتوز
 کون، بوگون تامدر .

ملا ابراهیم خلیل- آخرمن دکیشدیم که اوتوزگوندن سونرا بوگون
 مناسی بودرکه ، اوتوزگون اوتوروب اوتوز بیرنجی کون گله اییدینیز که
 اکسیر حاضر اولموشدر گوموش کوره دن چیغیش اولایدی سیز گلدینیز
 اوتوزنجی گونده ، اکسیرین بوتهده قایناماق وقتینده ؛ آخ ؛ آخ . . .
 نوخالیلار - هله که بئله اتفاق دوشوبدر بیز بیلمه میشیک ایندی بوئین
 چاره سی نهدر ؟

ملا ابراهیم خلیل داخی اصلا چاره سی بوخدر نه اکسیر عمله گلیر ؟ نه
 گوموش اولور، مگر اینکه علاج منحصردر آنجاق بونا . . .
 نوخالیلار مگر ایندی بیز نه الله بهک علاج نه به منحصردر ا
 ملا ابراهیم خلیل- داخی که کلیسینیز لامحاله گره کدر که اکسیر قاینات
 . دینی یتردن اوزا قلاشما سیز نتیجه که ، قانون کیمیا تقاضا اندیر بشرطی که
 اگر نوز خیر نیزی اختاریر سینیز و منیم سیزین حقنیزده چکدیگیم چنانی اینتیریمه
 سبیز اکسیر بوتهدهن چیغیب تمام اولان زمانه قدر که بیر ساعت در باشلاب
 اتمامه ایکی ساعت قالب ، کر کدر که ؛ میهونی یادینیزا سالمایا سینیز ، و
 میون شکلینی خاطرینزا گتیر میه سیز .
 علاج بونا منحصردر و الا اکسیر که ، ایندی بیر آیدر که متصل اونین
 بیرورشیده زحمت چکیرم طرفه العینده بوج اولوب هوا به قالخا جقدر ؛ بئله

در نتیجه نه چوالو حکیم مکرر تجربه اندیب نوز کتا بندا صراحتا یاز بیله در
نوخالیلار (علاج سهل کورولمکدن شونیب بیر یئرده) چوخ باشوور
آغا، بو بیر آسات ایشدر ، تک اکسیرین تکمیلی بونا موقوف اولسون .
ملا ابراهیم خلیل - باي ، همیت بونا موقدر . الله سیزدن راضی
اولسون ، من سیزدن راضی اولدیم (ملا حمیده) - ملا حمید، کوروکی باس
(ملا حمید کوروکی باسیر ، ملا ابراهیم خلیل بوتنه نی ماشا ابله چئو بیر
ایچینه بانینداکی اجزالاردان بیرینی توکور، شیشه لریت بیرسیندن دامیزیر
کثری چکیلیر ، ساعتی قولتوق چییندن چیخاردیب باخیر . بو حالدا) .

آغازمان (اوزون اونا توتوب) - آغا بوندان باشقا بیر چاره بوخدرمی
ملا ابراهیم خلیل - نه دهن باشقا ؟

آغازمان - میوندان باشقا .

ملا ابراهیم خلیل - کیشی نه دانیشیرسان . نه سویله بیرسن ؟ اوویلا . . .
آغا زمان - آخر نتیجه ائله ایم ، آغا، میهونی یادیمدان چیخاردایمیرم !
ملا ابراهیم خلیل (داربلهیش و غیظ لنبیش) کیشی کس سه سوی او نوت
فکرینده کینی !

آغازمان - باش اوسته ؛ آغا !

ملا ابراهیم خلیل (شاگردی ملا حمیده غیظه) - کوروکی برک باس
یاتیرسان نه در ، (اکیلیر ، بوتنه به باخیر) گننه بیرزاد گوی بو کولموش کاغذدن
بوتنه به توکور . بو حالدا نوخالیلاردان بیرینی ، یعنی ملا سلمان پاپاقینیر
باشیندا کورتوروب دئنییر .

ملا سلمان - اوف ، نه ایستی دره . اوف ؛ لعنته کله سینیز ؛ اوف ؛ لعنته

کله سینیز ؛ اوف ال چکیلیرار ؛ چاره بوخدر .

ملا ابراهیم خلیل - کیم لعنته گادیت ؟ کیمدر ال چک ، ف ؟ نه دهن

چاره بوخدر؟ نه سوبله بیرسن ؟

ملا سلمان - اوف؛ چاره بوخدر، علاج بوخدر .

سایر نوخالیلار - دوغریدان هئچ چاره بوخدر ، هرگز ممکن اولمور

ملا ابراهیم خلیل (هاموسینا غیظیاه) - نجه چاره بوخدر نجه ؛ علاج

بوخدر ؛ نه وار ، سیزه نه اولوب ؟

ملا سلمان (یولداشلارینین حالیندان و تصدیقیندن جرتانه نوب جوابه اقدام

اندیر) - آغا تمام داغلارین حیواناتی میون شکلینده ، بویوک همدونه لر

صفتینه دونوب اوزون قوبروقلاری ایله نظر بریده باسیشیرلار، اوستومه هجوم

کثیریرار ؛ اوف ، یلمیرم نجه اندیم ، هاراقاچیم ؛ اوف ، امنته کله سنیز ؛

میمونلار امنته کله سنیز ، همدونه لر ؛

سایره نوخالیلار (باشلارینی یوخاری قوزایب) - اوف ، امنته کله سنیز

میمونلار ؛ امنته کله سنیز همدونه لر ؛ بونه ایشدر دوشدک ؛ ملا ابراهیم خلیل

چلمد غفلتاً بو تهیه بیر زاد تولاییر که ، نوخالیلار باشلاری یوخاری اولد-

یغیندان کورمیرلر - بیردن بو ته دن گولله کیمی قیغیلجملار سچراییب هر طرفه

داغلیر ؛ بوته «پارت» اندیر اکسیر موهوم باروت کیمی هوایا اوچور ،

اود هر طرفه سپه لیر ، توستی هر یانی باسیر ، ملا حمید کوروگون دالیندان

هولنک کثری سیچیراییر . ملا ابراهیم خلیل ایکی الی ساققالینین توکینی

یولور ؛ گاه دبزینه چرییر و فریاد اندیر (

ملا ابراهیم خلیل (نوخالیلارا ؛ فریاد ایله) - ائوئیزی الله یغسین

بو نه ایشی ایدی ؛ ائوئیزی الله یغسین ؛ قایینیز چیر پلسین ؛ (باشینین توکینی

یولور ؛ دبزینه چیریر) .

نوخالیلار - آغا ، ساکت اول، آرام توت اولاجاغا چاره بوخدر؛ ایندی

بیزیم تکلفیمیز نه در ؟

ملا ابراهیم خلیل (شدتلی دلتنگلیک ایله) سیزین تکلیفیمیز نه در ؛ تکلیفیمیز

بودر ایندی گون باتمامیش نوزبیزی باغین کندلره پشیره سینیز . قاباقدا کی
 اکسیرین مدت تکمیلینه قدر ، یعنی اوتوز بیر گون گوزله ییب کتته بورا باقایدا
 سینیز همان جزئی بخش مین منات بوللارینیز عوضبنده که ، بیر ضرورتی لازمه
 ایچون بالکلیه مصرف اولوبدر . گوموشینیزی آلیب آپاراسینیز بشرطی
 که من سیزه بیش از وقت خبر گونده رومه میش ، گلمکنده سبقت الله مییه سینیز
 که ، مبادا گونلرین سایندا کتته بیر گونه سهو قیلماق ابله بی موقع اکسیرین
 تکمیلندن اقدم بورایا گلیب اواکسیری ده بوئین کیمی خراب اتنیه سینیز .
 سیزدن نوتری مشخص اولان گوموشین اوستینه خیالمدادر . که ، بوللارینیزین
 فائده سینیه ده اضافه ائدم . اوندان نوتری که ، سیزه بیر پارچا آرتیق گوموش
 و عرمک منه کوره ؛ هتج بیر تفاوت ائتمز ، آما سیزین کیمی اشخاصه بیر
 حبه ده بولدر ؛ خدا حافظ ، یولادوشین ، کئئدین ، منیم خبر گونده ره چگمه
 منتظر اولون ؛

کئدیر نوز چادرنا ، باشی آشاغی ، یاواش نوز بائیندا سویله به - سویله به) :
 - امید اولون که ؛ من سیزه خبر گونده ره چگم . الله قویسا ؛ او وقتهدک
 بیر چاره تاپارام که ، بیرده سیزین اوزبیزی کورمه ییم ؛ (نونا لیلار
 بوروموش ، مات قالیرلار) .

حاجی سید عظیم
شیروانی

۱۲۱۴ - ۱۲۶۷ شمسی

سید عظیم ۱۲۱۴ هجری ایلده شماخی شهرینده ، بیر روحانی عائله سینده
تولداییشدر : او هله اوشاق ایکن آناسی وفات ائتیشدی .
سید عظیم نوز تحصیلینی دینی مدرسه لرده آلمیش : هین زماندا کوز باپاسیندان
خصوصی صورتده درس آلماق ایله عرب و فارس دیل لرینی یاغشی هو گره نیبدر .
او ، شماخیدا نوز مدرسه تحصیلینی قورتارمیش ؛ اونو ها هادا آرتیریب مکملشد .
یرمک ایچون ، اوزمان دینی تحصیل مرکزی حساب اولونان بغدادده مصره هام
ویاشقا یشلره کتیبدر .
یتله لیک ایله سید عظیم شرق دینی علم لرینی مکمل هو گره نیت بیر روحانی

عالم اولراق شماخیا قاییدیر .

عین زماندا بو سیاحتاریاخشینی - یاماندان سئچمکده سید عظیمه چوخ کومک ائدیر : بونا کؤرهده روحانی تحصیل آلدیفینا باخما باراق ، کؤزی آچیق بیر آدام اولان سید عظیم نوزی روحانیلیک ائتمه میشدر : او ، درس وئرمک ایله مشغول اولوش ، زماندا دوزگون و درست بیلکلیک ؛ فایدالی معلومات وئرمه حقیقی مکتبلر آچماغا چالیشدیر :

سید عظیمین حیات و فعالیتین ان قزغین زمانیندا ۱۳۵۴ نجی ایلهده (باکودا حسن بیک زردابی طرفندت « اکینچی » آدلی بیرنجی آذربایجان روزنامه سی چیخماغا باشلامیشدر بو روزنامه ، مدنیتسز لیک و موهومات حاکمیتین زمانیندا مدینیتی یایماق ایچون مهم بیر واسطه ایدی . البته که ، بوروزنامه عمواملیقا قارشى مبارزه آباریر ، خلقی مدنیتله معارفه چاغیریردی سید عظیمده بوروزنامه نین چاغیریشینا قوشولور اونین فعال اشتراکچیلاریندان بیرى اولوب بوروزنامه ده بازدفنی مقاله و شعرلرینده خلقی یئنی اصول ایله مکتبلر آچماقلا چاغیریر : شماخیدایئنی اصولدا مکتب آچیر و نوزی اورادا معلملیک ائدیر . بورادا اوشاقلارا حساب و جغرافی و طبیعت علملری فوکره دیردیلر سید عظیمده یئنه یئنی اصولدا درس دئدیگی ایچون ، موهوماتچیلار اونا هجوم ائدیر ، اونو « سفیه » آدلاندیردیلر :

چونکه او یئر کره سینین حرکت ائندیکینی، زلزله نین اصل سببینه باخشین نتیجه عمله کلدیکینی اوشاقلارا دوزگون فوکره بیردی ، هو ایسه موهوماتچیلارا بیرضربه اولدوغیندان اولار سید عظیمی « کافر » اعلان ائدیردیلر .

ایته که آز- چوخ مدنیت و آچیق فکرار یابان اومکتب اوزون زمان دوام ائده بلمزدی تزار حکومتی هکنیه هئج بیر کومک ائتمیردی جماعت ده سبها لئین تاثیرى آئتندا مکتبه یول وئرمه دیکیندن بو یئنی بیلک اوچاغی باغلانیر بوندان

سونرا سید عظیم تزار حکومتی آچدیفی مکتبه معلملیکه داخل اولور ؛ عمرینین آخرینه قدر ده بورادا چالیشتیر . سید عظیم ۱۲۲۷ - نجی ایلدده شماخی شهرینده وفات ایشیدر .

سید عظیم زمانیندا کی بو یوک نرقی مفکوره سنی مینمسه ییب بیر چوخ شعرلر یازمیشدرکه ، بونلاردا موهوماتین عالیپنه گنجیش ؛ زمانیندا کی مفتی خورلاری ظالم حاکماری موهومانچی شاعرلری هجو و افشاء ایشیدر بونا گوره اونین جیله اثرلرینین خصوصیله حیاتدان کوتورولموش ایناندریجی ساتیرالارینین بو یوک سیاسی اهمیتی اولموشدر .

سید عظیم . قفقاز آذربایجان خلقینین کثربده قالماسینین سببینی نادانلیقدان علمسوزلیکده گورور و بودردین درمانی - آنجاق علم اولدیغینی گوستیریر .

سید عظیم نوز اثر لرینده روس دیلی و مدنیتینی منیمسه مکی ایره لی سورور . بو یوک روس خلقی که کثین آذربایجان خلقینین مدنی انکشافینا بو یوک مثبت تاثیر و فایده سی اولموشدر لاکت آذربایجان خلقینین دشمنلری اونین استعمار ائدن خلقینین گرز آچیلما سینی ایسته میبار . آذربایجان خلقین روس مدنیتیندن اوزافلاشدیرماغا چالیشیر دیلار .

متعصب عواملار روسجا او خوبانلاری « کافر » اعلان اندیردیلر تزار حکومتی نایسه مکتبه داخل اولماق ایچون میت جور آغیر شرطلر قویور ؛ گنجیش کتله نی بیتندن اوزاق ساخلا ماغا چالیشیردی .

ایشله بیر آغیر مضطده سید عظیمین گنجلری روس دیلینی روس مدنیتینی منیمسه مکه چاغیرماسی البته که بو یوک بیر خدمتدر .

میرزا علی اکبر صابر ؛ عباس صحت کیسی شاعر ارین یثیشمه سینده ده سید عظیمین چوخ بو یوک رولی اولموشدر .

سید عظیمین اوشاقلار ایچون یازدیغی بدیمی تربیه لی اثرلرده اونین

ياراديجانيندا يويوكه كوز كئلي بىر يىر توتور .

كوزى آچيق بىر مەنەم اولان سەدە سەپىم توزى ! توشانلارا ارخوتماق
ايچون ! تىرار يازمانا يا : لايىش . . نو ، « سىجان ويىشك نەلى » آدیندا يويوكه بىر
ايز ، « خىرروز وچاققال » ، « نازىن حكايش » ؛ « اعلان ايله تونكم » ، « اعلان
ايله ايكي توكوز » و سايره كىيى كىچىك تىپل ، حكاى و باغقا . بىر تويوكه
ايز بىر بازيستور .

خان و دهقان

بیرا کینجی کندیردی مستانه ،
بولدا او راست گلدی بیر خانه ،
خاننی گورجک یازیق باش اندیردی ؛
گور اوننی خان نه کونه دیندیردی :
دئدی : - « ای ایت ، کناره چیخ یولدان
نه باخیرسان دوقوز کیمی کولدان ؟ »
گوردی بوالتهغانی چون دهقان ،
ذوقدن اولدی گل کیمی خندان .
اوبینه داخل اولدی خرم وشاد .
عورتی گوردی اوندایا وجد زیاد ؛
دئدی : - « بو بهجته نه اولدی سبب ؟
تشر بیان ائت کوروم نه در مطلب ؟ »
دیددی ، - « بکار یانیندا خان کبار
بولدان اکرام ایله اندیردی کنار ؛
دایانیب خانایا افله دیم کرئوش ،

منی دیندیردی خان صاحب هوش .
 دندی :- « بو اولماز ؛ ای بلند اختر ؛
 سنی خان دیندیره ؛ ائدیم باور ؛
 نه دیب خان سنه ؛ بیان ائمه
 درج لعل آج ؛ گهر فشان ائمه !
 آئیلیب دوشدی بیر زمان دهقان ؛
 هوسی ساکت اولدی ؛ قیادی بیان .
 دندبکه :- « خان دندی - چیخ ؛ ایت بولدان .
 نه باخیرسان دوغوز کیمی کولدان ؛
 بیزه خان التفاتی ییدادر .
 بیر سعادتدر . فیض عظمادر .
 بیزه بو وجه افتخار اولسون .
 نسلدن - نسله یادگار اولسون ؛

پیشگین ایته جوابی

بیر پیشگه ایت دندی : « ای بیجیا !
 ائوده ائدیرسن گنجه - کوندوز صفا ؛
 تازه کناریندا ائدیرسن طام
 کرسیلر اوستینده توتورسان مقام .
 ائمه یئیرسن گنجه لر آش سن .

صبح بیپرسن گئنه بوزباش سن .
 ختن نه سبب بشیله عزیز اولموسان ؟
 کیم ائنه ییب حکم تمیز اولموسان ؟
 سویاه آغایه نه اولوب خدمتین ؟
 واجب اولوبدر بوقدر حرمتین ؟
 ائیاه بیرم صبحه کیمی من فغان .
 حوات و ماله اولورام یاسبان .
 من چکیرم صبح اولونجا کشیک
 هرگز ایته تای دگیلدر پیشیک ؛
 چوخ گئجه وار که ، یاتیرام آج من .
 درد ایله بیر لقمه یه محتاج من .
 گئتمه بیرم نوز که پئره فان ایچون ،
 صبر اندیرم محنت پنهان ایچون .
 گرچه آغام دو کسه منی قاچارام .
 هر پشته نه درد دلیم آچارام .
 هوشقورا هر گاه بولارام قویروغی
 قاکه آغانین نه اولای بویروغی ،
 جمله جهان مردمی ای بدعمل ؛
 نائتدی وفاده منی ضرب المثل

ایندی بیان ائمہ متہ حالیوی
 تاکہ ، بیایم صورت احوالیوی «
 کوڑ پیشیکی کیم ، ایتہ وئردی جواب
 سوئبلدی : « حقدر بو عتاب و خطاب
 مرنه دئدین حق ایدی بو خدر خلاف .
 سوزلروبن بیری دگیلدر کزاف .
 لیک سنہ قوی ائنه بیم من بیان
 صورت احوالیوی ، ای باغری قان !
 حالوا اول ایندی خبردار سن
 بیل نه سبیدن بئله مردار سن .
 خیر ایشہ مناسن ، ای بوالھوس .
 ایستہ مہ سن خیر آپارا ، هیچکش .
 کر کلیب اول سائل ائده نان طلب
 سن ائله بیرسن اونا قہرو غضب .
 دامیننی یارہ قلیرسان اونین .
 سن کوریننی فارہ قلیرسان اونین .
 وئرسہ خانم سائلہ بیر پارچا نان
 غیظله جانین چیخارای بد گمان ؛
 جملہ بو عالم باشینا دار اولور ،

روشن اولان دهر سنه تار اولور . . .
 مانع خیر اولما داخی سیدنا ،
 قوی قاپیدان خیر آهار سین گدا ؛
 ایتکیمی توتما داخی دامانیمی ،
 راحت ائله اهل طلب جانینی .
 مانع اولان خیر ایشه بد ذاتدر ،
 ائل ایچینده بیجلیگی اثباتدر .
 کیمسه که ؛ بیز خیر ایشه منا اولا .
 ده کمز اونین رارلیغی هنج بیر بولا

مارال و اووچی

وار ایدی بیر مارال چوخ عطشان ،
 کلدی بیر چشمه اوسته اول حیوان ؛
 بو تمنا ایله که ، سو ایچسین ،
 سو ایچیب چشمه ساردان او کئچسین .
 چون نظر قیلدی سویه اول حیوان ؛
 باخیب ئوز عکسین اوندا کوردی عیان .
 کوردی نازک آیاغین اول دلخون .
 توتولوب کونلی اولدی چوخ مخزون .

گوردی بوینوزلارین فخرت ایله
 خاطری شاد اولوب فخرت ایله.
 که بو ائناده بیر نچه صیاد .
 دوشدیلر اول مارال قصدینه شاد ،
 بینوا گورجک اولاری قاچدی ،
 لیک تقدیر نوز تورین آچدی ،
 قوردی صیادلر اونوی چوخ طول ،
 اولمادی لیک بیر مراد حصول .
 گلدی ناگاه قاباغا بیر همیشه ،
 چوخ قالین همیشه ایدی پرریشه ،
 اووچیلاردان اوگون قورتارماغا جان
 گوردی اول همیشه ایچره اول حیوان .
 ایلیشیت بوینوزی بوداقلاره
 اولمادی پس نجاتینه چاره .
 توتدیلر اووچیلر او حیوانی .
 دوشدی دام هلاکته جانی .
 دندی اول بینوای خاطر داغ !
 ای حقارتله باخدیغیم ال - آیاق !
 سن منی خوش نجاته چاندیردین !

تولمیش ایدیه حیاته چاندیردین !
ای فخرآرتله باخدیقیم بوینوز !
اوجی چرخه جورا خدیقیم بوینوز !
سالدین آخر منی هلاکته سن ،
ورطه محنت و فلاکته سن .

سید عظیمین اوغلنا نصیحتی

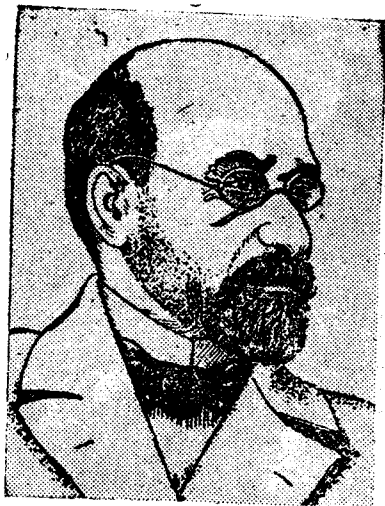
جعفر ، ای نوردیده سید !
غنچه . نو رسیده سید !
علما حقیقی رعایت قیل ،
اهل علمه همیشه حرمت قیل !
دئمه : بوکافر اول مسلماندر ؛
هر کیمین علمی وار ، او انساذر !
سنه هر کیمسه علم ائده تعایم ،
اونو واجبدرا ثیاه مک تعظیم .
ماردا گوردین اونو سلام ائیاه ؛
باش اکیب قول تک احترام ائیاه !

بیل که ، استادین ، ای رشید پسر ؛
سنه روحانیتده ، اولدی پدر .
پدرین بیو منم ؛ بیر استادین ؛
جهد قیل یاخمی چیخماغا آدین ! ..

نجف بك وزيروف

(۱۳۴۳ - ۱۳۰۵)

نجف بك وزيروف ۱۳۳۳ هجری ایلده، شوشا شهرینده دوغولوشدور. او،
اون ایکی یاشیندا ایکن، کهنه اصول ایله اولان مکتبه داخل اولوش،
بورادا ی ایل اوخوموشدور. سونرا شوشا دولت مکتبه داخل اولوش. بورا-
داکی معمارین بیس رفتاری و مکتبین آغیر شرایطینه دوام کتیرمه ییب قاجارغا
مجبور اولوشدور. بوندان سونرا قوهوملاریندات بیرینین یاینیدا خصوصی
صورتده روس دیاینی شوکرنگه باشلامیشدور، اون دورت یاشیندا ایکن،
تحصیل آماق ایچون باکوبا گلشیدور.

نجف بك باکودا (۱) «درآنا با فیمندز با» مکتبین ایکنجی کلاسینا امتحان وشریر،
جغرافیا و طبیعت علملرینده مامورانی اولمادیقنا باشما یاراق، اونیت زبرک

۱ اوزمان اورتا تحصیل وئرهن مختلف نوعلی مکتبلردن بیرى

وحاضر جواب اولدیشینی گوروب مکتبه قبول ائدیرلیر.

نجف بک مکتبی گوموش نشانيله قورتاریر .

اومکتیین آننجی کلاسیندا ایکت تاتر ایله مرقانلماغا باشلایر .

هوز مکتب یولداشلاری ایله بیرلیکده میرزا فتحعلی آخوند زاده نین «حاجی-

قارا» کومدی سنی ۱۲۲۵ نجی ایله تماشا با قورور . آذربایجان تئاترینین

اصل تاریخی ده بوگوندن باشلایر . بو ایشده . معلوم و مشهور « اکینجی »

روزنامه سینی نشر ائدن ، پوتون عمرینی آذربایجاندا معارف و مدنیتین

انکشافنا صرف ائدن حسن بک ملیکوف زردابی اونا کومک و رهبرلیک

اؤدیر . بوتماشانین موفقیت قازانماسی ، اونین تاترا ، درام نویسلیک اولان

هوسینی بیر قات داها آرتیریر . او ، مکتبین سون کلاسلا ریئدا ایکن ، کومد-

یلر یازماغا مشغول اولور و خصوصی درس و ترمک ایله هوزینی دولاندیریر .

نجف بک درس و ترمک ایله قازاندیشی بولدان بیقیب ساغلایر ، با کودا

مکتبی قورتاردیقدان سونرا ، هوز خرجنه پتر بودوغ شهرینه گئدیر ،

دارالفنوندا داخل اولور . نجف بک هوز دولتی قوهوملاریندان کومک

ایسته بیر سده ، اولار جواب بئله و ترمیرلر .

پتر بودغین هواسی بدنجه ضعیف اولان نجف بک دوشور ، اونا گورده

او ، موسکویا گلیب پتروفسکی کند تصرفات آکادمیاسینا داخل اولور .

نجف بک موسکولدا چوخ آغیر بیر حیيات کتچیرمه لی اولور . لاکن او ، یاخشه

امتحان و ترمدیگیندن ، اونا آکادمی طرفیندن تقاعد تعیین ائدیلر .

نجف بک آکمیادا او خودیقی زمان ، با کودا حسن بک زردابی طرفیندن

چیخاریلان « اکینجی » روزنامه سینه مقاله لر بازماق ایله اشتراک ائدیر .

نجف بک آکمیای قورتاردیقدان سونرا ، ارمنستانین دلچایات قصبه سینه

میشه بگی تعیین ائدیلر . آنجا ق پتروفسکی آکادمیاسینی قورتارانلار آراسینده

انقلابی بیروز اولدیفیندان قورخان نزار مامورلاری نجف بگدن شهبه له نیب:
اونی نوز وظیفه سیندن چیخاریلار .

لاکن خدمتدن چیخارلماسی نجف بگه بیر درجه به قدر فایده الی اولور،
او، نوزینی بوتونلیک ایله ادبی بارادیجیایی صحنه سته آتیپ بیر چوخ اثرلری یازیر .
نجف بک ۱۲۷۴ هجری ایلارده باکو یا کابلر بورادا وکیلیک حقوقی آلباغلا
امتحان و تریب بیر مدت بو وضعیتله مشغول اولور سونرا شهر بلمده سیندم
کاتب لیک ائدیر .

باکو دا نجف بک ان مهم اثرلری اولان «باغیشدان چیخدیق یاغیره
دوشدیک» «مصیبت فقیرالدین»، «بهانوان زمانه» آدلی درام اثرلرینی یازیر .
او ، بارادیجیلیغا آذربایجانین بویوک درام نویسی میرزا فتحعلی آخوند
زاده نین اثرلرینی تاماشا به قویماق و اولارین تقلیدی ایله باشلامیشدر .
نجف بک آذربایجانین سووه تاشمه سیندن سونرا نوز اختصاصی اوزره
معلم لیک ائدیر . او، ۱۳۰۵ هجری ایله اوره ک خسته لیکیندن وفات ائتمیشدر .
نجف بک اوندان آرتیق درام اثری، روزنامه، و مجموعه ارده بیر چوخ
مقاله لر یازمیشدر . اونین بوتون اثرلری یالنیز سووهت حاکمیتی زمانیندا
چاپ ائدلمیشدر .

نجف بک وزیروف ایستر انقلابدان اول، ایستر سونرا یازدیغی اثرلرینده
باشلیجا اولاراق، مالک و بوژازین حیات و همیشه کی بوژوغونایی، اولارین
آبری- آبری نماینده لرینی تنقید و افشا ائدیر .
او نوزی مالک محیطیندن چیخدیغی ایچون شخصه نوز حیاتیندا مالک لرین
چرکینلیک لرینی، مردار لیللارینی باخیندان کورموش و نوز اثرلرینده کور-
ستر مگه چالشیبشدر .

نجف بک ۱۳ هجری عصر آذربایجان ادبیاتی و خصوصیه درام نویس لیکینده

سالاماینج ملاصفی ،

عاشق ولی .

تینتین امام قلی - باشماقچی :

محمود - اشرف بکین نوکری

بیر و ایکینجی مجلسلرین قیسا مضمونی

حاجی قنبر حاجی سلمان آدلی بیر تاجرله شریکلی خیالی باراما
آلیب خارجه گونده رپرلر . بو بارامالاری آپاران گمی قارادنیزده
باتیر . کمینین باتماق خبرینی ائشیدن حاجی قنبر درد غصه دن
دلی اولور . آروادی اوناه علاج آختارماق مقصدی ایاه دکترلره
مراجعت ائتمک دگیل ؛ پبرلره ، اوجاقلارا کندیر : حاجینین
بالدیزی اوغلی ، اوخوموش ، جوان اشرف بک بو خبری ائشیدیب
حاجییا معالجه ایچون دکترلره مراجعت ائتمکی لازم بیایر .
حاجینین مفلس وده لی اولماق خبرینی ائشیتمیش باشماقچی امام قلی
و مایور خداوئردی بک کلیم حاجینین اونلارا اولان بور جلارینی
طلب ائدیملر . اشرف بک اونلارین پولارینی وئرب یولاسالیر .
بو زمان تلگرام کلیر که ؛ گونده ریان باراملار بیمه ائدیلمه
بگیندن ؛ اونلارین پولی حاجی سلمان و حاجی قنبره وئریله جکدر .
حاجی قنبر بونا اینانا بیلمیرسه ده ، آنجاق عقلی باشینا کلیر .

نہایت ، حاجی سلمان ٹوزی کلاب چیخیر و حاجی قنبرین پوالارینی
ٹوزینہ تحویل و ثریر .

اوجینجی مجلس

واقع او اور حاجی قنبرین اوئاغیندا

اشرف بك (داخل اولور) - کلدیک چاتدیق مرندہ
ایندی بیر قوچاق اوغلان ایستهرم ، بورادا ، مطلب آچیب ایش
دوزلده ، بیچاره مسلمانین ایشی داش آراسیندان چیخیر
ایندی من نه ائله بیم ؟

اورویا اهلینین . ائله بو قاعده سی یاخشیدر که ، اوغلان ٹوز
خواهشینی قیزا قاندیریر قیزدا آنا - آناسینا معلوم ائله بیر .
جواب چیخیر .

بلی یاخیر ، والسلام بیزیم ایشیمیز چتیندر ؛ منیم
علاجیم ائله اونا قالیدر کی ، ٹوزوم مرد و مردانه دییم . هر چند
اوتانیرام . حیا ائله بیم هر چه باد اباد ؛ آی الله قوناغی
ایسته بن ؟ آی اوشاق ، ائوده کیبه وار ؟

دلبر خانم (داخل اولور) - بیزه نه یاخشی قوناق کلاب
آی الله اشرف ، یاخشیسانمی . باشینا دونوم ؟ بیر بئله
مدتده بیر یول ، هئج اولماسا بیر کاغذدا یازمیردین ؛ بیر آدامد
کوندرمیردین

اشرف بك - سیزین جائینزا آند اولسون . مجالیم اولمور .
کئیجه گوندوز الله شیرم ، اکینچیلیمکدر ؛ نه بیلم ، باغدر ،
دگیرماندر ؛ آسوده دگیام

دلبر خانم - حاجی هرکون خبر آلیر کوره سن نه اولدی
که ؛ اشرفدن بیر خبر چیخمادی ؟

اشرف بك - منیم ایشیم بئاه دوشوبدر که ، بدر دقیقه بیکار
اوتورا بیلمیرم ، ایشی ده گوتورموشم بوبوک ، فاپیداکی گده ارده
کئیجه - گوندوز منیاه الله شیرلر . . . ایندی الحمدالله ، اتوی
تمام ائیله دیم ؛ باغ - باغچه نوز یولی ایله دوزه لیر ؛ آنجاق تکم
بویامان درد در .

دلبر خانم - بو زمانه ده اتو ایشی هر بیر ایشدن آسان اولوب
آنجاق نوزین خواهش ائله یه سن .

اشرف بك - منیم کیمی یتیمین ایشی بوباره ده آسان اولایمامز
منیم بیر کسیم بوخدر ؛ سندن و حاجیدان سوای .

دلبر خانم - هر کیمین قیزینی ایسته سن ؛ هئج سنه مضایقه
ائله مز ماه دییه سن یالوارار ، وئرر . . . سن گوستر ؛ من کئشدیم
بیر کونده تمام ائیله ییم .

اشرف بك - منی باغیشلا یین ؛ خالا ترک ادبایک ده اولسا ،
علاجیم بوخدر . . . نه لازم نوز که قاپیسینا کئتمک . . . توقع

اندیره م که، منی سیز و حاجی اوغولایغا قبول ائده سینیز . . .
غرضیم جواهرین خوشبختایمکیدر .

دلیر خانم - جواهرین باشینی کسمگه سنین اختیارین وار ،
خالان سنه قربان . . . سن باجیمین یاد کارسان . . . منیم آرتیق
سوزوم اولایبامز ؛ آنجاق بیایرسن قادانی آلیم ؛ لازمدرکه ؛ بو
ایشده آتاسنین و غیر اولادین خیر دعاسی اولسون . کیشی کار
اٹوه - آچیب اونا دیبهره م و اونین نه جوابی لولسا سنه معاوم
ائده م .

اشرف بك - صاحب اختیار سینیز آنجاق توقع ائنه ییرم ؛
منیم بوجود رفتاریمی بی ادب حساب ائتمه یه سیز .

دلیر خانم - نه دانیشیرسان اشرف ؛ کیم سنه بی ادب دیبه بیار
والله اوزوه دشیرم سنین کیمی جوان هاه بیتیم شهریمیزده
اولما ییب علاوه سن مگر نوز گه سن ؟

اشرف بك - من همیشه سیزی آنام یثرینده قویمو شام . . .
الله شاهد رکه بو سوزده خلاف یو خدر (ساعته باخیر) یولوم
اوزا قدر . خالامنه رخصت و ثربن ، قولایغینیزدان مرخص اولوم
دلیر خانم - گئت خالان سنه قربان . . . ائنه بو کونده سنه
خیر کوندره م .

اشرف بك - خدا حافظ . . .

داہر خانم - خوش گادین ! ۰۰ (اشرف بك گمشدیر) مبارک
 ایشدر ، آله چوخ خیر و شرسین * بو حالدا شهریمیزده اشرفدن
 مناسب اوغلان یوخدر ۰۰۰ جواهر ، البتہ بو ایشہ راضیدر
 آرتیق سوز اولایماز منم هنج امیدیم یوخ ایدی کہ اشرف بك بو
 فکرہ دوشہ ۰۰۰ بوندان سونرا دشمن دهاها آرتیق یانا جاق اولسون؛
 اولسون!

نتر ، یئتر (چاغیریر) آرتیق ساخلاماق لازم دکیل ، بو
 کونلرده ایشی تمام ائده ريك (یئتر داخل اولور) یئتر ، اوتاغی
 بیر ییغیشدیر .

حاجینین گلن وقتیدر ۰۰۰ جواهر گورده سن پالتاری تیکیب
 قورتاردیمی ؟ (کئدیر)

بئر - اشرف بك گلن کیمی من او ساعت دویدوم ، جواهر
 توی ده ائله انشیتدی ... الله مبارک ائله سین ، هنج بئله مناسب
 ایش اولمازدی ۰۰۰ تک اوغلان ، ال - آباغینا دولاشان یوخ ، جوان
 توی اوخوموش ، ملک معاشی . آرتیق نه لازمدر بونا ذییرلر نه یوغوردیم .
 نه یاپدیم ، حاضر جا گو که تاپدیم ۰۰۰ آله توی بو یو کلیکی خاطرینه
 من یتیمه ده بیر بخت آچسین .

حاجی قنبر (داخل اولور) آی قیز ، بئر ، نه قایر برسان ، بالا ؟
 یئتر . (باشینی آشاغی سالیب) هنج اوتاغی یغیشد بریرام

حاجی قنبر (ظن ایلان بئترین اوزینه باخیب) باشینی نییه
آشاغی سالمیسان، آی قیز؟ یوخاری باخ کوروم؛ نییه رنگین
قاچیب ناخوش - زاد دگیاسن که باخین کل کوروم! سنه باخین
کل دبیرم؟

(گلیب بئترین قوایندان توتور) اوزیوه نه اولوب قارالیب
آی قیز؟ (چه نه سیندن قالخیزیر) کومورچی ها دگیل سن؟ (بئتر
یاواشدان چکیلیب کئتمک ایسته بیر) بئتر!
بئتر (دایانیر) دلی!

حاجی قنبر - گئت منه بیر آز سو بوق سو گتیر؟ (بئتر گئدیر)
غریبه ایشه دوشموشم، بیر دقیقه قیزی گورمه بنده دلی دیوانه
اولورام بیر خطا دان قور تاریب دوباره تازه خطایا دچار اولموشام
بیلیم ده نه طور ائله ییم - کبینه دن سوای بیر غیر علاج یوخدور
شریعته گورده بو بو یوک نوابدر ۰۰۰ ظرافت دگیل، سکگیز
باشیندان ایندی یه کیمی ساخلا ییب بو درجه یه بئتر میشم ۰۰۰
بئله لطیفه نی الدن قوبسام، منه احمق دبیرار ۰۰۰ هر چند مثل در :
«کویکین ایته دوشه نی تولادان یگن اولار»، اما هله منه بوسنیمده
کویک دنمک اولماز، من نوزیمی هنج جوانا تای توتمورام. (بئتر
سو گتیریز. حاجی دبیر) آی قیز، بئتر سن لاپ بئتر گه قیز اولموسان ها؛
ایندی کرک سن اون آلتی، یا اون بئددی باشیندا اولاسان ۰۰۰

سن بیبزم اٹوہ گلندہ ، لاپ بالا جا اوشاق ایڈین ، آی قیز ، اوزیوی
یومورسان . ایستہ بیرسن ، سنہ بیر عطرلی صابون آلیم ؟

یشتر (کنارہ) - قانا بیلمیرم ہونہ دبیر ، (حاجیا) اگر
بایچمک ایستہ میرسینیز ، آیاریم ؟

حاجی قنبر - یشتر ! گریک سنین آنان - آنان یادنا دوشمہ یہ
سن چوخ بالا جا ایڈین (یشتر سوی یترہ قویوب گنڈیر) آجیغی
قوتدی . . . عیبی بوخدر ، باواش - باواش بولا کتیرم ؛ ہلہ اور کوتمک
لازم دکیل بہ ، بہ ؛ بہ ؛ نہ قدر دندیکجہ گوزلدر اوندان ماسرا
خورستہ در . . . آہ ؛ دنیا بشش گوندر بششی دہ قارا . . . بیر آزا ستراحت
اڈدہ ریک ؛ اجل بشتیب عزرائیل دہ گلندہ دبیریک ، بوپور !

دلبر خانم (داخل اولور) آی کیشی ، یاخشی کہ ؛ بوگون
قز قابیتدین اٹوہ . سنہ بیر احوال دبیرم . . . اشرف بوگون
کلمیشدی منیم یانیمما دبیر کہ ، حاجی دان توقع ائلہ بیرم منی
اوغوللغا قبول ائلہ سین . . . منیم ، دبیر ، دبیر کسیم بوخدر ،
سبزدن سوای . . . بو ایشہ ایندی سن نہ دبیرسن ؟

حاجی قنبر (کنارہ) نہ یاخشی اولدی . . . جواہر ال -
آیاغیمیزا دولاشماز . (دلبر خانما) بیلمیرسن ؛ آرواد ؛ نہ وار ؛
حلیم بو آخر کی ایشیمدہ اشرف بیزہ حقیقت اوغوللیق ائلہ دی ،

بیزه خجالت و تردی ، نوزینه بورجلی ائله دی اونا گوره ده
انصافدان اوزا قدر؛ که بیر اونین سوزینی بیره سلاق علاوه من بئله
قائیرام که ، اشرفدن آرتیق اوغلانا بیز جواهری و مره بیلمه یه
جکیک الله مبارک ائلسین ؛ من بو ایشه چوخ راضی یام و شادام .
دلبر خانم - من نوزیمده چوخ شادام و راضی یام . آنجاق ایندی
رخت و تر برسن می که ، من بو ایشه راضی اولماغیمیزی اشرفه
معلوم ائدیم ؟

حاجی قنبر - اگر جواهر نوزی ده بو ایشه راضی اولسا ،
اوندا معلوم ائله یه بیلسن .

دلبر خانم - من و جواهری قوناق چاغیر بلار ؛ کرک امله بو
ساعت گئدهک ... جواهره ده یولدا دیبه رم

حاجی قنبر - چوخ یاخشی ائله وقتدر ؛ گئدین

(دلبر خانم گئدیر) هنج بئله سهمانلی ایش اولمازدی ، آروادین

باشینی قارشیدیر اریق جواهرین ایشینه باشلاریق یتر برن ایشنی ...

قارداش ، الله دان گیزلی دکیل ، بنده دن نه گیزلین ؛ داما تابه

طاقتیم کسینلیدر . آشکار اولماوشام مجنون (گئندیب قاییدان

قولاق آسیر کئدین ، ازاله اولیندا ؛ ... من گوروم باشیما نه

چاره قیلارام (سکته) اگر یتر راضی اولسا من ایشی ائله بو

گون تمام انلہرم ۰۰۰ انشاء اللہ، یتیم آتاسنیت سوزلانی یوز
 ماماز، ۰۰ بیر نتیجه گون خلوت ساخالاریق، سونرا دلبر بیلسه
 ده؛ عیبی بوخدر. چوخ آتیلیب - دوشر. مهرینی ساپازام
 قاباغینا. دییهرم خوش کلدین (گنڈیب دوباره قولاق آسیر).
 ایتیاپ گنڈمزاردہ ۰۰۰ الحمد للہ، گنڈیر. (سکته) یتیم،
 یتیم!

یتیم (داخل اولوب) - نه بویوروستیز؛

حاجی قنبر - گنڈیلر

یتیم - بلی، گنڈیلر...

حاجی قنبر - چوخ عجب. چوخ یاکیزه (یتیم گنڈمک
 ایسته ییر). هارا قاچیرسان، آی، بیر آز دایان، سوزوم
 وار ۰۰۰

جواهرین ایشینه سن نه دیرسن، راضی سان می ۰۰۰؟

یتیم - من نه کارهیم: راضی اولام یا اولمایم ۰۰۰ من بیر یتیم

قیز نوزیمده قوللیقهچی.

حاجی قنبر - سارساغین قیزی؛ سارساق، بو ائوده اولنجی خانم

ائله سن سن ۰۰۰ آنجاق اوراسی وار که، سن اوسنه دولهوسان

که بیز شریعتہ گورہ اولموشیق بیر بیرینه نامحرم ؛ من سنین
اوزینی کوروب سسینی انشیده بیلمهرم ، چوخ کناهدر ؛ نه قدر
دئسه ن کناهدر .

یئتر - نه عیبی وار آقا ، من بوندان سونرا سیزه هنج گورونمهرم
و دانیشمارام .

حاجی قنبر - او ناحق سوزدر ، من ائله ایش گورہ بیلمم که
سن نه محرم اولارسان ؛

یئتر - من قانا بیلمیرم ، بیر دیرسن که ، نه باخماق کناهدر .
بیر دیرسن محرم ائله رم .

حاجی قنبر - کرجو کین نادرستلیکینه باخ آ !

گوریا که ، قانمیر ۰۰۰ نه بین در که ، قانمیرسان ؟ من سنی بو
ساعت باشا مالیم ۰۰۰ بیایرسن ، یئتر ؛ نه وار ؟ ۰۰۰ اگر منیم
اؤوبه من شتیلرینی ونقد پولیمی حساب ائله به سن اللی بئش میندن
زیاده در ۰۰۰ جواهر بو کون - صباح کئدر دلبر اگر آرتیق
اسکیک دانیشسا ، مهرینی قویارام قاباغینا ؛ دیبهرم خوش گلدین
یئتر سن قارلسان ؛ بیرمن ؛ گبینه میزی کسدیرریک ؛ هر نه اولوب
قالانیم وار ، هامیسی یازدیررام سنین آدینا ؛ اولارسان بو ائوده

خانم ایندی باشا دوشدینمی کوچوگ ؟

یتر - من سیزدن توقع ائله بیرم ؛ بوسوزی بیر داندنیز ، بیرده
آغزینزا آلیب دانبشمیاسیز ؛ من اوله نه ده ك دلبر خانما کنیزم
کنیز .

حاجی قنبر - دای او اوبسان نه در ، آی قیز ؟ بیر درست فکر
ائله کور ، الله تعالی سنه نه مرتبه ده بویوک بخت آچیبدر .
یتر - ائله بختی من ایسته هیرم . . .

حاجی قنبر - نییه ؟ بئله معلوم اولور که ، منی قوجا حساب
ائله بیرسن ، هه ؟ سنین اشرف بکین کیمی اوغلانلاری من جوچه
یترینه قویماراه سن نه دییرسن ؟ . . . اونین کیمی اوغلانلارین
بئشینده بیر یوه وروق وورسام ، یترلریندن دورمازلار . . . منی
نجه حساب ائله بیرسن ؟ . . . یاسسار بالاسی یاسسار کور منی
کیمه تای ائله بیر ؟ . . .

یتر - فاحق یتره نوزینیزی تعریف ائله مه بین ، اولان ایش
دکیل .

حاجی قنبر - هیچ اویان بویان ائله مه ؛ بویا بیده نونمک وار ،
دونهك بو خودور . . . بیلسم که ؛ منی بویایش اوجته دار آغاچینا

چکه جکر، گنه سندن ان چکمیہ جکم!
یتر - بیرجه فکر ائله یین، آخر سیز منه همیشه قیزیم،
دؤمیسیز!

حاجی قنبر - منیم مالیم، جانیم، دولتیم سنه قربان، یتر!
سن گل منیم بو سوزیمی یتره سالما، بیلسه ایدین که منیم گنجه
گوندوز قراریم یوخدر، بیر ساعت سنی کورمه بنده دلی دیوانه
اولورام. بیلسه ایدین که مالیمی، جانیمی قویمو شام سنین پولیندا
بو قدر منی اینجیتمزدین.

یتر - آقا، ائله صحبتدن منیم آبزوم تو کولدی... سیزی
آند وئریم آلله یین بیرلیکنه، منی دلبر خنمین یانیندا خجل
ائله مه یین...

حاجی قنبر - دلبر نه کاره در، کیم جرئت ائدیپ سنه گلدن
آغیر سوز دیده بیلر؟ دنیا عالمی سنین اوستنده خرابه قویارام.
یتر - آقا! الله خاطرینه، منی او مقامه کتیرمه یین که،
سیزین یانینیزدا بی حیالیق ائله ییم. من کتدیپ سوزیمی دیری -
دیری قویویا سالماغا راضی یوم، نه اینکه ائوه قیل - قال.
حاجی قنبر - ایندیکی سوز خوشینا راضی اولمورسان،

هن بو ايشی سن سیز ائله زم ، ئوزی ده گوج ایله ... من بئله
هئمه بئیشدیم ودرست فکرینده ساخلا که ؛ من دییه نه بیتمه سن ،
باشینی ایت باشی کیمی کسه جگم واکر او فکره دوشسن که !
ئودن قاچاسان ، سنی دئر دئشیکیندن چیخاریب گئنه ال چکمه یه
جگم ... ایندی من گئدبرم ، سن درست عقلیتی باشینا
جمع ائله بوو آخشام منه جواب وئر !

(کئده - کئده) احمقین بالاسی ، ئوز خیرینی ده بیلمیر !

یئتر (نك) - بئله آغریم سنین ئوزینه ده ، مالینادا احمق
کیشی هله کورونور که ، عقلی باشینا بیغیلماییب ، دلیدن هر نه
هئسن چیخار ، قورخماق گرك ... الله هیچ بنده نی یتیم و
کومکسیز ائله مه سین ! .. هنک - هنک آخری دگنک ...
قیزیه - قیزیم دییه - دییه آخر دا بئله کالك ... سنی کوروم ،
کیشی ، بولین سینسین ... قوه تدن دم وورور ، ئوله سن ها !
- محمود (دأخل اولوب) - خوش گوردیک ؛

یقتیر ! باخشی سان می ، کیفین نجه در ؛ نه قاییریرسان ؛ نه

ایله بیر سن ؟

یئتر - خوش گونین اولسون ، آی محمود ! نه باخشی

اولدی که سن گلمدین بیزه ۰۰۰

محمود - منی اشرف آقا کونده ریب ، دیب او ایشدن منه
بیر خبر . ائله سنین یانینا گلمیشم .

بشتر - ایشه نه وار ، ایش چوخدان دوزه لیمیش ایشدر اشرف
بگه دیبیرسن ، گوزاری آبدین اولسون . محمود سن

اوزون بیر منهدی کوروم ، سن بیزه نیه هنج کامیرسن ؟
محمود - نه بیلیم ، آی بشتر ، والله او قدر ایشم اوور که ،
باشیحی دا قاشیماغا مجال اولمور ۰۰۰ بیر یاندان بگین ایشلری
بیر یاندان اوزایشیم .

بشتر - سنین ایشین نه در ؟

محمود - نه بیلم ، ئوزیمه بیر ایکی اوتاق تیمکدیریم ،
طویله - بیه تیمکدیریم ۰۰۰ اشرف بک دیر که ، گرك سنده
ائولنه سن ، منده حاضر لاشیرام ؛ علاج نه در ؟

بشتر - من اشرف بگین دارغاسی سان ؟

محمود - اشرف بک منیم آتام در ئوله نه ده ک اوندان ال چکمه به چکم

نه اینکه دارغا ، بلکه هر بیر اختیار منیم الیمده در .

بشتر - آی محمود ، والله ؛ فکر ائله ینده که ، جواهر خانم

بو ائودن كیده جك ، آز قالیر باغیریم چاتداسین بیله میرم جواهر
خانمسیز من تك بو ائوده نه اولاجام ؟

محمود .. سن فوزینده گل بیزیم کنده ، والله ، دوغری دییرم ؟
نه وار بوراداع کند یاخشیدر ، الله ووروب شهری ۰۰۰ آدام کؤک
اوتدا کورور .

یئتر (گواه-گوله) . حاجی منی قویارمی که منده کئدیم
کنده ؟

محمود . سنین فکرین اولسون کتمکه کوروم اوندان سنی کیم
قویما یا جقدر ۰۰۰ والله ؛ سنی ائله آپارارام ، حاجی اولماسین که
لاپ اونین باباسی اولسون ؛ هئج روحین دا اینجیمز قویمارام
باشیندان بیر توك اكسيك اولسون ۰۰۰ حاجی اویان - بویان
ائله سه ، اونین ئوزینی ده اوغورلارام

یئتر . محمود ؛ ظرافت اویاندا دورسون ؛ جواهر خانم کئندن
سونرا نه وقت سنه سفارش ائله سیم ، گل منی آپار کنده
محمود . باخ ، ائله منیم بو کوزلریم اوسته . نه وقت ایسته
سین من او ساعت حاضرام ؛ آنجاق سن سوزیندن دونمه
یئتر منیم هئج کسیم یوخدر ؛ جواهر خانم کئندن سونرا من

لاپ یتیم قالا جاغام ، سن اول منه قارداش :

محمود - قارداش دییر سن ، قارداش اوللام ، یولداش دییر سن ؛

یولداش :

یئتر - چوخ ساغ اول ؟ ایندی گشت ؛ حاجی کایب سنی بورادا

گورمه سین یاخشی اولماز .

محمود - سلامت قال !

یئتر - خوش گلدین (محمود گئدیر)

یئتر (تک) بیزیم حاجی یا باخ حاجی یا !

ایتین ایلهی قئیس اوادان یای او مار بونا دیبیلر . سیز الله گورون

هنج روادر که ، من نصیب اولام کیمه بیز دیشی دوشوک کفتار

کیشی به ۰۰۰ بی حیا زلی کیمنی یایشیدر ۰۰۰ بیر نچه گون

مهلت وئره تا که جواهر خانم بن ایشی قورتارا اوندان بوز فکریمی

یاخشی چکرم ۰۰۰ آنجاق قورخورام گوج ایله ایشی کوره دلیدن

هر نه دنسن چیخار الله ها پناه !

جبی (داخل اولوب) آی قیز یئتر ! آلا بو شیلیری (سگته)

نه دور میسان آل دا شال اوزو گور حاجی بو ساعت صندردندان

چیخاریب الله سنه ائله بیر بخت آچیبدر که هنج کیمه میسر دگیلدر

يئتر. آيار بوشال اوزوگى حاجى سوخسون گوزلر ينه ۰۰۰ ائشيدير سئمى؟
 جىي - احمق اولما؛ بالام؛ آدام تاريسينا تپيك آتماز ۰۰۰ بوبير
 بئله خوشبخت ليكدر كه هئچ ياتيب يوخوندا دا گوره بيا مزن
 يئتر بو كه بئله خوشبخت ليكدر و حاجى سئنه خوش كليپ
 ئوز باجين قزين. وئر سئنه !

جىي - يئتر - يئتر من ئولوم اينجيمه ۰۰۰ چونكه حاجى با
 ايسته ميرسن. لوطى - لوطى يانا گل سئنه من آرواديمى بوشايم؛
 مننه گل سئنه ، نه اولار ، آي قيز ! آخر دا ئولمه يه چكسن؟
 يئتر - تفوسنين بى حيا ساققالينا داها نه ديم (گندير).

جىي (تك) - قيز دگيل كه ، مير اود - آلودر ۰۰۰ يانيندان
 كئچمك اولمور ۰۰۰ اما ئوز آراميزدر ، نئجه ياخشيجا مالدر
 الله اوره گينه بير رحم سالا ، ئوز يوه - حلال عورت انله يه سن
 نئجه ياخشى اولار (سكته). خير آ ۰۰۰ منيم خيالم ترش
 خيالدر ، ميليونچى حاجى يا كئتمه ين مننه گلهرمى ؟ ۰۰۰ فلكين
 اوزى قارا اولسون بارى بونجا دولتيم - يوليم اولار ، بونلاردا
 اولماسا بارى بير شجاعتيم اولار ؛ كئنه درد ياريدر .

حاجى قئير - (داخل اولور) جىي ! شئيلرى وئر ديمى ؟
 جىي - وئر ديم آقا كوتورمه دى !

حاجی قنبر - نه دمدی گو تورمه دی ؟

جیی - نه بیلم آی باشینا دونوم، قانا بیلمیرم... بیر سوز
دیینده آدامین آناسی - آناسی قالهیر... آغزینا کله نی دییر...
حاجن قنبر - آی گنده . سن غریبه بی مصرف آدامسان هنج
زادالیندن کلمیر ، پس سن نه یه گر کسن ؟

جیی - کنده نه ایله سین... بورادا کوچ ایشی بوخدر ، اوستالیق
لازمدر ، بیر آز تلمه بین گوره ک نه طور امله ریک .

حاجی قنبر - جیی ! من کتدیرم... آند اولسون کتدی بکیم مکه و
مدینه یه ، اگر سن بول ایشی، دوزه لسن سنه یوزجه منات بول و موره رم .

جیی - سیز بو یورانندان سونرا بولسوزدا من بورجلی بام چالیشیم ، الله
شیم ، آنجاق بیر سبب لازمدر .

حاجی قنبر - نه اینکه بوز ، ایکی یوزده و موره رم ، اوج یوزده و موره رم ،
آنجاق ایش عیله کلسین - قوچیم جیی ، گوروم نه طور فنه قوراجاقسان...
سه که ، شیطانا پاپاق تیکرسن...

جیی - آرغایین اول ، آقا ، هر نه کلانکیم وار ایشله ده جگم .

حاجی قنبر - گورک ، آلاها پناه (گندیر) .

جیی (نک) یوز منات آز دگیل... بیر آز برکینشم بلکه اوج
یوزده... گورونورکه کیشن چوخ ال ایاقدا در... قان گوزینی توتوب...
اما چه فایده امله ایت قیزی دگیل که ، آدام سوز دییه بیلسین . گورک
(سکنه) یتر ، یتر !

یتر (داخل اولوب) - قویماز سینیز بیر ساعت بیر یترده اوتوراق «

سندن نه ایسته پیرسنبز ، ال چکه زسینیر ؟

جیی - منیم بو جائیم نو-ون که ، سنده باخ بیرجه بنله ده عقل بوخدر
اخقین بالاسی ، من ده سندن توتری چالیشیرام ؛ سنه یازیمم کگیر ، بوخسا
هنه نه دوشوبدر ؟ ۰۰ من بیله بدیم که ، حاجی منیم باجیم قیزت آلا ،
من الله بو ساعت تویمی آتارام باجیمین آباقلارینن آلتینا ۰۰۰ سن نه
دییرسن ؟ ۰۰ اما یقین بیلیرم که ، ایسته مز ، او سه بتدر ، سندن توتری
دلی - دیوانه در .

یتر - جیی ، والله سن آخری منی او بیره کثیره جکسن که ، ساققالینا
لومیا ایله توپوره جکم .

جیی - والله چنه وی یثربندن او بنادارام ؛ ایت قیزی ، سوزیه باخ ۰۰۱

یتر - نقو (توپورور ، فاجیر) ، آلدیمی پایوی ؛

جیی (تک ، سکنه) - منه هله بودا آزدرد ۰۰۰ حاجی نرکیسی قیزیشیب

نورسته قیز آلاجاق سنین ده ساققالینا توپوره جکلر .

منیم کیمی ده احمد اولارمی ؛ داش منیم احمد باشیما ؛ کونلی بالیق ایسته به نین

توپوروغی سودا کرک ۰۰۰ حاجی قوی توز ایشینی دوزه تسین ، من غلط اکلرم

بولدان سونرا یتره بیرکله سوز دیهرم (گئدیر) .

دوردنجی مجلس

واقع اولور همان اوناقدان

حاجی قنبر (تك) - باهو، وای ۰۰۰ آخر که، جوهری یولا سالدیم
گتندی ۰۰۰ ابتدی گوروم من نه قایر برام ۰۰۰ دوغرو دئیر لر، بیر جا ایلقدان
هئل اولاز بیر قوجا ایقدا، باش گرم، گوز قیریشیب، گنجه یو خوصوند گوندوز لال اما دانا
بتله روزکاری اوزون چکک اواماز ۰۰۰ دنیا و عالم اولوب تنک، هر
بیر ساعت هر یئر دقیقه، وقت بیوقت، یتر دوروب گوزیدین قاباغیندا ۰۰۰
ایش دوزه لر، بیر نچه مدت استراحت ایده ریک، دنیا بش گوندن، بشی ده
قارا، سلیمانا عالمیان دنیا کیه قالاچاق! (جیبی داخل اولور)
هن ۰۰۰ رجیبی، نه اولدی!

جیبی - جیبی الله یتر اوز بندن گوتورسون، جیبی بو یورسینیز بیتمیز
ایشه، آدینی قوبورسینیز یاریشاز؛ جیبی نه الله-ین ۰۰۰ نه قدر اللشیرم
نه قدر چالیشیرام، ایت قیزی تورا کیرمه ر که، گیزمیر، دیبیرم آی قیز؛
احقین بالاسی بتله دولتدن، جاه جلالدان کیم ال چکیر؟ ایندیہ کیمی
قوللوغیایق الله میسن، یوندان سونرا خانلیق الله، یسی، ایچ، بات، گز؛
آظمه ده گوبده مین کره شکر الله ۰۰۰ علاج اولیر؛ چوخدا بز که چکنده
دیبیر؛ والله گندیب دلبر خانما دیبهرم ۰۰۰ داها ساققالییدا یتر قالما یبدر که
لومبا ایلک موبورمه مش اولسون.

حاجی قنبر - گنت ، اونى برى چاغير كوروم (جىي گندير) -
نا انسانين بالاسى نا انصاف ، كور شج ، نملك بحرامدر ؛ بير منه ديبين كرك
نه دروشين هيند جيبين اوستواه ، چاغير ملانى كيىنى كسدير قورتارصيت
گتسين . ۰۶۰ پتيرين هارايى اولدا كورهك هارا چاتار . ۰۰۰

دلبر خانم - (داخل اولور ، آچقلى وتمجله حاجى قنبره خيلى باخير)
باشيدان چيخديق ياغيرا دوشديك ، آي بيحيا اوغلى بيحيا ، نفو ، سنيت
بيحيا ساقالينا ؛ بو ساقاليدان اوتانديرسانى هئج ؟

حاجى قنبر - باشينا آت تپيدرمى ، نه در ، آرواد ؛ نه دن ثونرى جرمت
كاذيب بو فعشلى منه دپيرسن ، هه هه ، هه هه ؛

دلبر خانم - نه جرمت الله بيرم ، اى بيحيا ، و الله بو ائوه بير اود
قوبارام ، بير اوبون اوبنارام انقراض ، هالهك دانيشيلار : بير كوزيبن ايجينه
درصت باخ ، تازه دن دلى اولموسان آي مرتد آي مامون ، نفو سنيت
ساقالينا ؛

حاجى قنبر - بيحيانين قيزى ؛ شريتمدن چيخيب اوزيه حاق اولورسان ؛
مشم جينيبي بيليرسن كه ، بير ساعتده بو ائودن سنى ايتى قوبان كيى قوبارام ؛
دلبر خانم - چاخير ايجينين ، بوخسا قارغا بشيتتى بشيسن منى ائوبدن
قووزوسان ؛ بختور باشيما ، آلميش باشيندا صاحبيم تازه دن عشقه دوشوب
يويوي بئره سوخوم ؛

حاجى قنبر - دنج ، فراغت لوتور ، هئج آتيلب دوشمه ، بوخسا ،
آخردا بشيمان اولارسان ، منى ياخشى تاننى ؛

دلبر خانم - پتير ، پتير ؛ بورايا گل ، آي قنبر ؛ بورايا گل ، كوروم
ددهن ، اينديه كيى سته قنبرم ، قيزين ديبين ، سنى نه طور زر و زيبايه .

منور اللہ یب ہو اودہ خانم قایریر ۰۰۰۱ تو سنین ساقالینا !
 حاجی قنبر - سنین جرمتین بوخدر اونا بورادان دور اورادا اوتور
 دپہسن ، مردارین قیزی مردار ، سورین گوزبین قاباغیندان !
 دلبرخانم - بو ساعت قاچارام بازار ، باش آجیق آباق بالین ، چنیرارام
 عالمی تو کرم باشبو اکہ ، جماعت ، حاجی قنبر تازہ دن دلی اولوب منی ، بش اوشاق
 آناسی فرماد گیمی اوتوز ابل کلنگک چالانی توز ایویندن قووور ؛ سنی
 بیرساعتہ رسوای جهان اللہرم .
 حاجی قنبر - استقرالله ، لعنت سنہ کور شیطانها ! سوزبن نہ در ،
 گوزبوه دونوم ، مندن نہ ایستہ بیرسن ، مندن نہ ایستہ بیرسن ، آی دلی خدا ووردی -
 ین . نوہسی ؟

دلبرخانم - سندن نہ ایستہ یرم ، آی پینہچی کاظمین اوغلی ، آی دونه نہ دیک
 چرچیلیک ائدن ۰۰۱ بئتری بورایا چاقیر ، اوندان سنہ دیہرم ،
 حاجی قنبر - استقرالله خطایہ دوشدیک ، جماعت ها !
 دلبر خانم - آخر دیہیرم کہ ، نہ دن فوتری جواهری باشیندان تتر رد
 اللہدی ، قیزیشیب ، عیش و عشرتہ مشغول اولماق ایستہ بیر ۰۰۰ . تو ،
 حلمون ! میچ اوتانیرسانی ؟ بئتر خانم ، نازلی خانم ، نورستہ خانم ، گل ؛
 تو ، بیغیرت ۰۰۰۱
 حاجی قنبر - بئتر سندن بیہدر ؛ بئتری سنین کیمی بوآرودا وورمرم .
 یاواش اونئ خانم اللہ بندہ کورک من شریعتہ ناموافق ایش کوربرم . اگر
 خوشینا کلبر ، گوزیم اوستہ بولون وار ، بوپور تشریف آبار ۰۰۱ بوپور ؛
 اللہ بو ساعت بوپور !
 دلبر خانم - سن بو اودہ قان سالماق ایستہ بیرسن ؛ قان ۰۰۰ قان ۰۰۰

خان ۰۰۰ والسلام ۰۰۰ آبروی یثیب، عصمتی آتیبان دالینا

حاجی قنبر - احقین قیزی، احق! برج اولی باشا دوش که، پتربن
(اون بنش، یا اون آلتی باشی وار دیز اولوشوق نامحرم؛ ایسته بیرسن که؛
حنی گناها باتیریب جهنم اودینا باندیراسان؟

دلبر خانم - بیعیانین عذرینه باخ؛ عذرینه؛ خنبر؛ ایله دگیل سنه بئله
چوان قیز لازمدر، نفو ساقالینا، نفو اعتبارینا ۰۰۰

حاجی قنبر - داما سدر، کفایت ادر ۰۰۰ دورا بتیل کوزومون قاباغیندان
بیوخسا، واه، سورسومو گبوی ازهرم؛ دور دیتیرم سنه ۰۰۰ سن منی لاپ
سپیغیرت ایله دین؛ سورون (جیی داخل اولور)

دلبر خانم (جیبه) - آی بیعییا اوغلی بیعییا؛ باخشی هله بو مکه بتلینی
سیندیریمیش عقلینی ابتیریبدر. سنه نه دوشوب؛ مرتد اوغلی گیرمسن میدانا
چوب آلتیندا دگیرمان تیکیرسن؛ آی چوره کیم سنو هر ایکی کوزبندت
ایله سین

جیی - آی خانم؛ باشیوا دونوم؛ منیم تقصیریم نه در که سوپورسینیز
هن نه ایله میشم؟

دلبر خانم - کوزوموز آیدین اولسون؛ بیشیکیز اوغلان دوشوب ۰۰۰ ایله
تکیشارین هامبیرنا نمت ایله سین که بیر آز یاللاری آرتیق دوشنده ایت کیمی
کورسکه کشدیرلر.

حاجی قنبر - بالیم آرتیق اولاندا، گوره که من ده کتدیب غیرلری کیمی
اوروس آروادی کناردا ساخلا بیرام، اللهین امریندن پیغمبرین عربتیندن
پیغمبرام؟

دلبر خانم - نه ایله که اگر افاقه البوا کتدیکین مکه یار اچار سن ده کت

بیر او روس آرزادی ساخلا :

جیی - خانم شیخ آجین ترناسین ، او روس خانملاریندا بئله نازواز
غمزه وار، شیوه واردد که مسلمان آروادلاریندا تاپیلماز ، او یاراشیدر اوروس
خانملارینا که هر بیر تریشی آدامین جانینی آلیر .

دلبرخانم - ائنه او دکیلدی حاجی نین بیئین قاربشدران :

حاجی قنبر (آباغا دورور) - داها سن منیم جانیمی بیقمدین بوغازیما :

بوساعت اتیل منیم ائویمدن ، تو بیئین قیزی ، سورون بورلجان ! (ایتله بیر) :

کئت ، بوگون مهربنی سایارام قاباغینا - (کوچله قوورور) .

دلبرخانم - آغلابا - آغلابا ، الله ! بئله ظلمی ، کوتوره رسنده :

حاجی قنبر - هارا کئدیرسن کئت . سنین او بیری اوتاقد ایشین بوخدر

دوز کئت ! ...

دلبرخانم - کور ، آی بیعی اوغلی . سنین باشوانه کتیره جگم . . .

(کئدیبر) .

حاجی قنبر - من بئله دمه میشدیم . جیی بوساعت ملاصفتی چاغیر .

یورایا آرتیق صبر منده قالمایب ، داها دوزه بیلبرم . . . بونه آرواد اولدی

منیم جانیم ! ...

بئتر (داخل اولوب) - آغا ، ایتدییه گیمی من سنین اوزینه دیک باخامشام

بو ائوی نوز آتامین ائوی حساب الله میشم . . . سیز بو فکره دوشندن بری

من کئجه گوندوز آغلابیرام . . . بو ائوی نه ایچون داقدیبر سینیز ؟ . . . شیخ

اولا بیلیرمی که دلبرخانم بو ائودن قوولوسین ، آخر اومنه آنالیق الله بییدر

من بو ایشه راضی اولای بیلهرم !

حاجی قنبر - من تمام قوهوم - ائر بادن ال چکیرم ، اوتوز ایل بیر بئترده

میلان بولداشلیق ائدمن عورتیبدن ال چکیرم ، گور احقین بالاسی منه
نه وھظ ائله بیر ؟

جیی - نه ائله بیم ، آغا ، باشینا دونوم ! الله منه بیر ائله قیز وئرمه بیدر
که ، سته خوش گله ، آنام توزیمی آباقلاریون آلتینا دیبیم آغا ، قرباندر
سنه بوورا بووئل قیزی وئل ، توز خوشبختلیکینی قانیر .
یئتر - آغا الله خاطرینه دلبر خانمی قایتارین ائوه ! خدایا بونه ایشدر
من دوخدییم الله رضاسینه ، آغا ، منه ظلم ائله مہین منی چئور اوشاقلاریون
باشینا من دلبرخانمیت گوز باشینا دوزه بیلمه رهم ، جماعتی توزینزه
گولدورمہیین .

حاجی قنیر - سه سینی کس! دلبرده جہنمه جماعتده جہنمه ایشینی گور
آی کئده جیی ! تتر اول کتت ، ملا صفینی بورا چاغیر ، تتر اول ! (جیی
کئدبر) منیم جانمین بوندان سونرا تملیق وارسنه ، گورسنی نتیجه ساخلیباجاغام
زور زبانین ایچینده گوروت دئسین آفرین حاجی قنیر ... ملاکله نه چک آلیب
کئیره یشم (تله سیک کئدبر)

یئتر - (تک) آنا سیز ، آنا سیز ، قارداش سیز یتیم جانیم وای . خدایا ! من نه
کناه ائله میقدیم من دلبر خانما نه جواب وئریم جواهر خانما نه دیبیم ؟
(اوتوروب آغلا بیر)

حاجی قنیر (البندہ بیر کله قند و بیر قوطی نبات داخل اولور) دینیم ایله
دولتیم ، مالیم نییه آغلا بیر سان ؟ بوجانی قویبو شام یولوندا (یئتره طرف کئدبر
یئتر قاچیر) قیز اوشاقی الله بئله اولار ، قاباقچات بیر آز آغلار خفت
ائدور ، سونرا مو گره شر ، بیر آز کئچر باشلار که فلان آروادا نییه باخدین ؟
کون کیسی یئتری قویوب کناره کیم باخار ؟ ...

بودان سونرا نمازمی باکیزه قایم گانه شریک ائوده ، باشیمیزی قویاراق
یئترین دیزی اوسته ؛ بیز نئچه مدت استراحت ائده ریک عزرا ابلده گلنده دبه ریک
بو یوزر !

محمود - (داخل اولور) - سلام علیکم آغا !

حاجی قنیر - علیکم السلام ! وار ! نه بوخ . محمود ! جوامر نجه ،
دولانیر ! یاغشیدری !

محمود - اللامانکر ! کهلری کو کدر ، داماغلاری چاغ ۰۰۰ جوامر
خانم منی گونده رب کک ، کئت گور نجه دولانیرلار ، سلامتدرلرمی ؟
علاوه گیشم بیر نجه عشیر آلب آباریم ، بیرده خانم بیر آزیاغ ، قاماق
گوندرب ، اونى دا ویردیم یئتره ؛ مرخص اولوم قوللوغئیزدان ، انشم
چوخدر آخشاما دوشهرم ،

حاجی قنیر - کئت ؛ آخشاملر دوشهرسن ومنیم طرفیمنن چوخ دعا آبار
محمود - باش اوسته ، گونده رن ساغ اولسون (گئدیر) .

حاجی قنیر - (تک) آخرکه چاتدم آرزوما ؛ شکر خدایه ؛ دلبرده

بیر آز آتیایب دوشر ؛ سونرا یوموشالار ، هر بیر ایش دوشر توز بولونا
من غلط ائلمم بیرده حاجی سلمانا ، یاخین گئدمم ، نه لازم نوزیمى آرتیق
دسته سالم (قاینی آجیب باخیر) بو جیمی ملعون وغللی گئتدیگی بئردن
قایتماق دا بیلیر که ، من بوساعت نه اضطرار ابدایام بستدن اوخویور .

من بسته زلفم ، منه زنجیر نه لازم ،

اولدور منی قورتار ، بئنه تأخیر نه لازم ؟

ملاصفی (داخل اولور) - سلام علیکم ، حاجی !

حاجی قنیر - علیکم السلام ، ملاصفی سبز بو ائوه چوخ خوش گلیمسینیز ،

بووورون ؛ بووورون گورهك .

ملاصفي (اكله شير) - بو ساعت جیبي دندی كه ، حاجینف سیزه بیی

ایشی دوشوب ، تئز بوووزون اورایا .

حاجی قنبر - بلی ؛ سیزه بیر خیر ایشمیز دوشوبدر ، چوخ عزیز

اولاسیز كه ، تئز تشریف گتیریسیز .

ملاصفي - من همیشه سیزین قوللوغیزدا حاضر وارام ئوزنیز بیلیرسنیز

كه ؛ منیم سیزه نه قدر محبتیم وار ، الله ئوزی شاهددر كه ، من همه وقت

سیزه دعاچی وارام هئج سیزی یادیدان فراموش ائلمهرم

حاجی قنبر - الله ایمانیزی كامل ائله سین ؛ من سیزه بیر ایشدن ئوتوری

وحت وئرمیشم من بیر یتیم قیز ؛ آتاسیز ، آناسیز ؛ ساخالامیشام ، لاپ

بیر تیکه وقتیندن ، ایندی یتیمیشیم یشكه قیز اولوب ، ئوزنیز بیلیرسنیز كه

شریمته گوره بیز بیر بیریمیزه اولوشوق نامحرم ، اوننا گوره لازم گایر كه ؛

اونی بیر نوع خوشبخت ائله بیم

ملاصفي - یقین كه ، قیزی اده وئرمك خواهشینیز وار . . . آفرین ،

صد آفرین ؛ داهی بیر بئله ایش کورورسنیز كه ، گوبا بهشتین بیر

گوشه سین . ساتین آلان کیمی ؛ چوخ گوزل ، تعریفه لایق ایشدر ؛

حاجی قنبر - خیر منیم فکریم هئج اونی ائودن چیخارمهمقدر ؛

ملاصفي (دیزی اوسته قالغیب) - به ، به ، به ؛ بونا ؛ باخ ،

بونا هئج سوزیم بوخدر آفرین . ماشاله . . . بئله ایشین نه قدر نوایی وار

هئج بیلیرسنیز ؛ به ، به ؛ به ؛ . . . او قدر نوایی وار كه بیرایلین گوگ

آراسی توتماز ؛ . . . گورهك ، حاجی ، کابین نه وقت اولاجاق ؛ (جیبي

داخل اولور) .

حاجی قنبر - من ائله سبزه محض اوندان توثری زحمت وار بهشم ؛ خواهش

ائله بیرم که ، بوساعت تمام ائله به سینیز

ملا صفی - چوخ یاخشی ، چوخ کوزل ، چوخ پاکیزه و چوخ مبارک ۰۰۰
اله خیر و ثرسین عمر طولانی عطا ائله سین ؛ ۰۰ بو گون ائله ساعت ده
چوخ خوشدر . آی جیی ؛ بو قوطی ادا کی ائله در ؟

جیی - نیاتدر ، آی ملا صفی ؛

ملا صفی (تبسم ایله) - چوخ پاکیزه بس قندين چایی هانی ؟
حاجی قنبر (بشش منات چیخاردیر) - بو بشش منات دا اولسون

چای بولی

ملا صفی - به ، به ، به ۰۰۰ چوخ مبارکدر ، الهه بویا - باشا
چیخارتسین ۰۰۰ یاخشی ۰۰۰ حاجی ، گوره ک قیز توثری بوساعت هارادادر
بو ایشه راضیدرمی ؟

جیی -- قیز ائوده در و توثری ده بو ایشه راضیدر ، من ده اونین

و کیلیم ،

ملا صفی - چونکه او ایشه آرتیق ثواب وار لازم گلیر که شرعاً
اولسون ، ایلا بیلر می که ؛ قیز توثری گلیر روبرو راضیلیق و ثرسین و
من ده تمام ائله بیرم ؟

جیی - من عرض ائله بیرم که ، قیز توثری دلی ایلان بانیمدا اقرار

ائله بیب و منی توثرینه و کیل توثری مهربی ده اولاجاق یوز اللی اشرفی

ملا صفی - یعنی نه عیب ائله ، قیز گلین دورسین اوقا پیدا و بیر کلمه

دشمن که ، من بوایشه راضیبیم ، یا که ائله اشاره ائله سین ، کفایت ائله ...

منیم خواهشیم اودر که ، بو کوزل ایش شرعاً اولسون ، والسلام . جیی ؛

قیزی چاغیر گلسین ... حاجی ، قوی من دین اولسون ، نوایی آرتیقدر
حاجی قنبر (کناره) - ملالارین ائله بوفضولینو، منه خوش گنبر . (جیبی به)
جیبی : اوقیزی چاغیر ، گلسین بورا !

جیبی - باش اوسته ، چاغیریم ۰۰۰ هر چند لازم دگیلدی ۰۰۰ چوخ
وقت بئله ده کتچیر ۰۰۰ (گنبر) .

ملا صفی - نه عجب خیالینیزا گلدی بو گوزل ایش ؛ حاجی سنیت
باشین ایچون بو بیرئله ایشدرکه : هر کیم ائشیتسه آفرین دبه چک ، علاوه
هم بو دنیا دا ؛ هم آخترنده خیری وار .

حاجی قنبر (علاجیم بوخدر ، یازیقدر ، نه ائله ییم ؛ قورخورام و شرم
شوزگه سینه ؛ بدبخت اولا ، بو زماندا آدامی تانیماق چتیندر .

جیبی (هولناک داخل اولور) آی آغا باشینا دونوم ، جرئت ایدیب
دیهه بیله ییم ۰۰۰ قیز ائوده بوخدر قیزی آباریلار ۰۰۰

حاجی قنبر (باشینا ووروب) - وای ؛ ائویم بیخبلدی ۰۰۰ سیه دقیقه
قیزی محمود آپاردی ۰۰۰ تفنگی بری گنبر آی گنده ؛ دالیه چات ؛ گل ای
گنده ۰۰۰ (گنده - گنده) وای ، ائویم بیخبلدی ۰۰۰ ظالم اوغلی محمود
۰۰۰ (گنبر لر) .

ملا صفی (نک) - باه ۰۰۰ بو اولمادی ها ؛ منه دین گر کدی که
هپند ؛ بونه شریعت بازلیقدر . کابین کسه دین ؛ قورتارایدی - گنده یئی ۰۰۰
اولاردی حاجین لال عورنی ؛ گنده آبارسایدی دا ؛ گنده گیری آلماق ممکن
اولاردی . بیچاره کشینین اوقانی تلخ اولدی . ایندی من شیرلی نه ایله ییم
آپاریم ؛ آپارما ییم ؛ منه نه بورج . من زحمت چکیب گلمیشم ؛ نوز بورجیمی دا
یشرینه یئیر میشم ، قیزین قاچما سینا من که مقصر ده گیلیم ۰۰۰ سن مول آبارا چاغام

(بولی قویورجیته، نباتی باغلابیر دستمالا، قندی آیرالینه، حاضرلا شیر کتیکه)
جیی (داخل اولوب) - یاواش - یاواش . آی ملا سن اوشتیاری هارا
یغیشدیریرسان : ماشینا دونوم ، ۰۰ یعنی ایت گیتدی ایپده گتسین . الله
زاد اولابیاز : شتیلی قویورمه بولی بری وئر رحمتلیکین اوغلی ، سن
لاب آغ الله بیرسن !

ملاصفی - اونه دندر عزیزیم جیی ، یعنی قیزین قاچماغینا من مقصر دکیم .
که ! زحمت وئریم کتیریمیز - تیم در آباریرام .
جیی - رحمتلیکین اوغلی سن ظرافته سالیسان ، نه در ! والله ، حاجی
آدامین دریسینه سامان تپره .

ملاصفی - سن توله سن جیی ، گوگدهن ملک ائنه من بیرزیقادا وئرمرم .
ناحق توزینه زحمت وئرمه !

جیی - سن توله سن ، ملا ، هنج الله فکراره دوشه . قویبارام قدیمی
چوله قویاسان باخشیی اودرکه ؛ دعواسیز وقیل وقالسیز شتیلی بئرینه قویوبه
تشریف آباراسیز .

ملاصفی - من تولوم ، جیی ؛ سن گل منه بوظلی ائله ، آتاوین ارواحینا
ایکی قرآن ختم ائلارم بئله در ، گندی ، آی کبیر ، من نه دور آدامان ؟
من تولوم بئله در !

جیی - هنج وقت اولماز سن توله سن !
ملاصفی - آل بو بئش منات دا سنین اولسون ، اللهم درد و بلاسی ده
آیچینده ، بئله در گتیرم آی کیشی ، بئله در دیبیرم سنه (جینی ایتله ییب
چیخ قندی و نباتی آباریر)

جیی - (تک) الینده بئش منات خا - خا - خا . ۰۰ حاجی گت آی باتاندان
سونرا گل ! نه غریبه ایش اولدی . ۰۰ قویاغیم یئر حاجی یا نه یامین تورپه
اکدی . ۰۰ بو بئش مناتدات شاه صنه بیر باشماق ، گل صنه بیر باشماق ،
دلبرخانسی موشدولونلابیب توزیمه ده اوندان بیر تولابایی الله دادینا یئتسین
بئترین والسلام .

سید ابوالقاسم نباتی

(۱۱۹۱ - ۱۲۵۲)

سید ابوالقاسم نباتی قرجه داغ محالینین اوشتیین کندینده آنادان اولموشدر
شاعر بیر شجه شهرینده اوشتیینی تریفلرک، اوشتیینلی اولماسینا اشاره اتمیشدر
بعضی منبعلرده شاعرین ۱۱۹۱ - نجی ایلده دوغولدیغی و ۱۲۵۲ - نجی
ایلدرده اولدیگی قید ائدیلمیر که، بودا حقیقه داها اویقوندر .

شاعرین آدی ابوالقاسم، لقبی «بچنون» ویا «بچنوشاه» تخصی ایه
> نباتی < و > خان چوبانی < ، آناسین آدی میریحیی لقبی ایه > محترم < در
شاعر بیر شهرینده توز نسلینی محمد یتمیره آباریب چبخاری ،

میدان عشق ایچره سکر تدیم آتی ،

مسخر ائیله دیم رومی هرانی

محترم اوغلو یام ؛ آدیم نباتی

ذاتمیز هاشمی ؛ اصلمیز عرب ؛

نباتی اولار مالدارلیق ایله گذران ائدیر ، ایلین قیش فصلینی مغان صحرا -
سیندا ، یابین ایه آراسین اطرافیندا کی رنگین ، یاشیل و اوتلاق یئرلرده
کئچیره رک ، کوچری حیات یاشا میشدر ، سونرالار بعضی سبیلره کوره مال

تقارسی الهندت چيخدهقدان سونرا جنوبي آذربايجانين ان صفالي و گوزل
بالمغليق يئرلريندن اولان اوشتبين كندينده بوستانچيلىق ايله گذران اتميشدر
بو تون مهربنى زنگين و باشيل طبيعت آغوشيندا كنجيرهن شاعر ، طبيعتين
گوزللكلاريندن آزاد وسرپست حياتدان ذوق آلميشدر .

نباتى عرب وفارس ديللرينده مكممل بير تهصيل آلميش ، مخرخيام ، ملای
رومی ، شمس تبریزی ، حافظ شیرازی کیمی بو بؤك متفكر شاعرلری دريندن
موگرمه نيشدر (حافظ) داما چرخ ميل ورغبت گوسترميش ، شعرلرينده بو بؤك
ايران شاعرینی ، بير نئچه يترده تعريفله ميشدر .

حافظين روحينه اخلاصيله بير فاتحه وئر ،

چرخه وور ، دووره گل ای بچه انقا - انقا .

طوطی باغ چنان ، بلبل شاخ شیراز ،

خواجه شمس لقب شاعر غرا . غرا .

نباتى ياشا دولديگي زمان قارا داغدا باشينا مريدلر توپلایارق ، صوفی

طریقتلريندن بيرينه باشچيلىق اتميشدر مريدلری آراسيندا وعموميتله خلق ايجريسينده

اوئين بو بؤك حرمت ونفوذی واریدی . خلق اوئين شيرين صحبتيندن دريت

خط وذوق آلیردی . صوفی طریقتينه مرشد اولدینی زمان نثر - نثر گوشه

انزوا يا چکيلهرك ، وقتنو «خلوتی» ده واعتكافدا كنجيره ردى . شاعرین فلسفی

شعرلرينين چوخى بودووره عایددر .

نباتى قوجا وقتلرينده اهر قصبه سينه کوچهرهك ، بيرمدت بورادا «شيخ

شهاب الدين» ه سجاورليك اتميشدر .

قارا باغدا واقف وذاكره اشقانه قوشما شعرينين بو بؤك استادلاری اولاراق

بو كسيله بىكلى كیمی جنوبي آذربايجانين قره داغ مهاليندا دا نباتى قوشما

تجنیس‌لری ایله بوبوک بئر شهرت قازانمیشدر . نباتی‌نین واقف قوشمالاری ایله
تانیش اولدینی بیزه معلوم دگیلدر واولادا بیلرکه ؟ او واقفین شعرلرینی هنج
گورمه‌میشدر . لاکت استمدادلی شاعرین قوشمالاری ، روحا واقف قوشمالارینا
چوخ باخیندر . بونیت اساس سهیبی ، هر ایکی بوبوک شاعرین عینی منبعدن
استفاده اتمه‌لری وعینی منبعدن الهام آلمالاریدر .

نباتی ده واقف کیمی ؛ توز دوغما خلقینه درین مجتله باغلانمیش و اونین
کدر و سئوینچی ایله یاشامیشدر .

بوتون عمرینی کنده ، ائل ایچریسینده کئچیره‌ت ، ائلین روحی ایله
یناشایان شاعر ، شفاهی خلق شعرینه عاشق لیریکاسینا درین محبت بسله‌میش و بو
ژنکین بارادیجیایق منبعندن الهام و قووهت آلمیشدر .

قوشما و تجنیسلرینده دیلین ساده‌لیگی قافییه و کلامه لرین ساییلیکی و زنین
آهنگدار و اونانقلینی ، تشبیه‌لرین ، استعاره لرین حیاتیلیکی صورت‌لرین طبیعیلیکی
وجانلیلینی اونین شعرلریتی حقیقی شعر اینجیباری سوبه سینه قالدیرمیشدر . واقف
بوذا کرده اولدینی کیمی ، نباتیت قوشمالاریندا دا بول- بول بدیی تصویر
واسطه لریندن : قیاس‌لارین و مجازلارین ایشله ندیکینه راست گلیریک اونون
هرمانجی بئر قوشما و تجنیسی آلبیش اولساق اورادا باشدان ایغا قدر هر مصراعین
حتی بعضا بوتون شعرین بئله مجازی سوزلردن و قیاس‌لاردان عبارت اولدینی
گوره ریک

توزی شیرین سوزی شهد شکرریز .
عشوه‌سی دلر با غمزه سی خونریز .

یانانغی برك گل ، زلفی دلاویز .

دهانی مرواری خزانہ سیدر .

گوزلی تصویر ائدمن بارچالاریندا ایشلندیکی مجاز و استعاره لریٹ
چوخونی جانلی طبیعتدن آلمیشدر . عاشقانه لیریک بارچالاریندا : « گلبدن »
« گل اوزلی » ، « بنفشه تک » ، « سروناز » ؛ « کلمندار » : « غنچه دهان »
« یانانلاری لاله » : « گوزاری بادام » ، « شاهباز » : « ساجی سنبل »
کیمی زکیین تشبیه و استعاره لره راست گلیریک ،

نیاتی جانلی ورة آل تصویر واسطه لری ایله قوشمالارینا یئنی بیر
روح و درین بیر حیاتیلیک و طایمیلیک و ئرمیشدر ، اونین قوشمالاریندان بهار
وکل عطری گلیر

یمنه بهار اولدی آچیلدی گلار :

بلبل ناله سیندن توتولور قولاق .

گل کله سارماشیب چیچک چیچکه .

لاله جامی - جامدان کتیریب سوراق

شمرلریندن طبیعت و کوچری خلق معیشتی نسبتاً داها کوچای و ئرمیشدر ،
او ، خصوصیتله خلق شاعری اصلوبیندا یازان معاصر لرینین بیر چوخواندات
فرقیایدیر :

نیاتی یارادجیلیغینین اساس خصوصیتلریندن بیریده اونون صمیمیایکیدر .
اوندا الهام سیز روحسیز یازماشیش بیر بارچایا بله راست کلامک ممکن دگیلدر .
نیاتینین لیریکاسی فلسفی ماهیتده در : او : حساس ، لیریک بیر شاعریدر =

اونون شهرلری کدر و الم دنت اوزاق نرح و سؤبنج ایله دولیدر .
 عاشقانه بارچ لاریندا گوزلی تصویر ائده رکن : حیات و دنیا گوزللیکی ایچون
 چیرینان شاد قلبینی افاده ائتمیشدر : لیریک شاعر تصویر ائتدیگی دنیا
 گوزللیکیندن و عمومیتله یاشاماقدان درین بیر حظ و نشئه دوبر ؛ اونون
 روحیندا بعضاً آجی کدر و ملال دوغور که : بودا قوجالیب اولمکه صفالی
 دیادان آبریماق اندیشه سیندن ایرلی کلیر .
 او، همیشه جوان قالمای آرزولایر و بونوق غیر ممکن اولدیغینی بیلینجه
 » چرخ - کردون « ین بیوفالینبندان شکایتلیر :

بهرلین گوروم اسب گلمگونی

بیوفا گورورمه چرخ کردونی ،

بیرده بئر سیر ائدیم طرف هامونی :

دیوانه کونلومون یوز ملالی وار .

هن دئدیم بس خان چووانی جواندر .

بیر ایکیت اوغلاندر بئر بیساندر .

هنه کیم قوجالیب . قدی کماندر .

ایندی گوردوم سقالتین چالی وار .

نباتی ماهر بیر سوز استادی ایدی . سوزدن صنعت کارانه . بیر شکلده استفاده

» ائتمگی باچاریر شهرلینی شکلا تکلیبلشدیر بزدی .

قوشما غزلارینده قوشا قافیہ ارایشله ندیکی کیسی بعضا قووه تانی تکریرلره
ده مراجعت ایشیشدر ،

بو نتیجه نر کسدر ، بو نتیجه سوزدرلا

بو نتیجه لاله سد ، بو نتیجه اوز در ؟

بو نتیجه شکر در ، بو نتیجه سوزدر ؟

نه بئله لعل اولور ، نه بئله گوهر ؟

بئله تکریرلره شاعرین فلسفی مضامینلی مریملرینده ، چهار پاره لرینده

وغزلارینده داها چوخ راست کلمک اولور .

نیانی عاشقانه خلق شمری اسلوبیندا یازدینی قوشما تجنیس و کلابلاریندا

تمیز آذربایجان سوزلری ایشلتیشدر . قوشمالاریندا « هویلاما » ، « آغجا -

ماغجا » ، « هووورلیق » وسایر محلی سوزلره راست کلمک ممکندر .

نیانی بارادبجیلین ایلکینجی خطینلی کلاسیک اسلوبدا یازدینی شعرلری تشکیل

الیدر .

قووه تلی قوشمالار مؤلفی اولان نیانی عاشقانه دوبقولارین بدیع افاده -

سینی و نرهن مهارتلی غزللر ، مستزادلار ، « شاه - لافتی » نی (علینی) مدح

و تعریف الدن بارلاق قصیده لر ، عمر خیامی خاطرلاردن رباعیلرله یازمیشدر

فلسفی غزللرینده حافظ ، جلال الدین رومی و بعضا ده فضولی روحی

حسن اولونور . لاکن : نیانی بو بو بوک فلاسفلردن هنج بیرسینین بولونی

ایزله ممشدر . نیانی کهنه کلاسیک شعردن آلدینی تشبیه و استعارلری بینی

روحدا ، بینی معنادا ایشلتیمکه موفق اولوش و غزللری ایچون اولدیجا

اویناق و موسیقی وزنلر سنجیشدر غزللرینی داها آهنگدار و موسیقیلی

اتمک ایچون اویناق وزنلردن ، ردیفدن و قوشا قافیهلردن استفاده ائتدیگی

کیبی ، پمنا غزلین مرمصرعی ایچری یئنده داغلی قازیر یاراشمغا چکیشیشدر
 مسلسل زلف چینگننده ، مرصع شوقی بوییندا ،
 قرنگی اطلس آغیپنده ، باشیندا مہجر حمرا .
 ملک منظر ، اری پیکر ، سخن گستر ، وفا پرور ،
 بت مهر و گل خوشبو ؛ سوزی شکر ، گوزی شهلا .
 سمن رخسار ، مشکین مو ، سلاطین قامت داجو ،
 سراسر فتنه و جادو ؛ سراپا شورش و غوغا .

غزلدن غزله کئچدیگجه دکمشدیردیگی کیبی ، موضوع ، صورت : حس
 و فکر لرینده تازه له مکه چالیشیش و بونولادا ؛ غزل لرینی قسما کهنه قلاسیق
 غزچیلیگینی یکنسق اسلوبندان چیخارا بیلریشدره

نیانی ، بعضا مسلکینه و با کوزله ارلان عشقین شدتیندن وجده کله رهک
 روحا سمالره قانادلانیر ؛ نوزینده بویوک بیر جسارت ، غرور حس ائدیر
 و بئله دقیقه لرینده روح بوکسکیلیگه فردوسیپانه اسلوبا کئچیر ؛ بعضا ده
 بونون عکسینه اولاراق ؛ مسلک اوغروندا آباردینی مبارزه ده چکدیگی
 اذیتلردن و یا زمانه نین آغیرایغیندان ، نوزینده دوغان شکایتچی احوال رو-
 حیةنی افاده ائدهن غزلر بارادیر .

نیانی فزل چهار باره لرینده بیر شچه یئرده ، نوزونین حروفی مسلک
 اولدیفینی « انالحق » ایده آسی ایزله دیکین بیلدیرمیشدر :

نه دیرسن گننه ای جاهل افسرده مزاج
 گل عالم ده بیلیر : طالب معنائیم من
 معجزات همه پیغمبر اولوب مندن عیان
 بیلک اولماز منی بیر سر هویدایم من

هله گوربسدی نباتی نه **الطریق** دربو

داخی بیر یول دنگیلن واحد یکتایم من

بوندان باشقا نباتی بیر نتیجه شمرینده حروفی لیککی صوفی «خلوتلیکینی»
ایفاده اتمیشدر و بئله شمرلری ایله ادبیات تاریخییزده فضولیدن سونرا فلسفی
شمرین اساس یارادیجیسی کییمی میدانا چیغیشدر .

« کتت دولانگیلان ، خامن هنوز » چهار باره سی « ایله مستم ، بیلمرم
کییم ، می ندر میناهه در « غزلی «مصطبه عشقه باده مینابه باخ ، « کوهه
وحدت نه عیب جایمیش»، «ها-انکه-انکه-انکه» شمرلری ان قوتلی فلسفی شمرلردن بو پارچه
لاردان شاعرین شرق فلسفه سینه و صوفی طریقته آشنا اولدنی گوروور
او بوتون بوفلسفی و دینی مسلک و جریانلارین الله و کائنات مسئله سینین
حلینده کوچیز لیکینی گوسترمیش و بونا گوره ده اولارین هئچ بیرینی نوزینه
بیر مسلک کییمی قبول انه میشدر .

نباتی فاضلی شمرلرینده الله و کائنات مسئله لریندن بحث اتمیش؛ « راه عشقه قدم
خویاران حقیقی بیر صفا عاشقی کییمی آلاهی اختاریر کن گاه نوزینن » کوهه
وحدت « ؛ صوفی « خلوتی » سینه چکهره ک فنانی الله دریاسینا فرق اولور
گاه حقیقت عالمترین شیرینه چیغیر بو بولدا « ساقی ، ایس چاپرور » ده
کیک دبله بیر و « وحدت شرابی » نی اچره ک نوزینن « مستار » و « جنولار »
دنیا سیندا گوروور .

او ، « سر وحدت » نوزونده تاییر و حقیقته و اصل اولماق ایچوت
کوزله بیر واسطه اولاراق آلیر .

گوه عشقه گل ، گنتمه بی دلیل
غول دنک آک دوشمه چوللره

ناکه سالکه رهنمون اولار
 خضرره کیمی راهبر گمک
 یوخ یالان داندیم هرزه سویله دیم
 واضحین دیم دوغری سویله دیم
 حقه عارفی واصل اتمک
 بیر دوداقلاری گلشکر گمک

نباتی شعرارینده صوفی تکیه سینى مسجده بیر معنائی زاهده قارشى قوبه وشو
 صوفی وطریقینى تبلیغ اتمسه ده بوایده آنی آخر اقدر آردیجیلدا وام اتمدیرمه میشدر .
 ضدیتلی دنیا کوروشینه مالک اولان شاعر بیر طرفدن شیمه تمصبی ابله
 « شاه لاتی » شایسته قصیده لر یازیر ، او بیرى طرفدن « وفیلیکی تبلیغ ائدهن
 چهار پاره لر ساقنامه لر بارادیر گاه الهی و قدسی بیر عشقین و گاه دا بوین
 عکسینه اولاراق ، آلامین وارلیغینا شیمه ائدهن شکاک بیر روحی افاده ائدهن
 شعر لر بارادیردی .

اولار صوفیزمین حرارتلی بیر تبلیغاتچیسى کیمی میدانا چیخان شاعر
 حور اولار صوفیزمین اساسیز اولدیغینی دوشونه رهک ، بوایده آدان اوزدوتده ریر
 پاتیز بو ایده آدا دگیل شرقة پایلهش فلسفی و دینی جریانلاریت هنج
 یریمینده : قارشیمنا قوبدیغی قصده اویغوت بیر جواب تاپا بیلیرمه
 اوللار دات ال چکیر فلسفی ممالار ایجریسیندن چیخا بیله بن نباتی « هله
 هله لنگ لنگم » شعرینده متردد بیر نتیجه ، گلیب چیخیشدر .

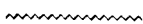
نه زکان و معدنم من ، نه زگنج مخزنم من ،
 نه منم و من منم من ، هله لنگ لنگ لنگم .
 نه حلولیم نه دهری ، نه کناریم ، نه بجرى ،
 نه ریاضیم ، نه جبری ، هله لنگ لنگ لنگم .

نه، منجم، نه گاهن ، و نه ساحر مداهن ،
نه بزارعان کواهن ، هله ائک ائک ائکم
نه زکافم و ، نه ازنون . نه ازین دو حرف بیرون ،
نه چوبانیم ، نه مجنون ، هله ائک ائک ائکم ،

نباتی حیاتیین سون دورینده تتر - تتر (کوشه خاوتنه) چکیله رده
انسانین هارادان کلدیکی هارایا کئندیکی ، دنیاین نه ایچون یاران دیشی
حقینده دوشونور و بو معالاری حل ائده بیلنه دیکده ، درین شبهه و تردد
لره دوشوردی لاکن او ، دوشدیکی تردد و شبهه لر ایچریسیندن چیخماغا ،
روحا و فکرا بو کسلمکه جان آتیردی ، موجود فلسفه اونون بو یوکسلن
روحینا لازیمی غذائی و ثمره بیلیردی بونا گوره ده او ، وقتی ایله قیزغین
مدافعه چیسو اولدیشی صوفی عقیده لریندن بو سیوتون آبریلیمیش و او زاقلاشیدیشی
نباتی یاراد بچیلیندیکه بو ضدیت و تردد لر دورین درین تاثیر نتیجه
سینده میدانا کلمیشدر ، او . فتودال شاهلیق قورولوشونون آغیرلیغینی حس
ائتیردی دورین مستبد حاکیملری ، یالتاق و بالانچی روحانلر شاعرده
موجود سیاسی قورولوشا قارشى درین بیر نفرت و کین دوغور مایا بیلزدی
شبهه سیز او ، بئله بیر محیطه قارشى مبارزه به قالخیشماق ایسته بیردی ،
لاکن او ، بو مبارزه ده تویینه اجتماعی بیر دایاق ایسته بیردی بیردایاق
تا بادی ایچون بو یوک بیر چتینلیک قارشیسیندا قالیشدی شاعرده کی ضدیت
و تردد ده بو چتینلیکدن دوغوردی . نباتی ایستر عاشقانه خلق شمردی
اسلویندا یازدیشی پارچالاریله ، ایستهرسه فلسفی شعر لرله آذربایجان ادبیاتیندا
یوکسک بیر یشر توتور قارا قاش بابا ذکرى و سید نکاری کیمی خلق
صوفی شاعر لرینه نباتیین بو یوک تاثیرى اولموشدر

مستزاد

ای قامتی شمشاد بویی سرو و صدوبر
آیا گور و سن وار بوجهان ایچره سراسر
گورجک سنی من ای اوزی گل کاکلی سنبل
گر حورو پری روی زمینی توتا یکسر
اولدم که سنین مهر رخین ائندی تیجلی
اول من ابیدیم جان ائدهن اول آفته بجر
موسی کیمیدی گوستره خلاقه ید بیضا
هو هو دنگیلن ظاهر و باطنده مقرر
قورخوم بودر اما که اگر ساقی گلرنگ
عارفلرین احوالین ائدهر عالمه اظهر
قاچماق گرك آهسته بو میدان بلادن
بو عرصه ده باش قویدی بسا مرد دلاور
گور عشقی که غواص بحار اولدی نباتی
دریاری سیر ائیلهدی بیر لحظه ده یکسر

چهار پاره

گنت دولانگیلن خامسن هنوز

پخته اولماغا چوخ سفر گرك

مرغ قافيله همزبان اولوب

دوره قالمماغا بال و پر گرك

يوخ يالان دنديم هرزه سويله ديم

واضحين ديم دوغرى سويله ديم

حتمه عارفي واصل ائتمگه

بیر دوداقلاری گلشکر گرك

زلفی عنبرین خالو، نازنین

غنچه تک دهان قاشی جانستان

ماه بی قرین شاه گلرخان

نسترن کیمی سیمیر گرك

لاله تک اوزی آل یاناق اولا

قازه گل کیمی تر بوخق اولا

بیر گلش قاباق خوش مذاق اولا

شوخی سرو قد بر کمر گرك

همعنان اولاً مهر و ماه ايان
 همزبان اولاً نور و نار ايلن
 لطفی دلکشا لفظی جانفزا
 کنج سينه سی پزگم رک رک
 حقه آشنا خلاقدن جدا
 ائيله ميش اولاً نفی ماسوا
 حی لم یزل فرد بيمثل
 اول مسیح تک بی پدر کرک
 آزادانشکلان اولکيان خموش
 ائتمه عالمه سر عشقی فاش
 بوردادورماچوخ کنج بوورطه دن
 بو مقوله سوز مختصر کرک
 راه پرخطر بخت وازگون
 زلف یار تک شب سیاه گون
 شیمدی غیبیدن خان چوبانینه
 فخل طوردن بیر شرر کرک

عاجز سرابی

۱۳ - نجوی عصر شمسینین اولمیرینده آذربایجان ادبیاتی ساماندا تازه بیر اولدوز طلوع ائلدی - یاقلی اشعاری ایله آذربایجان خلقینین روحنی اوغشایان بو بارلاق کوکب عاجز سرابی ایدی .

خلقینین ادبیاتی تاریخینده محمد عاجزین اولدیقجا مهم بیر مقامی واردر اونین غزل ، قصیده و مخمساردن عبارت اولان شعرلری آذربایجان مجلسلرینده الدن اله دولانیر بونا گورده ، تقریباً بوز ایل بوندان اول ، یعنی چاپ صنعتین شرقدن تازه طلوع ائدیگی دورده ، عاجزین دیوانی تیریزده گوزل نستعلیق خطی ایله ایتوغرافی شکله چاپ و نشر ائدیلمیشدر

« نکارستان دارا » تذکره سی مولفین دئدیگینه گوره عاجز آذربایجانین گرمی - سراب ناحیه سیندر همین مولف بویوک شاعرین حساسیت و حرمت و عظمتی حقدن بئله شاعرانه جمله لر یازیر :

« اورگی شوق و ذوق آتشیله دولی ، کله سی عشق آلاولاریله اودلانیش ؛
دماغی محبت شوریندان شعله وردر ، او بریشان سنبلر ایله اوینا یار وشیالی
پرلر الینده بریشان اولار .

عاجز فارس و عرب دیلرینده اولدیقجا مسلط ایدی . لاکن اونین اورگی یالنیز نوز آنا دیلینده دوغما آذربایجان دیلینده یازدیغی بدیی اشعاریله

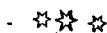
آچیلر و معطر اولوردی . بیز اونین ایکی مین بیتنه باخین شعره شامل اولان دیوانیندا آذربایجان دیلینده یازیللمیش فوق العاده فصیح و شیرین شعر اینجیلری گوروروک . بئله لیکله عاجز نوز آنا دیلینی ، آنا وطنینی اونین عظمت و استقلالیتی هر شییدن اوستون دوتور . اونین یاراتدیغی بدیع غزللر قصیده و مخمسلر بالنیز آذربایجان دیلینده در . بو غزللرین فصاحت و ملاحتی آذربایجان شعرینده غزل نوعین اوستاسی اولان ملا محمد فضولینی یادا سالیر عاجزین غزللری ، ایستر ساده آذربایجان دیلینده اولماق اعتباریله؛ ایستر بدیع افاده لر و گوزل شیولر جهتیندن اولدیقجا دقته شایاندر

۱۳ - نجی عصرین آخیریندا ۱۴ نجی عصرین اوللرینده باشاییب یارادان آذربایجانین مشهور شاعر لریندن راجی ؛ املی ، شکوهی و اغزاز غزل اسلوبیندا عاجزنت تقلید ائتمیشلر و بو شاعر لره اونین اولدیقجا مهم تاثیر اولموشدر .

بو یوک شاعر خط یازماقدادا بو کسک هنر و صنعت صاحیبی ایدی (اونین غمتملیق نوعندا یازدیغی خط میر عمادین آتارینین عینی وثات قسمنده یازدیغی نمونه لر ملا علاه بک تبریزینین خطیندن داها باخشیدر

(«نگارستان دارا»)

عاجزین تولد و وفات تاریخی هله معلوم دکیلدر . لاکن دیوانیندا بیر چوخ شاهد لر اونین ۱۳ نجی عصر شمسی نین اوللرینده باشاییب یارا تدیفنی گوستریر . «نگارستان دارا» تذکره سینین یازدیغینا گوره حاجو ۲۲ ایل عمر سورموشدر .

گوز یاشیندان انکیم لاله کیمی رنگیندر

نمایارم باغی دولی نسترن و نسریندر
کونلیمی بند انلیین سنبل و ریحان دکیل
تار کیسوی سیه سلسله پرچیندر
اوزه کیم زخمی ساقالسون نئجه بولم ظالم
اونون آرا مگهی زلف و خط مشکیندر
یوز دئسین خال و خطیم اولدی خطافین خالی
بونو آهو نکهیم دل نئجه بیاسین چیندر
آخر ای مرغ دل زار حذر قیل گوزله
گوزلری قان ایچه نین جان آلیچی لاجیندر
تیغ غمزه ندن اگر قاچسا کوزول قان ائله
جکریمدن سو ایچیندر اوقلینج کسکین در
یار بی مهر و وفا طالع بر گشته زبون
بخت نا سازیم الیندن جکریم خونیندر
فکر قیلدیم منه بو دهرده دل شاد اولماق
نه دیار ایچره مقرر، هازادا تمیندر
نا گهان سالدی خرد باشیمه بیر سایه لطف
کوردی کونلیم ستم هجر ایله چوخ غمکیندر

یغدیسکیم درد و محن ایجدیسکیم اشک حسرت
 خاک غم بستر و هم سفک الم بالیندر
 آچدی بیر درج کهر ریز دئدی خنده زنان
 بو نتیجه حال تباهدر، نه دل غمگیندر
 دل غمین دیده نمین اولماقنادر که همین
 سر زمین در که، جهان ایچره بهشت آینیدر.

غزل

ائدهن احوالیمی بر هم او زلف عنبر افشاندر
 کوریم اولسون پریشان، خاطریم اوندان پریشاندر
 نه اوزدن عارضنده اول مهین زلفی پریشاندر
 پریشان ائمله مک زلفی بریلر ایچره، بیر شاندر
 مسلسل ماه رخساره دوشوب یوز بیج و تاب ایان
 بو زلف مشکبار یار، یا شام غریباندر
 کمند عنبرین یا زلف مشکین کا کل پر چین
 بو زنجیر بلا؛ زنار ترسا؛ کفر ایماندر
 نه اوزدن بیقرار اولموش عذار یاره عاشقو
 دل بیتاب عاشق تک دوشوب رخساره لرزاندر

سراستان حسن ، دلبر طنازه سنبیلدر
 گلستان جمالیندا اونین بیر دسته ریحاندر
 سیحاب زلفدر ، خورشید رخساری توتوب یکسر
 سپاه هند در عزمنده کیم تسخیر ایراندر
 گل رخسار بیر گلشن ، سواد زلف بیر عالم
 بیاض سینه بیر مشرق ، مهرو مهر تاباندر
 بوتیلدر یا قیلینج یاغی او اور اول تیغ لبروده
 و یا کیم عاجزین قتلینه بیر طغرای فرماندر

کیمسه بولمز که منیم باشیمه بو زلف نژند
 نه بلالار کتیریر نیجه ائدهر کونلمی بند
 گاه اولور عمرمه بیر تار وفارشته جان
 گاه اولور بو نیمه زنجیر بلا گاه کمند
 ره نظاره می باغلار تو کوان چین بچین
 کونلیمی زیر و زبر ائتمده در پست و باند
 سپکیان خال سیه آتش سوزان اوزره
 دفع چشم بدایچون لازمه در درد سپند
 خالوه روح روان زلفوه عمریم قربان

خجال وزلفیوه سنین بیتمه سین آسیب و گزند
 سالوب الدن منی زلفون ائله ییب کونلیمی تار
 یوخدی تا بیم داخی بیر تاروه اولسون سو کند
 اندرهم ملک اییه سی شاه وایعهده نه عرض
 دییه رهم کایشه ایرانه گرامی فرزند
 تحت حکمینه اولان مملکت محروسه
 جمله معمره تمام ائل ؛ ولایت خورسند
 بیر منم عامل بیعرضه الیندن شاکی
 بیر منم خیر مباشردن اولان پر کله مند
 دن زاریم کیمی خون چشم تریم تک گریان
 قرخبلاغ آدینا مشهور واریمدر بیر کند
 گاه فتاح کلمیر یئددی شاهی باقی ایچون
 اوج گون اون آتلی ایلن اگلشیر اول کهنه لوند
 بیر بئله زحمتیله سیکگیز عدد کهنه ریال
 هم رسوم ایستر و منت قویار اول حیز وهیند
 گاه کوردین که یازیب لطفعلی تحویل دار
 سر شکن غله منی پیر اولان انیلمه بند
 منی بیر یول باشیوا انیله تصدق بسدر
 اولا آسوده بو غمدن بو دل حاجتمند

حاجی مهدی شکوهی

حاجی مهدی آقا شکوهی تخمیناً ۱۲۰۴ هجری شمسی ابلهه، تبریز شهرینده
آنادان اولدوش و عمرینین چوغینی مراغه شهرینده کئیچیره رک ۱۶۵ ایل باشامیشدر
ادبی فعالیتی دورینده او، آذربایجان و فارس دیللرینده بیر سیرا، دگرلی
شمرلر یازمیش و بو بوک بیر دیوان باغلامیشدر.
شکوهی نوز یارادیجیلرینده خالق ادیبانندان دا گنیش استفاده ائتمیشدر.
خالق ادیبانیندا داها چوخ یاییلمیش و عاشق یارادیجیلرینده انکشاف ائتدیرلمیش
اولانل تنجیساره شکوهی ده نوز شهرینده گورکملی یئرورمیشدر مثلاً:
قول اولدیم که، بلکه یار آلومنی

چك اول خنجرین گل یازالا منی !

و یا خود:

لبیل کیمی بو گلشنه کلمیشم

لاله کوردوم؛ سنبل کوروم ، گل کوروم .

دیپر لر سنده وار چوخ عشوه خنده

بیرجه کلمه دانیش کوروم ، گول کوروم !

شکوهمین شمراری اولدیجها حیاتی و انسانین داخلی چرپیتیلار بندان
ملهملدر . بو جهت اونین بوتون بارادیجیلینی ایچون سچیهدر ، باخین
آشایداکی بارچا نه قدر رئالدر .

عبث یثره چکمه زحمت سئوردیکیم؛

وئرمه زینت خط خاله بیر بناه

او گوندن که؛ سنه عاشق اولم-شاه

یتمه میدم گل جماله بیر بئله .

آذربایجاندا ادبی دبلین ترقیه ایله علاقه دار اولاراق ۱۸-نجی عصر
ادیاتیزدا ملا بناه واقفین بارادیجیلیندا ملی شعر نوعاری ده نوز بو کسک
نقطه سینی تابیش اوندان سونراکی شاعرلر ز عروض و زنیله بیر سیرا دا
هجاوزینی ده انکشاف ائدیرمیشلر ، بووزنین خصوصیتنه کوره شمرده ملی
آذربایجان سوزلری داهما چوخ ایشله دبلیر . بو جهت دلی ساده لشدیردیکیندن
شمر خلقین مالی اولور ، کنیش خلق کتله لری اوننی باشا دوشور . واقف

قوشما لارینین عاشقلا طرفندرن بایلماسی بونا بارلاق دایلدن
هجاوزنی آذربایجان شهرینین می وزنیدر . ختقیبوز فوز زنگبت اول
ادبیاتینی بو وزنده یارادیر . هجاوز نینین بو خصوصیتی شکوهینین شهرلرینده
ده فوزینی گوستریر . مثلا :

بیرده بولوم دوشسه یار اوتاغینا
منیم ایشیم هامی کسدن ساز کئیچر
ایشه دوشسه دئیب دانیشیب گولمک
آرالیقدان یوزمین ارك ناز کئیچر
از منیم باغریمی قان ایله دولدر
دردین بو جانیمدا هامیدان بولدر
دیبرلر کونولدن کونوله بولدور
شکوهی کوناوندن نییه آز کئیچر

رتالیزم اسلوبی شکوهینین عروض وزینده یازدیغی شهرلرده ساکهدن
انسان گوزلیکینی طبیعت گوزلیکلریندن اوستون دوتان شاعرکهنه ادبیاتین
طرز افاده قاعده لرینه ضد اولراق تامایله طبیعی انسان تصویرلری وئریرمثلا

بو قبا اکنوه ای شوخ نه زیبا یاراشیر
نتجه تعریف قیلیم کیم نه دلارا یاراشیر
کردئسم قاهتوه سرو عبئدر دئدیگیم
هانسی سرو اگنینه بورخت مطلا یاراشیر

آی و گون حسنوه هر لحظه تماشاویه چیخار
وان یکادازبر اگر ائسه سیجا یاراشیر

تقل ائده رار که واریمیش بر کرک

نتیجه بیر کرک بالکه شیر بزرک

دایم الوقت او کرک درنده

چوخ خسارت و وراردی بیر کئنده

قویدی نه بر شتر نه بیر جامیش

نه خر و اسب و کاو قادی نه میش

بسکه صید ائندی تو خالی و بره

قطع نسل اولدی میش بالمره

قویمادی بیرجه راس بزقاله

قویمادی بیرجه راس بزغاله

کیشجه گوند بزقویون قوزی سوموگی

اولدی روباه و کرکسین دوموگی

هر بزوکیم فهیدهیدی دانا

پیه دن چیخماییب اولوب دانا

نیست و نابود گله و ناخور
ایت یا تاقی طویله و آخور
اولدی خانه نشین قویون کویکی
بیر شبان قالدی چولده بیر توتسکی
دولانیردی ناخرچی آواره
اٹلمزدی قازانچ او بیچاره
بیغیلیب اهل ده غنی و کدا
اٹدیلر دفع ظلم ایچون شورا
عاقبت قور دیلار او کرکه تله
بلکه صید مراد کلسین اله
نصف شب کرک مثل شیر زیان
اٹندی اطراف کندی بیر جولان
چکدی ناگاه اونی کمند قضا
ناکندر گاهی اولدی دام بلا
گوردی بیر طرفه دنبه لرزان
شسته و رفته مفته و ارزان
دندی بختیم بونی منه یشریب

قسمتی گور نئجه چککب گتیریب
 آغزین آچدی هجو من گتیدی
 نله نا گاه بیر جزنک ائتدی
 بیر الی دوشدی او زمان تلییه
 کونلی تشویشه جانی و لولیه
 نله چرتیب سسی اوجالدی همین
 هر طرفدن توکولدی اهل کمین
 توتدیلار سالدیلار اونی بنده
 گتیریب تا کشان کشان کنده
 باشینا مرد و زن ییغیشدی تمام
 اولدی آماده طرفه چاس عام
 بیری سویلردی بو کرک یانمین
 هفت ایله اود و ورون بو اودلانسون
 بیری سویلردی یوخ ازین باشین
 سالین اوسته دگیرمانین داشین
 بیری سویلردی یا خدنکیلن
 اولدورون یا بونی تفنکین

یا چکین تیغ تیزه اعضاسین
 ائمایون ریزه ریزه اعضاسین
 عاقبت مصاحین خرا اندیش
 دئدیار بیدر ائیاییک بیر ایش
 تخم بدا کجه بد ثمر وئرسین
 یخشی تخم اک که یاخشی بروئرسین
 یاخشیدر ائیاییک بو کر کی خلاص
 هم مشخص ائدهک بیر اجرت خاص
 بو بیزه دایما شبان اولسون
 گاه و همیشه پاسیان اولسون
 بو ایشین وار نه قدر منفعتی
 طرفینین هزار مصاحتی
 اولا خاطرینده درد اولماز
 بئله بیکار و هرزه کرد اولماز
 ثانیاً ایلهسه بودوز حرکت
 اولی کسب حلال ایچون برکت
 هم تیار قدر و نیتتی پایه

هم بیغار بیر حلال سرمایه
اولور آرتدیقجا دولت و مالی
فخر اقرانی ، رشک امثالی
چونکه بی نهدر بونین دفعی
قالسا آرتیق یتر بیزه نفعی
اولا بیزدن ایستمز دگنک
نه چارق نه چورک نه بیر کپنک
دریسی گورنه پوستین در عجیب
قویروغی تازیانه تأدیب
ثافیا سومی وار صلابتی وار
جانورار ایچینده شهرتی وار
خاطرین هر سباع اندهر محفوظ
که قالیر کوسفندیمیز محفوظ
ناکهان اول زمان شکوهی زار
ائتدی بیر سمتدن او بزمه گذار
ائلدی اهل قریه مصلحتین
اونلارین چون انشیتدی مشورتین

سویلدی گر کدن شبان اولماز
خصم بدذات مهربان اولماز
رنج بیهوده چکمیین مشکل
بیتمیره شوره زار لاله و گل؟

اولور جهاندا کوروم هانسی لاله زار گلی
سنین اوزون کیمی ای یار گلعدار گلی
لبون نه نعل یمن لیکرین نه برك سمن
بو یون نه سرو چمن عارضون نه نار گلی
جهاندا روز ازلدن وئریمدیلر قسمت
مین عاشقه سنی بیر بلبله هزار گلی
بو خط عارضیله قوی قدم گلستانه
بنفشه وارگشته انیله شرمسار گلی
او گلعداروی قوی بلبل خزان کورسون
که دوشمه سین یادینا بیرده نوبهار گلی
منه بو کنج قفسده همیشه خوشدر فغان

نئجه چمنده گوروم همنشین خارگلی
 غرور اولما گلوم بلبلون چوخ اینجیتمه
 قویار مگر بو طراوتده نوبهار گلی
 آز ائیمه ناله گل ای عندلیب غنچه صفت
 مباد ائلییه دلتنگ آه و زارگلی
 تو کولدی هریشره گاکون سرشگین ای ناشی
 آچیلدی کور نئجه صحرا و کوهسار گلی

مراغه نین تعریفنده

زهی شهر مراغه چار سمتی باغ و بستاندر
 سراسر لاله اندر لاله و گلدر گلستاندر
 کنار رود صافیدر مگر میخانه عشرت
 سراسر جرکه - جرکه جوقة - جوقة بزم مستاندر
 کنار رود صافیدر مگر مکاره بازاری
 سماورار دوزولموش هر طرف براقورخشاندر
 کنار رود صافی باغ جنتدر که سیرانه

چیتخار بیر نچده مه پاره که رشک حورو غلماندر
کنار رود صافی سبز و خرمدر بو موسمده
گتیر ساقی قدح باک ائتمه کیم حاکم صمدخاندر
خطابخش و گنه یوش و جوان پاک طینتدر
کرمدر پیشه سی درگاهی کان فضل واحساندر
کنار رود صافی طعنه ائیار بزم جمشیده
خصوصاً میر تختی غیرت تخت سایماندر
اویاندا رفع غم بلبلار ائیار کیم چکر ناله
بویاندا دود و دم عبدالکریم ائیار غزلخواندر
مهیا قند روسی چای لمسہ عطر تنباکو
بهشت عدندر هر نعمت عظام فراواندر
بو ایل اهل مراغه آرتاجاق عیش و نشاط ائیار
بحمدالله گراندر سبزه بچای و قند اوزاندر
کلیر ایام روزه ایلدون تعجیلین عشرت
بساطی بیغمیون دوزدن بو آی کیم ماه شعباندر
گلستان عمر تستاندر نه وار بازار دکاندا
که آه و زار ایوی بازار و محنت کانی دکاندر

سه روزه دما دمدر یثیش فریادیمه یارب
 منیم هر بیر گونوم غربتده بیر شام غریباندر
 امام جمعه آقابه همین زبینه در روزه
 نه اکل و شربه پایی در ونه معتاد قایاندر
 من بیچاره مسجده اوتورام هر چه کون باتماز
 قریباماز ایپ چیخماز جان ایشیم فریاد و افغاندر
 نه حاصل گونده باتسا روزه ملاعی اکبر
 تمام اولماز دیرسن بس حدیث زلف جاناندر
 مه روزه کایر گاسین نه باکیم وار یثتر باشه
 جوخ اسهل وجهیه چون یاوریم توفیق یزداندر
 بحمد والمنة یازیب کیم یک نجوم اهلی
 یا کر بخت اتمسه یاری غره پی ماه ایچره پنهاندر
 شکوهی مالک و ماله طالب اولمادم غنیمتدر
 کمان عربان کایر دنیا به ایستر کمتسین عرباندر

خورشید بانو

ناقوان

(۱۲۱۷ - ۱۲۷۶)

سید عظیم شبروانی ایله بیر زماندا یاشامیش گورگملی شاعره اردن بیروده خورشید بانو ناتواندر . او ، ۱۲۱۷ نجی ایلده شوشا شهرینده دوغولموشدر . خورشید بانو قره باغین سون خانلی مهدیقلی خانین قیزیدر . ناتوان بوز تحصیلینی خصوصی ماملردن آلمیشدر . او ، آذربایجان دلیندن باشقا عرب و فارس دیالرینی ، کنج ایکن ادبیاته چوخ هوسی اولدوقینه ان نوزی مستقل صورتده توکرنمیشدی عین زماندا شاعرار مجاسینده اشتراک ائدیپ اولانلارین ادبیات شهر حقیقنده کی صحبتلریندن ، باحشرلریندن استفاده ائدیردی . بوتو بونلارنت نتیجه سینده او ، کلاسیک شرق و آذربایجان

ادبیاتیندان چوخ گئیش بیر معلومات الده اتمیشدر . ناتوان نوز بو کسک
استمداد و معلوماتیندان استفاده ائدیپ یازدیغی شعرلری ایله زمانین مشهور
نؤذلی بیر شاعره سی اولوشدر

لاکن ناتوان گوزی آجیق ، معلوماتلی ، صنعتکار بیر شاعره و خان فیزی
اولماسینا باخما باراق : کئچیش آذربایجان قادینلارینین اسیرلیک وضعیتیندن
قورتارا بیلمه میشدی . او قادین اولدیغی ایچرن ؛ نوز آرزو و ایسته کلرینه
اویغوت مستقل بیر حیات کئچیره بیلمه میشدی اونی داغستانلی خاصای بک
آدلی بیر نزار ماهورینه اره وئربرار ؛ بو آدم کوبود رفتارلی ، بیس
خاصیتلی بیر بک اییش البته که ، بئله کوبود بیر آدم ایله یاشارکن ناتوان
چوخ سئودیکمی شعر و ادبیات ایله ایسته دیگی کیمی مشغول اولای بیلمزدی ؟
اودر که ، بدیع ؛ ظریف بیر ذوقه ؛ حساس بیر طبیعته مالک اولان ناتوان اونین
ایله یاشایا بیلمیر و آیریلماما مجبور اولور .

ناتوان ایکینجی اره گئدیکن سونرا ، گئته ده ادبیات ایله ؛ شعر ایله
مشغول اولغا باشلامیشدر .

ناتوان آجیق فکری بیر قادین اولدیغیندن ، قادینلارین یاشادیغی آغیر
شرائط ایچرینده یاشاماق ایسته میدی او مستقل بیر حیات ایله یاشاییب
بدیع اثرار باراتماق ایسته میدی . لاکن اوز زمان اجتماعی محیط اونی
سیغیردی ، ایچید میدی . اون بئله آزاد یاشاماق آرزوسی و سئومه دیگی
کوبود اربندن آیریلیب بیر باشقاسینا گئتمه سی بیر چوخ دئدی - قودولارا
صرف اولوشدی ، بیر چوخ کهنه فکری ، موهومانچی شاعرار ناتوانه هجولر
بازیب اونی نؤذدن سالماغا چالبشیردی لارلاکن آذربایجانین بویوک درام نویسی
و فیاضی مبرزاتجمعی اخوندوف ، قاسم بک ذاکر و سید عظیم شبروانی کیمی

گوزی آچیق بازیچلاریمیز نانونانی مدافعه ادیب موهوماتچی شاعرلری سوساقط
مجبور ائتیشدیلر .

نانونات ادبیات مسئلهلری ایله دربندن مشغول اولدوق و ادبیاتین
انکشافینا کومک اتمک مقصدیله ۱۲۵۱ نجی ایله : شوشا شهرینده «مغفل
انس» آدلی بیر ادبی جمعیت تشکیل ائدیلر : زمانین ان مشهور و کورکلر
شاعرلرینی بو جمعیته بیشر . بورا دییشان شاعرلر کتچیش ایران و آذربایجان
ادبیاتینی ، ائله جهده نوزلرین ان باغش اثرلرینی او خوب تعلیل و مذاکره
ایدیرمیشلر شاعرلر آراسیندا گئندن ادبی مسئلهلرده نانونات ان فعال بیر
صورتده اشترک ایدیرمیش اوین رای و مباحثه لرین حئینده مهم بیر رول
اوینا بیرمیش . نانونات تشکیل اتمدیکی بو ادبی مجلس ؛ دوغریداندا ؛
ادبیاتیمیزین انکشافیندا بیر چوخ یئنی اثرلرین بارانماسینا کومک ائتیشدر ؛
حیاتین آخرا لرینا یاخین نانونا بو بوک بیر بدبخت حادته اوز وئریر ؛
اوین چوخ شودیگی اوغلو کچ باشلاریندا اولور . بو حادته نانون کیسی
حساس بیر آنا ایچون ان آغیر بیر ضربه اولور . او کئجه کوندوز آغلایب
درد چکیر نهایت نوزی ده خسته لیر ضعیف لیر ، گوزلری خراب اولور ؛
نقولوغی ایشیتیر : چوخ آجینا چاقلی : یالتیز و آغیر بیر حیات کیشیچیریر .
نانون ۱۲۷۶ نجی ایله (آلتیش باشلاریندا) : شوشا شهرینده . وفات ائتیشدر .
نانونین یاردیغی اثرلر : اساسا غزللردر .

نانونین غزللرینده دهرین بیر ناراضلیق . شکایت : سزیلیتی و آه - زار
واردور . بیز نانونین تشجه بیر زماندا . تشجه بیر محیطده ؛ نه چور حیات کچیرمیش
اولدیغینی گوزوموزین قاباغینا گئیرسهک اوین شمرینده کی ناراضلارین . شکایتین
شمکینلکین سببیری و مناسینی آیدین باشادوشهریک .

ناتوان ۱۳ نجی عصر ادبیاتیمیزدا گور کلمی بیر بشر توتان غنایی غزلچی
 شاعرلریمیزدندر . او صنعتکار بیر شاعره اولوش ، زمانیندا کی بیر چوخ
 شاعرلره تاثیر اتمیش اثرلری و تشکیل اتمدیگی ادبی مجالس ایله ادبیاتیمیزیف
 انکشافینا خدمت اتمیشدر .

گل

اگرچه خوشدی منه عطری هم صفاسی گلون
 جفاسی چوخدی نه حاصل که ؛ یوخ و فاسی ، گلون
 جفای خاری گوروب کوچدی باغدان بلبل ،
 گورهن کیم اولدی بو گلشنده آشناسی ؛ گلون
 خزانه میل انلهدی ، آلمادی وفا نظره ؛
 بتمیشدی بلبله چوخ - چوخ غم و جفاسی . گلون
 تو کورس رشک عوضینده گوزوم اوزه آل قان ،
 اولوبدی چونکه کونول زار و مبتلاسی . گلون
 یازیلسا نقطه بنقطه ؛ دگیلسه محرف بحرف ،
 قوتارماز حشره قدر حال و ماجراسی گلون

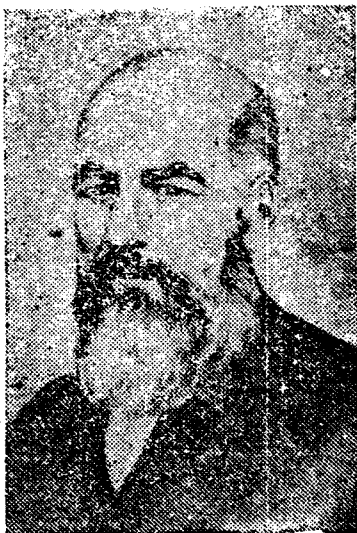
عذاری حالینا ، باخدیقجا ، قان اولور دیلر!
 الهی ؛ حددن آشیب محنت و بلاسی . گلون
 خطا یولینا دوشوب بلبله جفا قیلدی ،
 خطایا سالدی نوزون عاقبت خطاسی . گلون
 جهاندا ذره قدر اولماز ، ای کونول ، خندان .
 که ، خون بلبل اگر اولماسا غذاسی . گلون
 توتاردی خون جگردن اولایدی گر سیراب ،
 کونش تک هر طرفی ، ناتوان ، ضیاسی . گلون

قرنفیل

سنی کیمدر سئوهن بیجا ، قرنفیل !
 سنه من عاشق شیدا ، قرنفیل !
 سنی گلشن آرا آشفته گوردوم ،
 یقین بیلدیم توتوب سودا ، قرنفیل !
 بشاه پژمرده حال ایله دوروبسان
 دوشر گلر آرا غوغا ، قرنفیل !
 دریغا کیم ، وفاسیزدر بو گلشن ،
 کئدر بو طلعت زیبا ، قرنفیل !
 نوزوندن پرده نازین کنار ائت ،
 اونوتما عاشقی ، حاشا ، قرنفیل !

آذربایجان بویوک معارف

خادمی رشیدیہ

یوز ایله باغین عمرینو معارف بولوندا، آزادلیق بولوندا نادانلیق و جهالت علیجه مبارزه ایشینه صرف اتمیش اولان قوجامان معلم مرحوم حاجی میرزا حسن رشیدیہ آذربایجان ملتینن فخر ائده جکی ان پارلاق و تاریخی سیملاردان بیریدر . او رشیدیہ آذربایجان خاقینین اکت بویوک خلق و معارف خادمیدر . او یاغشی بیلیردی که . هر خلقین ترقیسی اونین مدنی - معارف سوبه سینین ترقیسی ایچون شرایط و وسایلین موجود بندان آسبیلیدر . محض بونا گوره ده او ، بو شرایطی یاراتماق و لازمی وسایلی ائده اتمک اوغروندا وار قوه سی ایله چالیشمیشدر .

رشدیه بویوک تجربه لی بیر معلم ابدی او تعلیم و تربیت اصولین اساسی
اولان آنا دیلین ، خلقین نوز دیلین ترویج و تبلیغ ائدیردی . بئله که او هر
شیدن اول آذربایجان القباسینی آسالاشدیرماق فکریته دوشوش و صوتی
اصول ایله آذربایجان دیلین درس دئمک تشبیه اولدوشدر . بو اصولین
کومکله اوشاقلار نوز آنا دیلارینی ۶۰ ساعتلیک تدریس مدتینده یازیب
اوخوماقی شوکره نه بیایردیلر

آذربایجان دیلین تدریسی ایچون رشدیه نین اساسیله تالیفاتدیگی شهوور
کتاب قیرخ ایل بوندان قاباق تبریزده چاپ و نشر اولموش « وطن دیلی »
آدلی تاریخی اثردر

بو کتاب ایستر دوغما آذربایجان دیلینده اولماسی اعتباریله ، ایستور
تازه صوتی اصول تدریس ایله یازیلماسی جهتین و ایستهرسه ده علمی نقطه
نظردن آذربایجان معارفی تاریخینده منلسیز بیر اثردر
حاجی میرزا حسن رشدیه نین تازه تدریس اصولی اساسیندا مکتبلر آچماسی
صمیمی خصوصیله اهمیتلیدر

رشدیه نین آجدیفی مکتب ، استبداد و موهمناچیلار طرفندن ۹ دفعه
باغلاندی ایسه ؛ او نوز فکریندن ال چکهدی و تازه مکتبده تازه الفبا
اساسیندا آذربایجان دیلینده تدریسی دوام ائتدیردی

آنالار صیووزی

هیچکس آیرانیما تورش دئمز

بیرکل ایله بهار اولماز

آدم آداما گر کدر
 یو داش یو داشا تن گرك تن اولماسا گهن گرك
 بک وثرن آتین دیشینه باخمازلار
 قونشیه امید اولان شامسيز یاتار
 کوز کورمه اوز اوتانماز
 نسیه گیرمهز کیسیه
 هر زادین تازه سی دوستین کهنه سی
 بیر تیکه نی بیلمه بن مین تیکه نی ده بیلمه ز
 گنبد اوسته گردکان دایانماز
 میشه چاقه السیز اولماز
 نوزگیه قویی قازان نوزی دوشر
 کن کن قویونی هر قدر درین قازار نوزینی تکینده گوره
 اته یول وثره ز کوفته نین بو یو کینه یاییشار
 آریا اکهن بوغدا بیچمز
 قویون قوزی آیاغی باسماز
 هر نه دوغراسان آشویا او گهر قاشیغیوا
 حلوا - خلوا دئمکه آغیز شیرین اولماز یاغیله - بال گرك

شورکن نه قدر اوزون اولا آخر دوغاناقدان کڈچر
 چوخ گولهن چوخ آغلار
 بو کونين ايشيني صباحا قويما
 منيم ايستی آشيما سويوق سو قاتما
 کور کيمزي ساخلا بيرگون گرک اولار
 عقلی دشمن نادان دوستدان ياخشيدر
 هراوخويان ملانصرالدين اولماز وهر قاطرچی مراد
 کئچينين قوتوري سرچشمه دن سو ايچهر
 اگر ايشين بوخدر کنت ضامن اول

بیر اوشاقدان کماللی سوز

بیر اوشاق بیر سرپوشلی قاب قونشی به آباران حالدا بیرکیشی
 دبیر : اوغلوب نه آباریرسان دبیر : عمو سیز بولمای اولسایدی
 اوستین نورتمزدیار .

مین بیایرسن بر دانش اون نولج بیر بیج
 سوز آغیزدا جواهره اوخشار

اتحاد و اتفاق

آرالاریندا اتفاق و اتحاد حاصل اولان بیر مملکت اهل
هر بیر وقت و زمان امن و اماندا بقی قانیرلار و نفاق و شقاق
باعلادیلاری زمان اولارین جمله سی مؤتلف اولورلر ملک و خانان
نلاری نوزکه بیردشن الینه کتچیر .

بیر چمنزار بیر گوزل اولاق

اولمیشیدی ایکی نوزکه یاتاق

اولاق ایسته سه اونی وار بول

ایچمک ایسترسه سو یانیندا سو بول

اصلان اولدی بو حالدن آگاه

ایستدی اولسون اولارا همراه

یعنی اولاقده مقام اتسین

اولاری نوزکه وروب طعام اتسین

نوزکه یار اولار اونجا مجال

اتفاق اتدیبار اولوب همحال

شیر حمله اتدنده شب یا روز

گوستریدی اولار اونجا بوینوز

شیر گوردی که اولما ییر چاره

حیلہ بہ اوز چو بردی بیچارہ
یانلیوب اونلارین بیرینی یاواش
دئدی بند اواما یولداشا قارداش
اوتلا صحرائی گرگان تنہا
سنہ مندن اولور حمایتہا
اثر ائتمدی ٹوکوزہ شیر سوزی
یاغلی سوزلرہ آخدی پیل گوزی
اولدی بو سوزلہ یاردن تنہا
ائتمدی میل یولداشا اصلا
شیر چون یاری ائیلدی اغیار
تک بہ تک ائتمدی اونلاری مردار
بودر مقصود قصادت حصہ
متفق قوم چکمندی غصہ

ظاهره آلداناماق

بیر چوق شینار واردر که ابتدا انسانین گوزینه خوش گو-
رینور اما آخرده اوندان بد نتیجه آلبیر و بعض فنا کوروان
شینلرده واردر که انجام کرده نتیجه سی چیخار :

سوسلامیشدی هارال بیر چولده
آخناریب تایدی سویی بیر گولده
دومدوری صاف آینه تک ایدی سو
عکسینی آلدی دوندی روی برو
گوردی بوینوزلارین بوداغ- بوداغ
شاد اولوب آتدی: بیر ایکی شیللاغ
اولزما بپرده باخدی اول سوبه
قیچلارین گوردی بنزه بیر موبه
گورجکین اونی ائتدی بیر نجه واز
فوش کیمی اوچدی ائیلدی پرواز
اووچی ده بیر کمین ده ایدی نهان
ائیلمشدی مارالی صیده نشان
هر قدر ووردی اووچی مهمیز آتا

اولمادی حدی آنین اونا چاتا
قورخور ایدی قیلیردی اندیشه
قارشودا کوردی کوللی بیرمیشه
بوردی ماجاه دندی بو در ماوی
قاچاراق کیردی اونا بی پروا
کشمه میشدی اورادا ایکی قدم
بوینوزون دوندی بیر آغاج محکم
هر طرف دوندی چکدی آه و فغان
آخدی بوینوزلارین دیبیدن قان
غملیب آه اذیب چکدیب فریاد
آغلادی تا یئتیشدی بیر صیاد
بیرده کوردی کدیب چاتیب صیاد
انده جک جسم و جانینی بر باد
سست اولوب قالدی آه و وا چالادی
بوینوزون قیچلارین یادا سالدی
دندی غمگین اندهن منی قیچلار
درد و ئریب حزیم آرتیران قیچلار
اولدی صحراده جسم و جانه فناد

قویمادی اونلاری اولای بر باد
 شاد اولوب فخر قیلمدیغیم بوینوز
 جانیمی حفظدن چویردی یوز
 یعنی بند ائتدی چکدی داره منی
 وئردی اعدای کجمداره منی
 رسم در بو جهاندا کیم احمق
 حقی ناحق کوردی ناحقی حق

تحقیقیه تحمل انتمه مک

دنیادا عاقل و کامل اولان آدمیلر جله دن زیاده حثارت
 و آچاقلیق کثیرن شتیردن قورخمالیدرلاره

اولدی بیر شیر و بیرده بیر روباه
 بیر - بیرله شکار ایچون همراه
 دولانیردیله کوه و سحرانی
 جنگل و بیشه و بیابانی
 لیک کرم اولمیشدی بسکه هوا
 اود کورونوردی ماهییه دریا

شیر و روبه‌دهه قالمیوب طاقت
یا تدیلا ر بیر مغاره‌ده راحت
اٹلیر لر دی صحیت بسیار
اولوبن بیر بیر یله یار غار
از قضا بیر چکر که نادان
وار میش اول غار گوشه سینده نپان
غفلتاً شیرین اوسته آتلاندی
هور کوبن شیر قانخدی تولاندی
قهر دن گوزلری اولوب قان تک
هر تو کی بیکرینده ییکان تک
گولدی چوخ قاه قاهله روباه
عرض قیلدی گوله گوله کی شاه
سنسن اول کیم اولاندا عازم جنگ
پنجه وورماز سنیله بیر و پلنگ
نییه اولدون بوگونه بئیله جیون
که سنی بیر چکر که ائتدی زبون
بیر ملخدن که داغیدر اونی مور
نییه خوف ائتدین ای امیر غیور

وئوردی اصلان جواب کی احمق
 قورخمادیم من چکر که دن مطلق
 لیک گیلدی منه بو امر گران
 که منه جرئت ائتدی بیر نادان
 ائتدی چون بیر دنی منه جرئت
 بو سبب ثولدورور منی غیرت
 دکل آنجاق بو قصه دن ای جان
 غرضم نقل روبه و اصلان
 غرضم اولدر که مرد معنی یاب
 چکسه یوز مین جووره و بلا و عذاب
 صبر ائدیب گوستره ر قضایه رضا
 لیک دشوار اولور اونا بو بلا
 که ائدر بو سفیه بی سرو پا
 اونی حرف گرانله رسوا
 نتیجه که شیخ سعدی شیراز
 بیله چکمیش بو پرده ده آواز
 «زاهدانرا بس اینقدر زندان
 که بود هم طویله زندان

عبدالرحيم بيك
حقو ئر ديووف
(۱۳۴۹ - ۱۳۱۳)

عبدالرحيم بيك حقو ئر ديووف ۱۲۴۹ نجى ايلده ، شوشا شهرينده دوغولوشدۇ .
او اوج باشيندا اولدۇنى زمان آناسى مولوش و كىچىك عبدالرحيمي اولج
هيسى ، سورا دا آتالۇنى ساخلا مېشدر .

عبدالرحيم بيك اوت بير باشيندا شوشادا رمالنى . مكنبه داخل اولور .
حقو ئر ديووف مكنبه اوغودىنى زمانلاردان تآر و دوام نويسليك ايله مرفلاشاغۇ .
باشلاير اودا . ، نجف بك وزيروف كىيى ، تآر ايله بلا واسطه صحنده
تائيش اولور .

۱۲۶۹ - نجى ايلده حقو ئر ديووف شرشا رمالنى مكنبىن آلتنجى كاسىندان
چىغىب تاليسه كندىر ، اورادا اورتا تحصيلنى قوتتارير . ۱۲۷۰ نجى ايلده

ایشه بطر بورغا گئدیپ بوللار اینستیتوتیندا نال او اور حقوئردییوفندا ادبیاتنا قارشى بوبوك بیر هوس واردی اوناکوره ده بواینیستیتوت ایله باناشی اولاران بطر بورغ دارالنونوین شرق ناکولته سینده دوام ائدیپ

حقوئردییوف ۱۲۷۰ - نجی ایلدن کچیک ، سونرادا گئت کئنه بوبوك صحنه اثراری بازماسغا باشلاپیر . حقوئردییوف ۱۲۷۸ نجی ایلدن پاکودا معلمیک ائدیپ معلمیک ایله برابر نوز بارادجیلنی اوزدیرنه چالشیپ بدیع اثرلری با زیر صحنه ایشری ایله مشغول اولور و او زمان جیخان « حیات » روزنامه سینده ، « ملا نصرالدین » مجله سینده - کتبه و فیله تولارینی چاپ ائدیپیر .

« ملا نصرالدین » مجله سی بکار ، تاجرلر ، روحانی لر وسایر طفیللر هایینه مبارزه آپاران آچق نکرل یازجیلاری نوز اطرائیندا تولایف بیر مجله ایدی .

مالک وورزوا نماینده اری آذربایجان دپلینو هرب - فارس سوزاری ، هرب - فارس سوز ترکیبازی ایله دولدورماغا ، اونى عثمانلی دپلینه چتوربرمکه چالشیپ دبلار ، « ملا نصرالدین » مجله سی ایله ، بونلارا قارشى ووروشور ، تمیز آذربایجان دپلی - خاق دپلی اوغریندا مبارزه آپاریردی حقوئردییوفیندا همین « ملا نصرالدین » مجله سینده اشتراك ائتمه سی ، اوف بارادجیلینینی دوغری انکشاف ائتمه سینده چوخ کومک ائتمیشدر .

حقوئری اوف بیر چوخ صحنه اثراری و کچیک کتبه لر یازمیشدی ، بونلاردان ان مشهورلاری « داغیلان تفاق » ، « بختسیز جوان » ، « بری جادو » ، « کهنه دودمان » آدلی درام اثراری ؛ « مارالاریم »

« خورتدانیت جهنم مکتوبلاری » ، « شیخ شعبان » : « میرزا صفر »
سایر حکایه لر بیدر .

حقوئر دیوف او اثر لریندن چوریمکده اولان بک - مالک طبقه لرینین
اخلاق بوزغونلیغینی ، قومار بازلیق ؛ ایچکن دوشکونلیگی ؛ آج کوزلیلیک ،
ظالملیک ، استعمارچیلیق حرکتینی آچیب گوستریر ، بونین ایله یاناشی اولاراق
او ؛ روحانیلرینده ایکن اوزلیلیک مفتنه خورلیق و بالتاقلیقلارینی افشا ائدیر .

حقوئر دیوف آپریل - سوسیالیست انقلابینی صداقله قارشلاشمیش عصرینین
آخربناق درده اونا ناموس و وجدان ایله خدمت ائتمیشدر . حقوئر دیوف انقلابدان
سرنرادا بیر چوخ بدیع اثر لر یازمیشدر . اولاردان ان مشهور اولانلاری :
« کهنه دودمان » ، « آغاج کورگله سینده » « عدالت قاپیلانی » ، « سکه کیز
مارس » و باشقا لاریدیر . حقوئر دیوف انقلابدا سونرا یازدیغی اثر لرینده ده
کهنه جمعیت قالدیلارینی ؛ قانع مساوات حاکمیتی زمانی ائدیلت ظالماری ؛
حتمیلرلیکلای افشا ائیب فامچیلایر و سروت ما کیتی خلقه آزادلیق و خوشبختلیک
وئر دیگینی گوستریر .

حقوئر دیوف میرزا فتحعلی آخوندزاده نین بنا قوبدیغی درام نویسلرینین ؛

نثر و حکایه چلیکین انکشافیندا چوخ بویوک بیر رول اوینامیشدر .

حقوئر دیوف ؛ ادبی فعالیتو ایله یاناشی اولاراق ؛ عصرین آخربنا قدر

معمولیک ایله مشغول اولموش تآثر ؛ اینجه صنعت و معارفین انکشافینا خدمت ائتمیش

بو وئولرکهنین اجتماعی حیاتییندا ان فعال بیر صورتده اشتراک ائتمیشدر

۱۳۰۱ نجی ایلهده حشر دیوفا امک - ارا اینجه صنعت فادمن آدی وئر بلمیشدر

اونین اثرلری نولر ایله چاپ ائدیلریش و ائدلمکده در . حقوئر دیوفده

۱۳۱۲ نجی ایلهده باکودا وفات ائتمیشدر .

بختسيز جوان

قيسالدياميش

فاجعه ۵ مجاسده

اشتراك ائدنگلر

حاجى صمد آقا

چنگيزبك - حاجى صمد آغانين اوغلى

موسى - حاجينين قارداشى اوغلى فرهادين مکتب بولداشى •

ميرزا قوشون على •

كربلاى بنده على •

كندليار اوج نذر •

مهري خانم •

بیرنجی پرده نین قیسامضمونى

موز نولوش قارداشینین ملك و مالیناییه نیش اولان حاجى صمد آغانین
موز اوینده مبرزاسى (حسابدارى) ميرزا قوشونعلى حاجى نین دالینجا دانیشیر
اونین خسیلسیگی ، اىكى موزلیلیگی ، فریلا اچیلینى اوزده موزنى ، سخاوتلى
گورستریب اصلینده ایسه ، خلقى سوبدیغى حقیقده موز موزینه سوبله نیر • حاجى-
هان مامله ایله بول آلهش اولان كربلاى بنده على آلدینی بولى و بوزه

ایکیرمی منات حساب ایله معامله سینی کتیریب وئریر حاجی نین کلک یولداشی اولان میرزا قوشونلی ایندی ایکی اوزلیلیک ایله حاجی نین سخا و تبتوت مرحمتیندن دانیشیب اونوی تمریفله بیر . حاجی موزی ده کلیب چیخیر . اودا کربلاینین یانیندا موزال آچیق قیغیندان دانیشیر ، باسیب کسیر ، کربلای پوللاری وئریر کئندن سونرا حاجی ایله ایکیلیکده موز فریلاقلازینی بیر یرله آچیق دانیشیرلار و کاسبلارا پایلاماق آدیله آلدیقلاری معامله نی موز آرالاریندا بو اوشبار .

بوزمان حاجی صمد آغانین قارداشی اوغلی فرهاد کلیب چیخیر او، کینه نازیانه تازاجا قورتاریب اولرینه قاییتیشدر .

فرهاد آچیق فکرلی بیر کئچدر او، آتاسیندان نالیش منکبره صاحب اولوب استشارچیلیق ایله باشاماق ایسته میر . موز تصویبلینی دوام اتدیریب حکیم اولماق و جماعته فایدا و مرکم فکرینده در .

او موز فکرینی عمیسی حاجی (صمد آغا یا سوبله بیر) .

فرهاد آناسی ایله کوروشمکه کئدیر . حاجی ایله میرزا - ایکیسی بیر - اییکده فرهاد علیهنه تدبیر کورورار - فرهادین آتاسیندان قالیش مال دولتی منیمه - میش اولان عمیسی حاجی صمد آغا قورخورکه، فرهاد او خوب قورتارسا، آرتیق اونین ایله باجارا بیازم منیمه دیگی مال دولت ده الیندن چیخار بونا کوره ده میرزا ایله مصاحله شیب بئله قراره کلیر ار که فرهادی بیر شجه کونلیکده کنده کوندرسینار و اونی موزیندن خیرسیز نشانلاب امولند پرسینلر بئله لیک ایله اونین اوخوماسینا مانع اولسونلار .

☆ ایکینجی مجلس ☆

همان اوتاق میرزا قوشونعلی قاپینی آجیب داخل اولور . قاپی آجیق خالیر ، قاپینین دالیندا اوج نفر کندی اهل کورونور .

میرزا (گشری دونوب کندیلره) سیز بورادا دورون ، قاپینین دالیندا من کندیم فرهاد بکه عرض ائله بیم (قاپینی اورتوب کلیب ساغ طرفندن کتچیر ، بیر آزدان سونرا فرهاد بک ابله باهم قاپیدیر) .

فرهاد - بس منی گورمک ایسته ینار ، میرزا هانی ؟

میرزا - بورادا ، قاپیدا دوروبلار .

فرهاد - چاغیر کلسینلر اچری .

میرزا - بیک ، اونلارین آباقلاری ، لباسلاری نوزلیدر ، من شچه اونلاری اوتاغا چاغیریم . قالی و گبه نی خراب ائله بیرلر . باخشی اولاردی که نوزینو قاپیا چیبیب ! احوالارینی سوروشوب بولا سالاسینیز !

فرهاد - دوزدر عمیم همیشه یانینا رعیت گله نده چیبیب اونین ابله قاپیدا صحبت ائدیپ بولا سالیر ، من بوین معناسینی باشا دوشمیردیم ، ایندی آنلادیم . می مه دی و نوزین ده بیلکیان که ، آباقدان بولاشان نوری سو بورکه ابله تمیزله مک ممکندر . اوتاق عفو تینی ، بنجره نی بیر قدر آجیق قویماق ابله رد اتمک اولار .

اما بیربارا خبیث قلیاری باسان توزی هیچ بیر سو بورکه ابله تمیزله مک اولماز . مردار اورمک صاحباری اولان وجودلارین عفو تینی دربالار بک ائمه بیلر ،

بوگلت کیشیارین توزلی چرکلی آیه-قلاری چوخ آدامین اوره گیندهن تیزدور
زحمت چکیب پیخ اوکشیاری بورایا چاغیر !

میرزا - بله ! دوغریسی بودر که حاجی آغانین غضببندت قورخورام .

سن منی اونین غضبینه دچار ائلهمه . منده بیلیرم که ...

فرهاد - بیلیرسن ، پس نییه دانیشمیرسان ؟

میرزا - نه ائله ییم ، آی قربانیت اولوم ، بیر پارچا چوره کیشیرم ،

علاجیم نه در ؛ گرهک حاجی نین خواهشيله رفتار ائدمه ، بوخسا .

فرهاد - نه بوخسا ؟ دالینی دی ؛ بیر پارچا چورهک اوچیندان دین

عقیده ، ایمان هامیسی بورادا کئدیر ؛ کئت کئت ؛ بوخسا

بورادان سنین صنعتیت باغیشلاکیان ، منه بیر آبری چور گورونور . کئت

کئت ؛ من موزیم کندلیاری چاغیریب دانیشارام . سن ده جواب دهنده اولمازسان

میرزابک گورونور که ، سن منیم عرضیه درست ملتفت اولمادین .

فرهاد^{۳۳} - خیر چوخ لطیف آنلادیم ، خاطر جمع اول . کئت میرزا ؛ بلکه

حاجی کلدی ، سنی بورادا کوردی .

(میرزا سول قاییدان کئدیر فرهاد بک ایکی الینی قوینینا قویوب بیر

قدر وقت اونین دالینجا باخیر ، سونرا قایینی آجیب کندلیاره)

فرهاد - ایچری کلینت ، ایچری کلین !

اولنچی کندلی - آباغیمیز توزلیدر ، قربانین اولوم .

فرهاد عیبی بوخدر . کلین ایچری . (کندلیلر ایچری کلینت باش اگیرار)

خوش گوردیک لله لایم خوش گوردیک ؛ کئفینیز احوالینیز نتیجه در ؟

(اونلار ایله ال وئریر . اولنچی کندلی ؛ ایسته بیر فرهادین الینی اوپسین

قویبور) . بوخ ؛ یوح ؛ یوح ؛ راضی دگیلم ، لایق دگیل سنین کیمی آغ ساققال

کیشی الیمن اوبسیت • آلا ، بورادان اوپ (اوزینی گوستریر • کندلیار
بیریر اولن اوزیندن اوبورار) بئله یاخشیدیر ! دی اگله شین صحبت ائله بیک !
ایکنجی کندلی - قربانین اولوم بیز آتاپابادان آغا قوللیقیندا اوتور
ماغا عادت ائله ، میشیک • بیزه اذن وئر قوللوغیزدا دوراق •

فرهاد - لاله ، قلیاندان ، چوبوقداق پاپیروسدان بیرشیه عادت کرده سنمی ،
ایکنجی کندلی - نجه آغا ؟

فرهاد - ائله بیله سوروشورام ، لازمدر •

ایکنجی کندلی - باو ، بک ! اوده آخی قلیاندان زاد دان چکه رم •

یولا چبخاندا بائیداجوبوق اولور •

فرهاد - نجه ؟ یاخشی عادت در ! پا بیس !

ایکنجی کندلی - باشینا دونوم ؟ هارادان یاخشی عادتدر ، آدامین جانینی

بوچ ائله بیر •

اوچنجی کندلی - بیزیم کئنده کئچ بیده بیرشاهر - سن واریل ای ، او ؟

دیپردی ، قلیان ! ال بان ! مال بان ! جانیان !

فرهاد - یاخشی دیب ، چوخ یاخشی دیب بس گورونور بیس عادتدر

ایکنجی کندلی - البته قربانین اولوم ائله کسین بئله عادتدی •

فرهاد - ایندی که عادتین بیسی ، یاخشیمی اولور ، اگیله شین (کرسی -

لری گوستریر) •

اوچنجی کندلی - قربانین اولوم ، بیز اورا دا اوتورماق باچارماریق !

بیخیلاریق قول قیلاریبیز ازیار • بیزیم اجوف بئر راحتدر ،

فرهاد عیبی بوخدر ، بئله اوتورون منده سیزین راحت اولماغیزی

ایسته بیرم (اگله شبرار فرهاد بیک کرسی ؟ کندلیار بئله اوتورولار)

شهرده ایشینیز واردی، یوغسا منیم یانیم کلمیسینیز ؟
اولنجی کندلی - بلی بازارا میوه گنیر میشدیک ائشتتدیک که تشریف
گنیر بیسینیز ، کلدیک قولوغیندا باش اگک .
فرهاد - چوخ خوش کلمیسینیز . من ده دونن کلبشم اینه بیرم بوگون
گون اورنادان سونرا سیزه قوناق کلام کنده ا
ایکینجی کندلی - گوزیمیز آبدین اولسون، آغا اللهه شکر لاپ بوبوک
اولغلان اولوسان .

فرهاد - چوخ ساغ اول ! باغینیز اکیئیز نجه در ؟
ایکینجی کندلی - نیه ، اللهم دولتیندن یاخشیدر . بیلدیر اکیئیزی دولی
دوگدی ، اما بوابل یاخشیدر باغلارین میوه سی ده اللهه شکر ، بولدر ،
فرهاد - بس ائشیتدیم ماللاردا ناخوشلیق وارمیش ؟
اوچنجی کندلی - ماللارین ایشی ، قربانین اولوم ، آساندر ، بیردانانین
بورنی آغریباندان بوگوردن نجه ، حکیم چیغیر ، آنجا اناننا قوناق آسان
بوخدر هر کیمی باش آغریسی توتسا، گرهک کنده آدام گونده رسن .
فرهاد - مگر یاغیندا حکیم بوخدر ،

کندلی - حکیم بیر گونلیک بولدا اولور ، بوللاریمیز خراب ، آزارلینی
نه هرابه ده آبارماق اولور ، نه آت ایله ، قونشی کنده بیر اوتابلی نسه بند
وار ، حکیملیکدن ده آزماز باشی چیغیر ، گنیر بیر منات وئریب گنیر بربک
اوتدان علفدن وئریب ، چیغیب گنیر .

اوچنجی کندلی - بیر اوج ایل بوندان ایره لی کنده «خالیار» ناخوشلیقی
دوشمده ، نه قدر آدام قیریلدی فیض الله کیشینن کلفتی بیری ایله باتدی
نجه آبدان سونرا ، بودر گوردیک بیر حکیم بیر آرتیق یابونین بئلینده بودر

گلدی : گلدی کوردی آزار چو خندان قورناریب ، یابونین باشینا بیر ایکی
آچاچ و ووب قاییتدی ، گزدی .

فرهاد - بوخ بئله اولمازا یونا علاج لازمدر ، ایندی گلیرم کنده اطراف
گنلردن ده جماعتی بیشارام . بیر کاغذ قاییریپ دولندن حکیمه ایسته رسینیز شوزیم ؟
ده حکیمه لیک اوخوماغا گنلیرم . درسیمی تمام ائله بندن سوئرا گلیم ایچینیزده ؟
اوتورارام ، ایشینیزده یاغشی کئچر .

گنلیر - الله عمر یوی اوزون ایله سفین کولکه وی یزیم باشیزدات

لاکیمک ائله مهن

فرهاد - بو ایل بارامانیز نتیجه در ؟

ایکینچ گلدی - باراما یاغشی اولمادی : بو ایل بیر اوروس گلیمشدی ،
دییردیله که ایچیردین گوننده رییلر ، گلدی بیزیم باراما کومالاری بیزا
یاغدی : سوئرا دئدی که ، « سبز باراما ساخلاماغین قاعده سینی بیلیر سینیز ،
هوسبیه قورتلارینیز قریلیر » . اود بیردیکه ، تیکدیردیگنیز کومالار
چاراماز : گرت آیری کومالار تیکه سینیز ، بئش دانهدا مسلمانجا یازیلدیش
کتاب وئردیکه ، بونلاری اوخوبون . بورادا باراما ساخلاماق قاعده سی
یازیلیب . بیزده ، باشینا دونوم ، بی سواد آدمیق ، کتابدات نه باش
آچاچ ایدیله .

اوچنچ گلدی - من او کتابین بیرینی آباردیم ؛ ملایا وئردیم اوخوسون
اودا ، دییه سن ، بیرشتی باشادوشمه دی اکتابی اویان بو بانا ورقلادی . دئدی :
« بوش شئیر ! آنا - بابا قاعده میز ایله باراما ساخلامین . آزه چوخلیقی
یاغلیر اللهین توفیقیه ، اوره گنیز دوز اولسا ، بیاباندادا باراما ساخلام
موصول کورتوره بیلیر سینیز » .

برنجی کنڈلی - بیڑیم قوشیہیزدا بیر اومنی وارنہ کودمنیاس ؟
ایکینچی کنڈلی - منیاسی دتہہ ! اونین ایشی " اہجازدر ؛ اہجاز ؛
بیرنجی کنڈلی - بودو ؛ نچہ ایلدہ . بیر اتو تیکدیریب اورادا " باراما
ساخلاپیر ، بیر ایل ایشیتہ میشم کہ " اونین قورنلاری تلف اولسون ، من
صورو شدیم دیر کہ : « کتاب نوزی ایلہ ساخلاپیرام ! »
فرہاد - بس اوروس ورن کتای منیم عبیم کورمہ دی ؟
بیرنجی کنڈلی - کوردی ، او خودی . دہدی کہ : « بیر بٹہ باراما
کوماسینین بوز منات خرچی وار » قربانین اولوم ، بیز بوز مناتی ہارادان
آلاق ؟

فرہاد - نیہہ عبیم بول وئرہ بیلہزدی ؟ لازم اولان قدر عبیمہفت بولہ
گوتوروت ؛ کوماتیکدیرین ؛ سونرا بارامانی ساتیب گتیریب وئرہ سنیرہ .
سبز خواہش ایلہ سہ نیز ؛ ہر بٹش آداما بیر کوما تیکدیریب شراکتای
باراما ساخلاپا بیلیر سبزہ (کندلیلر باشلارینی آشافی سابلرلار) . نیہہ
گیریدینیز ؟

برنجی کنڈلی - داہا نہ عرض ایلہ یک :

فرہاد - یوخ ! سیزین اورہ گیتیزدہ سوز وار ، بیایرم نیہہ ہمیر سینیز ؟
سبز منیم ایلہ آجیق دائیشن ، من دہہ سیزین کیسی بیر آدام ، نہ قدر آجیقہ
دائیشائیز ، بیر ایلہ من سیزدن راضی اولارام .

اوچنجی کنڈلی - بلکہ نہ دوغریسی بودر کہ ، حاجی صد آغا ایلہ بیڑیم
سودامیز توتور ! من بیایرم اوین النین سویینی . . .

فرہاد - نچہ ؟

اوچنجی کنڈلی - بیڑہ بول لازم اولاندا ہفتہ بازارینا گتدیب آیلہ

تومانه بیر عباسی معامله ایله حاجی صفردن آیریق . اما حاجی صد آغا آید!

منانا بشش شاهیدان اکسیک معامله به پول ورمیر .

فرهاد - نه دانیشرسانت ؛ کیشی ؛ بو . ایلهده یوز منانا آلتیش منات

معامله ائله بیر ا مکرمنیه عیبه بئله ایشه کورور ؛ اوکه ؛ بیرمومن ، نماز قیلان

هریمتدن باخبر شخصدر اونیه بئله ائله بیر ؛

ایکینچی ککندلی - (اوچنچی ککندلی نی کوستوریر) - بویاریفا اوج

دورد ایل بوندان قاباق اوتوز منات پول ورمشدر ، اللی مناتادک حاجی به

پول ورمیب ؛ کنه بورجیلیدر ،

فرهاد - بوخ ؛ منی عیبی بئله بیلیریم ، من اونینلا بوباره ده دانیشارام

بو یاخشی ایش دگیل که . عیم تونور ، (حاجی ؛ میرزا قوشونعلی ایله داخل

اولورلار رعیتلر وفرهاد آباغا دورولار) .

حاجی - بونه در ؛ بونه در ؛ (رعیتلره) سیز نوز مقامیزی بیابرسینیز ؛

یابوخ ؛ سیز ایندیه دک بو اوطاغین ایچنی کوربسنیزمی ؛ اوتاغی توزا -

توریاغا بولاماغینیز کفایت ائتیر ا هله بیر عزیز قوناقلار کیبی استراحت

ایلهده اگله شیبسنیز ؛

بیرنچی ککندلی - حاجی آغا ؛ بیره فرهاد بک اذن وئردی ، بیره اونین

قوللوغیندا اوتوردوق .

حاجی - فرهاد بک اوشاقدیر ، آما سن آغ ساققال حیوانسان ، گرك

آغا ایله نوکرین یئرینی بیله سن ،

فرهاد - همی ؛ نه بوبورورسینیز ؛ سکر بونلاردا بیزیم کیبی آدم

دگیلارمی ؛

حاجی - بوخ ؛ بونلار آدم دگیلار ، رعیتلر ، رعیت ا . . . باشلا

دوشورسنی ؛

فرهاد - خير ، باشا درشيرم .

حاجی - اوندابونلار چيخسينلار آئيشيگه من سنى باشا ساليم . (رعيتلره)
كئدين چولده اوتورون ا (رعيتار كئديرلر) . بيليرسن ، فرهاد ، سئ
اوشاقسان بوجامهته بلد دگيلن . رعيت طايغه سودييلت ، بير بيخيامغلو قدر ،
يوگون اذن وئره رسن يانيندا اوتورسون ، صباح كوره رسن ئوزى سئدت
ئذئسيز كليب كرسيارين اوستينده اگله شيب ؛ بير آزادان سونرا كليب
يوئينا مينه جك ؛ بونلارا نه قدر قاباز دگسه بيرائله تابع اولارلار .

فرهاد - عى ، نيه بئله سوزلرى بوبورسينيز ؛ بويازيقلار ، واله ، انساندرلار
بيزيم تك بلگه ؛ بيزدند ده بير آز باخشى انساندرلار بونلارين دا اورده ندرينده
دردلرى وار ، غملى وار ؛ بويازيقلارا اورده كردلرينى هيچكسه سويلمك
ممكن اولمور .

بك يانينا كليرلر ، قاييبا چيخيب اوچ كلمه دانشيب بولا ساليرلار .
آرالارينا بوز باشى كلير اونلار ايله قامچى ايله دانشيرم . پرستاو سوگوش
ايله صحبت ائله ير ؛ ايندى من بونلار ايله دانشيرديم . دئيرلر كه ، «هرايلن
بارانا قورتلاريميز قريير ، چونكه كتاب اوزيله كوماتيكه بريمكه بول تايميرق
بولدا لازم اولاندا گرهك كئديب ايله مامله ائله گوتورهك كه ؛ عيريميز
اولانى آئتيدان چيغاييله بهك حتى دئيرلر ؛ بير ظالم ، نا انصاف ، اللهدن
دونموش وار كه ، اونلاردان آيدا مناتا بئش شامى معامله آير < حاجى
سكه نير > . باخ ؛ تعجب ائله دئينيز ؛ نه اولاركه اونلارا معامله سيز بول
وئره سينيز كه كئديب او نوع ملهون معامله دارين اينه كئچيبه لر ؛

حاجى - بالان دئيرلر ، اينانما . ائله شى اولسا من بيله رهم ، بالان
دئيرلر .

فرهاد - عی ، اینانیرام ؛ بالان دیبلر . نه دوشوب اولارا، بالان
 دئینار ؟ و علاوه دئییرلر که ؛ اولارا کتاب پایلابیلار، بارا ماجیایق کتابی
 کندده بیر نفر سوادلی یوخیمیش که، او کتابی اوخوبوب اولاری باشاسالا
 بیز کرک سی ائدهک که ، بیر کندده بیر سوادلی آدام تاپیلما سین ؟
 حاجی - بالا ، قولاق وئر . سن کئدیپ او جماعتین ایچینده بیر نئچه
 گون اوتورسان بیله رسن که اولار نئچه مغاوقدرلار . رعیت نه قدرهوام
 اولسا بیر ائله بک ایچون مصلحتدر . هر گاه بونلارا بیز علم اوخوتساق
 کرک سونرا کئدیپ دیله نهک . هر سی کئدیپ باشینا بیر شاققانایب دئیجهک
 که من آبرازونام (۱) اوندان سونرا هنرین وار اولار ایله دانیش گلیب
 باینده اذنیز اگله شهجک ؛ گویامین ایلدر سنرت ایته باغری - باداشدی .
 کندده کئده چکسن محل قویما باجاق ؛ دئیجهک که آغا گلیر ، کئدیم اونله
 بیر سلام وئریم

فرهاد - یعنی نوز حقوقنی درست آنلاباجاق !

حاجی - بونا سن حقوق دئییرسن ، بونا سن حقوق دئییرسن ؛ بو حقوق
 دگیل ؛ من بونی هئچ وعده قبول ائتمرم . منیم یاشیم آلتمشی نوتوب، بو
 گون - صباح اولرم ؛ اوندایلییرسن که قوجاعمین دوغری دانیشیرمیش .
 فرهاد - عی ، سیز بیاین که بگی بک ؛ رعیتی رعیت ائله بن بیزیم
 کیمی بیر آدامدر . وقتی که ، اولاری سیزین اختیارینیز اوئر یار، گرهک
 سیز اولارا آتالیق ائله به سینیز ، یعنی چایاشاسنیز که ، رعیتین علمی

۱ آبرازون (روسجه غلط ایشله دیلش) او بوزووانتی (سوزی اولوب

اوخوموش بیلیکلی دئیکدر

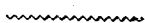
آرتسین ، گذرانی آرتسین .

حاجی - بالا ، من دیه‌نی سن باشا دوشیرسن ، تا بیر مدت بکلیک
ایلمه بینجه ، بیلیمه چکسن ، کندیب بیربارا سارساق کتا بلار اوخوبوسان
آوارا آوارا آداملاردر . آنجاق آرایق قاریشدیرلار . رعیت نه در ،
دولت نه در ؟ علم نه در ، صنعت نه در ؟ رعیت که دولته ندی ، کرک بک
باش کوتورسون ، کنددن چیغسین

فرهاد - البته ، کرک چیغسین ! نه ایسته بیر بک بو یازیق رعیتدور ؟
آچیق دانیشماق ایسته بیرم : اللهین یشرینی کیم سنه مخصوص ائدیبدیر ؟ نه سیه
یشر سنین اولسون ، نه بک ئوز زحمتی ایله چورهک یشسین ، مگر بوانسان
صفتیدر ؟ سیز رعیته حیوان دیرر سینیز . ئوز آلتینین تری ایله چه-ورهک
قازانان حیوان دگیل ، بلکه خالص اوانساندر ! کفایتدر ، مین ایلر ایله
جماعتی اسیر ائدیب ئوز همجنسینیز انسانین قانینی سوردولیز ! هر کس ئوزی
حقوقینی تانیسا یاخشیدر . هیچ کیسیت اختیاری بوخدر دئسین که ؛ یشرمنیدر
یشر اللهیدر و هر کس گرهک او بئردن آلدینی منقته تک ئوزی ضاحیلک
ایلمه یه !

حاجی (میرزابه) - والله ، بو اوشاق ، دیه‌سن ؛ دلی اولوب کندیب
کندده بیر ایکی بئله سوز دانیشا جماعتی بالمره بیزیم اوزیمزه دور غوراجاق
آخردا دا ارمنی سیونین اوغلی کیمی قوللارینی باغلایب گوندهر چکدر بیر
چاش سیبیره (فرمادا) قربانین اولوم ، عقلینی باشیندا جمع ایلمه ، بوسوز

ظري بورادا دانيشدين ، كنجەر ، داها گنديب كنده دانيشما ؛ نه ائله بهك ،
 ائله كه ، من ده اولدوم كنده صاحبلېك ائله دين ، اوندانموزوت بيل .
 (ميرزايه) ميرزا ، داها بوني دانيشديرماق خطا در كندهك . (كندبرار)
 فرهاد (دالاربنجا) - گنديب - گنديب ، بير وقت اولار سيزدن
 حساب ايترار ، بو دبالري اوندان دانيشارسينيز ، هله بيرمدت ايستي اوتاقلاردا
 بيوشاق يورغان دوشكلرده استراحت ائدين . اما سيزي نوز زحمتلري ايله
 جيله ينلر سوبوقدن ، آچيندان قيريلسينلار ، نا انصاف ظالمر ، بيروت
 جلادلارا هله دوران سيزيندر ؛ اما بوني يقين ائدين كه ، بو بوزسين
 قوچين قصابيني بو بوزلي قوچدا قوبسازلار ؛ بانار سيزين كيبي خونخوار
 جلادلار !

پردہ

اوچ = دورت = بشينجی پرده ارين

ان قيسا مضموني

فرهاد بكي اولندير برار . او اوخوماغا كنده بيلير ، بو حادته اونا
 چوخ بيس تاثير ائدير . او نوز بوبوك آرزولارينا چاتا بيله ديگيني ، جماعتين
 عاقينى سوران عيسى حاجى صمدآغانين اينده بير اويونچاق قالديغنى دوشونوب
 شوزيني اولدورمك ايسته بير . بو زمان عيسى ايچرى داخل اولوراونا

مانع اولماق ایسترکن فرهاد دیکسینیر و طایفه الینده آجیایب گلوله تصادفله
 حاجی یاده گیر . حاجی تولور جماعت سه یغیشیر حاجنین اوغلی چنکیقد
 توز آتاسنیف قانینی آماق ایچون فرهادا هجوم اندنده فرهاد توز نموزیشیر
 وورور . لاکن اولور . اونی دوستاخانه نین خسته خانه سینا سالیملار -
 اورادا بیر خسته دوستاغا و اونی کورمکه کنن آنلسینا توز حسرت و آرزوی
 لارینی سویله ییب تولور

محمدباقر خلیجالی

تقریباً بوز ایل بوندات اول آذربایجان سما سیندا طلوع ائتیش بارلاقه
ادبی گو کباردن بیری ده میرزا محمد باقر خلیجالی در .

خلیجالی ابتدائی تحصیلینی آذربایجانین قزوین شهرینده آلیش و مشهور
عالم حجة الاسلام ملا علی مجتهد یانیندا تحصیلینی تکمیل ائتیشدر . و سونرالان
ئوز دوغولدیغی خلخال شهرینده تدریس ایشنه مشغول اولوب معلملیک ایله
عمرینی کتچیرمیشدر .

محمدباقر خلیجالی نین آذربایجان دلیینده دوغما آنا دلیینده یاراتدیغی
قیمتلی و منلیز ادبی اثرلر ادبیات تاریخینده خصوصنی یئر توتماقدادر . بویوک
صنعتکار موز منظوم ادبی اثرلرینده قاجاریه پادشاهلاری دورینده آذربایجاندا
حکم سورن فتودالیزم ظلمی ، حق سیز لیک و اخلاق سیزلیغی طینه مبارزه
آپارمیش . جامه ده اولان دردلری موز کسکین و مؤثر قلمی ایله درمان اتمکله
چالیشمیشدر .

خلیجالی نین دمه لرله آذربایجاندا و خارجی مولکه لرده چاپ اتمدیلیب
خلقییز طرفیندن سؤیله - سؤیله اوخونان > تلمیه آدلی کتابی مباحثه سیز
آذربایجان ادبیاتی نین توملز کلاسیک ادبیاتی جرگه سینه داخل اولایبیلر ۹۶۰۰
بیته شامل اولان بو منظوم داستاندا خلیجالی ئوز اجتماعی و اخلاقی نظریه لرین

حيوانات ديليندن آيدنجا سينا بيان اتميشدر . بويوك فرانسوز تمثيل لوبسي
لافونثينين دمديكي كيمي آذربايجانلي صنعتكار « خلقينين تربيه سي ايجون
حيواناندا ن استفاده اتميشدر .

بشله نظره گليركه ، اون اوچونجي عصر هجريله اسلام تولكه لريله
عموما آذربايجاندا خصوصا حكم سورن استبداد خرافات وموهومات شاهرين
بلا واسطه وآچق - آچيننا نظريه سين اظهار اتمه سینه اجازه وئرمه ميكدو
وبونا گورده نوز اجتماعي تنقيدي فكر لر ين حيوانات ديليندن بيان اتميشدر .
محمد باقر خلخالی نوز دورينين زوراكيليق و قانونديريلق و ظالمكارليقينا
وموهوماتچي و بالانچي ملالارين و واعظ لر ين اوزه رينه امانسيز جاسينا حمله
اتميشدر او آخوندلارين و روحاني لر ين ابكي اوزليا بكي ن افشا ائدهرك «عالم
بيملار ين مذمتينده» بازي ر ،

نوزون لاناكلوا. حكمن ائده رسن

يتمين ماليني يكجا يره سن

هابشله ديني اختلافلاروسني ، شيه شيخي دعوالارين ساليب خلقي بير بيريله
ساليشديرات عالمده خطاب سويله بير .

عزيزيم بير بيرينه وورما خلقي

نوزون ديرناق وئريب قيديرما خلقي

محمد باقر خلخالی نعلبيه كتابينين مقدمه سينده فوق العاده قيمتلي فكر لر
ايره لي سوروب جامعه نين بير بيرينه ضد استعمار ائده ن واستعمار اولونات
مفتخور وزحتكش طبقه و صئله بولونديگيني نوزينه مخصوص مهارتله افشا
دئدهرك جمعيتله كي ظالم لر ، بحرانلارو بدبختليكلرين حقيقي علتارين عياني
صورتده ايضاح ائدير .

بریسینه میسر از و نعمت
بررسی آج چکر یوزمین مذات

محمد باقر خلخالی موهومانچیلار طرفیندن تبلیغ و جامعه ده بویوک
جدهفتنیکلره باعث اولان تعدد زوجات مسئلهسی علیهینه داها کسکین مبارزه
آپاریب دیر :

نیچونکه گورمه دیم هن ای وفادار
ایکی عورتلی اولسون مرد دیندار

پادشاهلار و حاکملر طرفیندن خلق کتله لرینه اولونان حدسیز حسابسیز
ظلم و ستکارلیق ، خلقین درد لرینه اوره گی یانان خلخالینی اولدوقجا تحریک
آلدیردی و بونا گورده او ظلم و ستمی مذمت و ظالماری عدالته دعوت و اولناری امانسیز
جراومکانانیدن قورخوزاراق دیر .

گوزوم ظلم ائیله مه هنج بیئوایه

دوشرسن محنت و درد و بلایه

محمد باقر خلخالینین غنایی و لیریک اثر لریده آز دگیلدر . عشق و محبت
آتشیه اوره گی آلاولانان بویوک شاعریمیزین بیر چوخ شیرین بدیع و ملاحظتی
غزل لریده واردر .

بو غزالرده محمد باقر خلخالینین بیر چوخ گوزل تشبیهاتی و بکرمنالاری
تیرام و تجمیع ائدیلمیشدر :

غزل

گورسندی چونکه لاله‌ده خدون نشانه‌سی
اود دوتدی قلبیم عرشه یئتیشدی زباله‌سی
بزم چملمده خوش دوشنیبدر بساط حسن
به به بو قوشلارین سسی بلبل ترانه‌سی
چه چه و برار لا قمری و دراج و ذبک و سار
سازی نیمی کمانچه‌سی چنگک و چفانه‌سی
گل بیر چمنده سئیر ائله بلبل دماغنه
کگل بوته سایه‌سینده مهیادر لانه‌سی
سنبل بنفشه نرکس و ریحانه باد صبح
آرایش ائتمک کاپری الدی شانه‌سی
خالون لبون اوزینده کوروب مرغ دل دیر
الله نه خوشدر بو چمنین آب و دانه‌سی
زلفی، قاشی، کوزی، کوزلیمین او غنچه‌سی
جلادی، محبسی، قایچی، تازیانه‌سی

داشدر مگر سنین اور کین ائتمری اثر
 عاشقارین بو نالهسی آه شبانهسی
 بیر بوسه وئر بو دینیمی آل اولماسان رضا
 بیر جانہ وار کمان بودا اولسون سرانهسی
 بیر بوسه ایاہ جانیتی آل قوبہ انتظار
 بو باقر فقیر کسیاسین بهانهسی

بیر یسینه میسر ناز و نعمت
 بیر یسی آج چکر یوز مین مذلت
 بیر یسی چمیریمب یاغلی پاودان
 بیر یسی دویمایبدر نان جودان
 بیر یسینین یاغار دولت باشیندان
 بیر یسی کورمیوب بیر پول یاشیندان
 بیر یسی باشه قوبموش تاج شاهی
 بیر یسی باش آچیق بوخدر کلاهی
 بیر ی نو کر بیر یسی خان اولوبدر

بیری تایین بیری سلطان اولوبدر
 بیری دایم چالار چنگک و چغانه
 بیرسی نی کیمی کامیش فغانه
 بیرینین آغزی کامکدن ییغیشماز
 بیرسی درد و محنتدن گوز آچماز
 بیرینین منزلی قصر الکرامه
 بیری حسرت قالبب بیر همسالی دامه
 بیری اطاس تومان کثیمیش دماقایی
 بیرینین بنز تومانی وار یاماقایی
 بیرسی بیر تیکه قنده تامارزی
 چای ایچمکده بیری قویمو بدر آرزوی
 بیرسی کوک دییرسن هروریدر
 بیرسی بیر سومو کدر بیر دریدر

سنه بیر سوز دییم دیلانمه قارداش
 عیالون اوستنه اوانمه قارداش!

نچونکه گورمه دیم من ای وفادار
ایکی عورتای اولسون مرد دیندار
عوام اولسا خصوصاً وامصیبت
یقین قالمز الینده دین و مات
ووراز تاپدار سوور هر ماجراده.
چکر آخرده امری ارتداده
ایشینده هنج بیرینین جانی یانماز
الی دوز هنج بیرى ائوده دولانماز
ایکی عورت بیرى ار اوج طرفدن
خلاف شرع اولور اوج ناخافدن
هوای نهنه اویمای قیاما اصرار
دئمه هر عورتین بیر لذتی وار
خلاف اولسا اگر پروردگاره
نه لذتدر که دونسون زهرماره
بیری واردر بسوندر دول و یا قبز
یاپیشدیرما داخی ساه باشه ساققیز

آغیر گر اولسا تکلیف للهی
 اولور آخر نشان روسیاهی
 بیرین عهده سیندن کامک اولمور
 اونین سازین دوزلتمک بیامک اولمور
 خصوصاً ببر اونا بئش سوز دینده
 کایب غیظ اوستنه جنک ائییه نده
 ایکی اوج عورت اولسا ای معظم
 کندر دنیا و عقبا هم مسام
 بوجور اشخاصار فاسد و فاسق
 نمود الخالقی من شر غاسق
 کونی آلسان کونون قاره انده رسن
 نوزون هر ایگدن آواره انده رسن
 نه یاخشی سوز دندی اول آدی کلنار
 مسامانم کونوم یوخدر کونیم وار
 بیرین توتسان بیرى ساللار دوداغین
 کدورتدن توکر قاشین قباغین
 ایکی دور چون گوزون ایکی گوزه باخ
 جهالت ائیامه جانیم سوزه باخ

بلی دیلدن کلپر باشین بلاسی
غمی دردی بلاسی ابتلاسی
خروسین اولماسیدی گر خروشی
بدل اولمازدی هرگز نیشه نوشی
دل آچماسیدی گر شور و نوایه
یقین دوشمزدی درد و ابتلایه
دانیشماقلیق کوموشدن اولنا بالله
قیتریلداندیر سکوت ای مرد آراه
سحر وقتی دبیر دل باشه ای باش
که حالن نجه در ای نازلی قارداش
دبیر باش لال اولاسان راحت من
اوزوم آسوده هم بی زحمت من
ایکیدر چون قولاغین بیر دیلین وار
ایشیت ایکی دانیش بیر ای رفادار
قویوبلار فرق لطیفه سکوته
او فرقی کیم اولور ضفدعا حوته

بیعمل عالمین مذمتینده

بلی عالم اولان عامل کرکدر
شریعت امرینه کامل کرکدر
چو عالم کتتمیه شوز بیلدکینه
یقیناً اعتقادی یوخدی دینه
آدون ملا قویوب سوزدورمه قاشون
عمل ایستولله چوخ اویناتما باشون
شوزون لاتا کلاوا حکمین ائدیرسن
یتیمین مالنی یکجا بیرسن
دوروب نوز گه لره دقت توتارسان
الیوه دوشسه قوزت کیمی اوتارسان
عمل دیوارینین آلتین اویوبسان
ایشین بو ، آدیوی عالم قویوبسان
معاش و کار و بارون عشوه دندر
هامی خورد و خوراکین رشوه دندر
وورارسان گاه نمله گاه میدخه

چکمر سن بینوالر باغری سیخه
آغاچلار قوووزیینه باش چمنده
سوود سویار اووقته منده منده
دکیل لایق سنه عالم دنسینار
یتری وارد سنه ظالم دنسینار
• گرك اولسا پیمبر جانشینی
انده سرمشق پیغمبر ایشینی
اولور عالم نشان خاتم کل
کلاب اولموش جهاندا مظهر کل
عمل یوخسا شریعتده درلانما
آدون قاضی قویوب چوخ غازیلانما
عزیزیم بیر بیرینه وورما خلقی
اوزون درناق وئریب قوزدیرما خلقی
گورندره پول اوزی قویلی ییخیلما
گوزتله دال قاباغین تئز سوخولما
بتله توت شهرتین توتسون جهانی
آدین دیلدرده پیدا ونهانی

کتچیب اندازہ دن جاہ و جلالین
 داخی تعریفہ گلمز ملک و مالین
 امین شرعسن یا شیخ الاسلام
 امام جمعہ سن یاسدر الاعلام
 ہامی عالم باشیوا آندا بیچیلار
 سیزین حکمیز لہ قانلاردان کتچرلر
 اولوبسیز خلق ایچیندہ چوخ زبردست
 مقصرلر قیایدلار درکھون بست
 سوزون اوتکین اولوبدر حق ناحق
 کہ سنسن دھر ده آقای مطاق
 گرک علم اہلی اہل عشق اولسون
 عوام الناس لیچون سر مشق اولسون
 اگر عالم بییدہ بیر شبہلی مال
 حرامہ میل ائددر بی شبہ جہال
 اگر عالم بییدہ مال حرامی
 بو شیوہ کافر ائیلر چوخ عوامی
 او عالم کیم ائددر دنیا یہ اقبال

وبالون بوینیما چوندر اونا دال
گوزوم تقوی یواین توت تاپ سعادت
بولنده سندن ایسته لر عبادت
چالالار باشیوا بونحو و سرفی
خیر آمازلا اسم و فعل حرفی
یقین توتماز الون فقه و اصولون
ایشین آچمازه فاتیح و فصولون

جلی دنیا ائوبنده هر نه آفات
کله گر باشوا اولاموش مکافات
نه کلسه باشدوا کور ئوز گوزیندن
مشخص بیل ئوزندنر ئوزئندن
اوتورسا ئوز توکی اوستینده هر کس
توکی ترینمز اصلا ای مقدس
بیتمی اینجدیب سالما فغانه
یتیم ایلر اوشاقلارین زمانه

گوزوم البتہ اینجیتمه قیری
 اولورسان بیر قوینین دستگیری
 اگر ردا اتمه سن رد مظالم
 اوننی سندن آلیر بیر کوچلی ظالم
 سن نوز که اهلینه کوز تیکمه باخما
 باخاللار اهلوه اونداداریخما
 عزیزیم احتیاطون و نر مه الدن
 همیشه قورخ مکافات عملدن
 ایشون بدسه قباغیوا چیخار بد
 یو خوندر باک اگر اولسان مجرد

بلی بالله غنیمتدر جوانلیق
 جوانایقدا او اورموش کامرانلیق
 اگر مقصودین اولسا مال و دولت
 و یا قصدین اطاعتدر عبادت
 جوانایق عالمینده ائيله تحصیل
 الوندن هر نه گلسه ائیهه تعجیل

جوانلیقدا قازان ییق مال و دولت
قوجالیق موسمی قیل استراحت
قوجابی چیز اولا چوخ زحمتی وار
الینده مالی اولسا لغتی وار
جوانلارین نمازی دادلی اوققای
قوجالارین نمازی وای جانیم وای
چایک هر کیمسه نین اولسا دایافی
حقیقته اولور وای وای چناق
قیچ آغریر سینه آغریر هم قول آغریر
دیز آغریر طرف ساق و سول آغریر

بلی قارداش چو حق ناسدر ظلم
سرور سینه خناسدر ظلم
اودر باعث اولوب شر معاصی
اولان ظلمی اونون بوخدر خلاصی
گوزوم ظلم ائیلمه هنج بینوایه

دوشر سن محنت و درد و بلایه
گر ایسترسن رضای حق غفار
اونون مخلوقینه هئج ائمه آزار
اودر مسلم که مسلملر الیندن
اولا آسوده بی زحمت دیابندن
عزیزیم منبری یاندیر شراب ایچ
ولاکن هئج کیمه طام ائیامه کنج
یا تارسن سن ولی مظلوم یا تماز
توزین هرگز یا تانلار ایچره قاتماز
آچار ال کرد کار لانیامه
سنه نفرین ائدهر ای بوالفخامه
متلدر عبرت ائتسین مرد آزار
که اولماسین باتان دالیجا بیدار
داغیلیمیش ظامدن چوخ دودمانلار
اخراب اولموش نه عالی خانمانلار

شبسترلی میرزا

علی معجز

(۱۲۲۵ - ۱۳۱۳)

بویوک خلق شاعری میرزا علی معجز ۱۲۵۲ نجی شمسی ایلینده تبریزین شمال شرقینده اولان شبستر قصبه سینده تولد اتمشدر . او ؛ ایلک تحصیلینی شبسترده کی ملا مدرسه سینده آلیشدر . معجز آتاسینین وفاتیندان سونرا ۱۶ یاشیندا ایکن استانبولا ، قارداشلارینین یانینا گئدیپ ، اوزاد او توز یاشلارینا قدر کتاب و تدریس و ساطعی ساتماق ایله مشغول اولوش ، سونرا توز وطنینه قاییدیپ اوتوز ایل مدتیله شبستردن کنارا چیغمامیشدر . حقیره مجاور ایگی و شعر بازماق ایله حیات کچیرمیشدر . وطنینده کی آغیر اجتماعی حیات شاعرین فکرینده سیکینمز بیر ایز بوراخیشدر . معجز خلقین آزادلیق و معارفی اوغریندا ، وطنینیت سعادت و نجاتی بولیندا

یورولمادان، بارزه اتنه کی ور شیدن یوکسک توتیشدر . مذکور شاعر شعر
 لرینی نوز آنا دلبنده ، آذربایجانجا یازمیشدر
 معجز ، خاق شاعری ، یوزا علی اکبر صابری چوخ سنودیکی کیسی نوز یاراد
 یجیلیغینادا صابر طرزینده باشلامیشدر . او ، بوتون شعر لرینده اجتماعی
 مسئله لره توغوناراق علمی ، فنی ، معارف و مدنی تی تبلیغ ائتیشدر ، معجز
 نوز اثرلریله ظلم ، اسارت ، حق سیزلیک ، جهالت ، سواد سیزلیق ، احتکار
 و مدنی سیزلیک علیهینه مبارزه ائتیشدر .
 شاعر ۱۳۱۳ نجی ایله شاهرود دا وفات ائتیشدر

خلقی بیدار ائیلهرم

دلبر اقالمیش بیزه دنیا دئمود و عاده دن
 خسرو و پرویز دن ، شریندن ، فرهاد دن .
 نئاه سه انسان اولار آسوده خاطر هر زمان
 غصه سیز ؛ غم سیز یا شار ، ائتدیم سؤال استاد دن .
 اولمادور اندیش چنوخ ندر ویش احوال اول دئدی
 یوخ جهاندابیر گوزل شئ هر چه باد آ یاد دن
 عقل بیدار اولسا یرت ائله رسنی صبح و مسا ،
 ایچ شرابی ، سوک چی خار غم ریشه سین بنیاد دن .

اوغايين ايستدر مرگوي، قيز تاغ اندرا وقتيوي
 فايده بو خدر سنه اولاددهن، احفاد دهن
 باغي سات؛ دكاني هم خرج ائت؛ اندير وارث غاظ
 خيبرگورمز هر آتا، هر والده اولاددهن
 باغي سات؛ سر باز توپچي غصه سيندن اول خلاص
 چونكه باغ دل تنك اندر باغ صاحين آرواددهن
 چون وورار قامچي باشيندان ماتين سر بازار
 تر به محمود يتتيره ناله و قرياد دن
 نه جوانه رحم اندر، نه پيره؛ نه خان باجي به
 عام ظامي حرماه تحصيل انديب شداد دهن
 سات ميتيل بورغانى وئر سر بازه قوتار جانوي
 اي تكذ باجي، مروت گوزلمه جلا ددهن
 بابي يم من ائتمهرم انديشه روز حشر دن
 حاجي قارداشلار نييه خوف ايامير ميماددهن
 چاره بوخ غيراز قويوب قاچماق؛ اوغول آل بير بيلايت
 ديقلار انسان چيخماسا بو خانه بر باد دن
 كويدى استبداد دن تورك و فرنگ و روم و روس

دویماییر پیام‌نیهه ایرانای استبداددهن
 ظلم الین کوتاه ائدین ، ایش گوسترین ایشسیز لره
 تابکی گلسین سسی ایرانلیمین بغداددهن
 علمدن بی بهره ملت نئله‌سین ای دوستان
 ائتمه‌سین هجرت ؛ نه یاپسین بو خراب آباددهن
 غیر ملت لر قویار اولادینا میراث علم
 بیر کفن ، بیر قددره قالدی بیزه اجداددهن
 خلقی بیدار ائله‌مک . مکینمی خواب جهلدن ؟
 ائله‌رم بیدار معجز ، قورخماسان ایجاددن !

ضیافت و فلاکت

اوخوردی مرثیه خان ، من باخیردیم حثیرتله
 ووروردی باشه جماعت کمال شدتله
 رفیق قووزادی باشین ، دئدی : اکیل آشاغی
 دئدی م نییه ؟ دئدی : همزک اول جماعتله
 روادگیل باخاسان خارچی کومی خلقه

كرك ماور اولاسان سن ده بو مصیبتله ،
 خلاصه ، مرثیه بیتدی ؛ چکیلدی یاالله !
 کوتوردیک ال طرفه کبریایه ملتله
 دوشندی سفره یئره ، خونچه پلو گلدی
 قارینلار اولدی چراغان او دادای نهمتله
 یانیردی پینج او مجاسده ، خاق ترلردی
 ولیک قار یاغیردی ائشیکده شدتله
 بیغیلدی سفره ، تمام اولدی مجالس عشرت
 ایاغه دوزدی جماعت یتریندن عزتله
 عباسینی کوتوره ن ائیلهدی خدا حافظ ،
 یولا سألیردی قوناقچی بیزی نزاکتله ،
 فنار لر یاخیلیب کوچه چون ایشیقلاندی
 دندیم رفیقه باخ ایندی اوپانه دقتله
 باخیب نه گوردی پریشان ؛ بی نوایر جمع
 آباق یالین ، بدن عربان ، دوروبلا ذلتله
 نه رنگ واردی ، نه قان اوزلرینده دم بسته

باخیردی خلقه او بی نور گوزار حسرتله
 دندیم رفیقه کورورسن او طفل معصومی
 دوداقلاری گو که ریب ، جنک اندیر طبیعتله
 او عوزته نظر ائت ؛ اگاه شیب بوز اوستینده
 باشی آجیق ، دونا جاق بو کیجه او حالته
 روا دگیل باخاسان خارچی کیمی اوناسن
 عباوی سالما یاسان باشینا میچتاه
 جگر کباب اندیچی حالدر ، بو حال ای دوست
 نجه کندیب یاتا جاقسان ائوینده راحتاه
 رفیق یومدی کوزین ، ترلدی خجالتنن
 باشین آشاغی سالیب ، کنچدی ، گنتدی سرعتاه
 دالینجا سساه دی معجز ؛ رفیق ؛ دور ، گنتمه ؛
 گرك که تیر ره یه سن سن ده بو جماعتاه
 بویاره لی باجیلار مرهم ایسته بیر سندن
 هارا قویوب گندیسن ، خاقلی مین جراحاتاه !

آنان تعلیم ائدهن دیلده

• منه لطف ائیه ای ساقی کوزه او جام سرشاری
که تارفع ائیه بیم نشتو قارین بورنج خماری
نه بستم وار، نه بادامیم، نه تخم شور، نه نیتاغی
مزه اولسون من بیچیزه یارین لعل شهواری
هی گاسین مجاسه مطرب الینده سازو مضرابی
چالیب تارودفی شاد ائیه سین ومن عاشق زاری
نه کیسمده زربم واردر؛ نه انباربمده بیر حیه
الیم بوشدر، اوزیم قاره، دورونجامی ایچیم باری
نه ملاکم، نه تجارم، نه خان مردم آزارم
متاعیم شعر در آنچاق اونیندا یوخ خریداری
دیایم تورکی، سوزیم ساده، نوزیم صهبایه دلداده
هنیم تک شاعرین الیت اولار کاساد بازاری
دونن شعر ایله بیر نامه آپاردیم شاه ایرانه
دئدی: «تورکی نمیدانم، مرا تو بیچه بنداری؟»
نوزی تورک اوغلی تورک و او دبیر تورکی جهانقدر
خدایا مضمحل قیل تختدن بر آل قاجاری
امیدین کسمه معجز، یاز آنان تعایم ائدن دیاده
گزر بیر ارمغان تک دفترین بیل چین و تاناری

الكساندر سرگييهويچ

پوشكين

(۱۷۹۹ - ۱۸۴۷)

بو. ب. روس خالقين داھى نامى الكساندر سرگييهويچ بوشكين ۱۷۹۹
نجى ايلده ، مای آينين ۲۶ سينا (كهنه تقويم ايله) ، مسكو شهرينده
تولد اتيشدر

آنا طرفدن - قديم مالكلر نسليندن ، آنا طرفدن ايسه بيرنجى
پوترا تزكيه سلطانين باغشلاميش اولدنى ابراهيم آدلى بيرهرين نسلينده
الكساندر سرگييهويچ دوغولدىنى زمان اونين آنا آناسى آرتىق بوخسولا
شمشديلارلاكن بونا باخامباراق ؛ كنه نوز مالكلك عادتلىنى دوام اتد بيري
پوتون وار - بوخلارنى ، وقتارنى قوناقلارلا ، بالارا اوبادقا اكلنجه

۱ رقم اكلنجه لرى .

اره صرف اندر ديلر .

بو زمانلار روس مائكلرى آراسيندا فرانسه ديل . فرانسه اهيانلارينين
چاهايش ناهده سي جا كوبر . پوشكين عائله سرده بو فاعده به تابع ايدى .
اودر كه پوشكين هله كيچيك ايكن فرانسه ديلين ياخشي نوكره نيشدى اولور -
ينده آتاسين كتابخانه سيندا كي فرانسه كتابلاريني اوغويوب ادبياته درين
بير هوس بسله بيردى .

بوندان باشقا اوزمانين ان كوركله شاعر لر يندن كارامزين و زو كوفسكى
تتر تتر پوشكين عائله سینه گليب كئدير ديلر ؛ پوشكين ادبياته هوسلنه سينده
جونلارين صعبترين ده تاثيرى اولموشدر

آنجا آنا - آناسى اوشاين تربيه سيله مشغول اولمغا وقت ناپير ديلر
بو بير چيتمدن كيچيك پوشكين ايچون خورلى اولموشدى ؛ او بوتون بوش
وقتلاريني نه سينت و دايه سينين يانيندا كچيرمكى چوخ خوشلاردى ؛ بو
ايكى قارى كنجيش حياتدان اولموش ايشلردن ، روس خان قللريندن كيچيك
پوشكين ايچون دانشاردى پوشكين بونلارى سئوه - سئوه ديلردى -

بوتون بونلارين ؛ خصوصا دايه سينين دانيدى قللارين پوشكينين ياز -
يچاليه نين انكشافينا بويوك بير مثبت تاثيرى اولموشدر . پوشكين كيچيكليكدن
خلق ادبياتيني سئومش ، ياراديجيلغا باشلاركن اولدان ان ياخشي بير صورتده
چوخ بويوك بير استادليق ايله استفاده ائتميشدر

الكساندر سرگيه ويچ اون ايكى ياشلاريندا ايكن « ليتسه ي » (۱)
آدلانان مكنه داخل اولموشدر . ليتسه يده مالك بالا لاريندان حكومت مامور -
لارى پئيشدير بيردى بومكنب قابالى بير مكنيدى ؛ شاگردلر كچه كوندوز

(۱) مالكلرين اوشاقلارينا مخصوص مدرسلر .

مکتبده قاپردیلار . لاکن گنجار آراسیندا اجتماعی مسئله اره بووا، بیرمراقه واریدی ، مکتبده شاگرد لرین نوز قومه سی ایله تاتر تماشا لاری و تریلر، ادبی اثرار هوسله تعلیل و مذاکره ائدیلمدی بورادا کی شاگردلر آراسیندا پوشین کوخله کریمی آچیق فکری گنجار واریدی که الکساندر پوشکین بونلار ایله باخیندان دوستلاشمیش ، مکتبی قورتارانندان سونرادا اوزون مدت بودوستلغی قوام ائدیلمیشدی . سونرالار همین گنجار دکابریستلر حرکاتیندا انفعال بیر صورتده اشتراک ائتیشدیبار

پوشکینین اینسه یده بوجور آچیق و انقلابی فکری گنجاردن باشقا ، کارامزین ، درزا ، ژوکوفسکی کیمی مشهور بازیچلار ایله اولان تانیشلیغی اونین ادبی انکشافینا چوخ بویوک کومک ائدی . دها سونرا چا آداب و باشقا دکابریستلر ایله باخیندان تانیشلیغی ایسه ، اونداسیاسی گوروشلرین ایله ایله سینه سبب اولور پوشکین نوزی دکابریستلر تشکیلاتینا داخل اولناسادا ، اولارین فکر و منکوره لرینی افاده ائدن سیاسی شعرلر یاز ماغا باشلاپیر .

پوشکین اینسه بی قورتاردیقدان سونرا ، شارچی ایشار ا دپارنانه قینده قوللوق ائتنگه باشلاپیر . لاکن او کئته کسکین سیاسی شعرلر یازماق ایله تزار حکومتینی تنقید و انشا ، ائدییر ، اونین شعرلری الدن اله کزیم یالپیر . تزار حکومتی پوشکینی سبیره سورگون ائتمک ایسته پیر . آنجاق پوشکینین استمدادینی چوخ قیمتلندیرن کارامزین و ژوکوفسکی کیمی شاعر لرین واسطه چیلکی ایله اونی ، قوللوق آدی ایله جنوبه سورگون ائدیبرلر بئله لیک ایله او قریم . قفقاز و باشقا یئرلری کزیر ، بورا لار دایا شاپیر

بو یتراردن آلدشی تاثیر لر آلتیندا قریم و قفقاز حیاتیندان بیر چوخ اثر
لر یارادیر . پوشکین بو اثر ارینده صاف طبیعتی ، اونین یقتیشدیردیگی
صاف طبیعتلی انسانلاری پایتختین بیخبل ، بوغوجی محیطی ایله مقایسه اتمک ایله
بیرنجیلری اوستون تونور . (ترجیح ائدیر)

پوشکین ۱۸۲۳ نجی ایله اوده سا شهرینده خدمت ائدیر ، آجاق
اوراین ژنرال - والسی ایله آرا لاریندا کلیشه باشلایر ؛ اونا گوره
ده تزارین امریله پوشکینی تونز ملکی اولان میخایلو فسکوبه کندینه سورگون
ائدیرلر . او بورادا خلق ایله داما باخیندات علاوه دار اولدیغی اچوق
خلق دلیندن ، ادبیاتیندان داما گنیش استفاده ائدیر و بیر چوخ بوبوک اثر
لری اوزهرینده ایمله بیر .

پوشکینه ۱۸۲۶ - نجی ایله بطر بورغا گئتمکجه اجازه وئرلییر . حمله
گرتزار پهنجی نیکولای ، گویا اونین گنجلیک کئناملاریندات گنجدیگینی
سویله بیر ؛ اصلینده ایسه ، پوشکین بو زماندان اعتبارا داما-بیخجی بیر فکر
اسارتینه دوشور . تراز جاسوسلاری اونین هر آدیجینی ایزله بیر اونی اجازه
سیز اولراق بطر بورغدان بیر یانا چیخماقا قویمایردیلار ؛ بوتون بونلارا
باخما یارات پوشکین ۱۸۲۹ نجی ایله قفقازی سیاحت ائدیر ، بورادا تونز
دکابریست دوستلاری ایله گوروشور و بو سیاحتینی « ارض روم سیاحتی »
آدلی اثرینده تصویر ائدیر . قفقازدا اولارکن و داما سونرا لار بویوک
آذربایجان عالی عباسقلی آغا باکو خان اوف ایله تانیش و دوست اولور
بوندات باشقا او ، اوزهرینده ایمله دیگی « کاپیتان قیزی » و سایر
اثرلری اچچوت معلومات ییشیق تصدی ایله ، وولغا بویونی و باشقا اثرلری
ده سیاحت ائدیر پوشکین ، اوزمانین ان آچیق فکرلی ، ان استعدادلی

یاز بچلارینی : ایشینا بیغیب ۱۸۲۳ نجی ایلمدن « سوورومه نینک » آدلی بیر
آدلی مجله چیهاریر .

لاکن بطیر بورغ حیاتی : خمر صا درین نفرت بساه دیگی تزار سرایی
محیطی پوشکونی گت - گتسه داهای آرتیق سیغیر ، اینجه دیردی . بویحطین
آداملاری اونا حقیر نظرله باخیر ، جور به جور ابگرنج واسطه لر ، دیدی
قودیلار امضاسیز مکتوبلار و سائره ایاهوتی تحقیراتدر و مصیبت لشدیر بودیا
آخردا ایش او بیره چانیر که ، پوشکین هققه زهن دانس آلر بیر ضابطله
حوایلووا چیمالی اولور . پوشکین مردار سرای محیطین قیزیشدیریب
حاضر لادیشی بو دو ایلولدا ۱۸۲۷ نجی ایلمه ، دکابرین ۲۷ سینه آخیر
یارا لایر و ایکی گون سونرا اولور . بئله لیک ایله بویوک داهی شاعر
سرای آتریقا لارینا قربان و تریلیر . تزار حکومتی شاعرین اولیندن بئله
خورخور ، اوین جنازه سینی گتسه وقتی : کیزلی بیر صورتده پایتختد
چیهار ندیریب میخایلو فسکویه کندینه آبار ندیریر . پوشکین همین کندین
باغینلیندا کی سوپاتوگورسکی سوناستریندا باسدیر بلیشدر اوین مولومی
بو توتف آچیق فکری آداملاردا تزارلینا قارشی کسکین بیر نفرت اویاتیشدی
بویوک روس شاعری لرموتوف ایله بویوک آذربایجان یاز بیسی میرزا
شتملی آخوند زاده اوین مولومینه قوتلی شمر لر بازمیشدی لار .

پوشکینین داهی برادربچیلینینی یالیز حقیقی صنت و مدنیتم اصل وارثی
اولان سووت حکومتی لایقی ایله قیمتلندیرمشدر . اوین مولومینین یوز
ایلیک خاطره سی ۱۹۲۷ نجی ایلمه بو توتف قارداش سووت خاقاریت
بویوک سوم خاق مدیت یاز ایشینا چتور بادی . اوین اثر لری او کتبار
سوسیالیست انقلابدان سونرا دفعه لر ایله ان گوزل صورتده چاپ اولوموش

پوتون سووت اتفاقی خاقارین دلینه ؛ ن و مک صورتده . ۱۸۰۰ مده
 پوشکین ، بعضاً اثرلری هله انقلابدان اول عباس صحت و باسقا رلز بندن
 آذربایجان دلینه ترجمه ائدلیشدی . ایندی ایسه ؛ اونیت باش اثر
 لری آذربایجان دلینه ترجمه ائدلیش و ائدلمکده در

دوبر و فسکی

(اختصاراً و ثریلمیشدر)

ولادیمیر دوروفسکو کدوت کور بوسوندا (۱) تزییه آلیش و
 مکتبدن کورنات رتبه سی ایله گوار دیبایا کونده ریلیمشدی . آتاسی اونین
 یاخشی کتچینه سی ایچون هنج بیر شتی اسیر که میردی ، اودر که ، کنج
 ضابط ائودن گوزله دیگیندن داما چوخ بول آبردی ، اسرافچی و شهرت
 یرست اولدیفیندان پارلاق و طنطنلی بیر حیات کتچیریردی ؛ نومار اوناییر
 بودجا گبریر و گله جکین قیدینی چکیردی ؛ او کنج - نژ وارلی بیر قوزلا
 ائولنه چکینه بوخسول کتچلیکین بوخولایاسینا ایله بیردی
 بیر آشام بیر شجه ضاطدوبر و فسکینین ائوینده دیوانلار یا سلائیپ اونین
 گویا چوبوقلارینی چکیردیبلر ، بیردن نوکر قریشا ایچری کیریب آغاسینا

۱ کادت کوربوسی - نزار اوردوسیندا مالک بالالاریندان ضابطلر
 یتیشدیرت حربی مکتب

بیر مکتوب اوزانندی . مکتوب استندہ کی خط و مهر در حال کنجی
راحتیں اتندی تہ سیک مکتوبی آچیب آشاغیدا کیلاری اوخودی

» بیزیم آغامیزولادیبیر آندہرہ بویج ، من سنین قوچاداہن آناجیفازبوین
صحتی حقیندہ سنہ معلومات و ثرمگہ جسارت اندیرم . اونین احوالی چوخ بیسدر
بعضا ساباقلایر و بوتون گونی سفہ بیر اوشاق کیسی اونوروب قالیر ، اجلی
چاتیشدر ، باساغ قالا جان . اللہ بیایر . سن طرلان بالام ، یوبانمادان بورایا
گل ، بیز سنین ایچون واسوج نویبہ آت گوندہر بریلہ . دیلیبنہ گورہ زمستوا (۱)
محکمہ سی بیزی کریل بطروویچ تروپہ کوروفین ادارسی آلتینا و ثرمک
ایچون بورایا کله چکدر ، گویا بیز اونین آداملاری ابیشیک ، حال بو
کہ بیز لاپ قدیمت سیزینیک عیریمیزده بئله شیئلری ایشتمہ میشیک

سن بطربورغدا یاشایریسان ، بو بارہدہ آتامیز تزارا عرض ائدہ یلرسن
والیبتہ ، بیزی انجیتیکہ ، قوباز . سنین صادق کنیزین ، دابہ :
(آرینا یغوزوونا بوزیریوا)

بیر ہفتہ دن بری بورادا یاغیش یاغیر ،^{۱۸} چوبان رودیادا ۲ میکولینا کونینہ
یاغین وفات ائمشدر . قیریشایا آنا خیر دعاسی گوندہر بریم ، او سنہ یاغشی
قوللیق اندیر ؟

ولادیبیر دو بروفسکو بو مناسیز سطرلری بویوک بیر ہیجان ایله دال-
بادلل بیر - شچہ دئمہ اوخودی . او لاپ اوشاق ایکن . آناسینی ایبیرمیش ،
دمک اولارکہ ، ہلہ آناسینی تانیمادانف . سککیزباشیندا ایکن بطربورغدا
گشیلیدسی ، بوتون بونلار ایله برابر او ، آناسینا قلباً باغلییدی ، اوستہ ایک
اولاراق او ، عائلہ حیاتینی سئوردی ، چونکہ بو حیانتین ساکن سئوینجینی ہلہ

۱ - میکولینا گونی دینی بیر بایرام گونی .

۲ - یعنی کتچیش روسیہ دہ قضا محکمہ اورگانی

آز داد میشدی

آناسینی اینورمک نگرى اولین قلیینی ازیردی ، دابه سینین مکتوبیندان آنلا -
قیلدیقینا کوره بازیق خسته نین خالی بامان ایدی ، بو اولی چوخ قورخودوردی
او، اوزاق بیر کنده احیق بیر قاری ایله نوکر لرینت الینده قالمیش فلاکت
ایچریسینده یاردیمیز سونبه ده اولان آناسینی خیالینا کتیریردی ولادی میرنوز
پاراماز لاقیدلیکینی بیسله دی اوزوت بیرمدتن بری آناسیندان هیچ بیر
خبری بوخ ایدی، اونی سفرده و تصرفات قابیلاری ایله مشغول ظن اتمدیکنیندن
اوندان بیر خبر توتماق غنکرینه دوشمه میشدی .

او ، آناسینین یانینا گتتمکی ، حتی اونین خسته لیکنه کوره یابیندا
مقالاق لازم کورسه ، استغایه چینه اغی فراره آلدی . بولداشلاری اونین راحتسین
لیکینی حس ائده رکی ، چینه ب کتندیلر ولادی میر ائوده تک قالب ماذونیت
آلماق ایچون بیر عریضه بازدی ، چوبوینی یاندیریب فکره کتندی
اوهمان کون ماذونیت آلماق ایچون چالیشماغا باشلا دی .
(اینکی کوندن سونرا صادق قریشاسی ایله برابر آرتیق بو بوک
بولدا ایدی) .

دوردینچی فصل

کچ دوروفسکی گلدیکدن نجه کون سونرا ایشار ایله مشغول اولماق
ایستدی ، لاکن آناسی اونا لازمی بیر ایضاحاتی وئره چک بیر حالداد گلدی
آندره ی کاوریلووچین و کیلی ده بوخ ایدی آناسینین کاغدلارینی اختاریر کن

او، مسکمه هوشین بیرنجی مکتوبی ایله آتاسینین اونا یازدنی جوابی تابهده
 بومکتوبدان دا مناقشه حقیقده آبدین بیر معاومات آلا بیا، هدی وئوز ایشین
 حقلی اولدیفینا امید اووب نتیجه نی کوزله، مگی قراره آلدی .
 بوآرادا آندهری گاوریلو بیچین صحتی ساعت بساعت خرابلاشیردی ولادبیر
 اوین تترایکیله سونه چکینی کوروب تامیله بیر اوشاق حالینا دوشوش قوجانین
 یانیندان آیریلیردی .

عین زماندا قوبولوش مدت کتچیشدی و آبه لاتیسیا (۱) دا ویریلمه بشدی .
 ایندی کیستنه نوفا کندی آرتیق ترویه کورونون ایدی شاباشکین تنظیم و تبریکله
 اوین یانینا کلب بقی قازانیاه بش ملکه داخل اواماق وقتینی تعیین ائتمه سینی
 ئوزی کنده چکینی ویا بیر آداما وکالتنامه وئره چکینی کوسترمه سینی خواهش
 ائتدی . کربل بطروویچ برتله شدی اوئوز طبیعی اعتباریله طایکار دگیاهی
 انتقام حسی اوئی چوخ اوزاقا آبارم بشدی؛ ایندی اوین وجدانی عذاب چکیردی
 او ئوز رقبینین کمنه کنجایک دوستیننه حالدا اولدیفنی بیایردی و بوغالیت
 آرتیق اوین قایینی سئویند برمیردی . او، شاباشکینی سوکک ایچوت بیر
 مهاله آختاریب کینلی بیر نظرایله اونا باغدی، لاکن کافی بیر سبب تابماییب
 آجقلی بیر سببه .

رد اول بورادان او سین ایشیت دگیل دندی شاباشکینی اونون اوقاتینی
 تلخ کوروب تمظیم ائدی و تله سیک اوزاقلاشدی .
 کربل بطروویچ تک قالب اوتاندا کزیندک . همیشه فکر لرین چوخ

۱- آبه لاتیسیا بیر کیمسه نین باخود مسکمه نین تراریتدان راضی قالمادندا
 اوئودان بوخاری وئریلان شکایتنامه

قاریشدینو زمان چالدینی « غالبیت شیشکی چاخ! » نغمه سینو نیتاه ترنه اشمکه
باشلادی .

نهایت او نوزی ایچون فایتوت حاضر لانا سینی اراشتندی ای نتیجه کشیندی
(سیتمه بریت سونلاری ایدی) درشکه نی نوزی سوره رک حیاطدن چیخدی .
بیر آز سونرا ؛ او آندره گادریا و چین کبچیک ائوینی کوردی بیر - بیرنه
ضد فکرلر اونین قلبینی ساردی . قانع امدیلدیش انتقام حسی ایله حاکمیت
پرستابک حسی بیر درجه به قدر اوندکی عالی جناباق دویفولارینی بوغدی ایسه ده
نهایت گتته سونو نیچیلار غالب پیخدی او نوز کهنه قونشیمی ایله باریشماغا ،
ماکینی نوزینی قایتارماغا و نوز آرالاریندا کی مباحثه نین ایزلارینی بئله یوخ
اشمکه قزار وئردی . اوره کینی بو باخشی نیت ایله یونگوللشدیره رک آتینی
سره تپه سوررب قونشی سینین ماکینه دوغری گتندی و بیر باشا اوتوت حیاطینا
گیردی .

بو وقت خسته ، باتاق اوتاغینین پنجره سی قاباغیندا اوتورموشدی او کرینی
بطر و وچی نانیدی و اونین اوزینده قورخولی بیر هیجان کوروندی سولغون
اوزی قیب قیره یزی قیزاردی ، گوزلری بارلادی و آنلاشیلماز سلسر چیخار -
تماغا باشلادی . بوراده ک تپکفات کتابلاری ایله مشغول اولان اوغلی باشینی
قالدیر اراق اونین بو حالیندان حیرتلندی . خسته قورخولی و غضبلی بیر حالدا
حیاطی کوستردی .

اوتله سه - تله سه خلعتینین اتکارینی بیغیشدیریب سندا بندن قالخماغا چالیشیردی
بیر قدر قالخدی و بوردن بیخیلدی اوغلی اونین یانینا آتیلدی . قوجه
هوشیز و نفسیز بیر حالدا اوزانیشدی اونی افالج وورموشدی .
ولادی بیر :

— تتر، تتر، حکیم دالینجا شهره گدین ا دیه باغبردی .

ایچری گیره ن نوکر .

— کریل بطروویچ سیزی سوروشور ،

دعدی :

ولادیمیر اونا قورخولی بیر نظر سالدی .

کریل بطروویچه سوبله که ، من اونی حیاطدان نوودورمانیش رد اولسور

بورادان گتسین !

خدمتچر آغا-مینن امرینی بش-بشه یئیرمک ایچرن سئونه — سئونه بو کوردی

یفوروونا الیزین بیر- بیرنه چر بیپ جیولنیلی بیر س ایله ،

— آی آنام ، دیه باغبردی — سن اوزوی تلف امد-درسن ! کریل بطروویچ

جیزیم آخربیزه چیخار .

ولادیمیر آجیقلی :

— سوس نه نه دعدی ، — بوساعت آتونی حکیم دالینجا شهره گوتدور .

یفوروونا اوناقدان چیغدی دهلیزده هتچکس بوخ ایدی هایلی کریل بطروویچ

هیچه باخاق ایچون حیاطه بو کوریموشدی یفوروونا ایرانا چیغدی فغده متجایب

— جوان آغا آدبندان سوبله دیگی جوابی ائشیتدی .

کریل بطروویچ درهکه دو اوتوردینی حالدا اونی دینله دی اطرافیندا

اوزی قارالیق بیر کتجه کیمر توتولدی ، حقارتله گولومسیدی، غرضیله

خوکراره باغدی و آئینی آددیم — آددیم سوره سوره حیاطین یانی ایله گتیدی

او بیر دقیقه اول آندره ی گاوریلر ایچن اوتوردیش پنجه به باغدی ، لاکن

آرتیق قوجانی اورادا کورمیدی ، دایه آغانین ووردیکی امری اولدوب

ایواندا بانیشدی . حیاط آداملاری سس کوی ایله بو جادنه نی مذاکره امد بر دیلر .

چیردن ولادیبیر نوکرلرین آراسیندا کورونوب قرینق بیر سسیله حکیم
لازم دگیلر ، آتام کتچیندی - دندی .

آراق قارشدی نوکرلر قوجا آغانین اوتاغنا آخشدیلار . او ولادیبیرین
اوتوردی صندلیده اوزانیشدی . اونین ساغ الی دوشمهیه قدر اوزانیش
باشی سینسی اوزه رینه دوشوشدی - هله سویومایش لاکن مولوم ایله محبوب
اولوش وجودیندا آرتیق حیات یوخ ایدی یفوروونا هونکورنکه باشلادی
نوکرلر عهدہ لرینه بوراخلیمیش نمشی آرالفا آلدیلار اونی بودیلار ، هله
۱۶۹۷ - نجی ایله تیکیلیمیش موندیرینی (لباسینی) کتیندیردیلر وایلر اوزونی
ئوز آغالارینا خدمت ائندیکلری میزین اوزه رینه اوزاتدیلار

بششنجی فصل

دفن مراسم اوچنجی کون اجرا ائدیلدی . یازیق قوجانین
جنازه سی شاملار ایله احاطه اولونموش میز اوزه رینده اوزادیلیمیشدی
چمک اوتاغی حیاط آداملاری ایله دولیمیشدی ، هئیتی چیخارتماغا
حاضر لاشدیلار . ولادیبیر و خدمتچیلردن اوچ نفر تابوتی
قالدیردیلار کشیش قاباقدا گندیب ، دیپاک (❖) ایسه دفن
دعاسی اوخویا - اوخویا اونی مشابعت ائدیر کیستونوفکانین
صاحب سونونجی دفعه اولراق ئوز ائونین آستافه سیندن کتچدی

(*) کیچیک کشیش - کشیش کومکچیسی

تابوتی کیچیک میسه لیک ایچیندن آداد دیلار آردن و سوره
 بیر کون ایدی آغاجلاردان پاییز یاریقلاری د شوردی
 میسه دن چیخار کن کیسته نوقکانین تخته کلیساسینی و قوجه
 جوکه آغاجلارینین کولکه سالدیغی قبرستانی کوردیلر
 ولادیمیرین آناسی اورادا توریاقلارا باسدیریلیمشدی ،
 اونین قبرینین یانیندا ایسه ، دونن بئنی بیر مزار قازیلیمیش ایدی .
 کلیسا ، آغلارینا سون سلامی و نرملک ایچون گلمیش
 کیسته نوکا کندیلر ایله دولموشدی - گنج دو بروفسکی
 کلیسادا خور اوخویانلارا مخصوص یئرین یانیندا دایاندی ؛
 نه آغلابیبه ده دعا اندیردی - آنجاق اوزی چوخ تورخولی
 ایدی ، غملی مراسم قورتاردی بیرنجی اولاراتی ولادیمیر
 اونین آردینجا حیاط آداملاری میسه ایله و داعلاشماغا گتدیلر
 سونرا تابوتین قاباغینی ئورتوب میخلادیلار آروادلار اوجادان
 آغلاشدیلار ، کندیلر گوز یاشلارینی قوللاری ایله سیلیدیلر -
 ولادیمیر ایله همان اوچ نفر خدمتچی تابوتی کوتوروب بوتون
 کندین اشتراککی ایله قبرستانه گتیدیلر . تابوتی مزاره
 بوراخیلار ؛ مزار باشیندا کیلار هره بیر اووج قوم آندی

چو خوری دولدوردیلار ؛ سونرا قبره باش ایهزهک چیغیب گئتدیلر
ولادیمیر هامینی قاباقلا ییب تله سیک آدیملار ایله اوزاقلاشدی
و کیسته نوفکا مئشه لیکینده گوزدن ایتدی

یغور و ناولادیمیر آدیندان کشیشی و بوتون کلیسا مشاورلرینی
احسان یشمکه دعوت ائتدی و گنج آغانین احساندا اشتراک
ئتمک ایسته مه دیگینی اعلان ائتدی . بو صورتله کشیش آنتون ،
آرودی فدرتوونا و کلیسا خادمی یغور و ناولیله مرحومین
یاخشیلیقلارینی و ایندی اونین ورثه سببینی گوزلرین حادثه لری
مذاکره ائده - ائده ، پیاده اولاراق ، آغالیق حیاطینه دوغرو
گئتدیلر . (ترویه کورون کلمه سی و اونین نه جور قارشیلانماسی
طرافدایاشیانلارین هامیسینا معلوم ایدی ؛ اورانین سیاستچیلری
جونین مهم نتیجه لرایله بیته جکیندن دموروردیلار) .

کشیش آرودی : - اولان اولاجا قدر ، - دئی - اما آغامیز
ولادیمیر آندره یویج اولمازسا ؛ چوخ تأسف ؛ او ، قوچاق
اوغلاندر ؛ بونا سوز اولما بیلمز .

یغور و ناولون سوزینی کسه رک ؛ - بس آغامیز اولولما میش
کیم اولاجا قدر که ؛ کریل بطروویچ ناحق بئره قیزیشیر ،

قباغاغنداكى قورخاق آدام دگېل ، - منىم طرلانىم ئوزىنى
مدافعه اندە بىلەر ، الله قويسا خىرخوۋا. آداملاردا اونى تىك
قويمازلار . كرىل پىرۋويچ پامان مفرور آدامدر ؛ اما قرىشا جىغىم
اونا - رد اول ، قوجا كوپك ، چىخ حىاطدن ، - دئىه
باغىردىغى زمان قویروغىنى قىسبب كىتدى ؛

كايساخادى : - اه ، بغور وونا - دىيە سىلەندى ، - كرىكورنىن
دىلو نىچە گىلىب ، من كرىل پىرۋويچا كرى باخماقدانسا ،
ئوز صاحىمە ھورمگە راضى اوللارام . اونى گورن كىمى
آدامىن جانىنا تىترە تمە دوشور ؛ باشى اگىلىر بىلى بو كولور
كشىش :

- دنيا پوچدر ، دئدى . - وقت اولار ايندى آندەرى . كاوريابوويچە
اوخويان كىمى ، كرىل پىرۋويچە دە فاتحە اوخوبارلار . آنچاق
اونىن دفن مەراسىمى بىر قدر زىنكەين وقوناقارنى چوخ اول جاقدر
لاكن اللەدن اوترى ھامىسى بىر د كىلمى ؟

آه ، كشىش بابا ! بىز دە اطرافدا ياشايانلارنى ھامىسى چاغىرماق
ايستە بىرىك اما ولا دىمىر آندە بووويچ راضى اولمەدى . قورخوم
قوناقار بىمىزا بىرەگە بىز بىم دە ھىر شىمىز كفايت قدر وار ؛ ھىرشى

ائندە بىلەرىك . ۰۰۰ ادام اولماسادا ھىچ اولماسا : اوزىم سىزە
 ياخشى بىر خدمت ائدەرم ، عزيز قوناقلاريمىز !
 بو خوش وعدەلەر و ياغالى تىكە تايماق امىدى ، سخىت ائندىنار
 بىن آددىملارنى سرعەتە ندىر بەردى و اونلار ساغ - سلامت آغالىق
 ائوينە يىتىشىدىبار ، اورادا مېز قورولاموش سفرە بە عرق قويولاموشدى
 بو زمان ولادىمىر قابىندە كى عذابى حر كىت و بورغونابق اياه
 پوغماغا سەى ائدەرك ، آغاچلار بىن سىخامغى ايچىنە كىرە مكدە
 ايدى . او بول بىن اوزونايەمىنا ئىكر و ئرمە يىب ايرە لىياھ بىردى
 قوروموش آغاچ شاخەلرى ھر دقىقە اوناتوخونوب اوز كوزىنى
 جىزىردى . ۰ آباقلارى ھر دقىقە باتاقلانما باتىردى او ھىچ بىر
 شتى كويە بىردى . نھايت ، ھر طرفى مېشە اياه سارىامش كىچىك
 بىر درە يە يىتىشىدى ؛ كىچىك بىر چاى ، پايىزىن چىپا قلاش دىر دىغى
 آغاچلار بىن آراسىندىن بورولاراق ؛ سى سىزجە آخىردى ولادىمىر
 داياتىب سوبوق چىنماي كدە اوتوردى ؛ بىر - بىر يىندن داھا قارا
 ئىكرلر قابىنى بورودى . او ، اوزىتىن يالنىز قالدىغىنى حس
 ائدىردى گەجك اوز بىن خىيالنىدا قورخونچ بولوتلار اياه
 اوتتولى بىر - مالدا جانلان بىردى . تروپە كور و و اياه اولان دشمەنچىماي ك
 اونا ينى فلاكتار وعد ائدىردى ؛ اونىن آزا جىق وارى و ماكى

اوزگه نين الينه كنجه بييردى ، بناه اولديقدا اونى ديلنچيايك
گوزله بييردى . اوحر كتسيز اوزون . اوزادى اوتوردى ، بير نچه
سولفون يارباق آپاران ، حياتين دوغرى و بو قدر طبيعى تمثاليني
اونا جانلى صورتده گوسترن چاين ساكت آخيشيني سبر
ايتدى . نهايت هوانين قارالديغيني كوروب آياغا قالغدى و
اوه گنتمك ايچون يول آختارماغا باغلادى . لاكن باد اولما
ديغى ميشده بير باش ائوينين دروازه سینه كتيريب چيخاران
چيغيرا دوشونجه نه قدر اوزون زمان كزدى .

كشيش اباہ آداملارى دور و فسك نين راستينا چيخوبلار .
اوين بينينه بدبختايك علامتى فكرى كادى . او ، غير اختياري اولراق
آغاجلارين آرخاسيندا كيزلندى . اولار اونى كورمه ييب
مانيندان ئوتركن قيزغين حالدا صحبت ائدبرديلر .
كشيش ئوز آروادينا دييردى :

شر ايشدن اوزاقلاش ، ياخشىليق ايله ؛ داها بورادا قالما
غيمزين معناسى يوخدر ، ايشين نه ايله نقيچه لئمه سينين بيزه
دخلى يوخدر .

كشيش آروادى جوايندا نه ايسه دئدى : لاكن ولاديمير

اوین دن دیکینی ای شده بیلمه دی .

دوبروفسکی انوه یاخینلاشدیقدا . بوبوک بیر تونلیک کوردی .
کندلیار و حیاط آداملاری آغالیق حیاطینا ییغیشمیشدیلار .
ولادیمیر اوزاقدان غیر عادی بیر سس - کوی ودانی شیق انشیتدی
قالوارین یانیندا ایکی دانه اوج آتلی عرابه دایانمیشدی .
ایواندا بیر نئچه موندیری و تانیش اولما یان آداملار دایانمیش
نه حقیمنده ایسه دانیشیردیلار .

او یو کوره رک ئوزینی قارشیلایان آتوندان آجیتلی بیر
حالدا :

- بو نه در ؟ اونلار کیمدر ، نه ایستیرلر ؟ - دییه سوروشدی
قوجا نفسی توتولا - توتولا :

- آخ ، ولادیمیر آندره یویج ، - دییه جواب وئردی . -
حاکم کامیشدر ! بیزی سنین مرحمت سایه نندن آلیب ترویه
کوروا وئیرلر !

ولادیمیر باشینی آشاغی سالدی : آداملاری ئوز بدبخت آغد
لارینی آرایا آلدیلار ؛

اونلار ولادیمیرین الینی اوپه - اوپه :

- سن بیزیم آتام بیز سان، دیبه چیغبریر دیلار، بیز سندن
باشقا ئوزگه آغا ایسته میریک، امر انت، آغ، بیز حاکمین
عهده سیندن کله ریک، نوله ریک، اما سنی البمیزدن و نر مه ریک.
ولادیمیر کندلیاره باخیر و غربیه حصار اونى هیجانلاندیریدی -
او، کندلیاره مراجعت ائتدی :

- سیز ساکت دورون من نوزیم مأمورلار ایله دانیشارام
دئدی :

- نوزیم دانیش، آغا جان، باک، او ملعونلاری انصافه
کتیره سن، دیبه کندلیار باغریشدیلار.

ولادیمیر مأمورلارا یاناşدی. باشیندا کارتوز اولان شاباشکین
الینی بتلینه ووروب لوغالیق ایله اطرافدا کیلارا باخیردی
اوجا بویلی، قیرمیزی اوزلی، یوغون بیغای، الی باشلی کوك
محال پرستاوی دور و فسکینین یاخینلاشدیغینی گوروب، بوغلا
زینی آریتمادی و خیر بلتی بیز سس ایله سوزه باشانی :

- بئله لیک ایاه بایاق سبزه دئدی کلر بیزی بیرده تکرار ائدی
قضا محکمه سنین قرارینا گوره؛ سیز ایندی کریل پطروویچ ترو-
به که رووین اختیارینا کئچیر سینیز اونین بورادا و کیلی جنایه

شاباشکین در . شاباشکینین هر سوزینه ، هر امرینه قولاق آسینیز
سهز آروادلار ایسه ، اونی سئویب حرمت ائدینیز ، چونکه
اودا سیزاره چوخ دوشکوندر .

محال بریستاوی بو سوزاری دییب قهقهه ایله اوجادان گولدی .
شاباشکین ایله دیگر محکمه عضواری ده گولوشدیلار . ولادیمیر
آجغیندان تیتره بیردی ۰۰۰ اوصنعی بیر سویوق قانایلیق ایله
کیفلی مأموردان .

- باغیشلایین ؛ بونه دئمکدر ؛ دییه سوروشدی .

هنر کوسترن مأمور :

- بو اودئمکدر که ؛ بیز کریل بطروویچ ترویه کورووی
بوماکه داخل ائدیپ ، سائر آداملاردان ساغ سلامت ؛
یاخشیلایق ایله بورادان رد اولوب گئتمه لرینی خواهش ائتمکه
گامیشدیک ، - دییه جواب وئردی .

- لاکن ، ظنیمجه سیز کندایاریمدن اول منیم نوژیله مراجعت
ائدیپ مالکمین الیمدن چیخدیغینی اعلان ائده ییاردینیز .
شاباشکین حیاه گر بیر نظریاه ولادیمیره باخاراق :

- سن کیمسن ! - دندی ، - کئیمیش مالک آندره ی گاوریل اوغلی
دوبروفسکی الپین اراده سی ایله ، اولوشدر ، بیز سیزی تانیمیریق تانیماق
دا ایسته میریک .

تندایکین اینچیندنت بیرسس :

ولادیمیر آندره یو بیج بیزیم گنج آغامیزدر ،
دندی .

معال پرستاوی غضبلنه رک ؛ او آغزینی آچماغا جرمت ائدن کیمدر ؟
- دندی . نه آغا ، نه ولادیمیر آندره یو بیج سیزی آغابیز تروبه کوروودر

آغابیز سینیزمی ایله لر ؟

کئته همان سس .

- بئله ایش اولایلمز ، - دندی .

معال پرستاوی ؟

- بو عسبان در . دیبه باغیردی . ای یوزباشی بورا باکل ! یوزباشی
قاپاغا چیغدی ؛

منیم ایله دانیشه آغا جرمت ائدن آدامی بوساعت تانیپ منه وئرا من اونوی
یوزباشی تلیگه مراجه تله دانیشاین کیم اولدیغنی سوروشدی لاکن هامی
موسوردی : بیر آز سونرا دالم جرگه لردن سس - کوی قالغیب شدتلندی
وییردقیقه ایچینه قورخونج بیر فریاده چشوریلدی معال پرستاوی سینی آچالدیپ
اونلاری دیله توتماق ایسته دی .

حیاط آداملاری !

- اوشاقلار ، دایانیپ بوللارا باخیر سینیز ؟ - دیبه قیشقیردیلار . قووون

بوللاری !

جماعت اودقیقه حرکتہ گلدی .

شہابشکین وسائرعضولر جلد دہلیزہ آتیایب قایینی آرخادان باغلا دیلار .

ہمان بایاقگی سس ،

اوشاقلار ، ایرہلی ، — دیبہ باغیردی وجماعت ایرہلیلمککہ باشلادی ؟

دوبروفسکی :

— دایانین ، — دیبہ باغیردی ، — احمقلر ! بونہدر اندیرسینیز ؟ سیز

منیہ ، اوزینیزیده معو اندیرسینیز : هایبدی ایولرینیزه داغیلیب منی راحت

یوراخین . قورخمانین ، پادشاه مرحمتایدیر ، من اوندان محررجا اندہچکم ،

اویزی اینجینمز : بیز هامی بیز اونین ایولادییک سیزئله عصیانا وقولدورلینا

باشلادیقدا او ، سیزی مدافہ اندہ بیلیرمی ؟

کنج دوبروفسکینین نطقی آھنکدارسی ووظیفلی کورونیشی ایستہنیان

تائیری اتندی جماعت ساکتلہشب اتوارہ داغیلدی حیاط بوشالدی ، معککہ

عضولری ہلہدہ ایچیریدہ اوتورموشدیلار نہایت ، شہابشکین باواشجا قایینی

آچیب ایوانا چیخدی ودوبروفسکی بہ اتندیکی ، یاخشیلیفا کورہ آلچاقجاباش

اکمک ایلہ تشکرار اتندی : ولادیبیر حقارتیلہ اونی دینلہیب ہیچ بیرجواب

وئرہدی :

شہابشکین ،

— بیز مساعده نیز ایلہ بورادا کئچہلمککہ قرار وئرديک — دیبہ سوزینہ

دوام اندیردی ، بوخسا قارانیقدا بولا چیخساق ، کندیلر نیز یولدا بیزیم

اوستیبیزہ باسقب اندیرار مرحمت کوستریب قوناق اوتاغیندا بیزہ سامان

یاتاقدا اواسا ، سالماقی امر اتدن ، هوا ایشیقلانان کیبی چیغیب کئدہریک

دوبروفسکی اعتناسیز بیر حالدا :

- نه ایسته بیرسینیز اندین ، - دیبه جواب و اردی : - من داما بورادا
آقا . دگلم

بو سوزلرایله او ، آناسینین اوتاغینا چکبلیدی وقایینی دالدان باغلادی ،

آلتینجی فصل

او ئوز - ئوزینه : « دئمک هر شیئی قورتاردی ، - دئدی . -
سحر من بیر بو جاق ایله بیر پارچا چوره که مالک ایدیم صباح
ایسه ایچینده دوغولدیفیم بو انوی ترک ائتمه لیم . کوزاری
آناسینین عکسینه ساتاشاراق حرکتسیز بیر حالدا اونا تیکیلیم
قالدی . رسام اونین رسمینی آغ سحر پالتاریندا ساچلارینا بیر
قیزیل گل تاخیلمش ، صراحی یا دیر سکلتمیش بیر حالدا
چکه میشدی » بو رسم ده منیم عائله مین دشمنینه فالاجا قدر
دئییه ولادیمیر دوشوندی او ، سینیق کرسیار ایله بیر پئرده انبارا
آنیلا جاق . یادا دهلیزده آسلیب اونین میرزالرینین استهرلر
و تنقید لرینه دچار اولاجا قدر ، آنامین باتدیقی و آتامین ئولدیکلی
اوتاقدان اونین خده تچجیاری و یا حره مخانه سی پشراشه جکدر -
یوخ ؛ یوخ ؛ ترویه کورووین منی قوودیفی بو غملی انوی قوی اوانادا

قسمت اولهاسین»

ولادیمیر دیشلرینی بیر بیرینه سیخدی: اونین عقلینه قورخونج
هکرار کایردی • مامورلاین سسلرینی ائشیدیردی - اونلارا ائوده
آغالیق ائدیب جور بچور شیلار طلب ائدیریلر بو سسلر اونین
ئعمالی دوشونجه لرینه ایگرنج بیر مانعه تشکیل ائدیردی نهایت
هر کس سوسدی . آرالیفنا بیر سکوت چو کدی
ولادیمیر شکاف و قوطیاری آچیب مرحومین کاغذلارینی
قاریشدیرماق ایله مشغول اولدی • کاغذلارینی چوخی تصرفات
حساب لاری و مختلف ایشلره عائد یازیشمالاردان عبارت ایدی •
ولادیمیر اونلاری اوخومادان جیریب آتدی کاغذلار آراسیندا
اوستی ! « آروادینین مکتوبلاری» یازیلی بیر پاکتته راست کدی
ولادیمیر قوتلی بیر حسسین تحریکی ایله اونلاری اوخوماغا
باشلادی ، مکتوبلار ترکیه سفری زمانیندا بازیایب کیسته نوفکادان
اوردوبه گونده ربامیشدی • مکتوبلاردا آرواد ارینه نوز نشئه سیز
حیاتینی و تصرفات مشغله لرینی تصویر ائدیر اربنی ائوه هر بان
بولداشینین آغوشینا دعوت ائدیردی . مکتوبلاردان بیرینده

او بالا جا ولادیمیرین صحتی حقینده کی راحتسینز لیکلارینی بیادیر یردی -
 بیر باشقا سیندا آناسی اونین بو کبچیک یاشدا کی باجار بیغنه
 سئوینه رک ، خیالینا اونین ایچون خوشبخت و یسارلاق بیر گاه جک
 کتیر یردی . ولادیمیر اوخوماقدان یورولدی و روحا خوشبخت
 عائله عالمی فکرینه کئدیب هر شئی اونوتدی . وقتین کئچدیگینی
 دویمادی . دیوار ساعتی آرنیق اون بیر یورودی . ولادیمیر
 مکتوبلاری جینه قوبدی ؛ شامی گوتوروب کابینه دن چیخدی .
 سالوندا مامورلار دوشمه اوستینده یانمیشلار . میز اوستینده
 اونلارین بوشالتدیقلاری استکاندر دورور ، اوتاغین هر یئریندن
 شدتای روم قوخوسی گایدی . ولادیمیر ایگرنجیایک ایله
 اونلارین یانیندان گوتوب ده ایزه کئچدی . قاپیلار باغلی ایدی
 ولادیمیر آچارلاری تاپما ییب گینه ده سالونا قایتمدی آچارلار
 میزین اوستینده ایدی آچارلاری گوتوب قایینی آچدی و
 بوجاغا قیسیامیش بیر آدم ایله توقوشدی

- اونین اینده بالذا باربله ایردی ولادیمیر شمی اوناطرف توتوب -
 اونین دمیرجی آرخیب اولدیغینی تانیدی -

- بورادا نه ایدیر سن ؟ - دییه ولادیمیر اوندان سوروشدی ،

آرخیب بیجیلتی ایله :

- آخ ، ولادیمیر آندره بوج سیز ؟ - دییه جواب وئردی ، - الله

سن نوزین رحم آنت ا باغشی که ، سیز شمع ایله گلدینیز ا

ولادیمیر حیرتله اونا باغدی .

- بورادا نه ایچون کیزلنمیسن ؟ - دییه دمیرچیدن سوروشدی -

آرغیب ککه له ییب یئاواشدان :

- من ۰۰۰ هامینین اوده اولوب - اولماه یغینی ۰۰۰ بونلاماق ۰۰۰

ایسته میردیم ، - دئدی :

- بس بالتانای نه ایچون کوتورموسن ؟

- بالتانای نه ایچون کوتورمیشم ؟ بئله وقتده پالتاسیز نتیجه کزماک اولار

بو دیوان مامورلاری چوخ نادینج آداملاردر ، بیرده گوردین که ۰۰۰

من سر خوشام ؟ آتاجیغیم ، ولادیمیر آندره یوو بیچ آغزیما

بیرداهجی دا اونسون ایچکی دگمه دیکینه الله شاهددر . ایندی

آدامین یادینا شراب دوشرمی ؟ آچاقلار بیزه صاحب اولماق

فکرینه دوشه وشار ، آغامیزی نوز ائویندن قووماق ایسته .

ییرلز ، بئله ده ایش اولار ؟ اه ، ماعونلار ، گور نتیجه خوروندلار .

ییرلار . هامیسینی بیردن تولدوره سن ، هئچکسین خبری ده اولماز

دوبروفسکی قاش .. قاباغینی تو کدی ، بیرقدر سکرتدان سونرا :

- آرغیب ، قولاق آس . دئدی . سن باغشی فکره دوشمه .

همسن - تقصیر مامورلاردا دگلمدر . سن فنری یاندیر و آردیمجا
کل . آرخیپ شمعی آغانین الیندن آلیب پینجین دالیندان
فنری تابدی و یاندیردی . هر ابکیسو ، یاواشجا سککیدن
دوشوب حیاطین یانیندان کئچدیلهر . کشیکچی چوغون پاز-
چاسینی دوکمه باشلادی . ایتر ، هوروشدیلهر .
- کشیکده دوران کیمدر ؟ - دیبه دوبروفسکی سوروشدی .

نازیك بیر سس :

- بیزیك آغا ، واسیلییا ایله لو کریادر ! - دیبه جواب وئردی .
دوبروفسکی :

- کئدین ائوه ، - دئدی ، - سیز لازم دگیاسیفیز .

آرخیپ :

- آزاد سیمیز ، - دیبه سسلندی .

قادینلار :

- ساغ اولون ، ولی نعمتیمیز ، دیبه جواب وئردیلر .

دوبروفسکی داهادا ایره لوله دی . اونا ایکی آدام باخینلاشدی .

اوانلار اونی سسله دیلر . دوبروفسکی سسلریندن آنتون ایله

هریشانی تانیدی .

- سبز نه ایچون باتمامیشسنیز؟ - دییه سوروشدی.

- هنج باتماقمی اولار؟ دییه آنتون جواب وئردی. - گوره جک

گونلر وارمیش؛ هنج عقله کلن ایشدرمی؟

دوبروفسکی اونین سوزینی کسه رک:

- یاواش، سس سالما، دئدی. - یغوروونا هارادادر؟

قریشا:

- آغالیق ائوده ئوز اوتاغیندادر، دییه جواب وئردی.

کنت، اونی بورایا کتیر. ائوده اولان بیزیم آداملاری او-

رادان چیخارت مامورلاردان باشقا بیر نفرده اورادا قالما سین.

آنتون، سنده عرابه نی قوش. قریشا گئدی، بیر دقیقه دن سونرا

ئوز آنا سی یغوروونا ایله برابر قایدیب کلدی. قاری بو کئجه

پالتارلارینی دا سویونما میشدی. مامورلاردان باشقا کیمسه گوزینی

یوممامیشدی.

دوبروفسکی:

- هامی بورادادرمی، ائوده قالان یو خدرکه. دییه سوروشدی.

قریشا:

- مامورلاردن باشقا ائوده کیمسه قالما میشدر، دییه جواب

وئردى دو بروفسكى :

- بورا بىر قدر كوش و باقورى اوت گتيرين ، دىدى
نو كر لر طوياه يه يوگ وروب قوجاق دولوسى كوش وقورى
اوت كتير ديار .

- ابوانين آلتينا قوبين . باخ بئله ، هه ، اود ورون ؛ اوشاقلار

آرخب فزى آچدى دو بروفسكى ده بىر چراغ بانديردى
آو ؛ آرخبه دونه روك :

- دايان - دىدى ، دئيه سن من تله سيب دهازين قايب لارين با-

غلاميشام نئز اول ، گشت قايب لارى آج !

آرخب ده ايزه دوغرو يوگوردى قايب لار آچيق ايدى . آرخب

قايب لارى آچار ايلد باغلايب باواشدان ؛

- نئجه يعنى آج ؛ ديه مير ياداندى و قايم ديب گادى

دو بروفسكى چراغى اوتا ياخينلاشديردى . قورى اوت او دقيقه

آلشدى و آلووى يوگسله روك بوتوق حياطى ايشيقلانديردى

يغوروونا يانيقلى بىر سس ايله :

- واى ؛ ولاديمير آندره يوبچ ، سن نه ائدير سن ؛ ديه باغيردى

دو بروفسكى ؛

- سوس ! - دئدی - ایندی ؛ اوشاقلار ، ساغلیق ایاه قالین من
اللهین ارادهسی ایاه کئدیرم ، یینی آغانیزایله خوشبخت اولون
آداملاری ،

- ولی نعمتیمیز ، آقامیز ، اوله ربک ، سندن آیر بلما ریق -
سزین ایاه کئدی ربک دییه جواب وئردیار .

آتالار قوشولموشدی . دو برو وفسکی قریشا ایاه عرابه به اوتوردی
وکیسته نولفکامیشه سینی گوروش یئری تعین ائتمدی
آنتون آتالاری ووردی ، اولار حیاطدان چیخدیلار .

کولک قالخدی . بیر دقیقه نین ایچینده بوتون انوی آلو
چورودی ، تخته پوشین اوستیندن قیرمزی پوستی بورولوب
قالخیدی . شیشه لر چاتلاییب تو کولور ؛ تدر لری انیب او چورودی
ایچریدن مامورلارین : « یانیریق ، کومک ائدین کومک » دین
جانیقالی فریاد لاری ائشیدیلدی .

کینلی بیر گولوش ایاه یانغینی سئیر ائندن آرخیپ

- اولا بیامز ، دئدی .

یقتروونا اونا .

- آرخی پوشکا ، کئت او مامورلاری خاص ائله - الله عوضینی

ویره، - دندی :

دمیرچی جواب وئردی .

- هنج اولایباز .

بو آندا مامرلار پنجره نین قاباغیندا گوروندی، ایکی قات
چارچوبه نی قیرماغا چالیشدیلمار . لاکن بو ائناده تخته پوش
شاققیلمتی ایله اوچوب تو کولدی و فریاد سسلری کسیلدی
تئز لیکله بوتون حیاط آدمی حیاطا تو کولدی . آرواد لار
چیقر - باغیر سالا - سالا ئوز کپته کولته لرینی خلاص ائتمک
جان آتیردیلمار : اوشاقلار یانغین ایله اکلنهرهک، آتیلیب دو شوردیلمار
قیغیلاجیمار اولی بیر بوران کیمی ارچوشور، دخمه لر یانیردی
آرخیب :

- ایندی هر شئی دوزهلدی، دندی، - گور نجه یانیر، بو کرو -

ویسکویه دن بورایا تم اشا ائتمک یامان اولماز

بو آندا بئنی بیر حادثه اونین دقتینی جاب ائتدی، بانان انبارین
تخته پوشیندا بیر پیشیک وورنیخیر، هارا تولانا جاغینی بیلمیردی
اونی هر طرفدن آلو بوروموشدی یازیق حیوان شکایتی مووو
لتیار ایله ئوزینه کومک چاغیریردی. اوشاقلار ایسه اونونین

وضیعتنه باخیب گولمکدن بوغولوردیلار

دمیرچی :

سویه گولور سینیز شیطان بالا لاری ؛ دییه آجیقاندی .اللهین

حیوانی تاف اولور ، سیز ایسه ، احمق احمق سئوینیر سینیز .

او نردبانی یازان تخته بوشه سو که بهرک بیشکین دالینجایوخاری

دیر ماشدی بیشیک اوزین فکرینی باشا دوشوب تاه سیک اوزین پالتار-

نین قولیندان باپیشدی اوزی - کوزی یانمیش دمیرچی خلاص ائتمدیگی

بیشیک ایله برابر آشاغی اندی .

هه ، اوشاقلار ساغایق ایله قایف ، دندی . داه . مذیم بورادا

میر ایشیم بوخدر . خوشبخت اولون ؛ منی باغیشالاین!

دمیرچی گمتدی یانغین ها ، بر مدت دوام ائتمدی ؛ نهایت ؛ توختادی

و آلوسیز کوز بیغیناری کتجه نین قارانا یغیندا پار یاندایردی ، اونارین

یانمندا ایسه یانغینازو تولموش کیسته زوفکا اها ایسی وورنخماقدایدی .

بئلدینجی فصل

او بیر کوث یاغینین خبری بوتون اطرافه یاییلدی . هر کسره اونی

مختلف تاپاجالار و ظنرا یله بوزوردی بیر بارالاری دوبرونسکی آدمالارینین-

هفن مراحمینده سرخوش اولوب احتیاط سیرلیقدان اوی یاندیرمیش اولدیقلارینی
 سویله بیردیبار دیگر لری کئفلنیش اولان مأمورلاری تقصیرلندیردیبار . بیر
 چوخلاری دا ائوین اوز - اوزنه یاندیغینی وزمستوا محکمه سی ایله او کرلرین
 ائوده یانیب هلاک اولدیقلارینی سویله بیردیبار بعضی لری ده بیلدیبردیبار که بو
 دوبرو فسکی تین اوز ایقیدر او کین و امید سیزلیکدن بو ایشی التیشیدر
 ترویه کوروو اترتسی کون یانغین یئرینه گلیب اوزی بوغلاما آپاردی .
 بوغلاما نتیجه سینده معال بریستاوی تین زمستوا محکمه صدریتین اجرا
 مأمورلارینین و میرزانین همچین دوبرو فسکی تین دایه یفودرووانین نوکر
 هر یغورینین هرابه چی آتو تین و دمیرچی آرخیین یوخ اولدیقلاری میدانا
 چیغدی . لاکن بوتون نوکرلر مأمورلارین تخته پوش اوچولان زمان یانیب
 تلف اولدیقلارینی گوستردیلر اولارین یامیش سوموکاری قازیلیب چیغاریلدی .
 واسیلیا ایله او کربا یانغیندان بیر نجه دقیقه قاباق دوبرو فسکی و دمیرچی
 آرخیینی گورموش اولدیقلارینی سویله دیلر . عمومی گوستریشه گوره دمیرچی
 آرخیب ساغ ایدی و احتمال که او یانغینین یگاهده اولماسا باش مقصری
 ایدی . دوبرو فسکی تینده بو بوک شهبه لئیردیبار کریل بطروویچ حادثه تین بوتون
 خصیلاتینی والیه یازدی و یثنی بیر ایش باشلاندى

چوخ چکمه دی که باشقا مراق و دبدی - قودیلارا باشقا خیبرلر غذاوردی
 . . . دا قولدورلار عمله گلیب بوتون اطرافه قورخی سالیشدیلار . قولدور -
 لارین قارغیسین آماق ایچون حکومت طرفیندن گورولن تدبیرلر کفایت
 ائتیردی . بیر بیریندن معارتله امدیان سویغولار بیر - بیرینین آردینجا دوام
 ائدیردی بوتون بولار و کندلر قورخی آلتیندا ایسی ایچی قولدورلار ایله
 حولی بیر نجه هرابه گوندوزلر آپققدان - آچقا بوتون ایالتی گزیر .

یولداش گنجارین، پشین قاباغینی گبیر و کندله گندهک مالک ائتورینی
 تالان ائتدیکن سورا اودورروب یاندیردیلار قولدور دسته سین باشچی
 حقالی، حسرتی و هالیجا بلغی بله مشهور اولوشدی اوین حقیقده اعجازلی
 شتیلر نقل ایدیردیلر . دو بروفسکیین آدی دیلردن دوشوردی ، هامی بو
 جور بارامازلارا سرکرده لیک ائده یین اوندان باشقا کیسه اولمادینسا
 آرخایین ایدی . تجلی یوراسی ایلدی که ترویه کورووین ملکی تالانلاردان
 آماندا قالیردی ؛ قولدورلار اوین بیر ابارینی دا اولسون غارت ائتیر و
 هرابه لرین قاباغینی کسیردیلر ترویه کورو و همیشه کی کیبی بو مستثنایینی
 چوتون ولایتین اوندان قورخاسینی و موز کندارینده هله اکتیردیکی گوزله
 یولیس تشکیلاتینا اسناد ائدیردی . اوللر قوشلار موز آرالاریندا ترویه -
 کورووین لو غالیینا گولوردیلر و هر کس چاغیریلماش قوناقلارین بیرگون
 و ادولته دولی اولان بو کورووینده سکویه لیده زیارت ائده چکارین گوزله بیردی
 لاکن سوندا ترویه کورووا له راضیلاشمافا و قولدورلارین دا اونا آتلاشیلار
 بیر احترام کوستردیکلرین اعتراف ائتسکه مجبور اولدیلار ترویه کوروو
 شوگونور و بیریشی تالان خبری آلدیندا امام دو بروفسکیین لاریسندن سلامت
 یوراخان والیه ، محال پرستانونا و بویوک کوماندا لارینا استهزا ائدیپ
 گ- ولوردی .

اکتیابرین بیر گلیب بئیشدی . ترویه کورووین کندینده بسوگون کیسا
 اجیرامی گونی ایدی . لاکن بیز بو طنطنه لی گونین و گله چک حادثه لرین
 تصویرینه باشلامادان اول اوخوجنین ، اوین ایچون یینی اولان و یا حکایه -
 حیزین اولینده سطحی اولاراق یاد ائتدیگیز شخص لرایله تائیش اتمه لیبیک

۸- نجی فصل

بیز کریل بطروویچین قیزی حقیقده بالئیز بیر نتیجه سوز سویله میشدیک؟
احتمال که ، حکایه بیزین قیز قهرمانی بو قیز اولدیفینی اوخوجی باشا دوشبو-
هدر- تصور اتدیکیبیز اوزره قیز اون پشیدی باشی واریدی و کوزللیکینین
ان بارلاق وقتی ایدی . آتاسی قیزینی دایجه سینه ستودیکینه باشما باراق، اونجه
ایله کیفی ایسته دیکی کیسی رفتار امدیردی ، بعضا قیزینین ان کچیک آرزوسینی
یترینه یئتیرمهکجه چالشیر ، بعضا ده اوننی سرت و ظالم رفتاری ایله قورخو-
دوردی . قیزین محبتینه این اولان تروبه کورو هنج بیر یول ایله اونجه
ایتمادینی قازانا یلمیردی . قیز بوز دوشولارینی ، فکرلرینی اولدان گیر-
لهنکه عادت اتمیشدی؛ چونکه او هنجوقت بو دوشو و فکرلرینین آتاسی
طرفیندن نه جور قارشیلاناچاقینی قطعی اولاراق بیلیردی . اونین هنج بیر
قیز یولداشی بوخ ایدی ، تکلیکده بو بوموشدی قوشی آروادلاری و قیز-
لاری کریل بطروویچ کیله آز - آز کلیردیلر . اولارین عادی صحبت و
اکلتیجی لری خانملار حضورینی دکیل ، کیشیلر جمعیننی طلب امدیردی . بیزیم
گوزله بیز کریل بطروویچین قوناقلیق مجلسلرینده کی قوناقلار آراسینا آز-آز
چیغیردی . اکثری ۱۸- نجی عصر فرانسه یازمچیلارینین اثرلریندن عبارت
اولان بویوک کتابخانه قیزین اختیارینا ورمیشدی: «کامل آشیز قادن» (۱)

(۱) احتمال که مؤلف م . دچولکویین (۱۷۴۰ - ۱۷۹۳) «ماهر
اشیز یاخود اخلاقبیز بیرقادین ماجراسی» آدلی وقتيله مشهور رومانینده
نظرده توتور .

کتاببندان باشقا هیچ بیر عتی اوغومامیش اولان آناسی کتاب سنجکده
 قیرینا رهبرلیک ائمه بیلزدی . ماشادا کنا بلاری آخنار اراق ، طبیعی که رو-
 مانلاردا دایانالی ایدی . بئله لیک ایله او توزینت بیر زمانلار مادموazel
 میبشین رهبرلیکی آلتیندا باشلانیش تریه سینی بو قاعده ایله تمام ائندی .
 کریل بطروویچ مادموazel میسی به بویوک بیر اعتماد و حسن توجه کوستر-
 یردی . نهایت آرالاریندا کی دوستلیغین نتیجه سی آشکار اولاراق ، توزینی
 کوستر مکه باشلارکن ، کریل بطروویچ اونی خلوتجه باشقا بیر ملکینه
 کوندر مکه مجبور اولدی . مادموazel میسی توزیندن سونرا چوخ خوش بیر
 خاطره بوراخیلشدی . او ، خوش طبیعتلی بیر قیز ایدی و کریل بطروویچ
 او زهرینده اولان نفوزیندان هیچ بیر زمان بیس استفاده ائتمزدی . بو تین ایله ده
 او ، کریل بطروویچین دقیقه باشی دکیشدیکه همدملریندن آبریلیردی .
 کریل بطروویچ توزی اونی دییه سن غیرلریندن آرتیق سئوردی مادموazel
 میسیه چوخ بنزهین قارا کوزلی دجل بیر اوغلان اوشاغی او تین یانیندا
 تریه آیر و او تین اوغلی ساییلیردی ، حال بو که کریل بطروویچه چوخ
 بنزهوی اولان بیر ییشین آباق یالین اوشاقلار حیاطده او یان بو یانا قاچیشیر
 نوکر بالالاری ساییلیردی کریل بطروویچ توز بالا جا اوغلی ساشا اچوت
 مسوادان بیر فرانسه معلمی کتیر میشدی معلم بورادا تصویر ائتمدیکه ییز حادثه لر
 وقتنی بو کروونسکویه به کلیب چیتمیشدی .

بو معلم توز باراشیقلی گورونوشی وساده رفتاری ایله کریل بطروویچین
 خوشینا کئندی ، او توز شهادت نامه لرینی و کریل بطروویچین قوهوملاریندان
 بیرینین ائوینده دورت ایل مره بی لیک ائندیکدن سونرا آلدینی مکتوبی کریل
 بطروویچه تقدیم ائندی . کریل بطروویچ بو تون کاغذلری نظرلردن کتچیریب

توز فرانسویزینین یالیز جوالینیتدان ناراضی قالدی . او بوقصوردان، بدبخت
معلمک بیسه سینده لازم اولات صبر و تجربه ایله اویقون کلمه دهیگینی ظن
اتندیگیندن «کیل» بلکه باشقا بیر سببه گوره ناراضی ایدی سکه، بونی دا
همان ساعت آنلانماقا قرار وئردی او، ماشائین توز یائینا چاغیریلماستیی امر
اتندی . (کریل بطروویچ فرانسه جا دانیشمادینی ایچون، ماشا اونا مترجملیک
اتدیردی) .

- ماشا ، یاغینا گل ، سن بو بیوییه سویله که ، هییی یوقدر ، من اولدی
قبون اتدیرم ، آتجان بو شرط ایله که ، او ائویمه کی قیزلارین آرخاسینجا
هوشمه سین یوخسا ، من اولین ، کویک اوغلیزین ۰۰۰ ماشا ، سن بوسوزلری
اونا ترجمه ائت ، ماشا قیزاردی و مدهمه مراجعت ائدیرک : فرانسه جا آتاسینین
اولین بواضع و نزاکتلی بیر اخلاق ایله توزنی آباراچاغینا اید باغلا دیتینی
سویله دی .

فرانسز باش ائدریب جواب وئردی سکه ، اونا قارشی حسن - توجه
گوستریله، سه بئله ، او احترام قازانماچاغینی امید اتدیر .
ماشا معلمین جوابینی کلمه سی کلمه سینه آتاسینا ترجمه اتندی
کریل بطروویچ :

- یاغشی یاغشی ، - دندی ، - اونا نه حسن توجه ، نه ده احترام
لازمدر . اولین وظیفه سی ماشائین آرخاسینی گوزک و اولنا صرفی و جغرافیائی
شوگره نیکدر . بوسوزلری اونا ترجمه ائت .

ماریا کریلوونا ترجمه ائدیرکن آتاسینین کؤبود افاده سیننی بوموشالندی
کریل بطروویچ فرانسزی قیلیقله (*) اولدات وئردی تن ائدیلمیش

(*) قیلیقل - بویوک آئرلرین حیاطنده نیکلمش کچیچ ائو .

اوغاينا گوندردی

ماشلا گنج فرابراهنج بیراعتنا اتنه دی ، زاده گانه مخصوص دوشو بجه لرله
تربیه ایدیلدینگیندن ، معلم اولین ایچون نوکر واستاد شاگردی قییلندن بیر
آدام ایدی ، نوکر واستاد شاگردینی ایسه ماشا کیشی حساب اتنزدی او ،
م - ر ده فورزا اتدیگی نأهیری اونین هیجانینی ، بئتره - یینی ، سینده - کی
دکیشکلیکی دوبادان سونرا بیر نچه کون ماشا اونین ایله تتر - تتر
گوروشدی ایسه ده ، چوخ اهمیت وئرمه دن لاکن کوزلنیلر بیر صورتده ماشا
معلم حقیقده تامامله یئنی بیر رایه صاحب اولدی .

عادتا کربل بطروبیین حیاطیندا بیر نچه آبی بالاسی بسله نیردی .
بونلار بو کرونیکوبه مالک لرینین باشلیجا اکلنجه لریندن بیرینی تشکیل ائدیردی
آبی بالالاری کیچیک چاغلاریندا ان هر کون گتیریلیر و کربل بطروبیین
ییشیکلری وابت کوچو کلرینی اونلاردا قیشقیردیب ، ساعتلر ایله اکلنیردی ،
آبی بالالاری بو یودیکدن سونرا زنجیرده ساخلانیلیر و حقیقی بیر قیشقیرتما
گوزله بیردیلر . هر دم بیر آبی لاری آغالیق اثوبن پنجره سی قاباغینا چیلاریر
وقاباقلرینا اوزهرینه میخ چاخیلیش بوش شراب بودقاسی دیکیرلر دیرلر ،
آبی بوشقانی ایله بیر ، سونرا یاواشجا اونا توخونور کن میخلار پنجه سیه
بانیردی آبی حرله نیب بوشقانی شدتله ایته له دیکجه ، آغری دله ادا شدتله نیردی
آبی تامیمله قودوزلا شیب نره ایله بوشقانی اوزهرینه آتیلردی ونهایت یازیق
حیوانی عبت یئره غضبلندیرن بوشقانی اونین پنجه سیندن آیلردیلر . بعضا
هرا به بیر جفت آبی قوشا راق ، قوناقلاری ایستر - ایسته مزه هرا به به دوله دورور
وچولین دوزینه بوراخیردیلر . لاکن کربل بطروبیین ان باغشی هر ائتی
اشاهدایکی اکلنجه سایلیردی

آج قالیش آیینی بوش بیر اوتاغا سالیب حلقه سی دیوازه بر کیدیلش
 کندیرله باغلایر وقایینی قئلایردی . کندیرین اوزونلیغی بوتون اوتاق
 بوی او لوردی ، پشه که ، دهشتلی حیوانین هجومیندن یالیز قاباقداکي بوجاق
 قورخیسز اولاییلردی . عادتاً بورادا یئنی اولان بیر آدمی آیی باغلامان
 اوتاقین قایسی یالینا کتیریب ، غفلتا ایچری ایته بر قایینی باغلا یاراق .
 اون قیللی حیوان ایله تکلیکده بوراخیر دیلار . یازیق قولاق اوست - باغی
 چیریلدیقدان ، بدنی جرمافلاندیقدان سونرا قانی آخا - آخا توزونی تهلهکه سیز
 بوجاغا سالایلردی لاکن بعضاً اوج ساعته قدر دیوارا قیسلیش حالدا قالاراق .
 توزیدن ایکی آدملیق بیر مسافه ده غضبلنیش حیوانین آتلیب - دوشه سینی
 دال آیاقلاری اوسته قالغما سینی و اوزاناراق اونا یئشیمکه ایچون چیریندیغینی
 سیراتیمکه مجبور اولوردی بودر ، روس آغاسینین نجیب اکلنجه لری پشه ایدی
 معلمین کلبشیندن نچه گون سونرا تروبه کوروف اون قی خاطرلادی و آیی
 اوتاقینا قوناق گوندرمک فکیرینه دوشدی . بیردقه سحر معلمی چاقیرتدی بریب
 قارانلیق کوریدور ایله آباردی ، بیردن یاندا کی قایی آچیلدی و نوکرلردن
 ایکیسی فرانسی ایته لیبه رک اوتاغا سالیب قایینی باغلا دیلار معلم توزینه
 کلدیکده کندیر ایله باغلامیش آیینی گوردی ؛ حیوان اوزاقدان قوناقین
 اینی دوباراق ؛ میز یلداما باشلادی و بیردن دال آیاقلاری اوسته قالغیب اونین
 اوستینه یوگوردی .

فرانسی توزینی ایتیرمه دی ، قاجامیب هجومی گوزلهدی آیی اونا یاغینلا -
 شرکن ده قورز چویندن بالاجا طایانچاسینی چیخارتدی ، آج حیوانین قولانینا
 دیره بیب آتدی . آیی پشه سریلن . آداملار یوگوروشوب کلدیلار ، - قایی
 آچیلدی - توز ظرافتینین نتیجه سیندن حیرته دوشوش کر یل بطر و بیچ ایچری

گیردی .

کریل بطروویچ بوتوت حادثه این ابضاح اندیله سینی طلب اتندی ه
ده فورز ایپون حاضرلانش ظرافتدق اولی کیم خبردار اتدیگینی و اونجه
چیینه نه دن توتری دولو طیانجه اولدیغینی بلامک ایسته دی . ماشانی چاغیرماق
ایپون آدام کوندرون ماشا یوگوره - یوگوره کلیب آتاسین سوآلارینی
غرانیزجا یا ترجمه اتندی -

ده فورز :

من آیی حقیقه دهچ بیریشنی ایشیتنه میشم - دندی - لاکن همیشه بائیدا
طیانجه کزد بیریم ! چونکه منصیبه گوره تحقیره جواب طلب ائده بیلدهدیگی
ایپون ، تحقیره ، دوزمک بیتنده دکلام .

ماشا حیرتله اونا باخدی وسوزلرینی کریل بطروویچه ترجمه اتندی
کریل بطروویچ دهچ بیر جواب و نمره دی ، آیین چوله چیغاریلیب درسیتین
سویولاسینی امر اتندی سورا توز آداملارنا مراجعتله :

- نه قورآقدر ، - دندی ، - قورخمادی والله ، قورخمادی - بوزماندان

اهتباراً او ، ده فورزی سئودی بیرداها اونی سینماق فکرینه دوشه دی .

لاکن بو حادثه مارها کریلوونایا داما بویوک تاثیر باغیشلادی . او بویوک
بیر حیرت ایچینه ایدی اولن آیی واولین باشی اوسته دورااق تئوزی ایله
ساکتجه صحبت ائدنت ده فورز ماریانین گوزلری قارشیسیندا جانلایردی او ،
جسارتیت و حیثیت غروریتین ، مستثنا اولاراق ، بالیز بیر مسلک مخصوص
اولمادینینی آنلادی و او کوندن معنه گئت کئده آرتات بیر احترام بسنه مکه
باشلادی : اولارین آراسیندا بیر مناسبت اساسی قویولدی ماشا : کوزل بیر
مسه و بویوک موسیقی قابلیتته مالیکیدی ده فورز اونا درس وترمک تکلیف

اھدی بوندان سوریا، ماشاین تۆز - تۆزینہ بوینینا آلمادان. کنج معلہ عاشق
اولدیبینی اوخوجبین آلاماسی جنبہ دگیلدر،

دوققوزنجی فصل

باہرام قاباغی ہر طرفدن قوناقلار کلمکہ باشلادیلار کئیلرین بھیلیاری
آقالیق ائویندہ بیر پارالاری خدمتچینن یابیندا، دیگرلری کشیبن ووارلی
کندیلرین منزللریندہ دوشوردیلار. طویلہ لر قوناقلارین آتلاری ایله دولدی
حیاطلاردا، تالوارلار آتیندا جور بہ جور مینک عرابہ لری دوروردی - ہر
ساعت دوققوزدا عبادت ایچون کلیسادارنک چالیندی. جماعت کریل بطروویج
طرفیندن تیکلمش و ہر ایل اولین باخماسی ایله بڑہیلن بنی داش کلیسایہ
دوہری بونہلدی. عبادت ائدہن آدلی - سالی آداملار اوقدر چوخ ایدی کہ،
سادہ کندیلرہ کلیسادا یئر اولمادی، اولار کلیسا حیاتیندہ اودیوار دیبندہ
ہایاتب دوروردیلار. ہلہ باشلانامیشدی؛ - کریل بطروویجی کوزلہ یزدیلر
او، آتی آت فوشولوش کالیسکادا گلدی واریا کریلوونابنن مشایعتی ایله
وقارایله تۆزیرینہ کئجدی، کیشلر ایله قادیلارین باخیشلاری ماریابادوغرور
چئوریلدہ - بیرنجی لراوین کوزلہ لکینہ حیرت ائدیر، ایکنجی ار ایسہ بڑہ گینی
دقبیلہ کوردن کئچیریردیلر عبادت باشلانندی، ائو نئمہ اوخویالاری دہا
اوخونولان یتردہ دوروب اوخودیلار کریل بطروویج تۆزی دہ نہ ساغا، نہ
سولا باخسادان سس وئریر، دہا ائدیر، کشیش اوجادان سین عبادتنگاہینہ
بایسینی یاد ائدہرکت منورور بیر مطیح لیک ایله تورباغا سجدہ ائدیردی -

دعا مر اسیمی قورئاردی ۰۰۰ بیرنجی اولاراق کریل بطروویج خاچا یاخیلاشدی
 هامی اونوت آرخاسینجا حرکت اتندی ، سونرا قونشیلار احترام ایله اونا
 یاخیلاشدیلار خانلار ماشانی آرابا آندیلار . کریل بطروویج کلیسادن
 چیخارکن هامینی یوز ائوییه نهاره دهوت اتندی و کالیسکایا اکلشیب ائوه
 یولا دوشدی . آداملاردا اونوت آردینجا یوللاندىلار . اونانلار آفرینادک
 قوناق ایله دولدی . هر دقیقه ینى - بنی قونانلار داخل اولور و زورایله
 نوزلرینی ائو صاحیبون یانینا بتیریردیلر . کهنلش مودا ایله کهنلش
 خانلار ادب ایله یاریم دائره ووروب اوتورمیشدیلار ، هامی مروارید ،
 بریلیات اچینده ایدی ، کیشیار کوری ایله هراقین یانینا ینیشیب سس - کوی
 سالا - سالا توز آرالاریندا صحبت ائدیبردیلر سالوندا هشتاد نفرلیک بیر سفره
 آچمیشدی خدمتچیلر او طرف - بو طرفه قاچا - قاچا ایچکی شیشلرینی ،
 قراقیناری دوزور سفره ای دوزله بریدیلر . نهایت ، ائشیک آغاسی پشکینت
 سفره به قوبولدیغنی اهلافت اتندی ، بیرنجی اولاراق کریل بطروویج یز
 باشیندا اوتورماغا گتدی اوین آرخاسینجا خانلار حرکت ائتدیلر ، بووک
 کیچک گوزله بهرک ، طنطنه ایله توزیترارین توتدیلار . خانم قزلاردا ، قورخاق
 کچی - سورسی کیمی ، توز آرالاریندا سیخناشما توره دیب بیر - بیرارینین
 یانیندا توزارینه بتیرمیشدیلر . خانلارین قارشیندا کیشیاریرلشمیشدیلر . معلم میزین
 آخیندا بالاجا ساشانین یانیندا اکلشدی .

خدمتچیلر رتبه لره گوره نیمچلری پایلاماغا و هر کسین بئرنی معیت
 اتمک ایچون چتینلیک چکمه مکدن توتری لافانر اصولیندن استفاده اتمک
 بادلادیلار . نیمچلرعت ، قاشیلارین چنگیلیسی ، قونانلارین کوردولونولی
 داویسانلارینا قاربشیشدی کریل بطروویج توزدولو سفره سینی ستونجلی کوزدن

کچیبریب مهمان نوازلیق سعادتیندت حظ آلیردی بوآندا حیاطه آلتی آت
نقوشولوش بیر کالیسکا کیردی او صاحبی : - او کیمدر ؟ - دبه سوروشدی
- آنتون بافتو تیچدر - دبه ، بیر نچه سس بیردن جواب وئردی قاپی
آچیلدی واللی باشلی : کرده - چو پور اولدی ، اوچ قات بوخاشی اولان
آنتون بافتو تیچ سببتین باش اکه - اکه ، کولومسه به - کولومسه به عذر
ایسته مکه حاضر بیر وضعتدن یتمک اوتاغینا سوخولدی :

کریل بطروویچ :

- چنگال - بیچاق وئرن ، دبه باغیددی آنتون بافتو تیچ رجاء ایدرم
ظونور ، دی گوروم بونه ایشدر ؟ سن منیم عبادت مراسیمده اشتراک
ایتمدین ، هله نهارادا کچیبریکه کین بو هنج سنه باراشیر ، سن هم مؤمن بیر
آدامسان هم یتمکی چوخ سنو برسن .

آنتون بافتو تیچ یتمک دستمالینی نخود رنگلی کافتانین ایلمه .

کیمه باغلا یا - باغلا یا :

- مقصرم - دئدی . - یولا چیخیب اون وئرسد کلمیشدیم
که ، بیردن قابات نکرین ساغانی ایکنی به بولوندی . - نه ائده .
جکسن ؟ نه یاخشی که کند چوخ اوزاق دگیلدی . اورایا
سورونوب دمیرچی ناپاراق ، ایشی بیر طور ائدینجه تمام اوچ
ساعت کئچدی . نه ائدیم ، چاره یوخ ایدی . باخین بول اولان
کیسته نوفکا مشه سی ایچیندن کلمکه جرئت ائتمه ییب دولا .

دولانباچ يول ايله گلدیم . . .

کریل پطروویچ اوین سوزینی کسه رک :

- آها ، دیبه سن ، سن چوخدا قوچاق آدام دگیلسن ، -

دئدی - سن نهدن قورخورسان که ؟

- پنجه که ، نهدن قورخودم ، عزیزیم کریل پطروویچ ؟ بس

دوبروفسکی اوین پنجه سینه ایلایشدینمی ، فرستی الدن وئرمز

باشقاسینی بیلمیرم ، اما من الینه دوشسه ، دریمی ابگی قات

سویار .

- کریل پطروویچ ، - نأجه یعنی نه ایچرندر ؟ بس مرحوم

آندره ی کاوبریلو (-) ویچله اوچکیشیمه نه ایدی ؟ سیزی راضی

ئاتمک-ایچرن ، یعنی الفاف و عدالته دوبروفسکی لرین هنج بیر

حقلری اولمادان ، محض سیزین مرحمتنیز سایه سینده کیسته .

نوفکایا صاحب اولدیتلارینی گوسترن دگیلدیممی ؟ مرحوم

(الله بهشتلیک ائله سین) منیمله نوز بیلدیکی کیمی دانیشا .

جاغینی وعدا تمشدی اوغلی ؛ احتمال ، آناسینین سوزینی یادیندان

چیخارتما میشدر . بو وقتهده که الله توی رحم ائتدی وور - توت .

آناچاق بیر انباریمی غارت ائتدی لر . اما بیرده - کوره جکسن

که ائوده سوخولوبلار .

کریل بطروویچ :

- ایوده ایسه بوللیفا راست کلرلر ، - دییه قید ائتدی .

یقین که ، قیرمیزی مجری آغزینا قدر دولودر .

- دولو هارادان اواندی ، کریل بطروویچ ؛ دولی ایدی اما .

ایندی بوم بوشدی .

- آنتون پافنوتیچ ، بسدریالان دانیشدین . بیز سیزی یاخشی .

قائیبیرق : سن پولی هارا صرف ائدیرسن که ؛ ئوزون ائوده .

دونوز کیمی یاشابیر ، قوناق فلاندا قبول ائتمیرسن . ایشین -

ئوز کندلیارینی سویوب پول بیغماقدان عبارتدر .

ائتون پافنوتیچ گولومه سه ره رک :

- کریل بطروویچ سیز همیشه ظرافت ائدیر سینیز ، - دییه

میریلداندی ، . بیز ایسه ، والله داغیلیب قورتار میثیق ، - سونرا

او ائو صاحیبین آغالارا مخصوص ظرافتینین عوضینی باغلی

بیر نیکه باچاسی آشیرماق ایله چیخدی .

کریل بطروویچ اونی بوشلادی و بیرنجی دفعه اولاراق اونین

اویونه قوناق کلمیش میزینین اویری باشیندا معلمین یانیندا

تورموش محال پرېستاوینا مراجعت ائندی ؛

جناب پرېستاو ، نهایت سیز بودو بروفسکینی توتابیله جکسیمی ؟
محال پرېستاوی قورخوب باش اندبردی و گولومسه دی - نهایت
ککه له پهرک سوزه باشلادی :

ذات عالیاری ، بیز دو تمانا چالیشریق

۰۰۰ م ۰۰۰ چالیشریق ۰ سیز چو خدان چالیشیرسینیز

اما بیر فائده سی بوخدر ۰ بیرده آخراونی نه ایچون توتاسینیز ؟

دوبروفسکینین باسقی نلاری پرېستاو ایچون بیر نعمتدر ، کئدیش

کلیش ، تحقیق تار ، عرابه کیرابه لری کیمی شیلاروار ۰

جونلاردان جیبه پول کیریر ، هنج بئله خیر وئرن آدامی تلف

ائتمک او لارمی ؟

دوغری دگیلمی جناب پرېستاو ؟

تمامیله برقلشمش پرېستاو :

اؤله درکه وار - ذات عالیاری ، دیبه جواب وئردی ۰ قوناقلار

قهقهه ایاه گولدیبلر کربل بطروویچ ؛

- صمیمی قوچاقلاری سنویرم - دندی - لاکن مرحوم

محال پرېستاوی تاراس آلیکسه به ویچه یازیغیم کلیر - اونوی

یادگیر ماسا ایدیلار ایندی محالدا ساکتلیک ایدی .

بس دو برو فیسکیدن نه خبر وار ؟ سون دفعه اونی هارادا گور .

میشدیلر ؟ دولغوت بیر قادین :

کریل پطروویچ ، منیم ائویمده دیبه سسنددی ، کئچن سه .

شنبه گونی منیم ائویمده نهار ائتدی .

بوتون باخیشلار شنو حلیم طبیعتینه گوره هر کس طرفیدن

ستویلم ساده دل دول قادین آننا ساویشنا کلابووا یاتیکی ایدی .

هامی بویوک مراق ایله اونین حکایه سینی دیناه مکه حاضر لاشدی

- بیلمه لیسینیز که ، من اوج هفته بوندان قاباق اوغایم

و اینوشایا بول بوللاماق اچون قولایقچینی پوستایا کوندر میشدیم

من اوغایمی ارکویون بویوتیمیر ، بونی آرزو ائتسه مده اونی

ارکویون بویوده جک امکافیم یوخدر بوین ایله بشاه ئوزینیز

یاخشی بیارسینیز که ، بیر گواردیبا ضابطینه ئوزینی آبرولی

ساخلاماق لازمدر . اونا گوره من ئوز کیچیک مداخایمی

و اینوشا ایله بو او شیرم - بو دفعه اونا ایکی مین منات

گونده ریردیم دو برو و فسکی دفعه اریله خیالیمدان کئچد بسده

لاكن دوشونديم كه نه وار : شهر ياخيندى ، جمى ، ددى وئرسايك بهر بولدى .
 اللهين كورمكى ايله هنج پير شتى اولماز .
 آخسام اوستى يوده كوردوم كه ، قولماقچو رنگى قاچيش ؛ اوستى باشى
 چيرىلش بير حالدا باي . بياده قايدىب گلير ، اونى كورن كيىمى اچيسى
 چكورهك : « نه وار نه ؟ باشينا گلدى ؛ » ديه خير آلدىم اومنه « آناچينىم
 آغناووشنا ، قولدورلار غارت اتديلر آزقلا موزى ده ، تولدوره چك اديلر دو بروفسكى
 موزيده اورادا ايدى . منى بوغازيدان آساق ايستدى ، اما سونرا يازى
 كليب بوراخدى . موزينه هر شىمى آلدى . آتدا ، آرابايدا كوتوردى » .
 - ديه جواب وردى . بو سوزلرى ائشيدىم . من بولوب گئتدم ،
 الهى دئدىم ، ايندى بس منيم واينوشايمىن . حالى تشه اولاجاق هنج بير
 چاره . بوخ ايدى ، كوتوروب اوغليما بيرمكتوب بازدىم ، و بوتون احوال
 لانى بل ائتمدىم ، بير فروشدا پول كوندردىم . نوز خير دعانى كوندردىم .
 بير هفته كئچدى ، ايكى هفته كئچدى - بيردن حياطه بير كالىسكا كيردى .
 بير ژنرال منيله كدروشك ايسته بير ، دئدىلر - بو بورسونلار دئدىم . او
 تاقىما - اوتوز پش باشلى ، قارا بوغدايى ، قارا ساچلى ، يىغلى و ساققاللى
 بير شخص داخل اولدى . لاپ كولنپه وين پورتره تينه بنزه بيردى اومنه موز-
 ينى مرحوم اريم ايوان آندىم . بو بچين دوستى و خدمت يولداشى كيىمى تئدىم
 ائدى . گويما يولدان كئچر كن دوستنن بورادا باشايان دول آروادلارنى
 زيارت ائتمكى موزينه بورج بيلميش . من : اللهين وئردىم گيت ، اونى
 قوناق ائدىم . او ياندا ، بو ياندا ، دانيشديق ، نهايت ، دو بروفسكى دئدىم .
 موزده ، من نوز دردىمى آچيب اونا دئدىم . كنرال اوزىنى تور شوتدى .
 « قريبه ائشدى . من دو بروفسكىنن هر كه دگيل آساق مشهور وارلارلا

بهجوم اشدبکینی اثنتیسم . جنی پتله آداملارین وار - بوخلارینی تامیله
 غارت اثنتیکه ، اونلارلا باری بولور . آدام اولدورمگده ایسه هیچکس
 اولی اتهام اثنته میشره . بورادا بیر حیله زاد بوغدور که ، امر اشدین ،
 قولوقچینیزی بورایا چاغیر سینلار . او کری چاغیر ماغا کتسولر ! اوکلدی و
 ژنرال کوره - کورمز یترنده دونوب قالدی . « قارداشیم ، بیر هل
 لمت کوروم دو بردفسکی سنی نه جور غارت اشدین آسماق ایسته بیر میش »
 نوکریم تیره مکه باشلا ییب ژنرالین آیانلارینا بیلمدی . « آناچیم مقصرم
 شیطان منی بولدان چهار تدی . یالات دانیشیشام » . « پتله ایسه دییه
 ژنرال جواب بریدی . اوندان بوتون احوالاتی . نه جور اولمشا خانه نقل ائت من ده
 قولاق آسیم » . نوکر موزینه کله بیلمیدی . « هه ، نه دایانسان ، دییه
 ژنرال دوام ائتدی ! - نقل ائت کوره سن گلدین ؟ » - « قوشاشام »
 آماجی یانیندا راست گلدیم ، آناچیم » . « او سته نه ندی ؟ »
 « منین کیمین آدامی اولدیمسی ، هارایا ونه ایچون کتشدیگیسی سوروشدی . « باخشی
 بس سونرا نه اولدی ؟ » - « سونرا او ، مکتوبی و پوللاری طلب ائتدی »
 « هه ، سونرا ! » - « من مکتوبلا پوللاری اونا ویردیم » . « او
 نه ائتدی ؟ هه ، نه ائتدی ؟ » - « آناچیم مقصرم » . « باخشی ، سوله
 کوره ، او نه ائتدی ؟ » - « او ، پوللاری دا ، مکتوبیدا منه قایتاروب
 ددی : باخشی یول ، کتت ، پوللاری پوستایا وئرا » - « سونرا ! » -
 « آناچیم مقصرم » - « من سنین حدیثی گوسته ردم ، - دییه ژنرال
 آچیلانندی ، - سیز ایسه ، خانم ، بو دل ، دوزه نین صندوقینی آختارماغی امر
 اشدین و اولی منیم اختیاریم وئرین ، من بولین تیبیبی ائدرم . بیاین که ،
 دو بردفسکی موزی ده غواردییا ظابطی اولموش ، او نوز بولدایشنی سنیستیز »

من بو زمان ذات عالیترین کیم اولدیغینی باشا دوشه به یاشلادیم و
اونایه دیکه بک بیر سوزیم قالمادی . سوریجبار کالیسکابه سربیدیلر - بوللاری
تاپدیبار . ژنرال ایسه ، بیزده نهارائیتب درحال کتندی ونوکریده تویله
برابر آپاردی .

او بیری کون نوکریمی مئشه ده ، بالوط آغاجینا سارینش و چوکه
آغاجی کیمی سویولوش بیر حالدا تاپدیبار .

هامی خصوصیه خانم قیزلار بویوک بیر سکوت ایله آنا-اساویشانین
حکایه سینی دینله پیریدیلر . قیزلاردان چوخی خصوصیه راد کلیفین سری قور-
خولار ایله دولی رومانلاری تاثیرینه دوشموش خیال پرست ماریبا کرپاویونا
دوبروفسکینین سیماسیندا رومانیتیک بیر قهرمان کور.رک اونا قارشی گیزلین
بیر حسن توجه دویدی !

کرپل بطروویچ :

- آها ، - ددی ، - بو لاپ پترینه دوشدی . نشانلاری او خوبوت
قولاق آساق اونلاری بیلدک بیس اولماز . ایشدر گوزیمیزه ساتاشا ، الیبیزدن
قورتارا بیلمز .

معال پرستای جییندن سون درجه لکه لنیش بیر کاغد چیخاریب
وقار ایله آچدی ، آواز ایله اوخوماغا باشلادی .

« ولادیمیر دوبروفسکین ۴-وز کتچیش گوستریشاری اوزره ترتیب
اولونیش نشانلاری ؛ ایگیرمی اوج یاشی واردر ، اورتا بویلی ، تیزاوزلی
ساققالینی قیزخیر ، قونور گوزلری ، خرماهی ساچلاری و دوژ بورنی واردر .
خصوصی علامتاری یوخدر »

کرپل بطروویچ :

— ایله و ، دییه سوروشدی .

پریتاؤ کاغذی بوکه — بوکه :

— ائنه بو ، — دییه چاب وئردی .

— تبریک اندیرم ، جناب پریتاؤ . اما انا قریبه کاغذدر هالبو نشانلاز
ایله سبز دویدورفسکینی تئز تا بارسینیز . آخر کیمین بوئی اورتا ، ساچلاری
خرمایی ، بورنی دوز و کهزاری قونور دگلدیر ا مرج توتارام که ، دوز
ئوچ ساعت دویدورفسکی ایله اوز — اوزه دوروج دانیشسان ، کئتده راستینه
دوخه نین حکیم اولدینی باشا دوشوزسن داما هنج بیر سوزیم یوخدر ، مامور
لارین عقلی باشلاری واریش !

معال پریتاؤی کاغذینی اصولیجا جیینه قویوب دنیز — سویلهز کلملی
قازائینه سوخولدی ، خدمتچیلر ایسه ، بو وقته کیمی بیر نجه دغه قوناقلارین
اطرافینا دولایب قدحلرینی دولدورمیشدیلار . بیر نجه داغ و تسمیلیات
خرابی شیشه لرینیت مانتاری کورولتی ایله آچیلیب قوناقلاراشامپانیسکی
آدی ایله تقدیم اووندی . قوناقلارین چهره لری قیزاریردی ، سار اوچالیر
دانیشتلار رابطه سیز و داما کیملی بیر شکل آیردی
کریل بطروویچ سوزینه دوام ائدهرک :

— بوخ ، ییز بیرده مرحوم تاراس آلكسه بویج کیملی معال پریتاؤی
گورمه ریک ! دیردی — او ، کوزی آچیق و جرتلی بیر آدام ایدی تاسف
فولسون که ، ائنه بیر قوچاغی باندیردیلار ، ساغ اولسا ایدی قولدوردسته —
سیندن بیرجه نفرده اولسون اوئین الیندن قاجیب قورتارا بیلردی . بیر — بیر
همیسی اولایاردی — هنج دویدورفسکی توزیده یاخاسینی اوئین الیندن قورتاره
بیلردی تاراس آلكسه بویج اوئیمان بول آمانغینا آلاردی ، امانوئینی ده الین

جوراخماز ایدی . مرحومین خاصیتی بئله ایدی . ایندی گورونور ، باشقاچاره
 یوخدر ، کرک من توزیم بو ایشه قاریشام و نوکهرلایی گوتوروب قولدور
 لارین اوستینه گندم . هله بیرنجی دفعه ایکیرمی آداملاق بیر دسته دوزلدهرم ،
 گنذب قولدور میشه لیکنی نیز له بیراز ؛ منیم آداملاریم قورخاق دکیلر .
 هر بیر تله باشینا آبی اوونا گندير - قولدور لاریت قاباغیندان قاچار
 لار . بو سوز لری ائشیتدیکده آنتون بانوتیچ توز قبالی باللی دوستینی
 خاطر لادی ، اودا بیر وقت ظرافت قربانی اولاراق آیینین بجه سینه کتچبشدی
 اودو که :

— آتا جینیم کریل بطروویچ ، آیینز دورورمی ؟ — دییه سوروشدی
 کریل بطروویچ :

میشا همینی سیزه باغیشلادی . دشت ائنده شرفاقی بیر مولوم ابله
 مولدی دییه جواب وردی و ده فورزی گوستره رک : میشانی مغلوب ائندن ده
 باخ اودر . سن منیم فرانسیزیماملی باخ . او ، دمک هیب اولماسین . . .
 سنین انتقامینی آلدی . . .

اواحوالات یادیند ادرمی !

آنتون بانوتیچ قاشینا — قاشینا :

— نیچه خاطریمده دگیل ، چوخ باغشی خاطرلاییرام . دندی . — دکنه لی
 میشا اولموشدر ، چیف میشایا ؛ والله چیف ا نه مزه لی ، نه عقلی حیوان
 ایدی . داما اونین کیسی آبی تا بمازسان . پس مسیو اوننی نه ایچوب
 اولدوردی ؟

کریل بطروویچ اوننی احاطه ائندن هر بیر شیته فخر ائتدیگی ایچون ،
 توز فرانسیزین قهرمانلیغینی بویوک بیر راضیق ابله نقل اتمک باغشادی .

قوناقلار ميشابن تولومي حقيبنده كي حكايه ني دقت ايله دنيله بهرك ، حيرتله ده فورزا باخير ديلار . ده فورزانين قوچاقليقي حقيبنده كشدن بو صعبتن خبري اولماديني اچون ، راحتجه توز يئرنبده اوتوروب دجل شاگردنه اخلافي توصيه - لر ائدبردي .

اوج ساعته ياخيبت دوام ائتمه نهار قورتاردى ؛ اتوصاحي بيك دستماليني ميز اوزه رينه قويدى ، هاشمى قاليب قوناق اوتاغينا كچدى . اورادا اولاري قهوه قومار وشمك اوتاغيندا بو قدر شمه ايله باشلانان كيچيك سوني كوزله ييردى .

اون ايکينجى فصل

يير شجه گون كچندي دفته لايق منچ بير شيشي باش وئرمه دي يوكرم وافيكيوبه ساكنار ينين حياتي بير چوره ايدى . ككريل بطر وويچ هر گون اووا كئدبردى ، مارييا كريلوينا مطالعه ، كزيتتي موسيقي درساريله . مشغول اولوردى اونى خصوصا موسيقي درسلي چوخ مراقلا دبردى . او توز قليبني آئلاناغا باشلادى و غير اختياري بير كدر ايله گنج فرانسوزن ياغشى چهلرين قارشو لاقيد اولماديني بوينا آلدى فرانسوز ايسه احترام و جدى بير لياقت حدودبندان چيغما يارات قيزين غروريني قورخماق شبهه لريني تسكين ائدبردى . مارييا كريلوونا كئتديكجه اكلنجه لي بير عادته داها آرتيق بير اعتماد ايله تسليم اولمادا ايدى . او ده فورزه سيز داربغيردى . ده فورز بانيندا اولماباندا ، هر دقيقه فكرنبده او جانليردى هر شين حقيبنده

اوپن راینی سوروشماق ایسته بیردی و دائم اوین ایله راضیلاشیردی. اولسون
 که مارییا هله اونا ورولمامشدی لاکن بیرینجی تصادفی مانه و یاخود طالعین
 آتیرین بیر تمقیبی اوین قلمینده احتیاص آتیشینی یاندیرمالی ایدی
 بیر دفعه مارییا کرپلوونا سالونا کلرک اورادا اونو گوزله بن معلمی
 ونکی قنچمیش هیجانلی بیر حالدا گوردیکده حیرت ائتدی . نورت پیاونوی
 آچیب بیر نئچه نوتا چالدی لاکن دو بروفسکی باش آغریسی بهانهسی ایله
 عذر ایسته ییب درسی کسدی و نوتالاری نورتک گیزلینجه اونا کیچیک بیر
 مکتوب و نردی مارییا کرپلوونا تفکرلشمه به ، مجال تاہمادان مکتوبی قبول
 ائتدی و همان دقیقه # پشیمان اولدی . لاکن دو بروفسکی آرتیق سالوندا
 بوخ ایدی مارییا کرپلوونا نوز او تاغینا کندیب مکتوبی آچدی و آشافیدا کیلاری
 اوخودی :

» بوگون ساعت یئددی ده کیچیک چای یانیندا کی تالواردا اولون من سیزینله
 دانشیالی یام «

مارییا کرپلوونادا شدتلی بیر سراق او یانیدی . او چوخدان هم قورخومده
 آرزو ایله معلمین عشق اعلان ائده چکینی گوزله بیردی دوباقدا اولدی بی
 هتین احتیاضینی ائتیمک اوین ایچون خوشدی لاکن او بئله ایضاحاتی سور
 وضعیتنه گوره نتیج بیر وقت اوینلا ائولنه بیلیمک بیر آدامدان ائتیمکین اونا
 هیب کتیره چک بیر شئی بلم لیدیغنی دا حس ائیدیدی او گوروشه کتیمکی قطع
 ائتدی لاکن معلمین عشقینی بیلدیرمه سینی نه سرعت ایله قبول ائده چکینده متردد
 ایدی . اوین سوزلرینی زاده گانچاسینا بیر غضبیله دوستانه بیرلطیفه و یا
 ساکت بیر مزاحیتله قارشیلایمالی اولدیغنی بیلیدیدی . بونینلا بئله او هر دقیقه
 ساعته یاخیردی هوا قارالدی شمار یاندیریلدی کرپیل بطر ووج قوناق کلش

قونشیلاری ایله بوستون اوینامالما اوتوردی، بشک اوتاغینی ساعتی یشددیه اون بش دقیقه قالدیفینی ووردی مارییا کریلوونا یاواشجا آرتیرما یاچیغدی اطرائی کوزدن کچیریب ماغایو کوردی گنجه قارایلیق ایدی گوک اوزی قارابولوتلرایله شور تولوشدی ایکی آددیم ایره لیده هنج بیر شئی کورمک اولوردی لاکت مارییا کریلوونا قارایلیقدا تسانیش چیغیر لار ایله گتدیردی بیر دقیقه سونرا تالوارا یتیشدی. نوزینی ساکت اتمک وده فورژین قارشینا لاقید و تمکینلی بیر حالدا چیضاق ایچون بورادا دایاندی . لاکن دفورژ آرتیق اونین قارشیندا دایانیشدی

ده فورژ باواش و معزون برس ایله :

- رجای رد ائمه دینکیزه کوره سیزه تشکر ائدیرم ، دئدی اگر گلیمه راضی اولماسا دینیز منی سون درجه مابوس اتیش اولاجا دینیز .

مارییا کریلوونا اولجه دن حاضر لادیقی جمله لر ایله دئدی :

- امیدوارم که سیز منی بو گذشتیم مناسبتله بشیمان اولماقا مجبور ائتیه چکسینیز .

ده فورژ سوسور و نوزینی . اکت اتمک ایستر کیسی کورونور نهایت :

-- وضیت طلب ائتدیگی ایچون من سیزی ترک ائمه لیم ، دئدی احتمال

که سیز تزلیمکه ایشیده چکسینیز . . . لاکن آبریق قارشیندا من نوزوم سیزه

ایضا حات و نر مه لی بم .

مارییا کریلوونا هنج بیر جواب و نر مه دی او بو سوزلری کوزله دینگی

هشق اعلامین مقدمه سی ظن ائدیردی .

معلم باشینی آشای سالاراق :

من سیدین ظن ائتدیگیز آدام دگیلم ، -- دییه سوزیه دوام ائتدی من

غرائس ده فورژ دگیل ، دو بروفسکی بم .

مارییا کریلوونادان بیر جنیرتی قوبدی .

-- الله خاطرینه ، قورخامین سیز منیم آدیمدان قورخامالینیز بل من

گاتالیزین بیر پارچا پوره کت معرور اتدیگی آنا یوردیندان قوودینی و
 بو یوک یوللاردا قولدورلیغا گوندردیگی همان بدبختیم لاکن سیز نه اوؤنیز
 ایچوت نه ده اوین ایچون قورخماق لازم دگیلدر . هرشی قورتارمیشدر
 من اولی باغیشلا میاشام ایشیندیرت سیز او نا نجات وئردینیز . بیرنجی قافل
 قهرمانلیقیم اوین باشندا پارتلامالی ایدی من یانغینی هارادان باشلاماق
 مارادان اوین باتاق اوتاغینا گیرمک و اوین قاچا یله چکی یولاری نجه که چکیمدن
 یوتری نجه دوزتمک ایچون اوینیزین اطرافینی گزدیکیم بیر دقیقه سیز کوکلر
 یردی کیسی یانیدان کچدینیز او زمان قلبیم مقلوب اولدی من سیزیت
 یا شادینیز اوین مقدس اولدینغی و سیز من ایله قان دوگونلری ایله باغلی اولان
 کیسه لرین منیم لمتاریمه نشا . اولما باجاغینی دوشوندیم و انتقامدان بیر دلیلکدن
 حال چکر کیسی ال چکدیم .

ویکتور هوگو

(۱۸۰۲ - ۱۸۸۵)

بووک فرانسه رومانچیسی ، شاعری او فرانسه روماننیکارینین باشچیسی .
ویکتور ماری هوگو ۱۸۰۲ - ۱۸۸۵ نجی ایلمده دوغولوشدر . او ، خیردا بورژوا
نساینه منسوبدر . آنجاق بونسل اجتماعی حیاتدا سرعظه ایره ایلمه میش وهوگو نینه
آناسی نابولیون اوردوسیندا ژنراللیقا قدر یوکسامیشدی .

هوگو نین اوشاقلیق ایلمری مارسه لده ، کورسیکا دا ، ایتالیا دا ، مادریده
کنچیشدر . اونین آناسی بو یشرلرده اولدیغی مدترده عاتله سی ده نوزی ایله
اولوشدر . اولار نثر - نثر پاریده قاییداردیلار . ویکتور هوگو اون
ایکی یاشیندان اون آننی یاشیناندر < بووک اودوویک > ایسه سینده
اوخوموشدر . او ، اون دورت یاشینان ادبی اثرلار ، بازماغله
باشلامیش ، کلاسیک ادبیاتدان ترجمه لار اتمیش و اون بئش یاشیندا اولدیغی

زمان آکادمیاتین اعلان اتدیگی مسابقه یه یازدینی بیر شهر اچون فخری تقریظ
 آلبشدر، اون یئدی یاشیندا ایسه، یازدینی ایکی یوئه ما اچون ایکی
 مکافات قازانیشدر. او، ۱۸۱۹ - ۱۸۲۱ - نجی ایللرده ادبی بیر مجله
 (« ادبی محافظه کار » آدلی مجله) نشر ائدی. بورادا او هم شعرلر، هم ده
 تنقیدی مقاله لر یازیر. او، هله ایکی رومی یاشلاریندا یازدینی بیر اثر اچون
 ان حالی مکافات قازانیر. ۱۸۲۳ - نجی ایله هوگونین شعرلرینین بیرینجی
 جلدی چاپدان چیخیر. بوندان سونرا تشکیل ائدیان رومانیک یازچیلار
 درنگی و اولارین چیخارتدینی مجله هوگونین یارادجیلرینا بویوک بیر تاثیر
 ائدی. هوگونین ۱۸۲۴ - نجی ایله چغان شعرلرینین ایکینجی جلدینه یاز-
 دینی مقدمه رومانیکلرین بیاننامه سینه چور یایر. رومانیکلر و اولارین ان
 گورکملی اولان هوگو نوز قارشیلاریندا صنفی مبارزه نی « قارداشلیق »
 و « برابرلیک » تیایغاتی ایله عوض ائتمک و مبارزه ائدن طرفلری اخلاقی تریبه
 واسطه سیله بورژوا دموکراتیزمی اساسیندا باریشدیرماق مقصدینی قوبوشدیلار.
 بو مقصد نوز - نوزلیکینده، البته که سهو و اساسیز ایدی؛ لاکن
 بو مقصدله یارادایلریش اثرلر، او بیکنیف اولاراق، بورژوا جمعیتین، حا-
 کلرین، قانونلارین چور و کلیکینی افشا ائتمک ایشینده مهم بیر رول اویناییردی.
 ویکتور هوگو فرانسه رومانیکلرینین باشچسی، رهبری اولوشدی.
 او، هم یازدینی مقاله لری، هم ده نوز ادبی اثرلری ایله فرانسه رومانیتوز-
 مینین اساسینی قوبیش، اولین غلبه سینه نائل اولوشدی.

ویکتور هوگو ۱۸۴۸ - نجی ایلهده ، بیر جمهوریتچی اولراق ، فرانسه
علی مجلسینه عضو سئچیلیر ، او ، بولکه نین اجتماعی سیاسی حیاتیندا اشتراک اندیر
۱۸۵۰ - ۵۱ - نجی ایللرده ناپولیون اودوویک ملی مجلسی داغیدیب نوزینی
امپراطور اعلان اتدیگی زمان، هوگو اوین بو نشیینه همتله مقاومت گوستیریر
بولین نتیجه سینده ده فرانسه دت چیبیب کنتله اولور ، اوزون مدت
خارجده قالمالی اولور . اوخارجده ده فرانسه ده کی سرت قاعده قانون و
تضیقار علیه چالیشیر .

ناپولیون اودوویک ۱۸۵۷ نجی ایلهده بیر عفو عمومی اعلان ایدیب
سیاسی قاقینلرین فرانسه یه قایتماسینا اجازه وئریر ؛ لاکن محکم بیر مبارز
اولان هوگو او اجازه دن استفاده ائتمیر و فرانسه یه قایتیر ، او دیر سکه
«فرانسه یه آزادلیق قایتدیغی زمان من ده قایدارام ؛ او ، دندبگین اوستینده
محکم دورموش و فرانسه یه یالیز ۱۸۷۰ - ایلهده قایتیبشدی . بو زمان آرتیق
اودوویک ناپولیون تغدن سالتینیشدی .

هوگونی یوزمیلر غنی قارشلایر ، بو قارشیلار انقلاب وادیات بایرامینا
چتوریلیر .

او ، بنی دن ملی مجلسه سئچیلیر . باریسده کومونا اعلان ایدیلدیگر زمان
او ، کومونا طرفینه کئچیر ؛ آنجاق او ، کومونانیجی مرامنامه سینین پارلامنت
اصولی ایله حیانا کئچیرمک فکرینده اولدیفیندان ، کومونا اوغروندا سلام
حلی مبارزه دن چکینیز . او ، بروسله کئدیر و کومونا مغلوب ایدیلدیکن
سورا ایسه ، او ، کومونارلاری وهرسال جلادلاریندان مدانه یه گیریشیر .
هوگونین کومونا اوغروندا سلاحلی مبارزه دن چکینه سی کیسی حاللار اوین
سهو بیر بولدا اولماسیندان ایره لی گلیردی ؛ چونکه او نوزینی خیردا بور-

خودا مفكوره سی تاثیریندن قورتارا بیلمه میشدی . لاکت بونا باخماپاراق ،
 ویکتور هوگو :وزانلریتمده استعمار ، آچلیق؛ سفیلیک ، جنایت و بونلاری
 حوقوران اجنماعی قورولوشی یوکسک بیرصنئتکارلیقلاتنقیدوافشا اتمیشدر ،
 جو ایسه ، نوز زمانیندا کیش زحمتکش خلق کتله لرینین انسانا لایق حیات
 طوغروندا مبارزه لریتمده اولارلا مین درجه ده کومک اتمیشدر .

هوگوئین آن مشهور اثرلری « سفیلر » « نوتردام کلیساسی » ، « گولن
 آتام » ، « ۹۳-نجی ایل » و سائرهدر .

ویکتور هوگو ۱۸۸۵-نجی ایلین مای آیندا اولموشدر . اونین دفن
 ائدیلمه سینجه بیر میلیون قدر آدم اغتراک اتمیش و اوگون بوتون فرانسه ده
 حاتم اعلان ائدیلمیشدی .

فاوروش

بیر اوغلان کنجه وقتی بولوارین یان خیابانیله پاریس
 یاخینلیغیندا اولان فونته نبلو قایولاریتمدهوغرو کئدیردی .
 چوجوق سولمون اوزلی ، آریق و چندیر کئیمای ایدی .
 لاکنتیه کئیدیکگی بو یوک کیشی تومانی و اسکی قادین دونی اونی
 باخشی قیزدیرما ییردی . فیوزال آیی ایدی . قیش کوله کلری
 وییلدا ییردی . لاکن بونلار چوجوغا تاثیر ائتمه یر میش کیمی او

آغیز درلوسی ماهنی او قویاراق بوش کوچهنی نوز سسیاه
دولدوروردی .

بو اوغلانین آدی غاوروش ایدی . بو اونین آنادان دوغولدوغی
زمان آلدیغی حقیقی آدی دگیلدی، بو آد اونا کوچده وئر یامیشدی
بو آدین اونا کیمین طرفیندن وئر یلدینگی ده معلوم دگیلدی .
اونین آتا - آناسی کیزلی ایشلاره مشغول اولاردیلار اونین
فامیلیاسی ته ناردیه ایدی . آناسی - ته ناردیه نین نوز دئمه
هینه کوره او ؛ وقتیاه سالدات اولموش، سون زمانلاردا میخانه
ساخلامیش، داها کئچمیشده ایسه سور کونده اولان شیهه لی
آداملارین باتا فخانه چیسلی اولموشدر .

غاوروشین آتا - آناسنین ظاهری کورونوشلاری اونلارین ایشینه
موافق ایدی . بیرنجی باقیشدا آناسنین اوزی آدا قدا بیر اعتنا
سیزلق دوغوروردی ؛ او هر طرفدن دوغونلوق و سر ایله
بورونمیشدی . اونین بیر سوزی ویا بیر حرکتی کئچمیش حیاتیله
کیزلهن سزاری آچماق ایچون کفایت ائدردی
غاوروشین آناسی آناسیندان اون بش یاش کچیك ایدی .
کنجایکنده او ، رومان او قوساقلا مشغول اولموش، قوجالارکن

یوغون لاشمش، ظالمشمیش و ارینین دهله- دوزلغینا یاردیم
 ائتمگه باشلامیشدی. اونلارین اوشاقلاری دا واریدی. اوشاقلارین
 ایکسی قیز، اوچی ایسه اوغلان ایدی. قیزلار آتا - آنالارینین
 یانیندا یاشایرلاردی، اوغلانلاری ایسه نه آتاسی، نه آناسی
 سئویر، نه ده هارادا اولدوقلارینی و نه جور یاشادیقلارینی بیلیر-
 دیار بویوک اوغوللاری غاوروشین یئددی یاشی تمام اولاندان
 قاپودان قوودولار و سوزرا بیر داما اولینلا مرقلانما دیلار
 یالنیز نوز باشیذاورا خیلیمیش غاوروش، پاریسده کوچه اوشاقلارینا
 وئریلن «هامهن» آدینی آلدی

پاریسده کوچه اوشاغی - یئددی یاشیندان اون اوچ یاشینا قدر
 کولر اولزی بالاجا بیر مخلوق قدر. او هر کون بیشه بیلمز،
 آنجاق هر کون ایسته سه تیاترا گنده بیلر.

اونلار یانلاریندان آدام کنج دیکینی کوردو کلری زما- آن
 چورهک «قازانماق» لازم گلمدیگینی خاطر لارلار . سس . کوی
 و اویون بیر آن کسلیلیر و اونلار های بوجه کی ویا بیر
 جوداق یاسمن آلماغی تکلیف اندیرار. فقط بو اوشاقلار پاریس
 اطرافیندان اوزا قلاشماغی قرار لاشدیرا بیلمز لر . شهر حدودی

اونلارین ملکلرین سونی در . کوچه اوشاغی شهری سنویر و اوندان
چوخ اوزاقلاشماغا راضی اولما بیلمه بیر .

غاوروشین آرتیق اون ایکی باشی تمام اولماق اوزره ایدی .
اونین عائله بی اولماسینا باخما یاراق ، او بوتون عمرینی کوچه ده
کنچیر میشدر اونین قابی بوش و دوتفون اولسادا ؛ او حقیقی
اوشاق کیمی کولمک و شولوقلوق اتمکدن اوزاق دگیلدی .
او ، بشاش ؛ چنوبک مزه لی ، سولغون ، فقط دیری اوزلی بیر
اوغلان ایدی ؛ اونین هنج بیر شی : چوره گی ، ایستی یتری ،
اوقشایانی بوخ ایدی ، بونینلا بئله او نوزونی خوشبخت حساب
اندیردی . چونکه او آزاد یاشاییر و کیمسه دن آسیلی دگیلدی
اوندا هر دن بیر ایکی - اوج آبداییر دفعه اولرین خاطره
سی جانلاندی او زمان او نوزینه ؛

- بیر گندیم آنامین یانینا - دییه ردی .
او ، آنا - آناسمینین یانینا کلدیکی زمان یوخسولایقا و امینه
سوزلیکه تصادف اندیردی . چونکه بو وقتارده ته ناردیه تمامیمله
مغلس اولموشدی . اونین میخانه و چاپخانه سی بورجی عوضینده
آلینمیشدی . بو وقتدن او اسکی آواره بوتون سمینی هر نه ایلله

اولورسا - اولسون ، زنکین لشمکه صرف ائدیدی
تک - تک کورون بو قوناق هنج بیر گولرشاه قارشیلانماز
ایدی . او ؛ سوپوق اوجاغا و سوپوق آنا قلبنه راست کاردی .
انوه داخل اولارکن اوتدان :

- هاردان گلیرسن ؟ - دییه سوروشاردیلار

اودا جواب وئرهردی : - کوچهدن .

گئیرکن سوروشاردیلار : - هارا گئدیرسن ؟

او ، - کوچه یه گئدیرم ، - جوابینی وئرهردی .

✱ * ✱

دییه سن نه ناردیه زن « منفعتلی ایش » حقنده کی خیالی
یترینه یشته جکدی . او ، بیر نچه ایل اول راست کلدیکی بیر
قوجا دولتاینی تعقیب انده رک آلداتمیشدی . جنایتین اولماسینا
آز قالمیشدی . نه ناردیه زن دسته سی و اوللارین بشتن نفر جنایت
بولدایشی بیچاق و کئندبر ایله سلما حلامیش حالدا ، سلاحسیز
آدامین اوزهرینه آتیماق اوزره ایکی تصلاف نتیجه سی
اولراق یولیس مفتشی همان باتاقخانه یه گلیمیش و حیله گرجه
سینه دوزله میش بو ایشین قارشیسنی آلمیشدی . هاموسنی و او

جماعت دن ته ناردیه نین نوزونی ، آروادینی و قیزلارینی دوتاراق هر
بیرینی آیری - آیری حبسخانه لره گوندردیار * بو حادثه ،
غاوروشین نوز عائله سینی کورمکه کاندیکی سویوق فیورال
گونئی عرفه سینده اولموشدی .

ته ناردیه نین عائله سینده غاوروشدان باشقا بیر بیس و
او بیر بیسدی یاشیندا ایکی اوغلان واریدی . مهربان آنا - آنا
لاری اوشاقلاردان باخالارینی قورتاماچ ایچون اوللاری بیر آروادا
قاپشیرمیشدیلار . آرواد ، اوشاقلاری یتیم آدیله کوستره رک ،
گذرانینی قازانیر و بونین عوضینده اوشاقلارین آنا - آنا لارینادا
پول و ثریردی . بو آرواد دا ته ناردیه یه یاخین اولان اوغرو لاردسته
سینه منسوب ایدی

ته ناردیه نین عائله سی دوتولارکن ، بو آروادی دانتز آرابوب
قایمیش و حبسخانه³ سه ساله یشلاردی . آنا آدینی و ثردیکاری بو قادین
آپارلمارکن اوشاقلارداال حیاطدا اوینایر دیار . اولار قاپتدیقاری
زمان قاپوئی باغلی گوردولر . قارشیدا کی انوده یاشیان چکمه چی :
سیز ، آرتیق بورادا یاشاما بیر سینیز ، - دندی . . ردا اولونیز

اوفار گشتديار؛ بويوك قارداش بالاچانين ايندن دوتموشدى .

اوفار كوچه لرده قسمت آرديتجا كزمكه باشا اديار

غاوروش بو سو بوق فيورال آقشاميندا ديشلرى سو بوقدان بير -
چيرينه دكه - دكه بير تيق يالتايلارى اگنمنده . حبر تله دلاک
دكانى قارشيسيندا داياندى . وقتيله اوغورلادىغى وشارف يئرينه
ايشلتديكى قادين شاننا بوروندى . غاوروش دلاک دكانى نين
بئجره سينه نوپولميش دارايى گئيملى وباشيندا گل اولان كه لينه
چورولميش كيمي كورونوردى . حقيقتده ايشه او ، بئجره ده كى
سابونلاردان بير يارچا چبر پماغين ممكن اووب . اولمادىغى
بوو صابونى باشقا بير دلاکه ساتاراق يول آماغى دوشونوردى .
او ، هر دن بير سحر ينمه گينى بوجور صابونلارين حسابينا
يقيهردى . او ؛ بو « ايشه » « دله كى قير خماق » آدينى
وئر ميشدى .

كه لينه تماشا ائده رلك ، كوزونين او جى اى صابونا باخبر و ديشلرى
آراسندان ميريلدانا بىردى :

- سالى كونى . . . سالى كينى مى ؟ . . . سالى كونى اولسا

كرك ۰۰۰ هله ، سالی كونی .

كیمسه رهئج بیر وقت بو سوزلارین کیمه عائد اولدوغنی
بیلمیردی . اگر بو سوزلار اونین آخرنجی دفعه نه وقت
فهار ائتمه سی باره سینده ایدیه ، او وقتدن ارج کون کئچمشدی .
چوکه بو کون جمعه کونی ایدی . دلاک سوبا ایله قیزدیرلمیش
دکانیندا بیر بیر مشتری نین اوزونی قیرخیر و هردن بیر
دشمن نظریله قبوداکی ؛ فکرینده بیر شئی کئچیرتدیگی
بیاینن ، اللرنی شالوار جیبینه قویموش ، اوشومیش کوجه
اوشاغنا باخردی .

غاروش گه ایینه وصابونلارا باخارکن ، ایکی اوشاق بیر
بویوک . او بیر خیردا قورخا - قورخا قاپونین دسته سینی
چئویررک ایچری کیردیلر و سیزلایاراق بیر شئی - احتمال
که ، صدقه ایسته دیلر . هر ایکی سوی بیردن پانیشیردی ؛
اونلاری باشا دوشمک چتین ایدی ، چونکه خیرداین سوزلاری
هیچ یقلار ایچریسنده بوغولور ، بویوگین دیشلاری ایسه
سویوقدان بیر - بیرنه دکیردی . دلاک آجیقلی اوزله
اونلار طرف دوندی . ساغ الیندن اولگوجی بوراقمایاراق

بويوك اوشاغى ايله ، بالاجانى دا ديزى ايله ايتله يهرك كوچه په
آندى ،

اوشاقلار آغليا - آغليا ئوتوب كئچديلر . بوزمان شدتلى
ياغىن غماقدا ايدى . بالاجا غاوروش اوشاقلارى گوره رك اونلارين
آرقاسينجا بويوكوردى . اوشاقلارا چاتار كن شوروشدى :
- نه اولوب سيزه ؟ دونوز بالالارى .

بيز بيلميريك كئجه هاردا ياتاق ! - ديه بويوك اوشاق
جواب وئردى .

- ايله بو ؟ نه بويوك ايش ايميش ! بونين ايجونده آغلازلار ؟
سيز نه قدر احمقسنيز ! - ديه غاوروش ئوزونه بير حامى
صفتى وئرهرك علاوه ائتدى :

- اى جوجدار ، داليمجا كلين
بويوك جواب وئردى ،

- ياخشى .

اوشاقلار آغلاماغى بوراخاراق ، اونين دالينجا كئتمكه
باشلاديلار .

غاوروش اونلارى « سەنت آتوآف » كوچه سوله باستيله

دوغری آبار بردی . او ، نفر تله دله گین دکانینا با تاراق :
- بو آدم دکیل، ایلاندر . دایان بیر ، بونی سنه گوستره رم؛
- دیبه میر پاندی و اونی هده لهدی .

او ، کوچه ایله گئدر کن دروازه آلتندا اون اوچ یاشلی دونموش
بیر قیزا راست گلدی .

قیزین اگنینه کی تومان او قدر قیسا ایدی که ، دیزلری
گورونوردی .

غاوروش :

- یازیق قیزا - دئدی . آباغیندا تومانی دا یوخدر . آن ،
بو سنین اولسون .

بوروندوکی شالی نوز اوستیندن گوتوره رک قیزین سو بوقدان
گوکزمیش چیکینلرینه سالدی . قیز تعجبله اونا باخاراق گوزله نیلمه بن
هدیه نی قبول ائدی . قیز تشکر بئله ائتمه دی .

غاوروش اولکیندن داها آرتیق تیتره بهرک دئدی :

- بونه در؟ یینه یاغیش ؟ اگر بئله گئتسه ، من کز مکدن واز
کنچمه لی یم . - سونرا وئردیکی شالا بورونموش دیلنچی
قیزا باخاراق دئدی : - اونین جانی بیر آز قزیشار .

اوشاقلارس سبز اونين دالينجا گئديرديلار . چورهك دكانى نين
قاباغيندان كئچر كن غاوروش اونلارا طرف دونهرك سوروشدى :

- اوشاقلار ، سبز يشمك يئميسيزمى ؟

بويوك اوغلان جواب وئردى :

- بيز سحر دن هئچ بير شئى يئمه ميشيك .

غاوروش ، يير تيمقلار نين اچير بيسيندن نه بى ايسه آراء اغا باشلادى .

او جيمطوبنى و جيري ق آستارلارينين آراسينى چوق آختاردى

و نهايت ممنون و سئوينجمله باشينى قالدير اراق :

- اوشاقلار ، دئدى . ساكت اولنيز ، بيز بو فينلا اوچيم زده

شام ائدهريك ، - ديهه سو * كوستردى . سونرا اونلارى

دكانا ايتمه ليهرهك ئوزى ده اونلارين دالينجا گوردى و پولى

دكانچى نين قاباغنا قوباراق امر ائتدى :

- بالاجا چورهك وئر ، اوچ هئره درغرا . كورد يگنيز كيهى

بيز اوچ كيشى بيك .

چوره كچى نين قارا چورهك كوتورد يگنى كورونجه آجيقلى

* سو - فرانسز پولى در . بديلم . بيز قوربگه ياخيندر .

بیر سناہ سوروشدی :

- بونہ در ؛ آغ چورہک وئر • لاپ اعلاسی اولسون ، من
قوناق ائدیرم •

چورہ کچی . گولدی و غاروشین طلبینی یئرینه بتیردی •
غاروش چورہک پارچالارینی کوتوروب اوشاقلارا پابلادی و :
- یئینیز ! . دئدی •

بو یوک اوشاغا ان بو یوک پارچانی وئردی . ئوزینه ایسه . ان
بالاجاسنی کوتوردی . هراوچی آج اولدوقلاریندان چورہ کی ده
آج گوزایکله یئدیلر • غاروش چورہ کچی نیدن باخیشیندا
غاراضیایق • اولدوغینی دو یاراق دئدی :
- کوچه یه چیخاق !

اونلار باستیله دوغرو کئتدیلر •
ان قدیم زمانلاردان بری باستیلین بیر بو جاغیندا بو یوک
هئیکل دوروردی • بو ، آغاج و سوو اقدان قاییریلیمیش •
فوت او جالیغیندا اولان بیر فیل هئیکل ایدی هئیکلین کوره گینده
کئچمیش زماندا یاشیل بو یا ایله رنگلنمش ائوه بنزر بیر
حفاره واریدی • اولدوزلی کئجه ده هئیکل آیدین و هئیکلی

گورورنمه ده ایدی • ایلدن - ایله بو یونده سیز تیکینتی داها
آرتیق اوچولور : ستونلارا اوخشا بان آیانلارنین آراسندا اوتار
گورکه ربر ، اطرافددا زییل وبالچیق آرتیردی .

غاوروش نوزیولدا شلارینی بورایا کتیردی • اولجه دن اوشاقلارین
قورخاجاغینی دوشونه رک ، اوللاری ساکت اتمک ایسته دی :
- اوشاقلار ، قورخما یین !

یاری داغیلیمیش دیوار اوزره بنده کهنه بیر نردبان قویولموشدی .
غاوروش نردبانی آسانلیقلا آلاق ، فیلین قاساق قیچینا
سسویکه دی ، نردبانین قورتاراجاغندا قارا بیر دئشیک گورونودی •
غاوروش نردبانی وده شیک اوشاقلارا گورستره رک دندی :

- نردبانا چیخاراق ایچری یه گیرین .

اوشاقلار حیرتله بیر- بیریسینه باخدیلار .

- سیز قورخورسنیز ؟ باخ : بدله ! - دییه فیلین آباغندان
یایشاراق نردبانسیر بدران ایچریسینده ده شیکه قالغندی •
بیر دقیقه سونرا او ده شیکدن ابرا چیخاراق پاپروس چکمکه
یاشلادی .

- چیخنیز ، گورورسبئز می که ، بورا نه قدر یاخشیدر ؟

نهایت ، بویوک اوغلان چیشماغا باشلادی و نیرمه - نیرمه بوخاری

قالخدی .

غاوروش اونا اورهك و تیریدی :

— قورخما ، باخ بئله ، جاسارتلی اول ، آباغینی بورایا قوی ، التیوتر .

اوشاق ده شیکه چاتدیقدا دئدی : — باخ ، بئله ها !

— ایندی منی گوزله !

و چئوبك بیر مبون کیمی فیلین آباغیله یتره سوروشدی ، بش یاغلی

اوشاقی گوتورهك نردبان اوزمه رینه قویدی و یوخاریداکی اوغلانا باغیردی :

— من آشاغیدان ایته لیه جگم ، سن یوقاریدان چك .

اوغلان بیردقیقه ده ده شیکین آغزینا چیشدی . غاوروش ایسه بوخاری

قالخاراق نردبانی ایچری ایته لهدی والیرینی بیر — بیرینه ووراراق قیشقیردی :

— بیز ، آرتیق ائوده بیک . بیز ائومیزده بیک ، اوشانلار ، سیز منیم

قوناغیم سینیز .

غاوروش دوغرودان دا ئوز ائوینده ایدی .

اوشانلارداها اولکی کیمی قوخما بیردی لار ، غاوروش اولارین فکرلش سینه

امکان و تیرمه دن :

— تئز اولون ، — دییه باغیردی و اولاری اوتاغین آشاغاسینا ، یاتاق

اولان یتره ایته لهدی .

یاتاق حقیقی بورغان — دوشه که اوتشاییردی . توزی ده بالش و برده دن

عبارت اییدی .

بالش حصیردن ، بورغان ایسه تازه بوزرنکلی قالبن بیر یون یارچاسیندان اییدی

-- ایندی آرتیق باتیز . من شیمی سوندیریم — دئدی .

اودايشا .. دايشا بالاجا اوشاخين اوستوني باسديريدي . اوشاق ،

.. نه باخشي نه ايستدو دئدى .

غاوروش حظايله بورغانا باخاراق :

-- بوني دا حيوانهانه دن گوتورميشم ، دئدى . دئدى . ميمونين اوستندن

گوتورديم . بوني دا زرافه نين يانيندان گوتورميشم ديه آلتاريندا كي حصيري

گوتوردى . حيوانلاردا بو جور شيار ايسته ديگين قدردر . . ن اونلارا

دئديم كه بونلارى فيل ايچون آباريرام ؛ اونلار آچيقلانماديلار .

اوشاقلار چيله كر و قوچاق غاوروشا قورخاچاق و حرمئلى بير نظاره

چاخيردبلار .

بويوك اوغلان حور كوموش بير حالدا سوزوشدى : دئمك سيز بوليسلردن

قورخماير سينز .

بوليس دئمك لازم دگيل « توخماق » دئمك يان ؛

غاوروش دوغما قارداشلارى اولدوغيني بلييه ديگي بو تصادفي يولداشلارينا

ياشاماق حكمتاريني بئله نوكره ديردى

بونلار دوغوادوغي زمان ؛ غاوروشين آنا و آناسى اونى چوقدان كوچه

آتميش و بويوك شهرين بوتون وحشتلى اچريسينده توز باشينا بوراخيشدى

ماوفان قوتاه نيردى . كوك كورواتوسى و ايلديرم چاخيشنى آراسندا

ياغان ياغيش بويوك قباين بالارينى دوگه چله بيردى

ياغيش بيزى ايسلادا بيلمز ؛ قيشدا ايسه دوندوراجا قدر .

.. ياتين ؛ دئدى .

ايشيق سونر -- سونر بعض تكانلار شېكتهنى حر كته كئيرمه كه باشلادى --

سانكه بير آدام دبرئاق و ديشارى ايله شېكتهنى ديديردى .

بالاچا، بیش باشلی اوشاق بو سسی ایشدر - ایشتمز دیرسکی ایله
جوپوک اوغلانی دوسو کله دی . لاکن ، بوپوک اوغلان غاوروشین امرینه قولاق
آساراق یانیشدی بوپوک اوغلانین یانیشنی گورونجه چسارتلنرک غاوروشی
حسله دی :

دینله بین ، او نه در ؟

تازه چه گوزلرینی یوموش اولان غاوروش آچیقلامادان چواب وئردی :

— او ، سیچا اولدر .

— بو سیچا اولار بیزی ده یتیه بیلرلر می ؟

— بوخ آ... سن قورخما ، اولار بورایه کله بیلرلر . بیرده من سین

یاییندایام ، نه دن قورخورسان . آل منیم الیمی ، داها دانیشما ، بات ! — دیه

غاوروش چواب وئردی .

اوشاق غاوروشین اینی آلاق موزونه یایشدیردی و ساکت اولدی .

هوایشیقلاماندا غاوروش قالغراق اوشاقلاری اویاتدی . اولاری اورادان

چیخارتدی . اولارلا چوره ک قرینتیلرینی بولوشدی و سونرا قازداشلارینی

اویق موزونی تریه اتمش اولان مرحمتلی کوچه به تاپشیراراق کتندی .

او ، اوشاقلار آیریلکن ؛ آخشام بورایا ، فیلین یانینا کله لرینی تاپشیردی

— اوشاقلار ، من خیزه کلری ایشه سالیرام و یا حیاطدا دندیکلری کیسی

تپش ائدیرم . اگر سیز آتا... آتاییزی تاپماسانیز ؛ آخشام بورایا گلر سنیز .

من سیزی دویورارام و یاتیرارام .

اولار بئله ده آیریلدیلار .

اوز وئرن حادته غاوروشی ؛ اولاری اونوتماغا مجبور ائتدی .

تصادفا راست کلیمش بو اوشاقلار موز قان پاخینلیقلارینی دویمادان داشی

• ولاراتق بير - بيرلر بندن آيريلديلار •

•••

• آرادان بير نئچه آي كئچدى •

۱۸۳۲ نجى ايل ائولون ۵- ده خاق ايله اوردونين توققوشماسى اولان
زمان غاوروش النده چيچكلنميش بير بوداغلا شهر خارچينده ائنديكى بير سياحتدن
خايديردى •

بير مامور قادينين يانيندان كئچر كن اونين قوتوسيندا بير كهنه تاپانچاين
بولدوغيني گوردى ؛ او، چيچكلرى آتاراق سلاحي قاپدى •
- آي خالا، سئين اورادا ايشين ندر ؛ من گوتوردوم ، سن ده هوشينده
ئوزباينى آل ، ندى وقاچدى ،

غاوروش معاربه يه گئندى آنچاق او، بولواردا تاپانچاسيندا قئيل اولما ديقنى
بيلدى •

آچاق ئوزونى حس ائندردى • جيلرى بوش ايدى • يانيندان كئچن
ياغشى كئيملى اداملار اونى داهادا آچقلاند بريديلار •
او: سن ، ژان ، بازاريندا بير نئچه كنج انقلابچى نين يول گوسترمه-
سيله گئئت سلاحي كئله < قوشولدى > غاوروش ساكنجه اونلارا ياناشيب
سوروشدى .

- بيز هارا گئد يروك ؛

قورقتراق آدلى بيرى جواب وئردى :

- كئدهك •

كئله طلبه لردن ، آرتيستلردن كنجلردن، و ايشچيلردن عبارت ايدى
اولارين آراسيندا آغاج وئزه ايله سلاكلانميش ، كيرلر بندن تاپانچا آسيلميش

حماللاردا واریدی . صفتدن چوخ قوجا اولدینی گورونن بیر کیشی ده اوللار
گئدی . اونین سلاخی یوخ ایدی .

اوده شونه - دوشونه گئیسینه . اشما یارق ، باشقلا ریندان کنری قالیماق
ایچون تله سیردی :

قورقئیراق بو قوجانی تانیردی - اونیت آدی مابف ایدی . بو عالم
و کتابی چوخ سئوین بیر آدم ایدی . جوان اوغلان بوئی قازیشلیق اچریسینده
گوره رکن تعجب ائندی . هجوم حاضرلا بوردی تفکر دن گولله آتیایردی .
قوجا ایسه باشی آچیغ بیر حالدا باغیش و گولله آلتیندا اوتور هو شدی قورقئیراق
اونین یانینا گئندی ، ایگری می نیش یاشای عصبانچی ایله دو قمان یاشای قوجا
آراسیندا بئله دانیشبق باشلانیدی :

- جناب مابف گئدین انونیزه .
- نییه ؟

- ایندی آش قاینایاچاق .
- داها یاخشی .

- جناب مابف ؛ گوللر و قاینجلار ایسه دوشه چک تو بلار بارتلایاچاق -

- یاخشی ، بس سیز هارا گئدیر سیز ؟

- بیز حکومتی ده ویرمکه گئدیریک .

- چوخ کوزل .

او ، اولارین آرخاسینا گئده رهک داها بیر کلمه دانیشمادی .

هامودان ایره لیده غاروش شرقی اوقویا ؛ اوقویا گئدیردی . کئله

سن میرری کوجه سینه دوندی هر آدیما دسته به تازه عضوار یاناشردی نهایت

دسته شانبره ری کوجه سینه کایب چاتدی .

کوچه نین باشلانچی گنیش و سونی داربسه قال اولدوغی ایچون تامایله
 چاراییردی . سکنه نی گورهن بوتون شهر اهلی دهشته گایردیلر .
 بولدان توتلر کیزله نیردیلر . بیردقیقه ایچینده اعمالانخانه لر
 دکانلار ، قاپیلار و پنجره لرینت هامیهه باغلانندی . یالنیز ایچیریسی سرخوش
 آداملار ایله دولی اولان بیر دکان آچیق قالیشدی . شون پنجره لری دمیر
 چوبوقلاردان هورولوش شبکه ایله مدافعه اولونوشدی . چوبوقلار بیر آت
 ایچینده سیندیریلدی . کوچه نین دوشمه مه سی سوکولدی و بارریقادالار قایریلماغا
 باشلانندی . غاوروش کتله به یول گوسترنلر سیراسیندا اولنلاردان بیرینین باردیمی ایله
 کوچه ایله کندن کیره ج عرابه سیننی چتوبردی . کیره ج اوج بوشقادا آباریلیردی ، کیره جی
 پیره بوشالیدی بوشقالارین ایچیریسینه دوشمه دن چیغان چاقیل داشلارینی بیغدیلار
 ایچگی دکانین آمباریندان بوتون بوش بوشقالاری گونوروب ایچیریسینی داش
 ایله دولدوردیلار . هارادان ایسه چیقاریلمیش تیرلردن سوروکله بیب گوتومه
 حوک دایاق عمله گنیردیلر . آز زماندا کوچه نین یاریسی انسان بووندان اوچا
 گنیش ییردیوار ایله کسیلدی . کلن اومنیبوسدان مینیکلری نزاکنلی صورتده
 حوشوره رک سورولجولری و آتلاری آزاد بوراخیلار . اومنیبوسی چتویره رک
 کوچه نی تامایله کسب قورتاردیلار .

همیانتچیلار نور بارریقادالاریندان آرتیق حیرتمده ایدیلر .

بیرنجی بارریقادا ایله اوج گوشه تشکیل ائتمک ایچون ایکی بارریقادادا
 هاییرماعی قراره آتدیلار . غاوروش آشاغی ، یوخاری ، ابره لیه ، گریبه قله
 چاران سس کوی سالیبر و مزه ای سوزلرله نوزونی گوستیریدی . او هامینی
 حورلاندیریدی . او ، قاسیرغا کیبی گورلاییر و هر کسین گولزی شونینده
 چه کیریدی . اونین سسی کسپله دن گورلاییدی . چوجوغین اللری راحتیک

بیلیمه بیردی . او ، چوخینی آجیقلا نه بیریدی .

– تتر اول منه چاقیلر داشی وئر ، یینه بو قا کو ورون ، سزین مانه
وریقادانز اوشا قدر ، اونوی بویوتک لازمدره الینه دوشه نی چکیب کتیرین
اٹوی داغیدین ، باغین ، اورادا شیشه لی قابو واردر-دیردی .

– شیشه لی قابو سنین نه یینه کر کدر آی بالا جامیلچک ! – دینه بیراشچی .

سوردی .

– آی په او انلار ، هله ایندیبه کیمی اونوی بیلیمه مستنیز منه ، شت آی
قابو بارریقادا ایچوت ان کر کلی شیدر ، او ، هجرمی یوباندرمایر ؟
بارریقادانی آلماقادا مانع اولور . کورونور سیز هنج وقت شیشه قیریقلا دی
سیلمیش دیوارلارین اوزهر بندن آلمانا وغورلاما میسنیز . اگر غراردیباچیلار
بارریقادا اوزرینه کلمک ایسته سار ، شیشه قابو اولارنت آباقلارنما کی
دوگه نکلی تکزسرلر . سزین تصویریز او قدرده چوق دکدر ، یولداش
تاپانچا سیما فیتیلین اولماسی غاروشی چوق آجیشدیریدی ، او ؟
هامویا اصرار اندیردی :

– منه تفنک وئرین . نه ایچون منه تفنک وئریرلر ؟

– منه تفنک ؟

– نه ایچون منیم تفنکیم اولماسین ؟ ۱۸۳۰ نجی ایله اوننجی قاره

ایله دوگوشرکن ، منیم تفنکیم واریدی .

– کیشیرینت هاموسینا تفنک چاتاندات سونرا آرنیفینی اوشاقلاره

و عمرک اولار .

غاروش تعقیب اولونمیشدی . نهچه ، اونوی اوشاق حساب اندیرلر

غاروش آجیقلی بیر حالدا باغیردی ،

- اگر سنی مندن قاباق تولدیرسهر ، سنین سلاحنی من کوتورهرم -

بیر ایشچی :

- سن اوشاقسان ؟ - دئدی .

- سود امهر ، - دییه غاوروش جواب وئردی .

نهایت بارریقاردانیت تیکیایشی قورتاردی : حتی قیرمزی بایراق دا
سانجیدیلار - مدافه چیلردن هر بیرى ۳۰ فیشنگ آلدی . بیر چوشی
یانیندا اولان باریتدان احتیاط اچوت تازه فیشنگار قارماغا باشلادی .
حیاطدان کورسویین اوستنده بیر بوشقا باریت قوبولوشدی ، اونو قورویوردیلار .
بوتون پاریده آراسی کسيلمه دن طبل سسی ائشدیلیردی . سس کوی
گاه اوزاقلاشیر ، گاه دا یاخینلاشیردی ، لاکن بونا آز اهیت وئیریدیلر .
هامو طنطه وجدیتله تنگنی دولدورور ، نوئنجی قویوردیلار .
غاوروش دا باشقارایله بیر برده اونون آشاغی مرتبه سینده فیشنگ حاضر لاییردی .
لاکن او بو وقتده فیشنگاردن داها آرتیق سالونا گیرمیش بیر آدام حقنده
دوشونوردی . تانیما دیشی بیر آدام اوتماغی کئچرک ان قاراناق بیر گوشه ده
اوتوردی : دیزلرینیت آراسیندا دوتدوغی کوزل تنگک خهوسا غاوروشین
نظرینی چاب ائتمکده ایدی . اوشاق بارمانلاری اوزرینده آدامین یانینا
گلدی . باتیش آدامی اویاتماق ایسته مین بیر آدام احماللیقی ایله اونیت
باشینا دولانماغا باشلادی . بووقت اونیت حیلر گر چوچوق اوزی مختلف
شکللره دوشوردی . اور ، گاه حیرته قلان ، گاه تمجب ائدن و گاه دا
فکرینه گلدیکارین دوفرولیفنی تصدیق ائدن بیر حالدا کورونوردی ساحلی
مدافه چیلردن بیرى اونین یانینا گلرک دئدی :

- سن بالا چاهان ، سنی گرمزلار ، گلر بارر بقاءداتین اوسه : چناراق
باخ گور کوچده نه قایریرلار .

غاوروش باشینی قالدیراراق جوان آداما باغدی .
او ، قارنلق بوچاقدا اوتورموش آدامی گوسترمک آچاق سله ندی :
- سیز بو آدامی گورور سبزمی ، بو جاسوسدر . او ، ایکی هفته
پوندان اول روبال کوریهینه استراحت اتدیکم زمان قولایمیدان توتوب
منی قوودی .

غاوروشلا داتیشان نوزولراس آدلی گنج حس اولونما باجان حالدا بیر
حمالین یانینا کئدمک اونلایسه بیچیلدادی . او دینه دن چنغدی و بیر دقیقه
سونرا نوزی کیسی اوج قور ساغلام جوانلا قایتدی . دوردی ده س سیز
هر سکلرینی توناداق فکره دالیش تاینماز آدامین اوتوردوغی کورسی نین
یانینا کلدیلر .

نوزولراس اونین یانینا کله رک سوروشدی :

سیز کیه سینز ؟

بو کوزله نیلیمین سئواله قارشى آدام دیکسیندی ، سونرا سابقسز بیر کولوشه و
تمکینه دئی :
- بیلیرم ده نه اولوب ... هه ، یاخشى .

- سیز جاسوس سینز !

- من حکومت آجنتیم .

- سیزین آدینز ؟

- زاوهر .

نوزولراس حمالارا اشاره اتدی . زاوهره دوشونمکه امکان وارمه دت

قولى يىغىپ باغلاڭدىلار و آختاردىلار . سورا آباغا قالدىربى قوللارنى باغلاڭدىلار
وسالوندا اولان دېرەگە سەرىدىلار . بو ئابىلارنى هاموسندا اشتراك ائىت
ھاۋرۇش زاۋەرىن ياپنا گلەرك دەدى :

- سىچالار پىشىكى توتدى .

ئىزولراس ھاۋرۇشا مراحىتلە :

- سەن ايسە كىت دەدىكلەرىمى يىرتتە پىتىر .

- كىندىم ، - دېيە ھاۋرۇشى چىندى . لاكن آستانادا دا باندى دەدى :

- اۋىن تىنگى مە ئىرىن . سەن چالغىنى سىزە باغىشلاڭىم ، فلارنى ايسە

غۇرى مېم اولسون .

ھاۋرۇش ھىگر كىمى تىظىم ائىرەك شادلىقلا بارىقادىن اۋبىرى طرفىنە

كىتتى .

•••

باغىن كىلىسادا سەت اۋنى ووردى . ھەر يىر ساكت و سىسيز ايدى

بىردن بو سىسيزلىك آراسىندا غرىبە بىر ھۋانى لوقۇيان كىچىك تازە و

شاد بىر سىس ائىشىدىلدى . ئىزولراس دىدى .

- بو ھاۋرۇشدر ، يىزە اشارە وئىرىر .

بىر دىقە سورا تەسىك آددىلار ائىشىدىلدى و بالاچا بىر شىر مېموت

چۈپكىلىكى ابلە بارىقادا بىرە اشاراق اورتايا آتلىدى . بو ھاۋرۇش ايدى .

« ۋ » چىتا بىكەلە ئىسنى دۈرەك ھمان دىقە سىلندى ،

- مېمە سلاجى وئىر ، اولار گلېرار .

- بارىقا دادا سانكە بىر اىكەن بىكە قىلجىمى چاقدى : ھەر كىس ئوز تىنگىنى

ئالدى . ئىزولراس ھاۋرۇشدان سورۇشى :

— منیم قازا ینیمی ایسته بیر سندی ؟

غاوروش :

— من بوبوک تفنگک ایسته بزم — جوایینی وئردی و زاوه رین تفنگکی

گوتوردی .

نوبه چیلرده قاوروشلا بیر زماندا بارریقا دانین ایچریسینه گلدیلر .
هاموئوز حریمی یئرینی توتدی . اورتالیقدا تام بیر سکوت حاکم اولماغا
باشلادی . هر ایکی طرف نهیی ایسه گوزله بیردی .

بیردن قارانلقین درینلیگی ایچریسینده بیر سس گورلادی . سانکه
قارانلیق ئوی زدانیشیردی :

— کیم گلیر ؟

اونیلا برابر پشه قوبولان تفنگلرین ده تاپیلتنیسی ائشیدیلدی .
ئزولراسین مفرور و آهنکلی سسی ائشیدیلدی :

— فرانسا انقلابی !

— آتش !

آتش بارلادی و بیر آندا کوچهنی ایشیقلا تدی . بارریقادا اوزه رینه
تاخیلمیش قیرمزی بابراق دوشدی . انولردن آتلیلش گولله لر بارریقادا
بیر نچه آدامی یازالادی . یا یایلم آتشی چوخ قوتلی ایدی . گوزونورکه
پوتون بیر آلائی هجوم ائدی .

— یولداشلار ، هله بیر آتلیباق ، قوی هاموسی کوچه یه چیقسین ! باریتی

قوروماق لازمدیر ! — دیبه باغیردی .

ئزولراس !

— هر شیدی اول بایراغی قالدیراق ! — دئدی .

ار آياغى آلتينا دوشن بايراغى قالديردى و دئدى :

— گيم چسارتليدر، كيم بايراغى اولكى ريشينه سانجا بيار ؟
بو دقيتهده دوقسان ياشلى قوجا نئوراسا ياخينلاشاراق دينه دن بايراغى
اولين ايندن آلدى . اولين محكم آديلارلا باررىقادانين يبلله رينه ياخينلاشاراق
آهسته بير حالدا بوخارى چيغديغىنى كوره ركن هامونى حيرت آلدى .
او ، قزىنتيلار اوزرينده اكيلمه دن كورولمه ين تفنگلردن اونى هده له يفت
ئولومه قارشى — قارشيا دا ياناران بايراغى بهر كيدير و باغيريردى :
— باشاسين انقلاب ! باشاسين جمهوريت ، قازداشليق ، بوزايرليك وئولوم ؟
مايه ف-قىرئوى بايراغى باشى اوزرينه قالديرازاق تكرر ائندى :
— باشاسين جمهوريت !

— آتش !

نازم دن باررىقادا يايلىم آتشنه دوتولدى . مايه ف دىزى اوسته بخیلدى
و همان ساعت قالغدى . سونرا بايراغى الئندت بوراخاراق دالى اوسته
دوشمه اوزرينه بخیلدى .

نئوراس ئوزونى توپلایاندان سونرا باغیردى :

— وطنداشلار ؟ بو قوجا بيزه كيشايك ، محكم و سكار سيلماز روچه
مالك اولماغين نمونه سيني كوستردى . قوى بو ئولموش قوجاين بورادا
اولماسى بيزيم باررىقادامزا مغلوب ائديلمز بير محكمليك وئرسين .

* * *

بوزمانت جبهه نى ترك ائتمه ين بوتون بولداشلار كيمي نوپه ده دا يانميش
اولان غاوروش باررىقادا يا ياخينلاشان آداملازى كوردى و بيردن باغيردى .
— ئوزونىزى قورويون !

جانسیز جسدین باینیدا توپلاشانلار غاوروشین سسینه قووشدولار آتین
بارریقادا اوزرینده سیق سونگی سیرالاری بارلاییر و شهر اداره سی عسکر
فریئت اوچا قامتلری کورونوردی . اولار قارشیلارینداکی چوچوشی
سقیشدیروردلار . چوچوق گریبه چکیله ده قاپماق فکرینده دکیلدی

بارریقادا بیخاچ بیرنجی عسکر او آندا تۆلدوریلیددی ایکنجیسی] ،
کومکه چاغیرماقدا اولان قورنتیراقین اوزرینه آتیلدی . داها اوچا اولان
اوچنجی عسکر سونگی ایله غاوروشین اوزرینه هجوم اتدی ، غاوروش تۆز
بو بوک تفتکنی آلاراق آندیسادا ، تفتک آچیلمادی . ژاوبر تفتگی دولدور
هامیشدی . عسکر گولرک چوچوغین اوزرینه آتیلدی

لاکن سونگی غاوروشا توخونمادان عسکر گولله ایله آلتیندان ووزولدی
و دلی اوسته پتیه بخیلیدی . همان گولله قورنتیراقین دا جانینی وورتاردی

* * *

بارریقادانین وضیعی کیمت - کئنده خرابلاشیردی
داغیدیعی گولله لر آتقان توی ائله دوزلتمشدیلر که ، گولله لر بارریقادانین
یوقاریسینا ده گهرک چاقیللاری پارچالایر ، قیرینتی و توزلارینی عصیانچیلارین
باشینا سپیردی .

بو ایش مبارزلاری بارریقادانین یوقاری میدانچاسیندان قاپیرماق واولاری
بارریقادانین اچیریسینه یخیلماغا مجبور ائتمک ایچون کورولوردی . بو
هجوم اولاجاقینی خبر وبریودی .

تئزولراس چینیردی :

- بو توپلاری سوسدیرماق لارمدر . توپچیلاری آتسه دوتون !
چوخدان سوسش بارریقادا بئرلیکده آتس آچماغا باشلادی . آرزمان

توپچیلارین اوجده ایکسیه توپلارین تکراری آلتندا بیره سربلديار . ساچ
قالالار تام ساکتلیک و چدیته نوز ایشارینی دوام ائتدیردیبار . بوینلا بته
آتش آزالدی .

مدافه چیلردن بیرى دتدی

— بو موقیتدر .

— اون بئش دقیقه بته موقیت اولسا ، بارریقادا فیشنگ-یزقالار .

• غاوروش بو سوزلری ائشیدیردی .

بیر نچه دقیقه دن سونرا قورئیراق گولله نین دولی کیمی یاغما سنا
یاخیلاراق بیر آدامین بارریقادان کوچه به اندیکنی گوردی . بو غاوروش
ایدی . میخانه نین متیغیدن تاییلمش زنبیلی اینه دوتاراق بارریقادان او
بیرى طرفنه توتارک تولهش عسکر لرین فیشنگلرینی چیقاریردی قورئیراق
صله دی :

— سن نه ائدیرسن ؟ مگر توپ گولله لرینی کورمورسنمی ؟ قایت کریمه ؟

— وطنداش ، من نوز زنبیلی دولدورورام . یاغشین او قدرده اهمیتی

بوخدر . من بو ساعت قایدارام .

دوشمه اوزرینده اېکبریمیه قدر مولو باتیردی . توستی دومان کیمی

کوچه نی بورومیشدی . کوچه چوق اوزون اولماسادا ، وورو شانلار بیر

بیر لرینی چوق چتینکله گورودیبار . بو وضیت غاوروش اچون الویریشلی

ایدی . غاوروش بوین آچاقلنی سایه سینده توستی برده سی آلتیندا کیزلنه —

وگ او قدرده قورخو حس ائتمه دن کوچه نین اوزاق بیرینه گئده رک بئدی —

سککیز باتروداش بیماغاموق اولوشدی او گاه قارنی اوزرینده سورونور ،
گاه دورت قات اولراق آتیلیر زنبیلی دیشنده دوتاراق بیر مولونین یانیندا
او بیرى نین یانینا سوروشوردی . بارر قاداتان هر زمان اونا باغیر بر دیلار ،
لاکن دشمنلرین نظرینی اونا چاب اتمه مک ایچون اونى چاغیرماقدان
قورخوردیلار .

او وورولمش اونا باشیلاردان میرینین یانیندا بیر بارت قابی تابدی چینه
قویاراق :

- سوسوز یاندا لازم اولار - دمدی .

او آرتق توستی نین آز اولدیقى آجیقای یشره سورونوب گلیمشدی .
داش یقینین آرخاسندا یاتان عسکرلر مولولرین آراسندا بیر شین قوردالا -
قدیمنی کوردولار . هماغه دقیقه غاوروشین اللشدردیگی مینه بیر کولله وور -
دولار . چوقوق :

- آمه منیم زحمتلکیریمی ثولدیر برار ! - دمدی .

او کوچه بوی ابله یورومگه باشلادی .

ایکنجی کولله اونین یانیندا داشا ده گدی . او چنجیسی ایسه اونین زنبیلنی

آشیردی

غاوروش باخاراق کوچه نین کونجیدن کولله لرین آتیلدیغنی کوردی .
قالغدی . تام آباق اوسته دایاناراق عسکره باغیب کولله لی بیر شرتی او خودی
سونرا زنبیلی قالدیراراق یشره داغیلش فیشنکاری سون دانه سینه قدر توپلادی
لو مولولری سوباقدا دوام ائدیردی . اونین باشی اوزریندن دوردینجی
کولله کئچدی .

بیر مدت یشله دوام ائتمدی . بیر نیچه کولله داها اوناتوخونمادان کئچدی

فاوروش دشمنلره ایجه شیر ، سانکه اولارا استهزا ائدیردی هر گولله به
او شرقی قوبله تی ابله جواب وئریدی . عسکر لر اونی نشان آلیب آنا-آنا
گولوردیلر . او ، باتیر ، سونرا قالخاراق بیر قابونین دالندا کیزله نیر
سونرا یته گورونور ، گولله لره و توب ساچما لارینا آغیز بورنونی اکتنگله
جواب وئریدی . عصیانچیلار هیجانلا اونی تعقیب ائدیردیلر . بارریقادا
قورخوسیندان تیتزه دیگی حالدا فاوروش آلدبرمادان نوز قوبله نلرینی اوخوماقدا
هوام ائدیردی . او گولله دن چئویک ایدی و سانکه شوولمه سگیزلن - باج
اوینا ییردی . گولله لر اونایا نیتلا شاندا او ، بارماق لارین شاققیلدا دیردی .

نهایت ، بو آزمش ققیلجیمی سوندورمک اچون ده گولله تاپیلدی
گولله اوندا دگر کن او ، دوشمه مه یه یغیلدی . او بشره توخو نمادان تازه
قوه توپلامیش کیمی قالخدی و اوتوردی

اوزیندن اینجه بیر قان جنیری آخیردی . او ، الینی قالدیراراق گولله
نین کیتدیگی طرفه باخدی و تازه قوبله ت او قوماغا باشلادی . لاکن . . .
چیتیره بیله دی . همان دوز ووران الدن چیخمش ایلکنچی گولله اونی ایدی
سوسماغا مجبوز ائدی . او ، اوزی اوسته داشلار اوزرینه دوشه رک داها
حرکت ائتمه دی .

چوخ دا طباق - طباق گل گزه هر آن
 گل قوپار بیر ورق. گلستانیمدان
 گل یاشار عالمده بنش - آتلی گونلیک،
 منیم گلستانیم خوشدر عهراک.

(سعدی)

ایسر شرقده، ایترسه غربده ایرانین ان بویوک شهرت قازانیش اولان
 هاهرلیندن بیریده شیخ سعدی شیرازیدر.

سوز استادلارینین ان شیرین زبان و ان فصیحی اولان بو بویوک
 صنعتکار فصاح الدین بن عبدالله سعدی این تولد و وفات تاریخی حقیقده بو
 گونه قدر قطعی و معین بیر معلومات و نمره اولمایدیر. بعضی تذکره و

انترلرده سمدین باشی ۹۰ ایله ۱۱۲ آراسیندا گوستربیر . بولاردان

اکثریتی اونین ۱۰۲ ایل یاشادیشینی گوستربیر .

اکثر تدقیقاتچیلار سمدین ۶۷۰ - نجی ایله وفات ائتدیگینی سون-

یلدیرلر سکه، بوراداندا اونین تولدی ۵۶۸ - نجی ایله تصادف اتمیش

• اولور .

شیرازدا تولد ائدن سمدی بغداد نظامیه مدرسه سینده مشهور عالم

شیخ ابوالدرج جوزیدن تحصیل آلیش، شیخ شهاب الدین سهررودی و طر-

یقت مرشدی عبدالقادر کیلانیدن متأثر اولوشدر .

سمدین ترجمه عالی اولدیجا مراقا و مرکب تاریخی خادتلر ایله

دولودور . بو وقت شرقده بویوک معاربه لر کئوردی . داهی غنمتکار صلیب

معاربه سینده شتلی گونلرینین شاهدی اولوب نوزی ده بیر مجاهد کیمی بو

ورودلاردا شرکت اتمیشدر .

موفول استیلاجیلارین قله گلر تخریبات و هجوملاری بو هومانیت

شاهربن تلینی سارسیتیشدر . او، صایب معاربه سی دو گوشلرینده فرانسه لیلره

اصیر دوشوش و بیر مدت طرابلس، شام است حکاماتینین انشاسیندا عادی بیر

قله صفتینده ایشله دیامیشدر . او، بوتون بو آغیر معروضه میتله و فلاکتلره

باخما یارق ، نوز لایموت سکت آمیز سوزلرینی کله چک نسلره چاندیرا

• یلمشدر .

بیر روایت کوره سمدی دورت، دیگر روایت کوره اون دورت دنه

کیمه نی زیارت اتمیشدر . بو زیارتلردن باشقا او، مصر، روم خراسان ،

هند ، ماوراء النهر و کاشغره قدر سیاحت اتمیشدر و هر یتردن بیر شتی

• سو/گره نیشدر .

بو بویوک صنعتکار ایرانین مشهور غزل استادی شیخ حافظ دن گیری
قالابان بیر غزل شاعری اولمافلا برابر ، فوز مزین نثرلری و حکمتلی
اثرلریله یگانه بیر ایران شاعریدر .

سمدینین نثر عالیبنده مثلی آز تاییلان « گلستان » اثری ایستر شر-
قده ، ایستر آروپادا فارس دلی نوکره نثر ایچون بیر درس کتابی کیمی
استفاده اولونوشدر . خلق آراسیندا مشهور اولان : « سمدینی یشدی یاشیندا
او خوبان ، یتمیش یاشیندا باشا دوشر » مثلی ده اونین کیچیک سوزلریله بو بویوک
عصنلار افاده لکتدیکنی گوستریر . او ، بو جهتدن ایران ادبیاتی تاریخینده
تمامیله خصوصی بیر موقه مالکدر .

شاعرین اثرلری بوتون یاقین شرق ادبیاتینا تأثیر سیز قالامیشدر . اونین
« گلستان » و « بوستان » آدلی اثرلریله جلدلریله شرحلری یازلمیشدر .
اثرلری انگلیس ، فرانسه ، آلمان ، عرب ، روس و آذربایجان دیللرینه
ترجمه ایدلمیشدر .

سمدی حیاتینین سون ایللرینی فوز دوغما شهرینده ساکنانه بیر صورتده
کئچیرمیشدر . او ، مشهور عالم ، فیلسوف و شاعرلردن : مولانا جلال الدین
برومی ایله خسرو دهلوی و همام تیریزی ایله معاصر اولوش و شخصاً بو
بو بویوک سیمالار ایله گوروشوشدر .

شاه بن شیراز حصاری یاغینلیغیندا اولان قبری بو کون بئله زیارتگاهدر .

سعدی دُن :

حکیمانه سوزلر :

دنیاده ایکی آدام ناهق زحمت چکدی : بیری اودر که : جمع
انندی ، لاکن بیتمه دی : دیگری اودر که : بیادی ؛ لاکن عمل
انتمه دی .

علمی سن نه آدر اوخویوب قانسان ،
عملین اولمازسا ، گینه نادانسان .
بتلینه مین کتاب بوکله ن ائشک ،
دو فوب عالم اولماز بو بوکله بی شک .
نه بیلسین او نادان ، او خانه خراب ،
بتلینده اودوندر یا ایکه کتاب .

هنر سیزلرین استعدادلی آداملاری گورمکه گوزاری بوخدر .
نتیجه که بازار ایتاری اووایتینی کوره نده دیشارینی قیجیردیب

اونی یاخین قویمازلار . یعنی قابات و استعداده صاحب اولمایان
آداملاردا بخل و حسد حسی قوتای اولار .

نصیحت :

حدیندن آرتیق ، غضبانمك ، قورخی و دهشت تولید ائتمه
یککی کیمی ، لزومسبز و یئرسبز لطف و مرحمت گوسترمکده
تأثیر و نفوذی ایتیره . نه او قدر بوموشاق اول که سنین لوستینه
قابار سینلار ، نه او قدر درشت اول که سندن نفرت ائتسینار .
چوخ مالیم اولسان ، قودورار دشمن ،
سرت اولسان دوشرسن بیل که حرمتدن .
یئرینده محکم اول ، یئرینده بومشاق ،
جراح تک دوغراسان ، مرحم قوی آنجاق .
کوبودایق گوسترهز عاقل اولانلار ،
حلیم اولماغیندا حدینی باجار .
چالیش حددن آرتیق اوزونی او گمه .
حدیندن آرتیقدا قدینی اگمه !
بیرسون آناسینا دندی بیر چوبان :
بیر نصیحت سویله منه آتاجان !

آناسی دندی که : سخنی اول ، لاکن
قورنی دا قویماکه سوروندن کنچسین .

☆☆☆

پیس خبری وئر مکدنسه سکوت اختیار ائت؛ قوی بو خبری
باشقاسی کتیر سین .

ای بلبل بهاردان سن وئر خبری ،
قوی بایقوش سویله سین پیس خبر لری .

ابراہیم ذاکر

اردبیلینت قیمتلی وگورکمه شادر اریندن ابراهیم عظیم اوغلی ذاکر
۱۲۷۰-نجی شمس ایلینده اردبیلین اوج کیلومتر لیکنده کی کلغوران کندینده
تولد اتمیشدر .

او، اوشاق ایکن آتاسی وقات ائدیگیندن تحصیلینی دوام ائتدیره بیللمه-
یب ، ۱۸ یاشییا قدر همیسین یانیندا کد ایشارینده چالشمیشدر .
شاعر جوان ایکن عیسی ایله تور کمنستاندا بروه شهرینه کوچوش و بورادا
«ملانصرالدین» مجلس ایله تانیش اواموشدر . همین مجله ذاکر اوزه رینده
دوین تاثیر بوراخمیشدر :

« فریاد ادبیم بلکه باتان ملت و بانسین ،

آچسین کوزینی ایله مهسین غفلت او بانسین . »

بیتی ایاه باشلابان ایلك شعرینی یازمیشدر . نهات اتراهیم ذاکر اردیله
قاییدیر و بورادا ارتجاع علیهنه شهرار بازدینی ایچون حیيات طرفدارلاری
طرفیندن تکفیر ائدیلمیر .

شاعر ابراهیم ذاکر رضا خانین اش باشیبا کلمه سی سببیتی کوزهل
آنلادیفی ایچوت بوشمیری یازیر .

احمدی نوودیم نوزیم باشه قویام تاج کیان ،

پهلوی شاه اولارام اسمیم اولار خلقه عیان . الخ

ایکنجی دنیامعاربسی باشلانیدقدارضاخان حکومتی ایرانی آلمان فاشیستلری
سووه تار اتقانی علیهنه جاسوسلار یوواهی ائنگه قرار وئریر و منقلر بو
اقداماتیت علیهنه بیر تدبیر اولاراق؛ ایران تور باقلارینا قوشون چیخاردیرلار
بوحداته ، تعقیب نتیجه سینده باشقا شهرینه کوچوش ابراهیم ذاکره نوز دوغلا
یوردی اردیله قاییتماغا امکان وئریر و شاعر آزادلیق کتیره ن اوردوبا تشکر
اقدیر :

«صد شکر که ، دوغدی بیز ایچون نور حقیقت ،

غیبین الی گلدی افله دی بیزلری راحت

ابراهیم ذاکر اردیله صد فاشیست تشکیلاتینین فعال بیر عضوی کییی

چالیشیت ، « ضد فاشیست » ورقه سینده شرکت ائتمیشدر . او ، دین زمانده

«جودت» و «وطن یولوندا» روزنامه لرینده یازان شاعرار سیراسیندا در .

بو وطن پرور شاعر نوز « آناوطن » آدلی شعرینده وطنیت نه قدر

کوزل ، نه قدر صفالی اولدینی آب وهوا سینین نه قدر صاف و تمیز لیکنی

تورپاغینین قیمتلی ؛ چشمه وئرلرینین بال کییی شیرین اولدوغینی ساده بیر

دیل و تمیز بیر شاعر قلبی ایله افاده ائدیر

ذاکر « آنانین اوغولا نصیحتی » شهر بنده :
 « سوز در در - کرچیخنا آغردان یشره دوشه ،
 اولماز اونا بیر کیسه خریدار اولان اوغلیم ؟
 دییه سوزین نه قدر اهمیتلی و قیمتی اولدیغینی گوستریر . »

قوجا و قوناق

- بیر قوجا واردی خیای محنتده ،
- یاشی هشتاد اولوبدی زحمتده .
- اوغای یوخ ، واردی آلتی قیز او شاغی -
- بیر گنجه گادی بیر نفر قوناعی .
- گوردی یوخ بینواده . پاره خصیر .
- یاخشی مهمانه حرمت ایلهدی پیر .
- چون قوناعه او یاخشی خدمت ائدیب .
- قوناق اولما بونوع صحبت ائدیب ،
- خاندی : ای پیر مرد باغیرت .
- نیه زحمت اولوب سزه قسمت .
- بیزی خاق ایله بن عدالتدر

قوجا وقتینده بو نه حالتدر .
 دئدی اول پیر مرد خوش گفتار .
 اولموشام من بویوک بلایه دوچار
 من تکم، یئددی باش وار بدمر انات .
 نه دو یونجا یشمک، نه واردر لباس .
 بیامیرم بو نه سر حکمتدر .
 منه قسمت مدام زحمتدر .
 او زمان چکدی قلبدن بیر آه .
 دئدی : بدبخت ائدیپ منی الله ؛
 قوناق اول وقت کلدی گفتاره .
 دئدی ای پیر واردر بیر چاره .
 بگر اوجالسا وطنده حریت .
 اولاسیز اولداغنه دن راحت .
 باعث ارتجاج حکومتدر .
 سیزی آج ساخالایان بو دولتدر .
 سیزه آچماز نه درس ، نه صنعت .
 کنبه گوندوز ائدهر سیزی غارده .

سیزه اولماز یقین جهاندا علاج ،
 نه قدر اولسا اسم تخت ایله تاج .
 الله شین ظامدن اولاق آزاد .
 وطنین ملکینی ائدهك آباد .
 اکه گین چوللری شراکت ایله .
 یاشایاق بیزده استراحت ایله :
 قیز ایله اوغلانی ائدهك یکسان :
 دینجهلر اول زماندا هر انسان
 فرقه میز وئرسه گر جهانہ نجات ،
 هامییا خوش گنچر اووقته حیات

غربت

عجب بلالهره دوشدیم دیار غربتده ،
 ابشیم اولوب نه ائدیم آه وزار غربتده .
 بوزیم مریضم ، اورهك غملی ، طاقتیم یو خودور .
 فلک ائدیبدر منی اشکیار غربتده .
 نه بیر کالیب کئنده نئم وار نه حالیمی سوروشان
 کوزیم قالیب قاپیدا ، انتظار غربتده ،

نه وار طيب منيم درديما علاج ائتمسين .
 بلا توتوبدر منى بيشمار غربتده :
 ايلان ودران باتار ، اما منم بوجوم گامز ،
 كه رختخوايدم اولوب مور ومار غربتده ؟
 اسر بو مرغ دلیم دائما فراقند ،
 اليمده يو خدر متيم اختيار غربتده ،
 دانيشديراندا منى سر منى نهان ائدهرم ،
 چكر بو آش قابيم شرار غربتده :
 وطندن ثوتري دولاننام جهاندا مجنون تك ،
 تاپيلمايير منه بير غمكسار غربتده .
 چكيدر زنجيره محبوس منى او خائتار ،
 غمينده گوزياشين ائبار نثار غربتده
 بشتيشه وقت سنين انتقامينى آلاق
 او وقت قابيم اولار لاله زار غربتده ،
 بو كونده ذاكر ائدهر عندليب تك افغان ،
 وطن ، وطن سوزين ائتليب شعار غربتده ،

فخرالدین

محزون

سون وقتلر سوز شعرلری ایله مطبوعاتدا شرکت ائدن فخرالدین محزون
۱۲۷۷ نجی ایله تولد ائتمشدور . اقتصادی حیات شراطین آغیرلیغیندن
ابتدائی تحصیل ایله کفایتلنمشو شخصی مطالعه سی سایه سینده ادبیاتی خصوصاً
آذربایجان ادبیاتی تاریخینی نو گره نیشدر . محزون بوخسول عائله سینى ساغلاماق
ایچون همیشه زحمتله زندگانلیق ائتمشدور . او « شاعر لر مجلسی » این
تشیسیدیردیگی شاعرلردندر . اجتماعی شعرلر و غزللر بازان او شاعریت
شعرلری « وطن یولندا » روزنامه طرفیندن « فوللر » آدی آلتیندا چاپ
ئدیلمشدر .

آذربایجانلی قارداشلاریمما

ئولکه مین صاحب هنر ای قهرمار اوغلانلاری ؛
آذربایجان خلقینین شیر و ژبان اوغلانلاری ،

مهربان قارداشلاریم ؛ یوخدر بزم بیگانه میز
بیر آنا اولادیق عالمده بیردر خانه میز ،
باخماریق خائن سوزینه ، یوخدر هئج دیوانه میز ،
بو اذلین ، بو ئولکه نین شیرین زبان اوغلانلاری .

یاکدل افسر ، نظامی قارداشیمدر هر زمان
افتخاریمدر غیور ناموسلی انسانلار اینان ؛
اوی دئم آزادلیق اوغریندا اگر وئرسه ده جان
قورخی بیلمز جنگده ستارخان اوغلانلاری ؛

قوی وطن گنزاره در نسون ، باره دولسون باغیمیز ،
قیرمیزی کلار ، چیچکار له بزه نسین داغیمیز
محو ائدهك خانداری ، تا قالماسین بیر یاغیمیز ،
فخر ایله عمر ایله یك ، ای قهرمان اوغلانلاری !

قورتاریب فصل خران کلمیش بهار ایامیمیز ،
یاده مشروطه دن لبریز اولوبدر جامیمیز ؛
فور حریتاه تاجاندی زماندان کامیمیز ؛
وقت کایب چاتمیش ، اویان ؛ ای کاسران اوغلانلاری

آرزوم

گزه شهریمده تراموای ^{۱۹۰۰} اوجا گو گلرده بالون
چکیاه نقشه لری تازه خیابانیمیزین .
خاق اولاجماه سی قارداش ؛ بیاه نوز خیر و شرین ،
دوش قالا جمه نشیم یاری زندانیمیزین .

«گورد، عجم» کلمه‌اری ترک اولا بودیلاردن،

قالما یا تاتری هرزه وهذبانیمیزین

هکر انصاف ایدی گورمک بو قدر یولچیلاری،

بیش توخونمازمی بو ایش شالیمه اعیانیمیزین،

بیغیلا بیر یئره مظاهوم قوجالار، هم قاریلار،

دینجه لیب امراتده لر فخریدر مردانیمیزین،

معرفت اهای اولا نولکه میزین خاقدی تمام،

کوچه لردن کسیاه سساری نادانیمیزین :

بیر گوره دیدیم بیغیشیب عیسان ایاه تریا کی میز:

دوشونوب عیبینی هر تک تکی اخوانیمیزین،

گورمه سه دیدیم کوچه ده منزل ائدهن یولچیلاری،

ظن ائدیردیم دوزه لیب ایشاری نقصانیمیزین

آچا کازار وطن شورائیا به بلبلار،

صورتی سولمایا تاملت فالانیمیزین،

کینه محزون وورولمش وطن آدلی کوزه له،

چوخ سئوره کالی بهارین بو گلستانیمیزین،

یثنی تبریز

بهارین کونشی آرتیوب حسنین
نور ساچر عالمه جمالین تبریز
سوزگون باخیشیندا بیر ستوینج وار دو
شاد اندیر کر نلومر بو حالین تبریز

باشقا ملاحت وار باخیرام سنده
ساغلام روح کورو نور او شوخ بدنده
آرزو اندیره هر زمان منده
پارلا سین کون او نون جلالین تبریز

خرابه یترارین اولونور آباد
ایندی از لکی تک کورو نمور بر باد
ئولکه دن کسلیب ناله و فریاد
قور تریب محنتین ملالین تبریز

کوزهل نشاسی وار تازه دورانین

باخدیقجا شاد اولور قابی انسانین
آسفالتا دو تولور هر خیابانین
سویله نیر هر یاندا کمالین تبریز

من سنه فرهادام سن منه شیرین
نجه کی مجنونه گیایدن شیرین
نوزینده شیرینسن دیلنده شیرین
یوخدور کوزه لایکده مثالین تبریز

سس سالیر دنیا به جوانین سازی
رضوانین سه گاهی شور آوازی
مجز و نام ستمویشم سنده کی بازی
اولماسین بیر داهازوالین تبریز

قهرمان اوغلووم!

تومارلا آتینی، سبیل یساراغینی!
ای دوغما یوردونا؛ پاسبان اوغلووم!
اوجا دوت الینده، آل بایراغینی،
قوی اسسین گویلرده، قهرمان اوغلووم!

دشمنله کلنده هر وقت اوز- اوزه
سونکیله دهل باغرین، تیز چو کدیردیزه!

آذری ائولادی دئمیشلر بیزه
وئرمه خاینداره هنج امان اوغلووم!

با بان کور اوغلوونک، چاپرت آتینی

یشرین ترینگینن؛ یئددی قاتینی

اوره کلی آچکینان، قول قاناتینی

شیغی سارلارا وستنه سن ترلان اوغلووم

گلسپن سنگراردن ایگیت نعره سی
دوشنده داغلارا ، گولله نین سسی
سر یلسین بشراره خاین دسته سی
قوی اولسون دشمنین باغری قان اوغلو م؛

قهرمان اوغلانلار قورخوب سارالماز
قوچ ایگیت نولر که ؛ آلیچاق آد آلماز
نامرددن دنیا دا . نشانه قالماز
مرد اوغول دیریدر هر زمان اوغلو م ؛

هولاد سنگرینده یثره یاتکینان
آتاندا گولله نی سر راست آتکینان
دشمنی تورباغا ، توزا قاتکینان
قوی نوبسون ، آتیندان قوماندان اوغلو م ؛

قایینی دو تماسین هئچ زمان ملال
سنیندیر بو دولت ، بو جاه و جلال

ایکیت اول دوشونده پارلا سین مدال
قوی اوزین آغ اولسون ارسلان اوغاوم!

ستار خان هئچ وقت چیخما ییر یاددان
آزادلیق یولوندا او او بدر قربان
آدینا یازیرلار هر زمان داستان
دبریدور دنیا دا او، اصلان اوغاوم

بیر پارا چتینلیکلرله بئله ، ایندییه قدر ، ایلر بوندان اول ،
آنادیلیمیزی ئورگتمک اوچون آذربایجان ملی معارفی طرفیندن
نشر اتدیلمیش " آنادیلی " لرینی ۱- دن تا ۴- ده قدر بیری-
بیرین آردینجا نشر اتده بیلیمشدیک . ۵ و ۶ نین نشری
یوانمیشدی . یوانمانین سبی کاغذ و چاپ چتینلیکلریندن
علاوه ، بوایکی کتابین نسخه لرینی اله گتیر مک ایدی . چوخلی
آختاریشان صورتا ، بوایش ئوز دیل و فرهنگلرینه علاقمند
دوستلارین یاردیمی ایله ممکن اولدو . بیتری کلمیشکن بو
درسلیکلرین نشرینده یاردیم کوه سترن امکداشلاردان شکر
اتتمکی وظیفه بیلیریک .

انتشارات فرزانه

۱۵۰ ریال

